

แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย
ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

โดย

นายอนุรุท ว่องวานิช
ประธานกรรมการบริหาร กลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายอนุรุธ ว่องวานิช

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 ๒. เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี และ ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมและสื่อ ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อ/กิจกรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาเป็นหลักในการศึกษาข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ในสังคมบริโภคนิยม ก่อให้เกิดค่านิยมที่ให้คุณค่าของทรัพย์สินเงินทองมากกว่าคุณงามความดี ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย หากจะมีการพัฒนาประเทศชาติ การพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้เป็นคนดีนับเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง หลักพุทธธรรมสามารถช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีได้ หากการพัฒนาเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ท้าทายว่า ต้องทำเช่นไรที่จะให้เยาวชนมีความสนใจในการศึกษาหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0 โดยใช้นวัตกรรมสื่อและกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่จะช่วยดึงดูดให้เยาวชนมีความสนใจที่จะศึกษาหลักพุทธธรรมและนำไปประยุกต์ใช้ได้ ด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรมสำหรับเยาวชน โดยผู้วิจัยได้หลักธรรมในการทำสื่อกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ พุทธศาสนาและวิธีการผลิตสื่อและกิจกรรมจากผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์สื่อและกิจกรรมนำมาประยุกต์ให้ตรงกับความต้องการของเยาวชนในรูปแบบสื่อและกิจกรรมนวัตกรรมใหม่เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0 โดยมุ่งหวังให้เยาวชนไทยเป็นอนาคตที่ดีในการนำพาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ABSTRACT

Title : The developmental approach to increase Thai Youth potential through Buddhist principles in the era of Thailand 4.0

Field : Social – Psychology

Name: Mr. Anurut Vongvanij **Course** NDC Class 60

This dissertation entitled ‘The developmental approach to increase Thai Youth potential through Buddhist principles in the era of Thailand 4.0’ has three objectives : 1. To study the concepts and theories about the developmental approaches to increase Thai youth potential through Buddhist principles. 2. To study conceptual approaches on media and activities to develop Thai Youth potential through Buddhist principles. 3. To propose guidelines on activities and media strategies to create awareness and interest in morality development among Thai Youth. This research uses qualitative research method and in-depth interviews with media and activity leaders as well as Buddhist experts. The research results were presented in descriptive form as follows. The current materialistic and consumer society has created the value which places importance on the external material and wealth than virtues and morality. This phenomenon is problematic to the society and thereby it is necessary for the society to counter balance this by paying attention to the development of virtues and morality in the Youth who is the future of the country. Buddha dhamma or Buddhist principles, which is a universal virtues, can help. However, the big challenge is how to create interest among the youth on the Buddha dhamma. After the research and interviews of experts, the researcher integrated the Buddhist principle together with innovative media tools and practiced oriented activities and propose practical projects that be implemented by any youth agencies and is hopeful that it will be a prototype for future media and activities to attract and develop morality and virtue for youth in the era if Thailand 4.0

คำนำ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรของวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) ประจำปีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ในลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ซึ่งการ
จัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิด
ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา และแนวทางในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์จากผู้นำนองค์กรทั้งภาครัฐและ
ภาคเอกชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาบูรณาการเป็นสื่อและกิจกรรมในรูปแบบที่สอดคล้องกับ
การเปลี่ยนแปลงประเทศเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 เพื่อใช้ในการเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนา
ไปสู่เยาวชน โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่ด้วยการสร้างความสนใจในการเรียนรู้หลักคำสอนทางศาสนา
ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนด้วยสื่อและรูปแบบกิจกรรมนวัตกรรมใหม่

ผู้วิจัยหวังว่าเอกสารวิจัยนี้จะมีส่วนช่วยในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้มีคุณธรรม
และจริยธรรมที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

(นายอนุรุธ ว่องวานิช)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพบุคคล	๙
แนวคิด และพฤติกรรมของเยาวชนไทย	๑๓
หนังสือหลักพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย ๒๕๕๕	๑๗
แนวคิด Thailand 4.0	๑๙
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)	๒๓
การจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้	๒๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๘
สรุป	๓๕
บทที่ ๓ แนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรมให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี	๓๗
การบูรณาการ และการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	๓๗
การบูรณาการหลักธรรมกับการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทย	
ให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี	๔๑
การบูรณาการหลักธรรมกับสื่อและกิจกรรม ในการเสริมสร้าง	
การพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี	๔๗
หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรม	
และจริยธรรมที่ดี	๕๒
สรุป	๕๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔	
การนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0	๕๘
แนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้วยสื่อและกิจกรรมในการพัฒนา เสริมสร้างเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี	๕๘
แนวทางการนำสื่อและกิจกรรมในการพัฒนาเสริมสร้างเยาวชนไทย ให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี	๖๑
วิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0	๖๔
การนำเสนอรูปแบบกิจกรรม/สื่อ และแนวทางประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึก เยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0	๖๗
สรุป	๗๙
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๑
สรุป	๘๑
ข้อเสนอแนะ	๘๔
บรรณานุกรม	๘๖
ภาคผนวก	๙๐
ผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๙๑
ผนวก ข รายชื่อและหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๙๕
ผนวก ค คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๐๑
ผนวก ง ภาพสัมภาษณ์งานวิจัย	๑๓๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๓๑

๒

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

๔ - ๑

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

๗๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๓ - ๑	โรงเรียนวิถีสุนทร	๔๕
๓ - ๒	การพัฒนาที่ยั่งยืน โดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)	๔๖
๔ - ๑	เกมส์ทอยลูกเต๋า	๕๙
๔ - ๒	บัตรประจำตัวชาวพุทธ	๖๐
๔ - ๓	VR Game	๗๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์จากเศรษฐกิจสังคมอุตสาหกรรมสู่เศรษฐกิจสังคมดิจิทัล ทำให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจรวมทั้งเกิดช่องว่างทางสังคมที่มากขึ้น เป็นผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม และโอกาสทางเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างในกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความเสี่ยงและท้าทายต่อการปรับตัวมากขึ้น ก็ทำให้ต้องเรียนรู้และทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นเครื่องจักรจะกระทบการดำรงชีวิตของมนุษย์ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน หากกระแสเศรษฐกิจสังคมดิจิทัลทำให้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ มีพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์เกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งเกิดการเชื่อมต่อและการบรรจบกันของเทคโนโลยี จากการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้และเทคโนโลยี และสินค้าและบริการ ซึ่งประเทศไทยจะต้องลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์และการวิจัยให้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ แต่ในความเป็นจริงพบว่าการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา มักขาดความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความรับผิดชอบ และความโปร่งใส ขณะที่ปัญหาคอร์รัปชันก็ขยายเป็นวงกว้าง ประชาชนชาวไทยยังมีปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น เห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ขณะที่ความเหลื่อมล้ำและความแตกแยกในสังคมไทยยังเป็นปัญหาที่ท้าทายมาก รวมทั้งปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับภาวะขยะล้นเมืองและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน จึงเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักถึงและร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง

สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความเจริญในด้านวัตถุ เป็นยุคแห่งการพัฒนาและการแข่งขัน ทุกคนในทุกประเทศล้วนแล้วแต่ต้องเร่งพัฒนาตนเองและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้เติบโตแข็งแรงอย่างรวดเร็วที่สุด หากคุณค่าทางจิตใจนั้นกลับสวนกระแสกับการพัฒนา ผู้คนขาดคุณธรรมศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย นายณัฐพล คุ้มฉิม ประธานการดำเนินงานสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, ๒๕๖๐) เปิดเผยว่าสภาพสังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สวนดุสิตโพลจึงได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ ๑,๑๒๑ คน สรุปผลได้ ดังนี้ ๕ อันดับปัญหาสังคมไทยที่ประชาชนคิดว่าต้องเร่งแก้ไข โดยด่วน อันดับ ๑ การหลอกลวง/ลวงละเมิดทางเพศ/ค้ามนุษย์ ๘๑.๕๓% อันดับ ๒ การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ในแวดวงราชการ /การเรียกรับสินบน ๘๐.๒๐% อันดับ ๓ ความรุนแรง โหดร้ายในครอบครัว/ฆ่ายกรัก/การทำร้ายกันในครอบครัว ๗๘.๓๒% อันดับ ๔ การปล้นฆ่า ชิงทรัพย์/ลักทรัพย์ ๗๑.๘๑% อันดับ ๕ การหลอกลวงต้มตุ๋น/ฉ้อโกงทรัพย์สินเงินทอง ๖๑.๒๐% จากปัญหาดังกล่าวพบว่าการคอร์รัปชันนับได้ว่าเป็นปัญหาระดับชาติ รวมทั้งปัญหาอาชญากรรม ใช้ความรุนแรง

ความเห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรมและจริยธรรม เหล่านี้ นับว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมภายในใจของบุคคล ที่เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ส่งผลให้ประเทศชาติล้าหลัง ด้อยการพัฒนา การให้ประชาชนตระหนักถึงคุณงามความดี มีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดี การเสริมสร้างความรู้ทางด้านศาสนานับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักธรรมในทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี

รัฐบาลไทย ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้ความสำคัญในการบริหารและปฏิรูปประเทศในทุกๆ ด้าน ได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จึงเกิดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เรียกว่า Thailand 4.0 ที่เน้นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (กองสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๙) การกำหนดให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว พร้อมกับกำกับการปฏิรูปและการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารราชการแผ่นดินในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จะช่วยยกระดับคุณภาพของประเทศไทยในทุกภาคส่วนและนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นหรือบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ใหม่ของโลกได้ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยยังคงรักษาบทบาทสำคัญในเวทีโลก สามารถดำรงรักษาความเป็นชาติที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมได้ และประชาชนชาวไทยมีความอยู่ดีมีสุขอย่างถ้วนหน้ากัน สำคัญของยุทธศาสตร์ชาตินั้นจะประกอบด้วยวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของชาติที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน รวมทั้งนโยบายแห่งชาติและมาตรการเฉพาะ ซึ่งเป็นแนวทาง ทิศทางและวิธีการที่ทุกองค์กรและประชาชนชาวไทยทุกคนต้องมุ่งดำเนินการไปพร้อมกันอย่างสอดคล้อง เพื่อให้บรรลุซึ่งสิ่งที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องการ คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในทุกสาขาของกำลังอำนาจแห่งชาติ อันได้แก่ การเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปีที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางพัฒนาประเทศนั้นประกอบด้วย ๑. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ๔. ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ๕. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๖. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้ง ๖ หัวข้อข้างต้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในหัวข้อที่ ๓ นั้นเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรมนุษย์นั้นนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติและด้วยแผนการกำหนดยุทธศาสตร์ ระยะ ๒๐ ปี หากจะมีการจัดการพัฒนาศักยภาพของประชากรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมีแนวโน้มที่จะได้ประสิทธิผลในระดับสูง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมุ่งเน้นในการพัฒนาเยาวชนไทย ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทย

ในอนาคตข้างหน้า ในสังคมพบว่าเยาวชนไทยจำนวนมากมีพฤติกรรม และทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ผิด เช่น การขาดเรียน และใช้ชีวิตตามห้างสรรพสินค้า เล่นอินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากกว่า การศึกษาวิชาการ ค่านิยมการบริโภคของฟุ่มเฟือย ราคาแพง การเสพของมีเนมา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และค่านิยมการมีคู่นอนมากกว่าหนึ่ง การใช้พื้นที่สาธารณะพลอดรักกัน รวมถึงปัญหา ยาเสพติด ปัญหาการพนันบอล พนัน หวย เหล่านี้นับเป็นวิกฤตที่ประเทศชาติต้องให้ความสำคัญ ในการป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วน หากประเทศชาติสามารถพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพให้เยาวชนมีอนาคตที่ดี และเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ก็จะช่วยประโยชน์ให้ประเทศนั้นมีความเจริญ ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักศาสนามาเป็นแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยจะช่วยให้เยาวชนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม การปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนไทยหันมาสนใจในศาสนาจึงเป็นงานที่ท้าทาย

จากปัญหาข้างต้น ไม่ว่าจะปัญหาสังคม และปัญหาเยาวชนไทย นับเป็นปัญหาสำคัญและต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างพัฒนาให้เยาวชนเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม เพราะหากเยาวชนมีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตด้วยคุณธรรมความดีงามแล้ว ปัญหาข้างต้นที่เกิดขึ้นกับเยาวชนก็จะหมดไป ปัญหาสังคมในอนาคตก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะประเทศชาติได้เยาวชนที่มีจิตสำนึกแห่งความดี มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนไทยเห็นความสำคัญในการศึกษาศาสนาที่ตนนับถือ เปลี่ยนทัศนคติต่อศาสนาว่าเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ โบราณ คร่ำครึ มาเป็นสิ่งที่สามารถใช้เป็นหลักยึดในการดำรงชีวิตอย่างมีสติและมีความสุขได้ และเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ ในศาสนา สามารถเรียนรู้หลักธรรมในศาสนาด้วยความสนุกสนาน และเข้าใจง่าย ด้วยรูปแบบกิจกรรมที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีการประชาสัมพันธ์ด้วยนวัตกรรมใหม่ในยุคสื่อออนไลน์ และทันกระแสสังคมในยุค Thailand 4.0 เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ได้รับการนับถือมากที่สุดในประเทศไทย อีกทั้งเป็นศาสนาที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับทั้งประชากรโลกทั้งฝั่งตะวันออกและตะวันตก โดยเฉพาะการพัฒนาจิตด้วยการฝึกสมาธิ ก็เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการศึกษา งานวิจัยฉบับนี้ เพราะหลักพุทธธรรมนับว่าเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีคุณค่าอย่างยิ่งเหมาะสำหรับการเรียนรู้ที่จะปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริง ในโลกนี้และสามารถเริ่มปฏิบัติได้ทันที

ผู้วิจัยจะทำการวิจัยในเรื่องการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนไทยมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามในการขับเคลื่อนประเทศชาติไปในทิศทางที่สวยงาม ด้วยการนำหลักธรรมในหนังสือพุทธธรรมของพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยูร ธมฺมปญฺโญ) ที่เป็นวรรณกรรมทางศาสนาที่มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนไทยเกิดการใฝ่รู้ในรูปแบบของสื่อกิจกรรมในนวัตกรรมที่ล้ำสมัย แตกต่างจากการเรียนรู้แบบเดิมๆ และทันกระแสสังคมในโลกสังคมออนไลน์ และอยู่ภายใต้วิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย Thailand 4.0 โดยเรียกการเสริมสร้างการเผยแผ่หลักพุทธธรรมนี้ว่า หลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0 ด้วยวิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งการบูรณาการทั้งวิธีปรัชญาศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา หรือ

ปรับพระพุทธรูปศาสนาเข้าหาศาสตร์ ก็เป็นการยืนยันได้ว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สามารถปรับเข้ากันได้กับศาสตร์ทุกศาสตร์ ศาสตร์สอนให้คนเป็นคนเก่ง ศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ถ้าทั้งศาสตร์และศาสนาร่วมมือกันในการจัดการศึกษา สังคมจะได้คนที่เก่งและดี เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการเสริมสร้างการเรียนรู้หลักธรรมศาสนาด้วยสื่อออนไลน์ และกิจกรรมในยุค Thailand 4.0 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพ และปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเล่าเรียน การดำเนินชีวิต เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้พัฒนาเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0
๒. เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อ ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาความหมาย ประเภท แนวคิดและทฤษฎี การศึกษาบ้นเทิงในพุทธศาสนา และศึกษาการจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อการปลูกจิตสำนึกและสร้างสภาพแวดล้อมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พร้อมหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย และกิจกรรม สื่อออนไลน์ เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาหลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการศึกษาบ้นเทิง วิธีการและการดำเนินงาน ด้านการศึกษาหลักพุทธธรรมโดยใช้หนังสือ “หลักพุทธธรรม” ของพระพุทธรักษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) รวมทั้งหนังสืออื่นๆ และบทความ วารสาร ที่เกี่ยวข้อง

๓. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Personal Interview) จำนวน ๘ รูป/คน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย

- ๓.๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๓ รูป/คน คือ
 - ๓.๑.๑ พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชิโซ)
 - ๓.๑.๒ พระศากยวงศ์วิสุทธ์ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย)
 - ๓.๑.๓ นางสาวอนินทิตา โปษะกฤษณะ

- ๓.๒ ผู้นำองค์กรที่เกี่ยวกับเยาวชน สื่อ-กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ จำนวน ๕ คน คือ
- ๓.๒.๑ นายอัมพร พินะสา
 ๓.๒.๒ นายสิน สื่อสวน
 ๓.๒.๓ ดร.สุปรีดา อุดุลยานนท์
 ๓.๒.๔ นายพณิชย์ สดสี
 ๓.๒.๕ นายอิทธิพล สุรรัตน์

๔. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่

- ๔.๑ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ที่อยู่เลขที่ ๙๙๙ ซอยพระราม ๙ ถนนพระราม ๙ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐
- ๔.๒ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ที่อยู่เลขที่ ๒๔๘ ถนนพระสุเมรุ แขวงวัดบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
- ๔.๓ โรงเรียนสยามสามไตร ที่อยู่เลขที่ ๘๗ ซอย ๘๙/๑ ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐
- ๔.๔ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่อยู่ กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
- ๔.๕ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่อยู่เลขที่ ๖๙/๑๖-๑๗ อาคารวิทยาลัยการจัดการ (CMMU) มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
- ๔.๖ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่อยู่เลขที่ ๙๙/๘ ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐
- ๔.๗ บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ที่อยู่เลขที่ ๙๙ หมู่ ๒ ตำบลบางขุน อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐
- ๔.๘ บริษัท แม่น้ำร้อยสาย จำกัด ที่อยู่เลขที่ ๑๒๑๓/๔๔๔-๔๔๕ ซอยลาดพร้าว ๙๔ ถนนลาดพร้าว แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยจะเน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่กันไป โดยวิธีการดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยจะศึกษาแนวความคิดการดำเนินกิจกรรมการบันเทิง สื่อออนไลน์ เทคโนโลยียุคใหม่ ในการนำเสนอและส่งเสริมการเรียนรู้ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และสถาบัน สื่อ การบันเทิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดหลักพุทธธรรม ของพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยูร ธมฺมปญฺโญ) และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ อรรถกถา งานวิจัย เอกสาร พร้อมด้วย วรรณกรรม และตำราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Personal Interview) โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๘ ท่าน

๔. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์

๕. สรุป นำเสนอ ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นเยาวชนที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม

๒. ทำให้ทราบแนวคิด และแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ให้เยาวชนไทย มีความสนใจในการศึกษาหลักพุทธธรรมอย่างสนุกสนาน และเข้าใจง่าย

๓. ทำให้ทราบการนำเสนอแนวทางในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0 เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี มีคุณภาพ และสามารถขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ความเจริญได้

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์	หมายถึง	เป็นแผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่มิวิสัยทัศน์ มีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่าย ผนึกพลังใจของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ แผนยุทธศาสตร์ที่ดีมาจากการวิเคราะห์อดีต ปัจจุบัน เพื่อให้ทันอนาคต วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา วิเคราะห์ทรัพยากร ทู่นต่างๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่ยังไม่ได้พัฒนาหรือยังไม่ได้พัฒนาเต็มที่หรือที่ยังซ่อนเร้นอยู่ แผนยุทธศาสตร์ที่ดีเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเป็นประสิทธิผลที่ปรากฏจริง เป็นแผนที่มิเป้าประสงค์ดี ก่อให้เกิดการร่วมใจ มีหลักการดีก่อให้เกิดการร่วมคิด มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการร่วมทำ และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่จัดการที่ดี ก่อให้เกิดการร่วมแรง ในภาษาไทยก็พูดกันเป็นวลีว่า ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ
	เพื่อให้	

การพัฒนา	หมายถึง	กระบวนการที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงโดยผ่านขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ความเจริญมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเป็นไปตามทิศทางที่พึงปรารถนา อันจะส่งผลต่อความพึงพอใจสูงสุด โดยวิธีการพัฒนา ได้แก่ การจัดอบรม ประชุม สัมมนา และศึกษาเพิ่มพูนความรู้เฉพาะด้าน
ศักยภาพ	หมายถึง	ความสามารถ ความพร้อมหรือ คุณสมบัติที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถทำให้ปรากฏหากได้รับการพัฒนาหรือกระตุ้นจากภายนอกอันจะส่งผลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจสูงสุด เป็นความสามารถ สูงสุดที่เป็นไปได้ของบุคคลนั้นถ้าหากบุคคลนั้นได้รับการบำรุงส่งเสริมอย่างเต็มที่ และถูกทางทั้งทางกายและทางจิต
เยาวชน	หมายถึง	บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรส (ความหมายในระดับสากล โดยสหประชาชาติ)
หลักพุทธธรรม	หมายถึง	คำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ พุทธธรรมของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธี ท่องจำแบบปากต่อปาก สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวอักษร คัมภีร์ที่บันทึกพุทธธรรมนั้นเรียกว่า พระไตรปิฎกและมีคำอธิบายจัดไว้เป็นหมวด คัมภีร์ เรียกชื่อต่างๆ อาทิ อรรถกถา, ฎีกา, อนุฎีกา เป็นต้น
Thailand 4.0	หมายถึง	การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้ ๑. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้าน เทคโนโลยี การเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น ๒. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยี

สุขภาพ เทคโนโลยี การแพทย์ สปา เป็นต้น ๓. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบ อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น ๔. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับ อุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยี สมรรถนะฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น ๕. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และ บริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจ โลโก้ สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

บทที่ ๒

แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยบทนี้ จะนำเสนอแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็น ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ในการทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0” ประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

๑. แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพบุคคล
๒. แนวคิด และพฤติกรรมของเยาวชนไทย
๓. หนังสือหลักพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย ๒๕๕๕
๔. แนวคิด Thailand 4.0
๕. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
๖. การจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและยกระดับ หลักสูตรการศึกษาในการพัฒนาความรู้ทางสติปัญญาและคุณธรรมควบคู่กันเสมอมา แม้ว่าในปัจจุบัน จะพบว่ายังมีปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในเยาวชนไทย แต่การปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเยาวชนก็เป็น เหมือนรากแก้วที่จะช่วยให้เยาวชนมีรากฐานที่ดีในการดำเนินชีวิต ดังนั้นแนวทางทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 จึงเป็นส่วนหนึ่ง ที่มุ่งปลูกสำนึกให้เยาวชนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม สำหรับวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพบุคคล

“การพัฒนา” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่าการทำให้เจริญ มีนักวิชาการได้ให้นิยาม และความหมายของการพัฒนาโดยทั่วไปกว้างๆ อาทิเช่น

จรัส นวลนิ่ม (๒๕๔๐ : ๗) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึงการทำให้ เปลี่ยนแปลงทีละน้อยๆ โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการ ปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมไปกว่าเดิม หรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๓๒ : ๕) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาไว้ ในลักษณะ การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดแผนเอาไว้ล่วงหน้าแล้ว ซึ่งทิศทางหรือแผนที่กำหนดไว้นี้ย่อมจะเป็นไปในลักษณะที่พึงปรารถนาของสมาชิกในสังคมนั้น

มีชัย สายอร่าม (๒๕๔๐ : ๕๙) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้คือ กระบวนการของ การเปลี่ยนแปลงและสรรค์สร้างควมก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมในสังคม ความเสมอ

ภาคในทางการเมือง การดำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม การจัดสรรและกระจายทรัพยากรด้วยวิธีการบริหารที่เหมาะสม เพื่อบรรลุเป้าหมายในอันที่จะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

จากความหมายนิยามดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง “กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยผ่านขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ความเจริญ มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเป็นไปตามทิศทางที่ปรารถนา อันจะส่งผลต่อความพอใจสูงสุด โดยวิธีการพัฒนา ได้แก่ การจัดอบรม การประชุมสัมมนา และศึกษาเพิ่มพูนความรู้เฉพาะด้าน เป็นต้น”

คำว่า “ศักยภาพ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Potential” ตามความหมายของรูปศัพท์แปลว่า “ภาวะแฝงอำนาจหรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือทำให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้...” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๘ : ๗๘๐) มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของศักยภาพไว้ในลักษณะที่สอดคล้องกัน อาทิเช่น

สนอง วรอุไร (๒๕๕๕ : ๑๓) ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึง พลังอำนาจที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ และสามารถแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรมได้

วิวัฒน์ชัย บุญยศศักดิ์ (๒๕๓๒ : ๔๒) ได้ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการ หรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ขึ้น

เพชรน้อย ม่วงงาม (๒๕๓๙ : ๖-๗) ได้ให้นิยามของศักยภาพ หมายถึง พลังความหมายที่แฝงอยู่และสามารถทำให้ปรากฏได้ ความสามารถที่แสดงหรือปรากฏได้ทั้งเครื่องชี้หรือสะท้อนศักยภาพในอดีต และเป็นเครื่องบ่งบอกศักยภาพในอนาคต การปรากฏของพลังศักยภาพของสิ่งใดๆ จะเป็นเช่นใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างน้อย ๒ ส่วน คือ พลังความสามารถของสิ่งนั้น และเงื่อนไขบริบทที่เป็นไปได้ทั้งตัวชัดเจนหรือตัวหนุนเสริม การปรากฏออกมาของศักยภาพนั้น ที่สำคัญคือเงื่อนไขเชิงบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

พิมพ์มล พลเวียง (๒๕๔๓ : ๑๐) ได้ศึกษาคำจำกัดความและพบว่าศักยภาพเกี่ยวข้องกับคำที่สำคัญ ๓ คำ คือ อำนาจ ความสามารถ และพลัง จึงสรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง พลังอำนาจหรือความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลและสามารถดึงออกมาใช้ได้ หากได้รับการกระตุ้นจากภายนอก

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า “ศักยภาพ” หมายถึง ความสามารถ ความพร้อมหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถทำให้ปรากฏหากได้รับการพัฒนาหรือกระตุ้นจากภายนอก อันจะส่งผลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจสูงสุด

ศักยภาพระดับบุคคล (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, ๒๕๒๔ : ๒๒๙-๒๓๐) คือ ความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ที่มีความพร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ ซึ่งหมายถึง การเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ของร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะสนองต่อสิ่งเร้าหรือพอใจจะกระทำสิ่งต่างๆ ดังนั้นองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดศักยภาพในระดับบุคคล วุฒิภาวะ หมายถึง ความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ รวมถึงประสบการณ์ทางสังคมหรือความรู้เดิม ผู้มีประสบการณ์เดิมมากย่อมมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้มีประสบการณ์เด็มน้อย

การพัฒนาศักยภาพ (ดรุณ ไคร์ศรี, ๒๕๕๑ : ๗) หมายถึง การนำความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใต้ตัวบุคคลใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตัวบุคคลและองค์กร นำศักยภาพนั้นมาใช้อย่างมีกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว ทำให้การพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาของบุคลากรในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาแล้ว ผลลัพธ์ที่จะตามมาคือความสำเร็จขององค์กร การพัฒนาความรู้ความสามารถของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ มาจากการรู้จักที่จะพัฒนาและตระหนักถึงความรู้และความสามารถของตนเอง เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการทำงานระหว่างร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆ กัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือความสำเร็จขององค์กร

สรุปแล้ว ศักยภาพ คือ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคล ให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๓ ประการดังนี้ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (Attributes) ศักยภาพของตนเอง หมายถึง ความสามารถที่อยู่ภายในตัวเอง ซึ่งถ้ามีการพัฒนาให้ดีและนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศได้ ส่วนคำว่า การสร้างศักยภาพของตนเอง หมายถึง การสร้างเสริมความสามารถที่มีอยู่ในตนเองให้มากขึ้น หรือการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งถ้าบุคคลได้มีการสร้างศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ย่อมจะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นสามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

๒. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด นักศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรมชุมนุม ชมรม

๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพบุคคลนั้น เป็นสาระสำคัญหัวข้อหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (วปอ., ๒๕๕๙ : ๕-๖) ประกอบด้วยเป้าหมายระดับสูงของชาติ และยุทธศาสตร์เฉพาะ ๖ ด้าน ได้แก่ ๑. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ๕. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ๖. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมิได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงให้ความสำคัญกับนโยบายพรรคการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็ทำให้การดำเนินนโยบายขาดความต่อเนื่อง ถือเป็นการสูญเสียโอกาสและสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยให้มีเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาว และเพื่อเป็นการกำหนดให้ฝ่ายบริหารมีความรับผิดชอบต่อข้อผิดพลาดของประเทศไปสู่ เป้าหมายที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันและเป็นเอกภาพ ประเทศไทยจำเป็นต้องมี “ยุทธศาสตร์ชาติ” ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเทศไทยต้องปฏิรูปและปรับเปลี่ยนอย่างเป็นระบบขนานใหญ่ เพื่อให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหมาะสมกับภูมิทัศน์ใหม่ของโลก ยืดหยุ่นปรับตัวได้เร็ว สามารถรับมือกับความเสี่ยงและภัยคุกคามแบบใหม่ได้ และสามารถอาศัยโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงบริบทโลกมาสร้าง ประโยชน์สุขให้กับคนในชาติได้

โดยการกำหนดให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นั้น เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว พร้อมกับการปฏิรูปและการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารราชการแผ่นดินในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพของประเทศไทยในทุกภาคส่วนและนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้น หรือบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และ ปัญหาความขัดแย้งในสังคม รวมถึงสามารถรับมือกับภัยคุกคาม บริหารจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ใหม่ของโลกได้ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยยังคงรักษาบทบาทสำคัญในเวทีโลก สามารถดำรงรักษาความเป็นชาติที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม และคนไทยในประเทศมีความอยู่ดีมีสุขอย่างถ้วนหน้ากัน สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติจะประกอบด้วย วิสัยทัศน์และเป้าหมายของชาติที่คนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน รวมทั้งนโยบายแห่งชาติและมาตรการเฉพาะ ซึ่งเป็นแนวทางทิศทาง และวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องมุ่งดำเนินการไปพร้อมกัน อย่างประสานสอดคล้อง เพื่อให้บรรลุซึ่งสิ่งที่คนไทยทุกคนต้องการ คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในทุกสาขาของกำลังอำนาจแห่งชาติ

ประชากรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจต่างๆของประเทศชาติ ให้บรรลุเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ ศักยภาพของประชากรจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานของประเทศ ประชากรที่มีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นการพัฒนาประชากรให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนมีคุณลักษณะที่ดีพึงประสงค์ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้จึงขอมุ่งเน้นในการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม รู้คุณค่าความเป็นไทย มีครอบครัวที่มั่นคง ภายใต้กรอบแนวทางที่ต้องรัฐบาลให้ความสำคัญ คือ ๑. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้ สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ ๒. การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง ๓. การปลูกฝัง ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ๔. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี ๕. การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี กำหนดให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ หรือคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติ (Key Success Factor) โดยความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือเป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต ถือเป็นแกนหลักหรือศูนย์กลางของยุทธศาสตร์ชาติ เริ่มจากแนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับเยาวชนและคนไทยทุกคน เพื่อสร้างความรู้สึกรักชาติ (Mindset) ที่ถูกต้อง เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคม และเมื่อปัจเจกบุคคลที่เป็นคนดีมีคุณภาพอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ดังนั้นสังคมไทยย่อมเป็นสังคมที่ดีไปด้วย ส่งผลให้ประเทศชาติดีด้วยเช่นกัน

แนวคิด และพฤติกรรมของเยาวชนไทย

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมาย "เยาวชน" หมายถึง บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ส่วนองค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายสากลว่า "เยาวชน" หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาว คือผู้มีอายุระหว่าง ๑๕-๒๕ ปี องค์การอนามัยโลก (WHO, 2000) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่น (adolescents) หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง ๑๐-๑๙ ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๑๐-๑๔ ปี เรียกว่าวัยรุ่นหนุ่มหรือวัยรุ่นแรกเริ่ม ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี คือวัยรุ่นเข้าสู่วัยของการเป็นผู้ใหญ่ สำหรับองค์การสหประชาชาติได้กำหนดอายุวัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุ ๑๕-๒๕ ปี ส่วน IPPF(International Planned Parant-hood Federation) ก็กำหนดอายุไว้ใกล้เคียงกับองค์การสหประชาชาติแต่ว่าวัยเริ่มนั้นเร็วกว่า คือ กำหนดไว้ว่าวัยรุ่นจะอยู่ในช่วงอายุ ๑๐-๒๕ ปี ส่วนประเทศไทยนั้นมีการกำหนดอายุไว้เช่นใน "นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว" ระบุว่าวัยรุ่นไทยอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๑๕-๒๕ ปี ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะมีอยู่ประมาณร้อยละ ๑๗-๑๘ ของประชากรทั้งหมด สไตน์เบิร์ก (Steinberg, 1999) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการ

เจริญเติบโตจากวัยเด็กและย่างก้าวไปสู่วุฒิภาวะแห่งการเป็นผู้ใหญ่ จัดเป็นวัยพายุบูแคม (period of storm and stress) และเป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนผ่านที่ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเริ่มต้นและสิ้นสุดของวัยนี้อยู่ที่ช่วงอายุใด

วินัส ศรีศีกดา (๒๕๔๕) วัยรุ่นเป็นลักษณะที่เด็กจะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในชีวิตอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม เป็นเหตุให้วัยรุ่นเป็นวัยที่ประสบปัญหาและเผชิญวิกฤตการณ์ในการปรับตัวมากที่สุดในชีวิต

ปราชญ์ บุญยวงศ์วิโรจน์ และคณะ (๒๕๔๓) วัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่มีการเจริญเติบโตเข้าสู่ความมีวุฒิภาวะทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยยึดเอาความพร้อมและวุฒิภาวะทางเพศเป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อมีความพร้อม และมีวุฒิภาวะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

นภาพร สังข์กระเส (๒๕๔๖ : ๘) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ มีการพัฒนาการเจริญเติบโตด้านร่างกายและพัฒนาการทางเพศ เด็กหญิงตั้งแต่เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกและเด็กชายเมื่อเริ่มมีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์และสังคม

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ (๒๕๕๐ : ๑๘๑-๑๘๔) วัยรุ่น หมายถึง เป็นวัยที่สำคัญของชีวิต ต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ซึ่งต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยทั่วไปนักจิตวิทยาแบ่งช่วงระยะวัยรุ่นเป็น ๓ ระยะ ดังต่อไปนี้

๑. วัยรุ่นตอนต้น (early adolescence) เป็นระยะเริ่มแรกในการเข้าสู่วัยรุ่น โดยอยู่ในช่วงอายุ ๑๒-๑๕ ปี วัยรุ่นในช่วงนี้จะเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างเต็มที่และรวดเร็วมาก ทำให้ต้องปรับตัวต่อปัญหาทางร่างกาย สังคม อารมณ์

๒. วัยรุ่นตอนกลาง (middle adolescence) อยู่ในช่วงอายุ ๑๕-๑๘ ปี ช่วงนี้เป็นช่วงที่ผ่านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

๓. วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescence) อยู่ในช่วงอายุ ๑๘-๒๕ ปี ระยะนี้เป็นช่วงสุดท้ายก่อนจะเข้าสู่ผู้ใหญ่

โยธิน ศันสนยุทธ (๒๕๓๓ : ๑๘๑-๑๘๒) ได้กล่าวถึง วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มในช่วงอายุตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (๑๒-๑๓ ปี) จนอายุที่เด็กสามารถมีงานทำ ซึ่งในแต่ละสังคมจะสิ้นสุดระยะอายุไม่เท่ากัน อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปวัยรุ่นจะสิ้นสุดระยะอายุประมาณ ๒๐ ปี วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการที่รวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การเปลี่ยนแปลงกลุ่มของสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญา การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ทำให้เด็กต้องปรับตัว ซึ่งการปรับตัวนำมาซึ่งความวิตกกังวล ความเครียดของอารมณ์ ความโกรธ ฯลฯ นักจิตวิทยา Stangley Hall เรียกระยะวัยรุ่นว่า เป็นวัยพายุบูแคม (Storm and Stress) นั่นก็คือเด็กวัยรุ่นจะไม่มีคามมั่นคงทางอารมณ์ มีความขวัญผวาของอารมณ์ และอารมณ์ก็มักจะเป็นอารมณ์ที่รุนแรง มีความกดดันสูง ในสายตาของคนทั่วไปก็เรียกว่า วัยรุ่นเป็นวัยของปัญหาวัยอลวนวัยรุ่น เพราะฉะนั้นวัยรุ่นจึงจัดเป็นวัยหนึ่งที่บุคคลในสังคมให้ความสนใจและคิดว่าเป็นปัญหาพฤติกรรมส่วนหนึ่งของสังคม

สุชา จันท์ธอม (๒๕๓๓ : ๓๐) กล่าวถึงวัยรุ่นไว้ว่าเป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ความเชื่อมั่น ความต้องการ ตลอดจนความปรารถนาต่างๆเป็นไปอย่างรุนแรงปราศจากความยั้งคิด ชอบทำอะไรตามใจหรือตามความนึกคิดของตน ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่เพื่อนฝูง โดยพยายามทำอะไรให้คล้ายๆ กัน เลียนแบบตามกัน จึงมีวัยรุ่นเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย ได้ตกเป็นทาสของยาเสพติด จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มตั้งแต่อายุ ๑๒-๒๐ ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วหรือที่เรียกว่า พายุบุแคม (Storm and Stress) นี้ ส่งผลต่อการปรับตัว ความวิตกกังวล ความเครียดทางอารมณ์ทำให้แสดงพฤติกรรมต่างๆออกมาโดยไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั่นเอง

สรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง เป็นช่วงชีวิตของบุคคลที่พัฒนาจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งถือว่าช่วงชีวิตนี้เป็นระยะวิกฤตของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความสับสนทางจิตใจมากกว่าวัยอื่นๆ ซึ่งวัยนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงรอยต่อระหว่างความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ หรือจะเรียกว่าช่วง "วัยรุ่น" เป็นวัยที่สังคมคาดหวังให้เป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศชาติไปสู่อนาคตข้างหน้า ดังนั้น พฤติกรรมของเยาวชนจึงมักถูกกำหนดแนวทาง หรือล้อมกรอบให้เป็นไปในทิศทางที่ผู้ใหญ่ประสงค์ แต่ในขณะเดียวกัน ด้วยวัย และวุฒิภาวะที่เป็นธรรมชาติของวัยรุ่นทุกยุคทุกสมัย ก็มักจะเกิดการต่อต้าน ขัดขืน หรือทำในสิ่งตรงกันข้าม ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอันจะก่อให้เกิดพฤติกรรม การเลียนแบบ หรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆในสังคมเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ปัญหาต่างๆ จึงไม่ค่อยรุนแรงมากนัก ผิดกับปัจจุบันที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ครอบงำ และทำให้สังคมทั่วโลกปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จนยากที่จะต้านทาน หรือห้ามเยาวชน มิให้ไหลไปตามกระแสของยุคโลกาภิวัตน์ที่มีทั้งผลดีและผลเสียได้ ดังนั้น ปัจจุบัน เราจึงเกิดปัญหาเยาวชน อันเป็นผลมาจากสังคมบริโภคนิยมอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ผลโครงการวิจัยเรื่อง "เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม" ของดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ (กระทรวงวัฒนธรรม, ออนไลน์, ๒๕๕๙) ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งสถาบันรามจิตติ ที่นำเสนอต่อกระทรวงวัฒนธรรม ได้สรุปถึงเด็กไทยในมิติต่างๆ ๕ เรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง คือ ในมิติศาสนาและครอบครัว พบว่าสถานการณ์ครอบครัวไทยในปัจจุบันอ่อนแอจนน่าวิตก ในขณะที่การจดทะเบียนสมรสมีน้อยลง แต่อัตราการหย่าร้างกลับสูงขึ้น ยิ่งกว่านั้นการที่ครอบครัวต้องดิ้นรนต่อสู้กับปัญหาคุณภาพชีวิต ทำให้พ่อแม่ห่างเหินกับลูก และวัยรุ่นโดยเฉลี่ยใช้เวลากับครอบครัวน้อยลง และยิ่งห่างเหินจากสถาบันศาสนามากขึ้นด้วย จากการสำรวจพบว่าวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยไม่เคยไปวัดฟังเทศน์เลยในรอบ ๑ เดือน และยังไม่ค่อยได้ทำบุญตักบาตร แต่กลับเลือกที่จะไปใช้ชีวิตตามห้างสรรพสินค้า ดูหนัง คุยโทรศัพท์ หรือเล่นอินเทอร์เน็ตเพื่อพูดคุยหรือเพื่อความบันเทิงมากกว่า ส่วนมิติของการบริโภค ก็พบว่าปัจจุบันเยาวชนไทยกำลังเผชิญกับกระแส "วัฒนธรรมกิน ดื่ม ซอป" อันเป็นตัวเร่งให้เกิดค่านิยมบริโภคอย่างมหาศาล เด็กวัยรุ่นถูกดึงดูดจากโฆษณาให้ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย นิยมแฟชั่นราคาแพงหรือของมีชื่อ อาทิ โทรศัพท์มือถือ นาฬิกา น้ำหอม กระเป๋าถือ เป็นต้น รวมถึงการนิยมบริโภคของมีเมาต์ต่างๆ ก็มีอัตราที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุ ไปจนถึงการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ นอกจากนี้ ในมิติ

ด้านสื่อและการแสดงออกทางเพศ ก็พบว่านับวันจะรุนแรงมากขึ้น ปัจจุบันวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุโดยเฉลี่ยจะน้อยลงเป็นลำดับ ขณะเดียวกันยังมีค่านิยมการมีคู่นอนมากกว่าหนึ่งมากขึ้น และยังใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยที่สุดในโลก อีกทั้งปัญหาอาชญากรรมทางเพศของวัยรุ่นก็ดูจะสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขืน การใช้พื้นที่สาธารณะในการพลอดรักมากขึ้น ทางด้านมิติการเสี่ยงโชค พบว่าวัยรุ่นอยู่ในวงจรการพนันมากขึ้น เช่น การพนันฟุตบอล หรือการขายหวยบนดิน ที่ได้กลายมาเป็นอาชีพเสริมรายได้ ซึ่งสถานการณ์การพนันในหมู่วัยรุ่นมีแนวโน้มว่าจะขยายขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากค่านิยม ความเชื่อว่าเป็นการลงทุนต่ำ แต่ให้ผลกำไรกลับคืนทวีคูณหากโชคดี ถือเป็นช่องทาง "รวยลัด" และสำหรับมิติแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม พบว่าเยาวชนตกเป็นเหยื่อแห่งความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เช่น ปัญหาความแตกต่างและรอยร้าวทางวัฒนธรรมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การยกพวกตีกันของเด็กกบฏอะฮ์มาดี อันเป็นการต่อต้านสังคมของเยาวชนอีกแบบหนึ่ง ปัญหาเด็กต่างชาติพันธุ์จำนวนมากที่ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษา และถูกละเมิด ถูกถูกรังแกหรือข่มเหงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะเยาวชนชาวเขา พม่า หรือเด็กตามตะเข็บชายแดน อันเป็นผลมาจากการท่องเที่ยวที่เน้น "การขายความต่างทางวัฒนธรรม" หรือใช้วัฒนธรรมเป็นสินค้าจนละเลยคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนอนาคตข้างหน้า "เยาวชน" ก็ยังเป็นความหวังและทรัพยากรบุคคลที่มีส่วนอย่างมากในการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น ผลการวิจัยดังกล่าวจึงได้เสนอภาพรวมในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อวางแนวทางในการแก้ไข ป้องกัน และพัฒนาเยาวชน โดยได้กำหนดให้ยุทธศาสตร์หลัก คือ การขับเคลื่อนผ่านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ อาทิ ครอบครัว วัด โรงเรียน สื่อ ภาคเอกชน ฯลฯ โดยมุ่งเป้าหมายเชิงบูรณาการต่อการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้งใน ๕ มิติที่กล่าวข้างต้น คือ ในมิติด้านศาสนาและครอบครัว จะต้องสอนให้เยาวชน "รักตน รักครอบครัว สุขกับตนเอง สุขกับการให้" ส่วนมิติด้านการบริโภค ต้องทำให้รู้จัก "กินพอดี อยู่พอดี มีปัญหาเท่าทัน" ด้านมิติค่านิยมเรื่องเพศ ก็สอนให้ "รู้คุณค่า รู้อัตลักษณ์เพศ รู้อันตราย รู้ปฏิเสธ รู้ป้องกัน" และในด้านมิติการบริการการเงินและจัดการความเสี่ยง ก็สอนให้ "ใช้เป็น เก็บเป็น ไม่เป็นหนี้ หนีความเสี่ยง" และประการสุดท้ายในมิติความเข้าใจทางวัฒนธรรม ต้องสอนให้ "รู้เรา รู้เขา เท่าเทียม เลี้ยงอบายมุข" ในขณะที่เดียวกันก็ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ในเชิงกระบวนการทำงานที่จะขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอีก ๓ ประการคือ ๑.งานที่เคลื่อนด้วยเด็ก "เด็กนำเราหนุน" ๒.งานที่เคลื่อนด้วยวิธีคิด "พหุภาคียุทธศาสตร์" คือการสร้างแนวร่วมและพื้นที่การทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆไม่ให้ทำงานทับซ้อนกัน และ ๓.งานที่ขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ภายใต้ "ระบบเฝ้าระวังเชิงนโยบาย" เช่น ผลักดันให้มีกลไกเฝ้าระวังผ่านองค์กรประชาชน เป็นต้น

การแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่น เอลิมชัย อุฬารกุล (๒๕๔๔ : ๓๔-๓๕) ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่มีปัญหาหรือไม่มีปัญหานั้น บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้าใจ ยอมรับและให้ความสนใจ เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้วปัญหาของวัยรุ่นมักจะมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ปัญหาที่เกิดจากตัวของวัยรุ่นเอง ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการเปลี่ยนแปลงในช่วงของความ เป็นวัยรุ่น คือมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม เชาวน์ปัญญาและอารมณ์ วัยรุ่นจะเกิดความว้าวุ่นใจเพราะปัญหาเหล่านี้

๒. ปัญหาที่สังคมมองว่าเกิดจากวัยรุ่น ซึ่งอาจจะมาจากการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่น ปฏิบัติการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น หรือไขว่คว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการตามวัยของวัยรุ่นนั้น ที่สิ่งแวดล้อม เช่น พ่อ แม่ หรือผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ และมองคว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นปัญหา

๓. ปัญหาที่เกิดจากปฏิกริยาต่อต้านของวัยรุ่นที่มีต่อสังคม ปัญหานี้เป็นปัญหาร้ายแรง และยากต่อการแก้ไข ปัญหาที่เด่นชัดคือ วัยรุ่นจะเกิดปฏิกริยาเมื่อคิดว่าผู้ใหญ่หรือสังคมไม่เข้าใจ สิ่งที่เราทำหรือแสดงออกนั้นจึงเป็นไปในลักษณะต่อต้านกฎเกณฑ์หรือไม่กระทำลงไป เพื่อเป็นการประท้วงตนเอง ลักษณะนี้จะพบได้มากและบ่อยในวัยรุ่น เนื่องจากเป็นวัยที่ยังไม่มีความยั้งคิดที่ดี การใช้เหตุผลเป็นไปได้ค่อนข้างยาก อารมณ์ของเด็กยังมีอยู่ ประกอบกับความคิดและพลังงานด้านร่างกายอยู่ในสภาวะที่มีมาก ปฏิกริยาลักษณะการประท้วงจึงทำให้เกิดปัญหาค่อนข้างรุนแรงทั้งในระดับครอบครัวและสังคม

หนังสือหลักพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย ๒๕๕๕

พุทธธรรมเป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนพุทธธรรมด้วยภาษาสามัญที่ประชาชนใช้ เพื่อให้ทุกคนทุกชั้น ทุกระดับการศึกษาได้รับประโยชน์จากธรรมนี้โดยทั่วถึง ทรงข้ามกับศาสนาพราหมณ์ที่ยึดความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท และจำกัดความรู้ชั้นสูงในวงแคบของพวกตนด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะคือการใช้ภาษาเดิมของสันสกฤต ซึ่งรู้จำกัดในหมู่พวกตนเป็นสื่อถ่ายทอดและรักษาคัมภีร์ แม้ต่อมาจะมีผู้ขออนุญาตพระพุทธเจ้าให้ยกพุทธพจน์ขึ้นสู่ภาษาพระเวท พระองค์ก็ไม่ทรงอนุญาต ทรงยืนยันให้ใช้ภาษาของประชาชนตามเดิม ทั้งนี้ทรงสอนพุทธธรรมต่างๆ มากมาย มีคำสอนหลายระดับ ทั้งสำหรับผู้ครองเรือน ผู้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ผู้สละเรือนแล้ว ทั้งคำสอนเพื่อประโยชน์ทางวัตถุ และเพื่อประโยชน์ลึกซึ้งทางจิตใจ เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากพุทธธรรมโดยทั่วถึงกัน

หนังสือพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย ๒๕๕๕ เป็นหนังสือที่รจนาโดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ซึ่งมีการพิมพ์หลายสิบครั้งทั้งในรูปเล่ม และข้อมูลคอมพิวเตอร์ นับเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าและแพร่หลายเป็นที่นิยมสำหรับพุทธศาสนิกชนเล่มหนึ่ง เมื่อสิ้นยุคของพระพุทธองค์แล้ว เวลาล่วงไป และคำสอนเผยแผ่ไปในถิ่นต่างๆ ความเข้าใจในพุทธธรรมก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และแตกต่างกันออกไปมากมาย เพราะผู้ถ่ายทอดมีความรู้ความสามารถในการตีความพุทธธรรมด้วยสติปัญญาที่แตกต่างกัน นำความเชื่อเดิมจากศาสนาอื่นๆ มาผสมผสานบ้าง ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้าง คำสอนบางเรื่องเด่น บางเรื่องเลือนรางลง เพราะการย้ายและความสนใจตามความถนัดและความโน้มเอียงของผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดการแตกแยกนิกายต่างๆ อาทิเช่น นิกายเถรวาท นิกายมหายาน นิกายวัชรยาน สำหรับนิกายเถรวาทนั้น แม้จะได้ชื่อว่าเป็นนิกายที่รักษาแบบแผนคำสอนเดิมไว้อย่างแม่นยำ หากก็มีการแปรเปลี่ยนด้วยเช่นกัน คำสอนบางส่วนแม้จะอยู่ในพระคัมภีร์ ก็ยังเป็นปัญหาให้พุทธศาสนิกชนปัจจุบันนำมาถกเถียงหาหลักฐานยืนยันหรือปฏิเสธความเป็นของแท้แต่ดั้งเดิม ยิ่งความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนเชื่อถือและปฏิบัติอยู่ด้วยแล้ว ความคลาดเคลื่อนก็จะมีมากและชัดเจนยิ่งขึ้น บางกรณีถึงกับตรงกันข้ามกับคำสอนเดิม หรือเกือบจะกลายเป็นลัทธิที่คำสอนเดิมคัดค้านแล้วก็มี ในการแสดงพุทธธรรมคำสอนในหนังสือพุทธธรรมฉบับนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้พยายามที่จะแสดงพุทธธรรมอย่างแท้จริงตามพระพุทธองค์

ในการนี้ได้ตัดความหมายอย่างที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจออกโดยสิ้นเชิง ไม่นำมาพิจารณา เพราะถือเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต่อการเข้าใจพุทธธรรมที่แท้แต่อย่างใด

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ใช้แหล่งที่มาของเนื้อหาและความหมายของพุทธธรรมที่จะแสดงต่อไปนี้ได้แก่ คัมภีร์พุทธศาสนา ซึ่งในที่นี้ ถ้าไม่มีกรณีเกี่ยวข้องเป็นพิเศษจะหมายถึงพระไตรปิฎกฉบับบาลีอย่างเดียว เพราะเป็นคัมภีร์ที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าเป็นแหล่งรวบรวมรักษาพุทธธรรมที่แม่นยำและสมบูรณ์ที่สุด แม้กระนั้นก็ได้เลือกสรรเอาเฉพาะส่วนที่เห็นว่าเป็นหลักการดั้งเดิม เป็นความหมายแท้จริงมาแสดง โดยยึดเอาหลักความกลมกลืนสอดคล้องกันในหน่วยรวมเป็นหลัก และเพื่อให้มั่นใจยิ่งขึ้น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้นำพุทธจริยาและพุทธกิจ ที่ได้ทรงบำเพ็ญมาประกอบการพิจารณาตัดสินแนวทางและขอบเขตของพุทธธรรมด้วย ในหนังสือพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของพุทธธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๕ : ๖) สรุปได้ ๒ อย่าง คือ

๑. แสดงหลักความจริงสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมนธรรม” หรือเรียกเต็มว่า “มัชฌิมนธรรมเทศนา” ว่าด้วยความจริงตามแนวของเหตุผลบริสุทธิ์ตามกระบวนการของธรรมชาติ นำมาแสดงเพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติในชีวิตจริงเท่านั้น ไม่ส่งเสริมความพยายามที่จะเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิธีถกเถียงสร้างทฤษฎีต่างๆ ขึ้นแล้วยึดมั่น ปกป้องทฤษฎีนั้นๆ ด้วยการแก่งความจริงทางปรัชญา

๒. แสดงข้อปฏิบัติสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” อันเป็นหลักการครองชีวิตของผู้ฝึกอบรมตน ผู้รู้เท่าทันชีวิต ไม่หลงมกมาย มุ่งผลสำเร็จ คือ ความสุข สะอาด สว่าง สงบ เป็นอิสระที่สามารถมองเห็นได้ในชีวิตนี้ ในทางปฏิบัติ ความเป็นสายกลางนี้เป็นไปโดยสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น สภาพชีวิตของบรรพชิต หรือคฤหัสถ์ เป็นต้น

ถ้าแยกพุทธธรรมออกเป็น ๒ ส่วน คือ สัจธรรม และ จริยธรรม โดยกำหนดให้สัจธรรมเป็นส่วนแสดงสภาวะหรือรูปลักษณะตัวจริง และให้จริยธรรมเป็นฝ่ายข้อประพฤติปฏิบัติทั้งหมด จะพบว่าสัจธรรมในพุทธศาสนาย่อมหมายถึงสภาวะของสิ่งทั้งหลาย เป็นไปโดยธรรมดาของสิ่งทั้งหลาย หรือกฎธรรมชาตินั่นเอง ส่วนจริยธรรมก็หมายถึงการถือเอาประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจในสภาพและความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย เป็นการรู้จักกฎธรรมชาตินั้นแล้วนำมาใช้ในทางที่เป็นประโยชน์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง สัจธรรม คือ ธรรมชาติและกฎธรรมดาสามัญ จริยธรรมคือความรู้ในการประยุกต์สัจธรรม บทตอนทั้งหลายในหนังสือฉบับนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงธรรมซึ่งเป็นฝ่ายสภาวะ จะกล่าวถึงคุณค่าทางจริยธรรมประกอบไว้ด้วย เช่น เมื่อกล่าวถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตเสร็จแล้ว ก็กล่าวถึงความหมายและคุณค่าในทางปฏิบัติของความรู้ความเข้าใจนั้นต่อท้ายด้วย กล่าวคือแทบจะตลอดทั้งเล่ม ภาคแรกทั้งหมดแสดงธรรมฝ่ายสภาวะและตัวกฎของธรรมชาติ เรียกว่ามัชฌิมนธรรมเทศนา ภาคหลังกล่าวถึงความรู้ภาคปฏิบัติ คือ การนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะและตัวกฎนั้นไปใช้ประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติ หรือดำเนินชีวิต เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งลำดับเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้สอดคล้องกับวิธีแสดงแบบอริยสัจ กล่าวคือมุ่งผลในทางปฏิบัติเป็นสำคัญ จึงเริ่มด้วยปัญหาที่ปรากฏ โดยเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งปัญหานั้นก่อน แล้วค้นหาสาเหตุ กำหนดจุดหมาย และหาวิธีแก้ไข ในหนังสือพุทธธรรมฉบับนี้ก็เริ่มด้วยสภาวะของชีวิตที่เป็นปัญหา แล้วสืบเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา บรรยายถึงจุดหมายและชี้แนะวิธีการแก้ปัญหาเพื่อบรรลุถึงจุดหมายนั้นต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาท และกิริยาวัต) เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม (วิริยาวัต) ไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ่อนน้อมปรารถนา หรือศาสนาแห่งความหวังหวังกังวล การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติ ให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆ ในโลกนี้ ความรู้ในหลักที่เรียกว่ามัชฌิมนธรรมเทศนาก็ดี การประพฤติตามมรรคาที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทาที่ดี เป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสภาพชีวิตอย่างไร สามารถเข้าใจและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ตามสมควรแก่สภาพและระดับชีวิตของตน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามธรรมชาติที่จะบรรลุธรรม แม้ความสามารถจะต่างกัน หากมีความเพียรและศรัทธา ทุกคนก็มีโอกาสที่จะเกิดปัญญาเรียนรู้และพบกับความสุขอันแท้จริงได้ในที่สุด

แนวคิด Thailand 4.0

ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หาก ณ ขณะนี้ยังติดอยู่ใน “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” จะเห็นได้จากในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา ในช่วงระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๓๖) พบว่าเศรษฐกิจไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องอยู่ที่ ๗-๘% ต่อปี อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะถัดมา (พ.ศ. ๒๕๓๗-ปัจจุบัน) เศรษฐกิจไทยเริ่มมีการเติบโตในระดับเพียง ๓-๔% ต่อปีเท่านั้น ภารกิจประการสำคัญของรัฐบาลชุดนี้ ก็คือ การขับเคลื่อนการปฏิรูป เพื่อให้สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามชุดใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑ หลายประเทศได้กำหนดโมเดลเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เพื่อสร้างความมั่งคั่งในศตวรรษที่ ๒๑ อาทิ สหรัฐอเมริกาพูดถึง A Nation of Makers อังกฤษกำลังผลักดัน Design of Innovation ขณะที่จีนได้ประกาศ Made in China 2025 ส่วนอินเดียก็กำลังขับเคลื่อน Made in India หรืออย่างเกาหลีใต้ก็วางโมเดลเศรษฐกิจเป็น Creative Economy เป็นต้น ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการวางแผนการพัฒนาตั้งแต่โมเดล “Thailand 1.0” ที่เน้นภาคการเกษตรไปสู่ “Thailand 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน “Thailand 3.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก อย่างไรก็ตาม ภายใต้ “Model Thailand 3.0” นั้น นอกจากต้องเผชิญกับกับดักประเทศรายได้ปานกลางแล้ว ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับ “กับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “กับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา” กับดักเหล่านี้เป็นประเด็นที่ท้าทายรัฐบาล ในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลต้องสร้างโมเดลใหม่ขึ้นมาเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศเพื่อก้าวข้าม “Thailand 3.0” ไปสู่ “Thailand 4.0” และนำพาประชาชนทั้งประเทศไปสู่โมเดล “Thailand 4.0” ให้ได้ภายใน ๓-๕ ปีนี้

Thailand 4.0 หมายถึง การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ ให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ เป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรีที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กล่าวคือ ในปัจจุบัน เรายังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมากได้น้อย” เราต้องการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” นั่นหมายถึงการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

อย่างน้อยใน ๓ มิติสำคัญ คือ ๑. เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” ๒. เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ๓. เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

Thailand 4.0 (ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์, ๒๕๕๙) จึงเป็นการพัฒนา “เครื่องยนต์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจชุดใหม่” (New Engines of Growth) ด้วยการแปลง “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” ของประเทศที่มีอยู่ ๒ ด้าน คือ “ความหลากหลายเชิงชีวภาพ” และ “ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม” ให้เป็น “ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” กล่าวโดยสรุป กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้ “Thailand 4.0” มี ๓ ประเด็นที่สำคัญ

๑. เป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม

๒. เป็น “Reform in Action” ที่มีผลการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจการปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน

๓. เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” โดยเป็นประชารัฐที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรระดับโลก ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการ “รู้จักเต็ม รู้จักพอ และรู้จักปัน”

เยาวชนไทยเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในการพัฒนายุค Thailand 4.0 การปรับเปลี่ยนสู่โลกในศตวรรษที่ ๒๑ พลวัตโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการดำรงอยู่ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการค้าเงินธุรกิจ คนไทยต้องเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างมีเป้าหมาย และเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สามารถนำสิ่งที่เรารู้ไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ การเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย เน้นการใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม การเรียนของเยาวชนไทยในยุค Thailand 4.0 จะเน้นการเรียนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล และเป็นการเรียนที่เกิดจากความอยากรู้ อยากทำ และอยากเป็น ไม่ใช่เป็นแค่การเรียนตามภาคบังคับ หรือตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เท่านั้น เป็นการเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติโดยเน้นการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา เน้นการทำโครงการในรูปแบบต่างๆ ความสำเร็จวัดจากการบรรลุผลสัมฤทธิ์ เมื่อเรียนจบแล้วต้องมีงานทำ ประเทศชาติก็จะได้สังคมที่มีความหวัง มีความสุข และสมานฉันท์

การปฏิรูปการศึกษา เพื่อเตรียมเยาวชนไทย ไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพในยุค Thailand 4.0 ในการปฏิบัตินั้นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์และทักษะครู การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอน และสุดท้ายคือการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของการเรียนรู้ โดยการขับเคลื่อนภายใน ๑ ปี เยาวชนไทยทุกคนต้องอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ ลดเวลาเรียน-เพิ่มเวลาเล่น ปลูกฝังการเรียนรู้ และภายใน ๓-๕ ปีเยาวชนไทยทุกคนต้องมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งครูต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นวิชาชีพที่มั่นคง มีรายได้สูง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถได้ทำอาชีพอันทรงเกียรติที่จะส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้มีปัญญาสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ด้วยทักษะที่เห็นผล

เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ และมีจิตใจที่ดีงาม เป็นการหลอมพิมพ์ที่ดีสู่นาคตของประเทศชาติต่อไป

หลักสูตรใหม่ ช่วยผลักดันสังคมไทยก้าวสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ การปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (สสวท., ออนไลน์, ๒๕๖๑) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช ๒๕๖๐) ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีเงื่อนไขและเวลากำหนดให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ให้ใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔ และมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔

๒. ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ให้ใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๔ และ ๕ และมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๔ และ ๕

๓. ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๓ เป็นต้นไป ให้ใช้ทุกชั้นเรียน

จากการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช ๒๕๖๐) โดยประกาศใช้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภูมิศาสตร์ รวม ๓ รายวิชาก่อนนี้ ทำให้เกิดความสนใจจากสังคมในหลายประเด็น ดังนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นของการปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เป็นผู้รับผิดชอบนั้น มีความจำเป็นจะต้องปรับเนื่องจากเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการขับเคลื่อนประเทศไทย โดยการสร้างรายได้จากนวัตกรรมเป็นหลัก หรือที่เรียกว่าไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างกำลังคนที่มีความเข้มแข็งในองค์ความรู้ด้าน SMT (Science, Mathematics and Technology) เป็นฐานในการสร้างนวัตกรรม จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องต่อการสร้างกำลังคนเพื่อเป็นการขานรับนโยบายของรัฐบาล

จากการที่ สสวท. ได้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลา ๔๕ ปี สสวท. ได้ทำวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จนครบทุกระดับชั้นปี และพบข้อมูลที่เป็นผลสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตร เช่น ความซ้ำซ้อนของเนื้อหาระหว่างชั้นปี หรือช่วงชั้น รวมถึงระหว่างกลุ่มสาระ รวมทั้งความไม่เหมาะสมของการใช้ตัวชี้วัดร่วมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้กำหนดให้มีตัวชี้วัดเดียวกันทั้งนักเรียนกลุ่มที่ไม่เน้นวิทยาศาสตร์ และนักเรียนกลุ่มที่เน้นวิทยาศาสตร์ เกิดปัญหาในเรื่องความยากง่ายที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่มนี้ และการกำหนดสาระที่ ๘ ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีออกมาทำให้ขาดความเชื่อมโยงจากเนื้อหาไปสู่การปฏิบัติ ทำให้นักเรียนขาดทักษะปฏิบัติการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้มีการบรรจุสาระ

การออกแบบและเทคโนโลยีและสาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี มีผลให้การจัดการเรียนรู้ในสาระดังกล่าวเน้นการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้ใช้งานเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้องและปลอดภัยมากกว่าการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของผู้เรียนเพื่อเป็นผู้สร้างนวัตกรรมจากองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเดิม

๒. ขั้นตอนวิจัยและพัฒนา สสวท. จับมือทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ สสวท. ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการวิจัยและพัฒนา และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้มีความเหมาะสมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคเศรษฐกิจดิจิทัล สสวท. มีการระดมความคิดกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์มหาวิทยาลัย หน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับหลักสูตรกับนานาชาติหลายประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๐

สสวท. ได้เปิดให้มีการประชาพิจารณ์หลักสูตรในระดับประเทศ ในทุกภูมิภาคมาหลายครั้ง รวมทั้งได้มีการประชาพิจารณ์ออนไลน์บนเว็บไซต์ สสวท. อีกด้วย ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและการประชาพิจารณ์ได้นำมาทบทวนและปรับปรุงเป็นระยะ นอกจากนี้ สสวท. ได้ร่วมงานกับ Cambridge International Examination (CIE) สหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับสากลที่ทำหน้าที่ประเมินหลักสูตรในประเทศต่างๆ เข้ามาร่วมพิจารณาหลักสูตรฉบับปรับปรุงดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าหลักสูตรที่ สสวท. ได้วิจัยและพัฒนาได้ผ่านการพิจารณาและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวนหลายกลุ่มด้วยกัน ทำให้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐ นี้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากกว่าหลักสูตรฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากมีการเชื่อมโยงของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้น และเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในกลุ่มวิทยาศาสตร์ และทักษะการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลในกลุ่มคณิตศาสตร์อย่างชัดเจนและมาตรฐานหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์เทียบเท่ากับระดับนานาชาติ

ดร. พรพรรณ ไวทยางกูร ผู้อำนวยการ สสวท. กล่าวว่า ด้วยนโยบายขับเคลื่อนประเทศ ๔.๐ จำเป็นต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐาน โดยเฉพาะการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับปรุงหลักสูตรอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะในวิชาที่มีผลต่อการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่ง สสวท. ได้ขนานรับนโยบายดังกล่าว เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรและข้อมูลจากการวิจัยพัฒนาที่ทำมาอย่างต่อเนื่อง จึงมีความพร้อมในการเสนอการใช้หลักสูตรดังกล่าว ควบคู่กันไปกับวิชาภูมิศาสตร์ที่ดำเนินการโดย สพฐ. เพื่อตอบรับกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา เพิ่มการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อตอบรับกับการพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพสูงในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ นอกจากนี้ สิ่งที่ สสวท. ได้ทำไว้รองรับหลังจากประกาศใช้หลักสูตรใหม่ ก็คือ การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ซึ่งครูและโรงเรียนสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนสำนักพิมพ์อื่นๆ ที่สนใจสามารถดำเนินการผลิตหนังสือเรียนตามกรอบหลักสูตรใหม่ได้อย่างสะดวก โดยใช้กิจกรรมและแนวทางการจัดกิจกรรมจากคู่มือการใช้หลักสูตรนี้ได้เช่นกัน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. ๒๕๖๐)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างเสริมศักยภาพและคุณธรรมให้คนไทยเป็นคนดี มีปัญญา มีความพร้อมที่จะแข่งขันและมีการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเสมอกันไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐบาลต้องให้การบริการอย่างทั่วถึงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้ การสืบสานวัฒนธรรม การฝึกการอบรม การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การสร้างสรรคความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตที่มีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความคิด ความรู้ ความสามารถ กระบวนการเรียนรู้ และคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติได้อย่างเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว สังคม ชุมชน ชาติ และสังคมโลก

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (อุดรธรรม, ออนไลน์, ๒๕๖๑) มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์สุจริต

๓. มีวินัย

๔. ใฝ่เรียนรู้

๕. อยู่อย่างพอเพียง

๖. มุ่งมั่นในการทำงาน

๗. รักความเป็นไทย

๘. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง ในส่วนของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในสาระวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความเข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี อารงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ รู้จักหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และอารงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔- ๖)

การจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, ออนไลน์, ๒๕๖๐) เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเยาวชน การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ศิลปะ
๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
๘. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย ดังนี้

๑. หลักการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

๒. กระบวนการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

๔. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

๔.๑ บทบาทของผู้สอน

๔.๑.๑ ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

๔.๑.๒ กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๔.๑.๓ ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

๔.๑.๔ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

๔.๑.๕ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๔.๑.๖ ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

๔.๑.๗ วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

๔.๒ บทบาทของผู้เรียน

๔.๒.๑ กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

๔.๒.๒ เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

๔.๒.๓ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

๔.๒.๔ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

๔.๒.๕ ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน เข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่ออินเทอร์เน็ต และ เครื่องช่วยการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับ พัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอน สามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

๑. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และ เครื่องช่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

๒. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๓. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

๕. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้ สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 นั้น มีรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กุลกมุท สิงหราช ณ ออยุธยา (๒๕๕๙ : ๑๑-๑๒) ศึกษาเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน พบว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตัวเยาวชนในเรื่องต่างๆ สามารถประมวลสาเหตุการเกิดขึ้นของปัญหาทั้งจากปัจจัยของการดำรงชีวิตอย่างเปราะบางของเยาวชนในสังคม และสภาพแวดล้อมในสังคม ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ และสามารถพัฒนาต่อไปเป็นการสร้างเครือข่ายคุณธรรม จึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญและควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะสร้างพลังแผ่นดินและนำประเทศให้เข้าสู่ทิศทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การปลูกฝังคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการรู้จักประมาณตน เป็นหลักสำคัญในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมนั้น ถ้าสามารถทำให้เกิดในเยาวชนหม่อมมาก โดยผ่านความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานราชการ และภาคเอกชนต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึงแล้ว ก็จะสามารถสร้างเป็นเครือข่ายคุณธรรมที่เข้มแข็งขึ้นมาได้ เครือข่ายคุณธรรมดังกล่าวนี้จะเป็นระบบการสร้างภูมิคุ้มกันที่มีใช้ให้เยาวชนไทยเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างพลังให้แก่ทุกภาคส่วนในสังคม พร้อมทั้งยังเป็นเกราะป้องกันภัยจากภายนอก จนก่อให้เกิดเป็นพลังแผ่นดินอันจะช่วยในการพัฒนาชาติให้ก้าวไปสู่การมีสังคมที่มีการเจริญอย่างยั่งยืน และก้าวทันกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังท้าทายสังคมอยู่ในขณะนี้

ในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมนี้ จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็กซึ่งยังมีความไว นอนสอนง่าย และสามารถที่จะรับรู้และเรียนรู้ได้ต่อไป ซึ่งจะทำให้มั่นใจได้ว่าในอนาคตประเทศชาติของเราจะยังมีบุคลากรที่ดีและเป็นแบบอย่างให้ชนรุ่นหลังต่อไป ทั้งหมดนี้จะเป็นการยืนยันให้เห็นว่าการที่จะพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องพัฒนาด้านควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จะทำอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ และการที่จะพัฒนาด้านนั้นก็ต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้และด้านคุณธรรมควบคู่กันไปด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมในสังคมไทยสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็คือความพยายามที่จะยกระดับโครงการการปลูกฝังคุณธรรมนี้ โดยอาศัยความร่วมมือกัน และความมุ่งมั่นตั้งใจจริงของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชน จนเกิดเป็นเครือข่ายคุณธรรมขึ้นทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความสามัคคีและร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนของตน อันถือเป็นการเกิดขึ้นของพลังแผ่นดิน ที่จะนำประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ธรรณชัย รุ่งจิรวโรจน์ (๒๕๕๖ : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน พบว่า การเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อการใช้ภาษา และใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประกอบกับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาถูกกำหนดให้ผู้เรียนศึกษางานวรรณกรรมและวรรณคดี อันเป็นการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์

ตลอดจนเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมที่ดีแก่เยาวชน หากแต่งานวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กกลับปรากฏอยู่ในแบบเรียนวิชาวรรณคดี ทั้งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพงศาวดารจีนและสงครามกลางเมือง แต่เหตุใดผู้กำหนดหลักสูตรจึงคัดสรรวรรณกรรมเรื่องนี้มาใช้ในการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรม ความเหมาะสมของเนื้อหาและตอนที่นำมาสอนในชั้นเรียนนั้น ผู้เรียนสามารถพินิจวิเคราะห์ถึงกลอุบายและเข้าใจถึงคุณค่าด้านคุณธรรมได้จริงหรือไม่ เพราะด้วยลักษณะของเนื้อหาที่มีหลายมิติ ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการสร้างความเข้าใจและวิเคราะห์บทบาทประพันธ์ในการเรียนการสอน โดยจะต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนที่เป็นเยาวชน เพราะภายหลังจากการศึกษางานวรรณกรรมชิ้นนี้ จะพบว่าเนื้อหาสาระในตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ มีคุณค่าด้านคุณธรรมสอดแทรกอยู่หลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู และความมีสัจจะ โดยใช้ความโดดเด่นของตัวละครที่มีบุคลิกแตกต่างกันมาถ่ายทอดเรื่องราวให้ลุ่มลึกและมีมิติ การหยิบยกคุณธรรมในเรื่องสามก๊กมาใช้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากด้านคุณธรรมยังมีเนื้อหาบางส่วนที่กล่าวถึงกลยุทธ์ในการทำศึกสงครามที่มีความล่อแหลมและสามารถสร้างจิตสำนึกในด้านลบแก่เยาวชน การวิเคราะห์เนื้อหาของตัววรรณกรรม จึงต้องพิจารณาถึงผลดีผลเสีย โดยจะวัดจากการวิเคราะห์ตัวละครเด่น ผ่านการตีความในเนื้อหาแบบเรียน ซึ่งจะใช้เกณฑ์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ทั้งหมดนี้จึงเป็นที่มาและความสำคัญของปัญหาของการศึกษาหัวข้อวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน

นุชรินทร์ ขวัญคำ (๒๕๕๐ : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นปัจจุบัน การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เริ่มมีความรุนแรง ก่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ ที่มีแนวโน้มหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว และจะให้ความสนใจกับบุคคลอื่นที่อยู่ในสังคมออนไลน์มากกว่า ซึ่งมีผลทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนในครอบครัว ความรักและความผูกพันน้อยลง แต่ในขณะเดียวกันก็มีการใช้บริการเว็บไซต์ต่างๆ ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ช่วยตอบสนองความต้องการความเพลิดเพลินและความสนุกสนานจากเกมส์ต่างๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสื่อสารกับกลุ่มคนรู้จัก การแสดงออกได้อย่างเสรีไร้ขีดจำกัด การแสดงฐานะตัวตนที่แท้จริง และยังช่วยส่งเสริมเพิ่มความรู้ทางการศึกษาด้วยการหาข้อมูล อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตเปรียบเหมือนดาบสองคมที่มีทั้งผลดี ผลเสียต่อผู้ใช้บริการ และด้วยเหตุผลที่ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนระบบอินเทอร์เน็ตได้นั้นจึงทำให้เกิดความเล็งขึ้นต่อผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ ก็มีผลเนื่องมาจากการที่ผู้ใช้บริการมีการใช้บริการมากเกินไป หรือจากอิทธิพลจากสังคมที่ทำให้ต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมออนไลน์ มีการแสดงออกซึ่งตัวตนรวมถึงข้อมูลในเรื่องส่วนตัวอาจมีการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว การโจรกรรมข้อมูลหรือรูปภาพ การเปิดเผยข้อมูลที่ปราศจากการกั้นกรอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งต่างๆ หรือบุคคลที่อ้างถึงหรือมีส่วนเกี่ยวข้องได้รับความเสียหาย ดังนั้น ในฐานะผู้บริโภคจึงต้องมีการแบ่งเรื่องราวที่เป็นจริงหรือเท็จออกได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งผู้ใช้บริการจำควรทราบตัวการที่เข้าไปใช้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วย่อมมีผลกระทบอย่างไร ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการที่ให้บริการไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อมูลส่วนตัว การแสดงออก การนำเสนอสินค้า ข้อมูลด้านบริการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถเลือกรับได้ โดยอาจจะได้ทั้งความเป็นจริงและข้อมูลที่เท็จ จึงเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จะสามารถรับรู้ได้

พัชรา พันธุ์พัฒนกุล (๒๕๒๗ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเองและสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดพะเยาไว้ว่า ความสำนึกในบทบาทต่อตนเองของนักเรียนในกรุงเทพมหานครสูงกว่านักเรียนในจังหวัดพะเยา เพราะในกรุงเทพมหานครเป็นสังคมที่ซับซ้อน สิ่งแวดล้อมกระตุ้นให้นักเรียนต้องคำนึงถึงตนเอง มีความกระตือรือร้น แข่งขันกับผู้อื่น ซึ่งต่างกับเด็กวัยรุ่นต่างจังหวัด ส่วนความสำนึกในครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนในจังหวัดพะเยาสูงกว่ากรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองของนักเรียนในจังหวัดพะเยามีความผูกพันใกล้ชิดกับบุตรมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และในด้านความสำนึกในบทบาทต่อสังคมที่ไม่มีความแตกต่างกัน อาจมีสาเหตุมาจากผลของการศึกษาในโรงเรียน เพราะหลักสูตรที่ใช้ทั่วประเทศในปัจจุบันมีจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมและเน้นในหน้าที่ต่อสังคม ซึ่งน่าจะมีผลทำให้นักเรียนส่วนต่างๆ ของประเทศมีความสำนึกไม่ต่างกัน ในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในระดับสูงและระดับต่ำมีความสำนึกในบทบาทต่อตนเอง สังคม และสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน ซึ่งถ้ามีความสำนึกในบทบาทต่อตนเองและสังคมสูงระดับการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนจะสูงด้วย และถ้าสัมพันธภาพในครอบครัวสูง การเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนจะสูงด้วย

เพ็ญพิศตร นภาพุฒ (๒๕๕๓ : ๑๗๖) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบเกมส์การศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเขาวงกต เพื่อส่งเสริมคุณธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ผลการวิจัยส่วนใหญ่ได้ยืนยันถึงคุณประโยชน์ของเกมส์และการ์ตูนว่า ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าภาพยนตร์การ์ตูนที่ผลิตออกมาสามารถสร้างประโยชน์ด้านจริยธรรม และคุณธรรม ซึ่งเป็นผลให้เด็กที่ชมภาพยนตร์มีพัฒนาการทางจิตใจในทางบวก และผลจากการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบเกมส์การศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเขาวงกตเพื่อส่งเสริมคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่พบว่า คุณลักษณะคุณธรรมความสามัคคีของนักเรียนจากการเรียนด้วยรูปแบบเกมส์การศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเขาวงกตเพื่อส่งเสริมคุณธรรมขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สอดคล้องกับหลักแนวคิดของเปียร์เจต์ (๒๕๐๓ : ๔๕ : อ้างถึงใน เพ็ญพิศตร นภาพุฒ, ๒๕๕๓ : ๑๗๖) ที่เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการรับรู้กฎเกณฑ์ของสังคม เพราะฉะนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา และพัฒนาการนี้จะขึ้นสูงสุดเมื่ออายุ ๘ - ๑๑ ปี ขึ้นไป อีกทั้งเนื้อเรื่องที่ออกแบบในเกมส์การศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเขาวงกตเพื่อส่งเสริมคุณธรรมขั้นพื้นฐานยังสอดคล้องกับกรมวิชาการ (๒๕๔๐ : อ้างถึงใน เพ็ญพิศตร นภาพุฒ, ๒๕๕๓ : ๑๗๖) ที่ได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนของโคลเบอร์กว่ามี ๔ ชั้น คือ ชั้นที่ ๑ เสนอสถานการณ์ปัญหาแล้วให้นักเรียนแสดงบทบาท ชั้นที่ ๒ ให้นักเรียนระบุถึงข้อมูลปัญหาและความขัดแย้ง ชั้นที่ ๓ ให้นักเรียนแต่ละคนคิดตอบการแก้ปัญหาของตัวเอง และชั้นที่ ๔ ประชุมกลุ่มใหญ่เพื่ออภิปรายปัญหา ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและกำหนดสถานการณ์บทละคร ภายในเรื่องโดยใช้สถานการณ์จำลองให้ตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่องและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราเชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นจะต้องเน้นตัวแบบที่จะใช้เป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพิจารณาและการเสริมสร้างค่านิยม

ที่ค้นพบว่ากระบวนการพิจารณาและเสริมสร้างค่านิยมมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตัวเองว่า หลักการที่ดีที่ถูกที่ควรตามธรรมชาติของตนเป็นอย่างไร โดยในการเลือกนั้นมี ๓ ชั้น คือ ชั้นที่ ๑ สสำรวจทางเลือก ชั้นที่ ๒ พิจารณาผลที่เกิดจากแต่ละทางเลือก และชั้นที่ ๓ ตัดสินใจเลือกโดยเสรี กระบวนการกระจำนียมกระบวนการดังกล่าวเป็นระบบของการพัฒนาตนเอง เมื่อมนุษย์เรียนรู้ และรู้จักตนเอง เข้าใจบุคลิกภาพของตนจากการใช้กลวิธีในการหาทางเลือกปฏิบัติหลายๆ ทาง เพื่อตอบสนองความต้องการ เมื่อทางเลือกใดแสดงออกแล้วได้ผลสำเร็จก็จะยึดทางเลือกนั้นไว้เป็น ค่านิยมและปฏิบัติอีกในโอกาสต่อไป ถ้าปฏิบัติซ้ำๆ ก็จะเป็นพฤติกรรมลักษณะนิสัย และเป็น บุคลิกภาพในภาพรวมและสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฑามาศ สุกิจงานนท์ (๒๕๓๙ : อ้างถึงใน เพ็ญพักตร์ นภากุล, ๒๕๕๓ : ๑๗๖) ที่ได้วิเคราะห์เนื้อหาและการสื่อสารความหมายด้านจริยธรรม ที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนของบริษัทวอลท์ดิสนีย์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยศึกษาวิเคราะห์จริยธรรม ทั้งด้านบวกและด้านลบจากเรื่องสโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด เงือกน้อยผจญภัย และเดอะไลอ้อนคิงส์ ผลการวิจัยสรุปว่าเนื้อหาของภาพยนตร์การ์ตูนทั้ง ๓ เรื่อง มีการแสดงให้เห็นถึงจริยธรรมด้านความ รักพวกพ้อง การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความกล้าหาญและความ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น โดยนำเสนอผ่านทางลักษณะการแสดงออกของตัวละคร ภาพ มุมกล้อง แสง สี และเสียง นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ถึงการรับรู้และการตีความสารของผู้รับสารด้วย ซึ่งพบว่าผู้รับสารสามารถรับรู้และตีความสารที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนได้อย่างถูกต้อง

พิสิทส์ ฌอน บัวกนก (๒๕๕๗ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการผลิตสื่อ มัลติมีเดียเพื่อแก้ปัญหาภัยยาเสพติด ในชุมชนบ้านเอื้อม ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแบบการผลิตสื่อมัลติมีเดียเพื่อแก้ปัญหาภัยยาเสพติดของชุมชนบ้านเอื้อม ที่ประสบผลสำเร็จควรเกิดจากความร่วมมือกันของชุมชนโดยแนวทางการพัฒนา พบว่ายาเสพติดเป็นที่มาของปัญหาของชุมชน การที่จะทำให้ชุมชนมีความสงบสุขต้อง แก่ที่ปัญหายาเสพติด และคิดว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดของชุมชนอยู่ในระดับรุนแรง ที่สุด ส่วนในโรงเรียนให้ความเห็นว่ามีปัญหาไม่ค่อยรุนแรง แม้หน่วยงานท้องถิ่นจะมีมาตรการ และวิธีการเพื่อแก้ปัญหาเสพติดแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ จนกระทั่งมีการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียด้วยความ ร่วมมือของชาวบ้านและเยาวชน ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการ และเยาวชนที่มีความ พร้อมทางทักษะการผลิตสื่อเป็นผู้ปฏิบัติ ผลการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อ สื่อมัลติมีเดียพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนในชุมชนคิดว่าสื่อสามารถส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในชุมชน สูงสุดร้อยละ ๓๒.๖๕ รองลงมา คือ ส่งผลกระทบต่อเยาวชนร้อยละ ๒๗.๘๙ ส่วนผลการประเมิน ความพึงพอใจพบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย $X = 3.86$ ค่า S.D. = 0.732. ได้รูปแบบสื่อมัลติมีเดียประเภทการโฆษณาณรงค์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภัยยาเสพติดในชุมชน รวม ๔ เรื่องที่นำเสนอแง่มุมการแก้ปัญหาเสพติดที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ ๑. เรื่องคำอธิษฐาน นำเสนอการแก้ปัญหาอย่างผิดๆ ของวัยรุ่น ๒. เรื่องคนรุ่นใหม่ นำเสนอการสูบบุหรี่ไม่ใช่ภาพลักษณ์ ที่ดีของคนยุคใหม่ ๓. เรื่องทางเลือก นำเสนอปัญหาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ๔. เรื่อง โอกาส นำเสนอการให้โอกาสผู้ที่เคยใช้ยาเสพติด

ภาณุวัฒน์ กองราช (๒๕๕๕ : ๑๔๖-๑๔๘) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น รูปแบบการใช้บริการ และศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่น สรุปผลข้อมูลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Facebook) โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ๒ หัวข้อ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น ๒ หัวข้อ ดังนี้

๑. ข้อดีจากการใช้ Facebook

- ๑.๑ ได้มีเพื่อน มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดสังคมใหม่บนโลกอินเทอร์เน็ต
- ๑.๒ เป็นเครื่องมือในการติดต่อเพื่อนเก่า หาค้นหาเพื่อนเก่าที่ไม่ได้ติดต่อกันมานาน เป็นช่องทางที่ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่มเพื่อน เกิดการสนทนาโต้ตอบระหว่างเพื่อนด้วยกัน ในการสนทนานั้นไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น โทรศัพท์ เป็นต้น รวมถึงมีความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มคนที่รู้จัก เพื่อนัดพบกันหรือทำกิจกรรมต่างๆ
- ๑.๓ เป็นช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาระความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่แปลกใหม่หรือเรื่องที่ไม่เคยรับรู้มาก่อน
- ๑.๔ เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานหรือการเรียน
- ๑.๕ มี Application ต่างๆ ที่ใหม่ เพื่อที่จะให้ได้ใช้บริการ เช่น เกมส์ คำถามกิจกรรม หรือการเชิญเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ เป็นต้น ซึ่ง Application ต่างๆ ก็ได้มีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ และมีความทันสมัย
- ๑.๖ สามารถเผยแพร่ข้อมูลหรือแลกเปลี่ยน แบ่งปันซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนหรือคนที่รู้จัก เช่น รูปภาพ และวิดีโอ เป็นต้น
- ๑.๗ สามารถแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ หรือกิจกรรมที่เข้าไปร่วมกลุ่มกับเพื่อน หรือการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งยังเป็นช่องทางในการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนออกมาได้
- ๑.๘ มีรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งาน ง่ายต่อการใช้บริการ ทันสมัยดี

๒. ข้อเสียจากการใช้ Facebook

- ๒.๑ เสียเวลาอันเปล่าประโยชน์ โดยที่สามารถเอาเวลานั้นไปทำกิจกรรมอื่นที่ก่อประโยชน์ได้มากกว่า เช่น การอ่านหนังสือสอบ ทบทวนบทเรียน เล่นกีฬา สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว เป็นต้น
- ๒.๒ ข้อมูลต่างๆ ที่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะนี้ไม่มีความเป็นส่วนตัว เนื่องจากทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เช่น รูปภาพที่ได้นำมาเผยแพร่อาจจะถูกลักลอบนำไปติดต่อหรือทำอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งเป็นภัยทางสังคมได้ การนำคลิปวิดีโอไปเผยแพร่ให้กับคนอื่นๆ ได้รับรู้ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความอับอายได้ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อาจจะไม่ถูกใจใครบางคนที่เราอาจรู้จักหรือไม่รู้จัก ทำให้เกิดเป็นการทะเลาะวิวาทกันได้ ไม่มีความปลอดภัยในตัวของข้อมูลและเจ้าของข้อมูลนั้นๆ ซึ่งการใช้บริการหากปราศจากวิจารณญาณที่ดี อาจถูกชักจูงหรือล่อลวงไปในทางที่ผิดหรืออาจทำให้สูญเสียทรัพย์สิน

๒.๓ เสี่ยงสุขภาพหากมีการใช้บริการมากๆ หรือใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เช่น ปวดศีรษะ ปัญหาทางสายตา เป็นต้น

๒.๔ ทำให้การสื่อสารแบบโลกแห่งความเป็นจริงถูกลดค่าลง เนื่องจากการที่สามารถสนทนาได้โดยไม่ต้องพบหน้าก็สามารถสนทนาได้ มีการสนทนาดังกล่าวโดยตรง ทำให้ลืมคนรอบข้าง อย่างเช่น ครอบครัว เพื่อน เป็นต้น

๒.๕ ไม่ได้อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงอาจจะอยู่บนโลกแห่งความเพื่อฝันบนโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตได้

วรียา พรหมสุนทร (๒๕๕๕ : ๖๐-๖๒) ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของเยาวชนต่อความสำคัญของปัญหาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนจังหวัดสงขลา มีประเด็นสำคัญดังนี้

๑. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเยาวชน ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง และการเลือกสายทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเยาวชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเยาวชน ได้แก่ เพศ การเข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคม

๒. เยาวชนที่มีเพศต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะเป็นเพศใดต่างก็มีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมได้เช่นกัน

๓. เยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเด็กที่ได้รับการศึกษาในระดับชั้นที่แตกต่างกันอาจมีความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน

๔. เยาวชนที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเยาวชนที่อยู่ในสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกันอาจได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาอย่างใกล้ชิด กับเด็กที่อาศัยอยู่กับญาติ ก็อาจได้รับความอบอุ่นที่แตกต่างกัน

๕. เยาวชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนน้อยหรือมาก อาจได้รับความอบอุ่นที่แตกต่างกัน สัมพันธภาพของพ่อแม่-ลูกมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น

๖. เยาวชนที่มีระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน การศึกษาของมารดามีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูอบรมเด็กทุกด้าน ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูอาจมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นของเด็ก

๗. เยาวชนที่มีรายได้ของผู้ปกครองแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความเกี่ยวข้องทำให้เด็กมีบุคลิกภาพด้านการปรับตัว ซึ่งอาจจะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสังคม

๘. เยาวชนที่เลือกสายทางการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่เลือกสายการศึกษาในสายอาชีพ มุ่งเน้นในการประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งอาจจะไม่มีความสนใจในสถานการณ์ทางสังคม ส่วนผู้ที่เลือก

ที่จะศึกษาในสายสามัญจะต้องมีความชอบในวิชาที่ยังมีความเกี่ยวข้องกับสังคมอยู่เสมอ จึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

๙. เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคมที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเยาวชนที่จะไม่ร่วมกิจกรรมหรือร่วมกิจกรรมก็ตาม ก็สามารถรับรู้ปัญหาสังคมได้จากด้านอื่นๆ ทำให้มีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน

๑๐. ความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความสำคัญของปัญหาสังคม พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านเศรษฐกิจ เป็นปัญหาที่ควรแก้ไขมากกว่าปัญหาด้านอื่นๆ และการแก้ไขปัญหาทางการเมือง หากทุกคนร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทางการเมืองอย่างจริงจัง สังคมก็จะสงบสุข

เยาวชนถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ เพราะเยาวชนในวันนี้ก็คือผู้ใหญ่ที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศในอนาคต นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรม และภูมิปัญญาจากคนรุ่นก่อน เป็นผู้ที่กำลังจะก้าวขึ้นมามีบทบาททางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองอย่างมากในระยะเวลานี้ใกล้ ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนอย่างถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง

สิริภิญญา อินทรประเสริฐ (๒๕๕๖ : ๙๑) ได้ศึกษาอิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าสื่อที่นักวิชาการด้านเยาวชนมองว่ามีอิทธิพลสูงแบ่งได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่ม ๑ สื่อหลักที่มีมานานและเป็นสื่อที่เยาวชนนิยมบริโภคอย่างกว้างขวาง ได้แก่ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ สำหรับภาพยนตร์มักพบว่ามีเนื้อหาที่รุนแรง หรือการยั่วยุทางเพศ ส่วนโทรทัศน์มักมีภาพข่าวความรุนแรงเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย อาชญากรรม นอกจากนี้เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในสื่อทั้งสองชนิดนี้มีความรุนแรง มีการจำลองสถานการณ์และวิธีการก่ออาชญากรรมต่างๆ ทำให้เกิดการเอาอย่างและทดลองนำไปก่ออาชญากรรมในชีวิตจริงได้ กลุ่มที่ ๒ สื่อสมัยใหม่ที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกไร้พรมแดน ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นสื่อที่เปรียบเสมือนประตูสู่การเข้าถึงข้อมูลและสื่อที่ไม่เหมาะสมได้อย่างไร้ขีดจำกัด ยากแก่การควบคุม สื่อที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวนี้มีทั้งภาพลามก ความรุนแรง ซึ่งรวมถึงภาพยนตร์และคลิปต่างๆ ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต การพนันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ยั่วยุให้เยาวชนกระทำผิดได้ง่าย กลุ่มที่ ๓ สื่อเทคโนโลยีที่มีผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม คือ เกมคอมพิวเตอร์ สื่อชนิดนี้แม้จะมีผู้เล่นไม่มากนักดังเช่น ๒ กลุ่มแรก แต่ผู้เล่นกลุ่มนี้ก็มักใช้เวลาไปกับเกมคอมพิวเตอร์ครั้งละนานๆ ซึ่งเนื้อหาของเกมที่เล่นส่วนใหญ่ก็เป็นเกมต่อสู้ มีทั้งภาพ เสียง เนื้อหา ที่รุนแรง ทำให้เยาวชนซึมซับเอาเนื้อหาความรุนแรงเข้าไปอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ร้านเกมคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีเด็กจากหลายๆ ที่มารวมกัน มีการนัดหมายไปเที่ยวเตร่ต่อไปด้วย จึงมีความสุ่มเสี่ยงที่จะออกไปกระทำผิดหรือแสดงพฤติกรรมรุนแรง กลุ่มที่ ๔ สื่อที่ภายนอกเหมือนไม่มีอันตรายแต่แท้จริงก็แอบแฝงไปด้วยความรุนแรงเช่นกัน สื่อชนิดนี้ได้แก่ นิตยสาร และวิทยุ นิตยสารที่กลุ่มวัยรุ่นชอบอ่านคือนิตยสารจำพวกดารา ที่มักมีภาพโป๊เปลือยของดารา และการพนันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งไม่ได้จำกัดอายุของผู้ซื้อและผู้รับชม ส่วนวิทยุพบว่าบางครั้งมีการเปิดเพลงที่มีเนื้อหาป่าเถื่อน หยาดคาย มีถ้อยคำบรรยายเกี่ยวกับเพศและกามารมณ์ ซึ่งเรียกกันในวงการว่าเพลงโป๊หรือเพลงใต้ดิน

สื่อทั้งสองชนิดนี้ ในปัจจุบันไม่ได้เป็นสื่อกระแสหลักที่ถูกจับตามอง จึงยังไม่มีมาตรการควบคุม แต่จากทัศนคติของนักวิชาการด้านเยาวชนได้เล็งเห็นว่าสื่อชนิดนี้มีอิทธิพลไม่น้อย และอาจนำไปสู่พฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนได้

สุดใจ ชาประเสริฐ, รศ. สุรชัย ประเสริฐสรวย (๒๕๕๘ : ๓๑) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบศึกษาบันเทิงโดยใช้แนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ พบว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยี มาใช้ เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำเอาสื่อที่ให้ความบันเทิงมาเสริม ในการเรียนรู้ จะยิ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ช่วยพัฒนากระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นหนึ่งในคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ท้าทาย ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอนของแต่ละสถาบันการศึกษาต่อการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน จากมุมมองผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนศึกษาบันเทิง เห็นว่าการสอนศึกษาบันเทิงและการผสมผสานการสื่อสาร เป็นการกำหนดอนาคตของการเรียนรู้และผู้เรียน โดยนำเทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อสร้างผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลให้นักเรียนและผู้สอนมีความคิดวิจารณ์ญาณ

การนำเอากิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความรู้และความสนุกสนาน มาใช้พัฒนา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เรียกว่าศึกษาบันเทิง หรือ Edutainment (Education + Entertainment) เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี เกมส์ และรายการโทรทัศน์ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและ วิกิพีเดีย เกมส์การศึกษาการ์ตูนแอนิเมชัน อีกทั้งการใช้เกมส์และสถานการณ์จำลองร่วมกับการเรียนรู้ แบบร่วมมือชนิดสวมต่อความรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะ การทำงานเป็นทีม เน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำ ได้เล่น ได้คิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นแรงผลักดัน ในการเรียนรู้ การจดจำรูปแบบการแก้ปัญหาและคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

แนวคิด วรรณกรรม และงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพ เยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 นั้น พบว่าทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนได้ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยเฉพาะเยาวชนไทย เพื่อเป็นกำลังสำคัญของ ประเทศชาติในอนาคต แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่ก็มีทิศทางสำคัญไปในแนวทาง เดียวกันที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. การนำหลักธรรมในศาสนามาเป็นหลักการปลูกฝังให้เยาวชนไทยมีจิตสำนึกที่ดี ในการดำรงชีวิต และพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา เน้นให้เยาวชนรู้จักคิด และแก้ปัญหาด้วยการนำหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือมาปฏิบัติ

๒. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับเยาวชนไทย ในภาครัฐ ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเสมอกันไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐบาลต้องให้การ บริการอย่างทั่วถึงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในภาคเอกชนก็มีโครงการช่วยเหลือเยาวชนไทยในการร่วม

กิจกรรมที่เน้นสร้างสรรค์และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น โครงการ To Be Number One, โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน และอื่นๆ อีกมากมาย

๓. การบูรณาการบริหารการจัดการหลักสูตรการศึกษาให้เยาวชนเข้าถึงแหล่งความรู้ ทั้งด้านศาสตร์ และศิลป์อย่างทั่วถึงและเสมอภาค

๔. ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนได้นำสื่อในรูปแบบต่างๆ เข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการ์ตูนแอนิเมชัน และสื่อทางโทรทัศน์ในรูปแบบต่างๆ

๕. รัฐบาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นอย่างมาก มีการกำหนดเป็นข้อหลักสำคัญในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ดังนั้นเยาวชนไทยก็เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพราะเยาวชนไทยคือกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต

แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0 นั้น เน้นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยทุกมิติที่สอดคล้องกัน กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างจริงจัง ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ โรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียน เยาวชนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๓

แนวความคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวความคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรมให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ด้วยวิธีการบูรณาการหลักธรรม การบูรณาการสื่อและหลักธรรมตามพระพุทธศาสนาที่ปรากฏเป็นแนวคิดในหนังสือพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงการบูรณาการ และการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การบูรณาการหลักธรรมกับการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี การบูรณาการหลักธรรมกับสื่อและกิจกรรมในการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี และหลักธรรมในการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทย ให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ๒ ส่วน ประกอบด้วย

๑. ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อให้ทราบถึงการบูรณาการหลักธรรมกับการพัฒนาและเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงหลักธรรมที่จะนำมาใช้กับเยาวชนไทย

๒. ผู้นำองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการทำสื่อประชาสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับเยาวชนไทย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการบูรณาการสื่อกับหลักธรรม เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย

การบูรณาการ และการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๔๐) ได้ให้ความหมายการบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยที่มีอยู่ทั้งหลายที่สัมพันธ์กันและกันเข้ามารวมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนให้เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว

ทิตินา แชมณี (๒๕๔๘) ได้ให้นิยามของการบูรณาการ หมายถึงการทำให้สมบูรณ์ โดยการนำหน่วยย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์มาทำหน้าที่อย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเองไม่ได้ แยกเป็นส่วนๆ

ประเวศ วะสี (๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการเป็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ ไปด้วยกัน อย่างลงตัวและอย่างสมดุล

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖) ให้ความหมายการบูรณาการว่า การบูรณาการมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในลักษณะใกล้เคียงกันไว้ดังนี้ ให้ความหมายการบูรณาการตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Integration มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Integrate คำว่าบูรณาการในความหมายทั่วไป หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติม บางส่วนที่ขาดอยู่

ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้นการบูรณาการเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า

สรุปจากความหมายที่กล่าวมา การบูรณาการหมายถึง กระบวนการเชื่อมประสานสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง ผสมผสานสิ่งที่มีอยู่เข้ามารวมกันให้มีความประสานสัมพันธ์แบบองค์รวมเป็นหนึ่งเดียวครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นเอกภาพในตัวแบบไม่แยกส่วน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่ขึ้น

กาญจนา คุณารักษ์ (๒๕๒๒ : ๒๑) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางจิตพิสัย และพุทธิพิสัย หรือกระบวนการหรือการปฏิบัติในอันที่จะรวบรวมความคิด มโนภาพ ความรู้ เจตคติ ทักษะ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เพื่อให้ชีวิตมีความสมดุล

สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (๒๕๒๒ : ๓๒) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย ให้เข้าใจลักษณะความเป็นไปอันสำคัญของสังคม เพื่อตัดแปลงปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เข้ากับสภาพชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

ผกา สัตยธรรม (๒๕๒๓ : ๔๕ - ๔๘) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง ลักษณะการสอนที่นำเอาวิชาต่างๆ เข้ามาผสมผสานกัน โดยใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักและนำเอาวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามความเหมาะสม

นที ศิริมัย (๒๕๒๙ : ๖๓ - ๖๕) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง เทคนิคการสอนโดยเน้นความสนใจความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน ด้วยการผสมผสานเนื้อหาวิชาในแง่มุมต่างๆ อย่างสัมพันธ์กัน เป็นการสร้างความคิดรวบยอดให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และยังสามารถนำความคิดรวบยอดไปสร้างเป็นหลักการเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วย

วิภาวรรณ ปัญจรัตน์ (๒๕๕๒ : ๒) ได้ให้ความหมายของบูรณาการ คือ การนำศาสตร์ต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องมาผสมผสานกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด การเรียนการสอนแบบบูรณาการจะเน้นองค์รวมของเนื้อหา มากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การสร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้เนื้อหาโดยตัวครู ซึ่งการบูรณาการทางพระพุทธศาสนา เพื่อการศึกษาถือว่าเป็นการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาอบรมบ่มจิตใจก่อให้เกิดศีล สมาธิ และ ปัญญา ตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสตร์แห่งปัญญา หมายถึงความรู้อันบริสุทธิ์ที่เกิดจากจิตของผู้ปฏิบัติ จึงกล่าวได้ว่าปัญญาคืออริตนะ และให้แสงสว่างคือความมีสติรอบรู้ ซึ่งความรอบรู้ได้มาจากการศึกษาประสบการณ์ที่ได้ยิน ได้ฟัง ฝึกฝนให้แก่ละสาขาวิชาเกิดความรอบคอบ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผลมีค่านิยมที่ดีต่อสังคม ตนเอง และครอบครัว วิเคราะห์และแยกแยะความถูกต้องได้ ฉะนั้นการบูรณาการการสอนพระพุทธศาสนา กับการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ต้องให้ความสำคัญร่วมมือร่วมใจกัน จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดค่านิยมที่ดีขึ้นเกิดความเสียสละ ต่อส่วนรวม ส่งเสริมการฝึกสมาธิ พัฒนานวัตกรรม

จากความหมายของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามความสนใจ ความสามารถ และ ความต้องการ โดยการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งทางด้านสติปัญญา (Cognitive) ทักษะ (Skill) และจิตใจ (Affective) สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ลักษณะของการบูรณาการ (สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์, ๒๕๔๖ : ๒๕)

๑. การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระ ในลักษณะ การหลอมรวมกันโดยการตั้งเป็นหน่วย (Unit) หรือหัวเรื่อง (Theme)

๒. การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้าในการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี การสนทนา การอภิปราย การใช้คำถาม การบรรยาย การค้นคว้าและการทำงานกลุ่ม การไปศึกษานอกห้องเรียน และการนำเสนอข้อมูล เป็นต้น

๓. การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ โดยออกแบบการเรียนรู้ให้ทั้งการ ให้ความรู้และกระบวนการไปพร้อม ๆ กัน เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เป็นต้น

๔. การบูรณาการความรู้ ความคิด กับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัย เป็นการเรียนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อที่นักเรียนจะได้เป็น “ผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม”

๕. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริง ควบคู่ไปพร้อมๆ กับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้อีก

๖. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของนักเรียน พยายามให้เด็กได้เรียนรู้ เนื้อหาที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและความหมายในสิ่งที่เรียน

การบูรณาการการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาการศึกษา

๑. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนที่พึงปฏิบัติต่อผู้อื่นและสังคม โดยรวมที่อยู่ในปัทสนสถานของสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคม

๒. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรม

๒.๑ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนก่อนว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งอาจจะทำการวิเคราะห์โดยการเล่าเหตุการณ์ให้ฟัง อ่านกรณีศึกษา แล้วให้ผู้เรียนบอกเหตุผล เชิงจริยธรรมของตนเองหรือของตัวละครในเรื่อง หรือจากการสังเกตพฤติกรรมก็ได้

๒.๒ ผู้สอนควรจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ยิน ได้ฟังการบอกหรือให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในระดับที่สูงขึ้นกว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เขามีอยู่

๒.๓ ผู้สอนควรจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบกับปัญหาที่ขัดแย้งกับระดับความคิดของ ผู้เรียนเอง เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดในระดับที่สูงขึ้น โดยผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แนะเพื่อให้ผู้เรียน มีความเห็นคล้อยตามไปในทิศทางที่ปรารถนา

การบูรณาการเชิงคุณธรรมจริยธรรม

ทักษะการรู้สารสนเทศเป็นวิชาที่ว่าด้วยการฝึกฝนให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความสามารถตระหนักรู้ว่าเมื่อไหร่ที่สารสนเทศมีความจำเป็น มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ รู้จักประเมินและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รู้สารสนเทศมีความสามารถในการเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วสามารถเชื่อมโยงกับคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นไปที่หลักการคิดเชิงพุทธ คือโยนิโสมนสิการ โดยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา หมายถึง ความรู้อันบริสุทธิ์และโลกุตระปัญญา ซึ่งเกิดจากจิตที่บริสุทธิ์อย่างยิ่ง การอุปถัมภ์แห่งพระพุทธศาสนาเป็นผลแห่ง “อธิปัญญา” ของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงเปี่ยมด้วยโลกุตระปัญญาและสติปัญญาอันเยี่ยม ซึ่งเป็นเครื่องมือกำจัดกิเลสและอวิชชาทั้งปวงโดยสิ้นเชิง “พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้เน้นย้ำในเรื่องหลักประกันของชีวิตที่ดั่งงาม ๗ ประการว่าคือองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการศึกษามี ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ การแสวงแหล่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี (กัลยาณมิตรตตา) และฉลาดคิดแยกคายให้ได้ประโยชน์และความจริง (โยนิโสมนสิการ) ฉะนั้น สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะครูอาจารย์ซึ่งมีหน้าที่ที่สำคัญ คือการเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนต้องพัฒนาให้นักเรียนมีโยนิโสมนสิการหรือรู้จักคิด คิดเป็นตามแนวปัญญา เพราะโยนิโสมนสิการมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการศึกษา ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ชี้ประเด็นให้เห็นว่าในการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์นั้นโยนิโสมนสิการเป็นแกนกลางของการศึกษา หรือเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ของการศึกษา” (อาภา จันทรสกุล, นภาพร ปริขามารณ, & จิตตินันท์ บุญสถิรกุล, ๒๕๔๙)

ผู้วิจัยขอให้ความหมายหลักประกันของชีวิตที่ดั่งงาม ๗ ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), ๒๕๕๑) ดังนี้

๑. กัลยาณมิตรตตา หมายถึง แสวงแหล่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี รู้จักเลือกคบคนดี เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชีวิต แก้ปัญหาและสร้างสรรค์

๒. สีสัมปทา หมายถึง มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต คือ รู้จักจัดระเบียบความเป็นอยู่ กิจกรรม กิจการและสิ่งแวดล้อมให้อื้อโอกาสแก่การพัฒนาชีวิต อย่างน้อยมีศีลขั้นพื้นฐาน คือ มีพฤติกรรมที่ถูกต้องเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

๓. ฉันทสัมปทา หมายถึง มีจิตใจใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ด้วยการใช้สมองและมือเป็นความรับผิดชอบที่มีต่อคนอื่น เพื่อให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับตน

๔. อุตตสัมปทา หมายถึง การมุ่งมั่นฝึกตน มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนจนเต็มศักยภาพ ด้วยการพัฒนาที่พร้อมทุกด้าน ทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

๕. ทิฐุสัมปทา หมายถึง ตั้งอยู่ในหลักความคิด ความเชื่อถือที่ดั่งงามอย่างมีเหตุผล โดยรู้เท่าทันความเป็นไปได้ภายในขอบเขตของเหตุปัจจัยที่มีและที่ทำ ดำรงจิตผ่องใสเป็นอิสระได้ไม่ว้าวาม โวยวาย หรือ เลื่อนไหลไปตามกระแสและค่านิยม

๖. อัปมาทสัมปทา หมายถึง ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท โดยใช้เวลาที่ผ่านไปให้เป็นประโยชน์

๗. โยนิโสมนสิการสัมปทา หมายถึง รู้จักคิด รู้จักพิจารณา สามารถแก้ไขปัญหาและจัดทำดำเนินการต่างๆ ให้สำเร็จได้ด้วยวิธีการแห่งปัญญาที่จะทำให้พึ่งตนเองและเป็นที่พักพิงของคนอื่นได้

ประโยชน์ของการบูรณาการในการพัฒนามนุษย์

แนวคิดการบูรณาการในการพัฒนามนุษย์ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการจะช่วยให้ลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยดูภาพรวมทั้งหมดก่อนตัดสินใจและมองปัญหาได้ถูกจุด รู้จุดเชื่อมโยงและผลกระทบ การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดหลักแหลมในการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญา และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ ช่วยจัดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ เข้ากันได้อย่างสมบูรณ์

การบูรณาการหลักธรรมกับการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่มีระบบทุนนิยมขับเคลื่อนให้เกิดการแข่งขัน ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยในด้านความเจริญทางจิตใจไม่สมดุลกับความเจริญทางวัตถุ จนเกิดเป็นปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในที่สุด สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายของการศึกษาในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสังคมไทยก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ที่เกิดนวัตกรรมใหม่ โดยเฉพาะวงการการสื่อสารและเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนไทยทุกภาคส่วนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เช่น การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว การเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การแก่งแย่งแข่งขัน การทะเลาะวิวาท การขาดระเบียบวินัย การขาดความรับผิดชอบ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนได้เห็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม อันเนื่องมาจากการขาดภูมิคุ้มกันในการเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีก่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยลดลง การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี ควรนำหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นคำสอนในพุทธศาสนามาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน เกิดการพัฒนาความดี เช่น การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบ ยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติสุข และประเทศชาติได้พัฒนาอย่างยั่งยืน

ในการพัฒนาเยาวชนตามหลักพระพุทธศาสนา ท่านพุทธทาสภิกขุ (๒๕๓๗) ได้กล่าวว่า การพัฒนาเยาวชนตามหลักพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายคือ การพัฒนาเพื่อให้มนุษย์ได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การที่เยาวชนจะพัฒนาได้ เยาวชนต้องรู้ ๓ ศาสตร์คือ ๑. พุทธศาสตร์หรือพุทธศาสตร์ เป็นศาสตร์สำหรับรู้หรือศาสตร์ว่าด้วยความรู้ ๒. ธรรมศาสตร์ หรือจริยศาสตร์เป็นศาสตร์สำหรับการประพฤติปฏิบัติ ๓. สังคมศาสตร์หรือสัมพันธ์ศาสตร์ เป็นศาสตร์สำหรับทำความเข้าใจหรือยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกันดังนั้นในการนำพุทธธรรมมาพัฒนาเยาวชนควรพิจารณาการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้ ๓ ด้าน คือ ๑. ศาสตร์ ว่าด้วยความรู้คือคำสั่งสอนอันจะต้องเล่าเรียน เป็นการศึกษา เพื่อให้ทราบว่าอะไรเป็นอะไรอย่างถูกต้องชัดเจนทั้งในด้านความเก่งทางวิชาการและในด้านของคุณธรรม

ความดี ๒. การนำเอาสิ่งที่จดจำไว้ได้และเข้าใจอย่างถูกต้องนั้นมาประยุกต์ใช้กับกายวาจาใจของตน ให้มีการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นวิชาในทางโลกหรือจะเป็นวิชาในทางธรรม และ ๓. ผลอันจะพึงเข้าถึง หลังจากการพัฒนาทั้งทางโลก และทางธรรม ไม่ว่าจะเป็นในระดับโลกียะหรือโลกุตระ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีนั้น ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (๒๕๒๔ : ๗๒ - ๑๗๖) ได้กล่าวว่า สถาบันหรือแหล่งที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างทางจริยธรรม และมีบทบาทเกี่ยวข้อง ในการเตรียมเยาวชนให้เป็นผู้มีจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์นั้น ได้แก่ บุคคล และสถาบัน ทั้งปวงที่แวดล้อมเยาวชนได้ ดังนี้ ๑. สถาบันครอบครัว อันได้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ ตลอดจนสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัวจะเป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและถ่ายทอดคุณลักษณะทาง จริยธรรมให้แก่เด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏผลว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมีลักษณะ เชื่อฟัง สุขภาพ อบอุ่น แต่มีลักษณะขี้อาย เก็บตัว ใจน้อย และชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบควบคุมน้อย จะไม่เชื่อฟัง ไม่มีความรับผิดชอบและขาดสมาธิ ในขณะที่เด็กได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะเป็นเด็กที่ไม่ก้าวร้าว รู้จักผิดชอบชั่วดีและรู้สึกละเอียดใจเมื่อทำผิด ๒. กลุ่มเพื่อน มีบทบาทสำคัญไม่น้อยในการสร้างค่านิยมและลักษณะทางจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่เข้าสู่วงจรกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลมาก ๓. สื่อสารมวลชนหรือ สื่อมวลชนทุกรูปแบบ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บทเพลง หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ๔. สถาบันการศึกษา เป็นแหล่งที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้ความรู้ทั้งในด้านพุทธิศึกษาและจริยศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ในวัยเรียนโดยสถาบันการศึกษาอาจวัดวิชาจริยศึกษาขึ้นเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร หรืออาจส่งเสริม ให้ครูทุกคนพยายามสอดแทรกจริยศึกษาในการสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อมุ่งสร้างเสริมลักษณะทาง จริยธรรมให้พัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างจริงจัง

ในการบูรณาการหลักธรรมกับการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและ จริยธรรมที่ดี ในยุค Thailand 4.0 นั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ๓ รูป/คน ได้ให้แนวคิดในการบูรณาการ ดังต่อไปนี้

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชโช) (สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ธรรมะสามารถนำมาบูรณาการกับเยาวชนได้ ในการสอนสั่งอบรมเยาวชนนั้นจะให้ความสำคัญกับ การเลี้ยงดูของแม่ที่ดีที่มีต่อบุตรของตน ในการสอนนั้นเปรียบเหมือนพุทธศาสนาคืออาหารใจ และศาสตร์ต่างๆ ทั้งหลายนี้เป็นอาหารสมอง ระหว่างอาหารใจกับอาหารสมองนี้เหมือนกับต้นไม้ ต้นไม้ที่มีรากแก้วรากฝอย วิชาทั้งหมดที่เราเรียนนี้มันเป็นรากฝอยเพราะมันดูอาหาร หาเงิน เรียน business มากก็ไปหาเงิน หมายถึงว่าได้ทั้งคนดีและคนเก่ง โดยเป็นคนดีจากคำสั่งสอนของแม่ และเป็นคนเก่งโดยศึกษาวิชาความรู้จากโรงเรียน ความรู้ที่ได้จากโรงเรียนก็ควรจะคำนึงถึงความ ต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก เช่น โรงเรียน waldorf และโรงเรียนวิถิพุทธ เช่น โรงเรียนปัญญาทัย โรงเรียนสยามสามไตร โรงเรียนตรุณสิกขาลัย โรงเรียนปัญญาประทีป โรงเรียนสัตยาไส โดยโรงเรียนเหล่านี้ จะเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของเด็ก สอนให้เด็กเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ด้วยตนเอง และเหนือสิ่งอื่นใด คือคุณธรรมและหลักธรรมในพุทธศาสนา”

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมมสากิโย) (สัมภาษณ์, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนนั้นอันดับที่หนึ่งคือต้องทำให้เป็นที่สนใจในเด็ก การนำเสนออะไรก็แล้วแต่ถ้ารูปแบบไม่เป็นที่น่าสนใจมันก็ไม่เกิดประโยชน์ สมัยนี้เด็กก็มีวิจารณญาณในการเสพสื่อ ดังนั้นเราต้องคิดว่าทำอะไรให้เยาวชนเกิดความสนใจ สำหรับเรื่องหลักธรรมะก็ขึ้นอยู่กับวิธีการและกลุ่มเป้าหมายที่เราจะไปใช้ การใช้หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนนั้นก็เป็นธรรมชาติเดียวกับผู้ใหญ่ เพราะแก่นของธรรมเป็นชุดเดียว แต่จะต่างกันที่ภาษาและวิธีการในการนำเสนอ หัวใจของสิ่งจุดศูนย์คือ innovation กับ creativity แต่คนทั่วไปจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องของเทคโนโลยีซึ่งมันแค่ส่วนประกอบเท่านั้น”

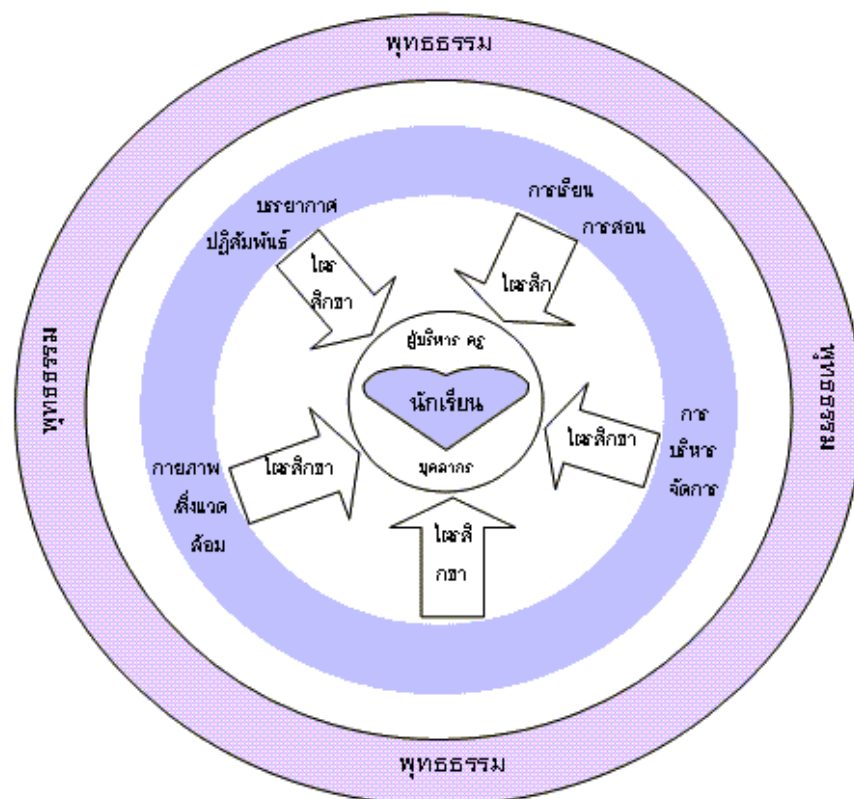
นางสาวอนินทิตา โปชะกฤษณะ (สัมภาษณ์, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๐) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “โรงเรียนสยามสามไตรเป็นโรงเรียนวิถีแนวพุทธและดำเนินการเรียนการสอนทางธรรมะตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งนิพนธ์โดยเจ้าคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ด้วยการสร้างคนให้รู้จักปกครองตนเอง ฝึกตนให้อยู่ในหลักไตรทั้งสาม คือไตรรัตน์ ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา ซึ่งการเรียนการสอนของโรงเรียนสยามสามไตรจัดว่าทุกกระบวนการเป็นธรรมะหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกิน การเรียน และการเล่น สร้างพฤติกรรมให้เกิดความเคยชินที่ดี เนื้อหาก็คงจะปรับสู่พุทธมดทั้งในเรื่องของวิชาการ และวิชาชีพ”

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าสามารถบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีได้ โดยพระราชญาณกวีท่านได้ให้ความสำคัญกับการเป็นแม่ที่ดีในการปลูกฝังความเป็นคนดีให้กับบุตร โดยเปรียบวิชาที่แม่ให้เป็นที่ตั้งรากแก้วที่จะช่วยค้ำจุนต้นไม้ให้มีความมั่นคงและเปรียบวิชาการที่ได้รับจากโรงเรียนเป็นเหมือนรากฝอยที่ดูดอาหารมาเลี้ยงต้นไม้ เปรียบเหมือนวิชาหาเลี้ยงชีพ พระราชญาณกวีให้ความสำคัญกับศาสนาเพราะศาสนาหมายถึงจิตวิญญาณที่อยู่ในหัวใจคน ซึ่งสอดคล้องกับนางสาวอนินทิตา ที่โรงเรียนสยามสามไตรที่ยึดการสอนทางธรรมะตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนของเจ้าคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) โดยเน้นฝึกเยาวชนให้อยู่ในหลักไตรทั้งสาม คือไตรรัตน์ ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา ซึ่งการเรียนการสอนของโรงเรียนสยามสามไตรจัดว่าทุกกระบวนการเป็นธรรมะหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกิน การเรียน การเล่น ในขณะที่พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ได้ให้ความสำคัญในเรื่องรูปแบบการนำเสนอต้องน่าสนใจ สามารถดึงดูดให้เยาวชนเกิดการใฝ่รู้ เรียนรู้ โดยท่านบอกว่า การใช้หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนนั้นก็เป็นธรรมชาติเดียวกับผู้ใหญ่ เพราะแก่นของธรรมเป็นชุดเดียวกัน แต่จะต่างกันที่ภาษาและวิธีการในการนำเสนอในเรื่องของการนำหลักพุทธธรรมมาเผยแพร่เยาวชน ในยุค Thailand 4.0 นั้น พระศากยวงศ์วิสุทธิ์บอกว่าหัวใจของสิ่งจุดศูนย์ไม่ใช่เรื่อง IT. หรือเทคโนโลยีเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของ innovation กับ creativity และต้องเป็น creativity ที่สร้างสรรค์ไปในเชิงบวกเท่านั้น ในขณะที่พระราชญาณกวีและนางสาวอนินทิตา ให้ความสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรมให้เยาวชน กิน เรียน เล่น โดยวิถีพุทธแบบธรรมชาติ ด้วยการร่วมมือของผู้ปกครองและครูอาจารย์ในการปลูกฝังเยาวชนให้สร้างพฤติกรรมความเคยชินที่ดีให้เกิดกับชีวิตประจำวันของนักเรียนเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม โดยผ่านการซึมซับอย่างต่อเนื่องทุกๆ วัน

จากการสัมภาษณ์พระราชญาณกวี และนางสาวอนินทิตา ได้กล่าวถึงโรงเรียนแนวพุทธหรือศึกษาวิถีพุทธ คือโรงเรียนปัญญาโยทัย (แนวการศึกษา waldorf) และโรงเรียนสยามสามไตร ผู้วิจัยเห็นว่าในการบูรณาการและเผยแพร่หลักพุทธธรรมไปสู่เยาวชนนั้น โรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี เป็นคนดีที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นอนาคตที่ดีต่อประเทศชาติได้ ผู้วิจัยจึงขอแนะนำเสนอแนวทางการเรียนการสอนโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

โรงเรียนวิถีพุทธ (สู่เส้นทางโรงเรียนวิถีพุทธ, ออนไลน์, ๒๕๔๖) เป็นโรงเรียนรูปแบบหนึ่งใน ๕ รูปแบบ คือ ๑. โรงเรียนวิถีพุทธ ๒. โรงเรียนในกำกับของรัฐ ๓. โรงเรียนสองภาษา ๔. โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ๕. โรงเรียนต้นแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) โดยโรงเรียนวิถีพุทธเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือมีปัญญาเข้าใจในคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตร การพัฒนาการจัดสภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบไปด้วยด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม เป็นต้น ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต เช่นกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมนักเรียนต่างๆ ด้านการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือครูกับครู เป็นต้น และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งเพื่อให้การพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขาดำเนินได้อย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพ ดังเช่น การจัดด้านกายภาพ ควรเป็นธรรมชาติ สภาพชวนให้มีจิตใจสงบส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะเป็นไปตามคุณค่าแท้ ด้านการเรียนการสอน บูรณาการพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้ชัดเจน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ เอื้ออาทร เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ส่งเสริมทั้งวัฒนธรรมเมตตา และวัฒนธรรมแสงปัญญา เป็นต้น

แผนภาพที่ ๓ - ๑ : โรงเรียนวิถีพุทธ

ที่มา : สู่มหาสารนิพนธ์โรงเรียนวิถีพุทธ, ออนไลน์, ๒๕๕๖

นอกจากนี้โรงเรียนวิถีพุทธได้นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดี พังเป็น คือ ใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต และการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมานหรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่เหมาะสม (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดีที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขา อาจแสดงแนวคิดดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๓ - ๒ : การพัฒนาที่ยั่งยืน โดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

ที่มา : สู่มหาสารนิพนธ์โรงเรียนวิถิพุทธ, ออนไลน์, ๒๕๕๖

จากแผนภาพที่ ๓ - ๒ ผู้วิจัยขอให้รายละเอียดเพิ่มเติม การพัฒนามนุษย์ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๓๙ : ๒๕๔ - ๒๕๕) ได้กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ไว้ว่าจะต้องพัฒนาให้ครบพร้อมกัน ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ทั้ง ๓ ด้านเป็นการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์อิงอาศัยเป็นปัจจัยส่งผลต่อกัน และต้องพัฒนาไปด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. พฤติกรรม สำหรับพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น ความมีวินัย ไม่เบียดเบียน การประกอบสัมมาอาชีพการรู้จักประมาณ เป็นต้น เป็นช่องทางให้จิตใจพัฒนาและช่วยให้ปัญญางอกงาม

๒. จิตใจ สำหรับจิตใจเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม สภาพจิตใจที่พอใจมีความสุข ทำให้พฤติกรรม ความมั่นคง มีปัญญาที่จะได้ผลต่ออาศัยสภาพจิตใจที่พอเหมาะ

๓. ปัญญา เป็นตัวแก้ปัญหาเป็นตัวจัดปรับพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัวพอดี เป็นตัวนำสู่จุดหมายแห่งอิสรภาพและสันติสุข ต้องพัฒนาควบคู่และอิงอาศัย การพัฒนาทั้งพฤติกรรมและจิตใจ เช่น

๓.๑ ชักนำผู้เรียนให้รู้จักคิดถามคิดตอบในเรื่องที่ว่าเป็นอะไร เป็นอย่างไร เป็นมาอย่างไร เป็นเพราะอะไร เพื่ออะไร เป็นต้น

๓.๒ พฤติกรรมที่ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติหรือสอนให้ทำควรเป็นไปด้วยความรู้ความเข้าใจ เหตุผลคุณค่าหรือประโยชน์ ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาปัญญาแล้วจะทำให้เกิดความพอใจเต็มใจ ตั้งใจทำ เกิดผลดีทางใจซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นยั่งยืนมั่นคงด้วย

๓.๓ พัฒนาปัญญาที่รู้เข้าใจโลก และชีวิตตามความเป็นจริง เข้าถึงความเป็นจริงของธรรมชาติไม่ยึดติดสิ่งปรุงแต่ง ทำจิตใจให้เป็นอิสระ มีความสุข เต็มอิมในตัวโดยไม่ต้องอาศัยสิ่งภายนอก และสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ตนและโลก

จากการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธมาพอสังเขป พบว่าการดำเนินการอบรมสั่งสอนพุทธธรรมในเยาวชน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมุ่งเน้นทั้งในและนอกห้องเรียนให้ประพฤติปฏิบัติโดยผู้สอนต้องให้คำแนะนำและเอาใจใส่ต่อเยาวชนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาเพื่อสร้างพฤติกรรมเยาวชนจนเป็นนิสัยติดตัว ด้วยวิธีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในรูปแบบสื่อและกิจกรรม เช่น การส่งเสริมการอ่านหนังสือธรรมะ การจำลองสถานการณ์เพื่อแก้ไขปัญหา การนำข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน มาชวนคิด ชวนสนทนาเพื่อฝึกฝนการรู้จักแยกแยะ การใช้การสืบสวนสอบสวน การประกวดมารยาทไทย การจัดโครงการคุณธรรมและจริยธรรม การเล่นเกมแข่งขันตอบคำถามธรรมะ เป็นต้น กระบวนการจัดการเรียนรู้หลักพุทธธรรมเป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมของผู้สอนที่มุ่งเน้นกระตุ้นให้เยาวชนได้สัมผัส รับรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จากการบูรณาการหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสู่ความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนยุคใหม่ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากเยาวชนจะได้พัฒนาหลักพุทธธรรมในสถานศึกษาแล้ว สถาบันครอบครัวก็นับว่ามีความสำคัญยิ่ง ครอบครัวและโรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพื่อให้ทางโรงเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเยาวชนและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนทุกๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน รวมทั้งสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็โทรทัศน์วิทยุ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องแก่เยาวชนในปัจจุบัน

การบูรณาการหลักธรรมกับสื่อและกิจกรรม ในการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

แนวคิดในการบูรณาการระหว่างหลักธรรมและการใช้สื่อและกิจกรรมในการเผยแพร่ในการพัฒนาและเสริมสร้างเยาวชนนั้น เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยสื่อและกิจกรรมที่ใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ด้วยนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและพยายามบูรณาการโดยเชื่อมโยงหลักการทางพุทธธรรมมาน้อมนำเป็นเครื่องมือบูรณาการกับสื่อและกิจกรรมในการเรียนรู้ เพื่อให้เยาวชนได้รับทั้งความรู้ในหลักวิชา และได้พัฒนาความคิดสติปัญญา สร้างจิตสำนึกและคุณธรรมให้สามารถนำความรู้ที่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดปัญญาดำรงอยู่ได้ด้วยดี มีอิสรภาพทางความคิด ปัญญา อารมณ์ เต็มโตเป็นอนาคตที่ดีของประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในยุค Thailand 4.0 บทบาทของ New Media หรือสื่อใหม่ ที่มีการหลอมรวมเทคโนโลยีอย่างเช่น สื่อสังคมออนไลน์(Social Media) ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการสื่อสาร จากคุณสมบัติดังกล่าวเป็นผลให้จำนวนผู้ใช้สื่อใหม่ในยุคการหลอมรวมเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สื่อแบบเดิมในระบบกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ ลดความสำคัญลงไปเรื่อย ๆ จนในที่สุด ในยุคที่สื่อใหม่ (New Media)

กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนทั่วไปจนแทบจะจินตนาการไม่ได้ว่าชีวิตที่ขาดกูเกิล วิดีโอ ยูทูบ เฟซบุ๊ก และอีเมลนั้นเป็นฉันใด และในเมื่อสื่อใหม่ (New Media) เป็นทั้งสังคมเทคโนโลยีเป็นสื่อ บนพื้นที่สาธารณะ หรือเป็นพื้นที่ส่วนตัว เทคโนโลยีการสื่อสารที่กำลังผสมผสานกันอย่างรวดเร็ว เช่น การฟังเพลงในรูปแบบเดิมจากแผ่นซีดีเปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบของไฟล์เสียงที่ถูกบีบอัดให้มีขนาดเล็ก แต่คุณภาพเสียงคงเดิมที่ผู้ฟังสามารถเปิดฟังผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือได้ การผลิต หนังสือพิมพ์และนิตยสารได้ถูกสร้างรูปแบบ E-book การสื่อสารแบบดิจิทัลอินเทอร์เน็ต เกมส์ และ AR จะมาแทนที่การสื่อสารแบบเดิม โดย New Media นั้นเป็นการพัฒนาระบบภาพ เสียง อักษร และโปรแกรมประยุกต์เข้าด้วยกัน และเผยแพร่ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดสื่อที่มีความคมชัด มีปฏิสัมพันธ์ และสามารถแชร์ประสบการณ์ สื่อมัลติมีเดีย การทำงาน ได้แบบ real time สื่อสารสนทนา และการสื่อสารมีการเติบโตอย่างมากโดยฐานของระบบอินเทอร์เน็ต อาจกล่าวได้ว่า โลกเสมือน หรือ Cyber World นั้นสามารถขยายออกไป และมีรูปแบบต่างๆ ได้ไม่จำกัดจะจำกัด ก็ที่จินตนาการของมนุษย์จะสร้างขึ้น จะเห็นได้ว่า มีการสร้างอุปกรณ์ และ สื่อ ต่างๆ ในรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น Smart Phone, Google Glass, Smart Watch, Hologram และ AR (Augmented Reality) ออกมาขาย หรือ ทำเป็นเกมส์และ ยังมีบริการ เช่น Youtube Channel, Facebook Live, Biko, และ เกมส์ต่าง ๆ มากมายให้บริการ และมีโครงการ Start Up ทางธุรกิจ เพื่อพัฒนาธุรกิจ ใหม่ๆ อีกมากมาย เช่น Uber, Grab Taxi และอื่นๆ อีกมากมายทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน ทั้งทางฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และ เครือข่ายทั้งแบบมีสายและไร้สาย ตลอดจนเครือข่ายมือถือ 3G, 4G และ 5G ปัจจุบันนี้มีการจัดสรรเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ไปแล้วประมาณ สองร้อยล้าน เลขหมาย จะเห็นได้ว่าโลกพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งทำให้เกิดความต้องการใหม่ๆ อีกมากมาย

จากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในวงการสื่อส่งผลกระทบต่อวงการสื่อสารทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นวงการธุรกิจ การศึกษา ศาสนา การติดต่อสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ก็เปลี่ยนรูปแบบ ไป ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำหลายองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ซึ่งได้กล่าวถึงการบูรณาการหลัก พุทธธรรมกับสื่อและกิจกรรม ในยุค Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชน ไทยให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นายอัมพร พินะสา (สัมภาษณ์, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการ บูรณาการสื่อและกิจกรรมตัวทฤษฎีจะอยู่ในหลักสูตร แต่หลักที่เอามาใช้ในกิจกรรมนี้ คือกิจกรรม นอกชั้นเรียน หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมลดเวลาเรียนในห้อง เพิ่มเวลาู้ข้างนอก และก็มีที่ตั้งเป็นชมรมวิถีพุทธ และชมรมอื่นๆ ซึ่งจะมีการดำเนินความคิดอย่างอิสระ สุดท้าย เมื่อเรียนรู้มิติคุณธรรมผ่านทฤษฎี เอาคุณธรรมมาปฏิบัติผ่านจริยธรรมนั้น กระบวนการกิจกรรมต่างๆ นี้ คุณครูเองก็ต้องมีการประเมินว่าเมื่อเรียนแล้วนี่ สิ่งที่เรียนตั้งแต่อนุบาลจนถึง ป.๖ หรือเรียน ตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓ หรือเข้า ม.๑ ถึง ม.๖ นี้ สุดท้ายแล้วเค้าเกิดคุณธรรมลักษณะไหน วิถีวัดมีหลายตัว วัดทั้งการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรม หรือพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง ต่อคนในครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อชุมชน เค้าก็จะมีตัวเช็ค เค้าเรียกว่า ป.๐๓ ซึ่งจะมีการเช็คทุกปี ทั้งในระหว่างเรียน หลังเรียนหรือสิ้นภาคเรียนก็มีการเช็ค การตรวจสอบตรงนี้ โดยการเก็บข้อมูลเป็นรายงานภาค เรียนละหนึ่งครั้ง ซึ่งคะแนนการประเมินนี้มีผลต่อการศึกษาด้วยเช่นกัน เพราะแม้ว่าเด็กจะผ่านการ สอบประเมินข้อเขียนแล้ว เด็กก็ต้องผ่านการประเมินพฤติกรรมด้วย การศึกษานั้นต้องเน้นในเรื่องเก่ง

ดี มี สุข คุณสมบัติการคัดโรงเรียนนี้ เราจะเริ่มจากผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ๓ ฝ่ายนี้ต้องเห็นดีเห็นงามด้วยกันก่อน แล้วพร้อมที่จะนำวิถีพุทธนี้เข้าไปใช้ในโรงเรียน ที่นี้ในส่วนย่อยนี้เราก็จะมีการประเมินคุณครูต้นแบบ ประเมินผู้บริหารต้นแบบ วิถีพุทธที่นำเอาหลักการไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิผล เราก็ต้องประเมินเค้าและจากนั้นก็จะมีการประเมินผลผลิตคือประเมินผู้เรียน ถ้าหากเด็กคนไหนประสบความสำเร็จในการนำวิถีพุทธไปใช้เป็นเด็กดี ก็มีการให้รางวัลและคัดเด็กเหล่านั้น เช่น มาพบท่านนายกรัฐมนตรี หรือมีโอกาสนำไปทัศนศึกษาหรือไปเรียนรู้ อันนี้คือส่วนที่ที่ได้ทำหลังการประเมินผลเป็นการให้รางวัลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการเป็นคนดี”

นายสิน สือสวน (สัมภาษณ์, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “หน้าที่หลักของศูนย์คุณธรรมจะเน้นเรื่องการเป็นองค์กรเผยแพร่ความรู้ที่เหมาะสมกับคุณธรรมในด้านสังคมไทยในเรื่องของการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสื่อ เป็นความท้าทายอย่างมาก เพราะหลักพุทธธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม ไม่ใช่เรื่องของความรู้แต่เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ การสอนคุณธรรมในเด็กนั้นถ้าเด็กคนนั้นไม่ได้มีคุณธรรม เราก็ต้องหาวิธีที่จะทำอย่างไรให้เค้าลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่แค่การบัญญัติหรือเนื้อหาให้ฟังแค่ว่าศีลนั้นคืออะไร แต่จะต้องบอกโดยอ้อม แต่หาทางหลักที่จะดึงดูดให้เด็กเกิดความสนใจ จึงเห็นว่าสื่อและกิจกรรมต่างๆ มีประโยชน์อย่างมากในการชักนำให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ศาสนามีส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมอย่างมาก ถ้าจะดูฐานคุณธรรมของประเทศไทยก็มีบ้าน วัด โรงเรียน เพราะในสมัยก่อนในชุมชนก็อิงกับวัด แต่ในสมัยนี้มันเปลี่ยนไปแล้วก็คือว่าศาสนายังอยู่ แต่ก็มีคนมองว่าเรื่องคุณธรรมไม่ใช่เรื่องของศาสนาเพียงอย่างเดียว คำว่าศาสนาหมายถึงพิธีกรรมทางศาสนาอะไรแบบนี้จริงๆ แล้วผมมองว่าในเรื่องหลักของคุณธรรมนั้นอย่างไรเสียมันก็อิงศาสนา ไม่ว่าจะเป็ศาสนาใดก็ตาม เพียงแต่เวลาพูดถึงศาสนานี้คนมักจะไปมองที่การเข้าวัดปฏิบัติธรรม สวดมนต์ข้ามปี อะไรแบบนี้ ดังนั้นเวลาคนมองก็จะเห็นว่าเป็นการปฏิบัติกิจทางศาสนาอย่างเดียวกัด้านหนึ่ง อย่างไรก็ตามศาสนาก็เป็นพื้นฐานสำคัญในการบ่มเพาะเรื่องคุณธรรม ดังนั้นเราอาจจะไม่ได้พูดเรื่องศาสนาตรงไปตรงมาทั้งหมด แต่ทั้งหมดนี้ก็เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับศาสนา”

ดร.สุปรีดา อุดุลยานนท์ (สัมภาษณ์, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “หลักพุทธธรรมคือหัวใจของพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาแห่งเหตุผล ศาสนาที่เป็นแนวคิดปรัชญาและก็เป็นสังฆธรรมพื้นฐาน จึงน่าจะมีความสำคัญกับ Thailand 4.0 มากขึ้นไปอีก ดังนั้นการติดอาวุธเหล่านี้ให้กับเยาวชนไทยที่อยู่ในประเทศที่มีศาสนาหลักอยู่แล้วนี้ คงจะยิ่งทวีความสำคัญ โดยเฉพาะในยุคนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเร็วทำให้มีมิติที่ซับซ้อนขึ้น ในความตึ้นนี้ถ้าบางทีไม่มีความดีรองรับพอแล้วนี้ บางครั้งก็ทำให้เกิดการติดตึอย่างผิดๆ และก็ทำให้มีปัญหาของความดีอีกแบบหนึ่ง แม้แต่พระท่านยังเอ่ยว่าความดีแม้เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าไปยึดถือ มันก็เริ่มเป็นสิ่งไม่ดี เพราะว่ามันก็ไม่เที่ยงเหมือนกัน ดังนั้นความดีต้องมีความจริงเป็นส่วนประกอบ และความดี ความจริงนั้นต้องนำไปสู่ความสุข การทำดีก็คือการให้หรืออะไรก็ตามก็ต้องนำมาสู่ความสุขด้วย ซึ่งก็เป็นมิติหนึ่งในการทำงานที่จะต้องนำไปสู่ความสุขด้วยเช่นกัน ทำนองเดียวกันการทำให้การทำความดีของเด็กนั้นไปพร้อมกับความสุข ไม่ใช่ทำดีแล้วทุกข์ และปัญญาของเด็กก็จะเติบโตมากขึ้น”

นายพณิชย สดสี (สัมภาษณ์, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่เป็นจริงและก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลง หากวิธีสอนก็เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ จนมาถึงสิ่งจุดศูนย์นี้แม้จะบูรณาการเป็นเช่นใด แต่แก่นพุทธศาสนาก็ยังเป็นเรื่องเดิมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ หลักธรรมยังเป็นเรื่องเดิมอยู่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องคำสอน มีแต่วิธีการเอาไปให้คนฟัง หรือคนรับรู้ว่าจะรับรู้กันอย่างไร เพราะรสนิยม ยุคสมัยเรื่องสื่อ มีการเปลี่ยนแปลง จากหนังสือจากการเล่า มาเป็นทีวี จากวิทยุมาเป็นเทปหรือซีดี ดีวีดี เอ็มพีสาม ก็ต้องมีวิธี present ให้เข้ากับคน ให้เข้ากับชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละยุคสมัย หากจะเผยแพร่ธรรมะในเยาวชน อันดับแรกคือเราจะต้องรู้จักเยาวชนก่อน ต้องศึกษาพฤติกรรมของเด็กสมัยใหม่ แล้วก็มิกิจกรรมอะไรที่เยาวชนสนใจ บางทีก็ต้องใช้ดารานักแสดงหรือคนที่เยาวชนสนใจมาเชิญชวนให้เข้ามาในกระแสรวม โดยการสอดแทรกหลักพุทธธรรมไปในสื่ออื่นๆ”

นายอิทธิพล สุริรัตน์ (สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “Thailand 4.0 หรือ Digital 4.0 ในความคิดผมนี่คือ ในแง่ของปัจเจกของมนุษย์ทุกๆ ไป เมื่อก่อนเราอยู่กับโลกที่มีเวลา อยู่กับสิ่งต่างๆ อยู่กับสิ่งรอบตัวมีเวลาครองสิ่งต่างๆ มากขึ้น แต่โลกปัจจุบันนี้อยู่แค่มือถือทำให้สิ่งต่างๆ เข้ามาเร็วมาก เร็วมาก กระทั่งทุกวันนี้จะไม่มีให้อ่านอะไรยาวๆ แม้กระทั่งเล่าอะไรที่มันยาวเกินมากๆ เราก็ไม่อ่าน เราก็ปิดไป เพราะฉะนั้นในยุคนี้เนื้อหาต้องเล็ก ต้องแคบและต้องเร็ว ดังนั้นการทำสื่ออะไรขึ้นมาก็ต้องทำให้มันน่าสนใจ มันต้องดึงคนเข้ามาสนใจ ดังนั้นในแง่ของเนื้อหาหลักพุทธธรรมถ้าให้เหมาะสม และในแง่ของสื่อเอง มันจะมีเรื่องในสถานะที่อยู่กับวงการสื่อ อันที่หนึ่งคือกลุ่มเป้าหมาย การที่เราจะเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายอย่างเช่นเยาวชนนี้ สิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนนั้นคือพ่อแม่ ดังนั้นในการให้ความรู้จะเน้นไปที่พ่อแม่ด้วย เพราะพ่อแม่ก็มีบทบาทกับลูกมากในเรื่องของการเลี้ยงดู ในแง่ของพุทธธรรมกับสื่อ การบูรณาการเข้าไปอย่างไร ก็จะอยู่ที่ content ที่โยงมาว่ามันเร็วมากๆ content ที่ทำให้เด็กและพ่อแม่มีความสนใจมากยิ่งขึ้น พุทธธรรมเยาวชน ต้องเริ่มต้นในแง่ของการกินอยู่ ดู ฟัง เป็น อาจจะมีคำถามพุทธธรรมในสื่อ ค่อยๆ เจาะเนื้อหาในสังคมย่อยๆ ให้กับเยาวชนในเรื่องของกินอยู่ดู ฟัง และพ่อแม่ก็ต้องเป็นคนไปสอนเด็ก ให้เด็กรู้จักที่จะทานอาหาร ให้ถูกทำไม่ทานผัก ในการทานผักกับทานเบอร์เกอร์มันต่างกันอย่างไร ที่นี้ในเรื่องของ Thailand 4.0 นี้ก็เป็นเรื่องของยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเรื่องของ Digital 4.0 เป็นเรื่องของความรวดเร็วของสื่อ การรับรู้สื่อสารข้อมูลมันเร็วมาก ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนที่เร็วมาก ดังนั้นในการทำสื่อ เนื้อหาอะไรต่างๆ นี้ก็ต้องรวดเร็ว และครอบคลุมไปยังกลุ่มเป้าหมายของทั้งพ่อแม่และเด็ก จนกระทั่งถึงปัจจุบันก็เป็นเรื่องของเทคโนโลยี จะอยู่กับเทคโนโลยีอย่างไร ถ้าเราอยู่อย่างเป็นทาส เราก็จะเป็นทาสของสื่ออย่างทุกวันนี้ แต่ถ้าแปลงมันเป็นฉันทะ ในการที่เราเรียนรู้อะไรจากตรงนี้บ้าง เราก็จะเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่ดีได้”

จากคำสัมภาษณ์ผู้นำนองค์กรทั้ง ๕ คน ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าในการสื่อสารในยุค Thailand 4.0 นี้เป็นการสื่อสารที่แรง เร็ว และ real time เกิดขึ้นอย่างฉับไว ในวันนี้ใช้ Line, Facebook, AR, VR แต่ปีหน้าหรืออีก ๓ ปี ๕ ปีข้างหน้าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสิ่งที่ทันสมัยกว่า ผู้นำนองค์กรทุกคนให้ความสำคัญในหลักพุทธธรรมจะสามารถช่วยปลูกจิตสำนึกพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์ได้ แต่สื่ออื่นต้องมีความน่าสนใจ ดึงดูดให้เด็กมีความสนใจที่จะเข้ามาเรียนรู้ เนื้อหาของสื่อต้องสั้น ไวต่อเหตุการณ์ และสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติมได้ การเสพสื่อของเยาวชนควรจะอยู่ในการ

ดูแลของผู้ปกครอง ผู้นำองค์กรหลายคน เช่น ดร.สุปรีดา, นายอิทธิพล, นายพาดิษฐ์ เห็นตรงกันว่า การให้เด็กเล็กใช้ smart phone เป็นการไม่สมควร เพราะทำให้เด็กขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สมาธิสั้น และอารมณ์ร้อน หากใช้ smart phone ต้องรอนานก็จะหงุดหงิดและเครียด ในการบูรณาการ หลักสูตรกับเยาวชนของนายสิน จะให้นำหนักไปที่กิจกรรมการปฏิบัติ โดยให้เด็กได้ร่วมลงมือปฏิบัติ ด้วยการร่วมกิจกรรมในชุมชนตามวัฒนธรรมประเพณีของตน เพราะในชุมชนโดยเฉพาะท้องถิ่นในทุกยุคทุกสมัย วัด บ้าน โรงเรียน เป็นสิ่งที่เกื้อกูลกันมาตลอด เด็กๆ ผ่านการเรียนรู้จากกิจกรรมในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนา ในขณะที่นายพาดิษฐ์ ได้ให้ความสำคัญของสื่อไปทีโทรทัศน์ และ smart phone สำหรับดร.สุปรีดา ได้เผยแพร่ทั้งรูปแบบสื่อโทรทัศน์, smart phone และกิจกรรม เพราะจากคำสัมภาษณ์ สสส. มีโครงการจะเอื้อที่เผยแพร่ทั้งทางทีวี ยูทูบ และกิจกรรมธนาคารจิตอาสา ในขณะที่นายอิทธิพลได้พูดถึงสื่อในรูปแบบ AR และ VR แต่ผู้นำองค์กรทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ไม่ว่าจะเผยแพร่หลักพุทธธรรมใดให้กับเยาวชน ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบสื่อหรือกิจกรรมใดๆ ต้องเผยแพร่โดยวิธีที่ล่อล่อให้เยาวชนเกิดความสนใจ แม้คำว่า ล่อล่อจะสื่อคำไปในทางลบ แต่เป็นการล่อล่อโดยการสร้างสรรค์ในเชิงบวก เพราะหากบอกเด็กว่าจะสอนธรรมะ เด็กคงจะไม่ชอบ ไม่สนใจ ดังนั้นผู้ผลิตและผู้เผยแพร่สื่อกิจกรรมนอกจากมีความรู้ในศาสตร์ของตนแล้ว ต้องมีความรู้ที่จะประยุกต์ให้เยาวชนเกิดความสนใจในการเข้ามาเรียนรู้ ใฝ่รู้ เพราะเมื่อเด็กมีความสนใจเข้ามาเรียนรู้และเกิดพัฒนาการที่ดี จึงจะนับว่าการเผยแพร่นั้นเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ การรู้สารสนเทศยังเป็นเงื่อนไขหลักของเศรษฐกิจฐานความรู้ เยาวชนในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ นั้น ต้องมีคุณลักษณะสำคัญ ๔ ประการ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, ๒๕๔๘) คือ ๑. รู้ทัน รู้ทั่วโลก ๒. เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ ๓. รวมพลังสร้างสรรค์สังคม และ ๔. รักษ์ความเป็นไทย ใฝ่สันติ โดยเฉพาะเยาวชนต้องมีความคิดใหม่ สร้างสรรค์ คิดแจ้ง ทางตลอด (Breakthrough Thinker) เพื่อจะได้เป็นคนที่ยังคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้แก่สังคม

นอกจากผู้นำองค์กรทั้ง ๕ คน ที่ได้ใช้สื่อและกิจกรรมในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมไปสู่เยาวชนแล้ว ยังพบว่า มีพระคุณเจ้า และพุทธศาสนิกชนหลายรูป/คน ที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเผยแผ่หลักพุทธธรรม ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอตัวอย่าง คือ ๑. ท่าน ว.วชิรเมธี หรือพระมหาภูมิจัย วชิรเมธี สามารถติดตามธรรมของท่านได้ที่ <http://www.dhammatoday.com/> ๒. พระไพศาล วิสาโล ท่านจะทำ Facebook Page ให้โยมเข้ามาตั้ง “ปุจฉา” แล้วท่านจะ “วิสัชนา” ตอบคำถามธรรมเป็นระยะๆ พร้อมกับทำ micro-content นำเสนอมุมมองทางพุทธศาสนาของท่านเอง รวมถึงนำธรรมะของพระเถระผู้ใหญ่มาเผยแผ่ ติดตามธรรมของท่านได้ที่ <http://www.visalo.org/> ๓. หลวงพ่อปราโมทย์ ปราโมชโช ติดตามธรรมของท่านได้ที่ <http://www.dhamma.com/> ใน web มีการแปลไว้หลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษารัสเซีย ภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น นอกจากนี้ web นี้สามารถติดตามธรรมของท่านได้ทางยูทูบทั้งรูปแบบเสียง และวิดีโอ ๔. พุทธศาสนิกชนที่เผยแพร่คำสอนของพ่อแม่ครูบาอาจารย์สายวัดป่า เช่นเรื่องคำสอนของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต, หลวงพ่อพุทธ ฐานิโย, หลวงปู่ชา สุภัทโท ในชื่อผู้เผยแพร่ว่า PLODLOCK - ปลดล็อค, hiphoplanla, DhammaTube, ธรรมดีต่อใจ เป็นต้น ซึ่งสามารถรับชมได้ทาง youtube เป็นต้น

หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทย ให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน ในการนำหลักพุทธธรรมใด ในการทำสื่อและกิจกรรมนำเสนอต่อเยาวชน ผู้วิจัยขอให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ดังนี้

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชิโซ) (สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้เยาวชนไทยต้องเน้นแม่ที่ดีเลี้ยงลูก ส่วนคุณธรรมที่ควรจะนำมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยนั้นก็มี มงคล ๓๘ ประการ เป็นระบบครบครัน, ฝึกคนให้มีคุณธรรมให้ใช้หลักบารมี ๑๐ ทศ ของพระพุทธเจ้า, ฝึกในการแข่งขันก็ต้องฝึกเรื่องอริยมรรคมีองค์ ๘ จะฝึกอย่างไรให้สามารถแข่งขันได้นั้น คือสัมมาทิฐินี่เอาความคิดว่าเป็นค่านิยมนะ หมายถึงว่าการแข่งขัน การนำเสนอต้องเป็นกลางสัมมาทิฐิตัวเดียวจะต้องชัดเจน”

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมมสากิโย) (สัมภาษณ์, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผล ๔ ในคำสอนของพระพุทธเจ้ามีอยู่หลายชุดความหมาย แต่ชุดนี้ไม่ค่อยมีคนพูดถึง ปฏิสังขานผล กำลังของการประเมิน เห็นอะไรๆ ก็ต้องรู้จักประเมิน computing เมื่อเราประเมินผลแล้ว ภาวนาผล พัฒนา เราจะต่อยอดออกผลของการประเมินไปพัฒนาอย่างไร อนุวัชผละ เป็นอันเดียวกันกับ creativity คือการกระทำที่ไม่มีโทษ ต้องสร้างสรรค์ที่เป็นกุศล การทำอะไรก็แล้วแต่ต้องระลึกถึงสังคหผละ ต้องระลึกถึงคน ต้องระลึกถึงการแบ่งปัน ต้องระลึกถึงความสุขของมหาชน อันนี้พระพุทธเจ้าบอกว่าเป็นกำลังของการพัฒนาตนเอง”

นางสาวอนินทิตา โปชะเกษณะ (สัมภาษณ์, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๐) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตั้งแต่เด็กเล็กถึงมัธยม ๖ การศึกษาที่สำคัญที่สุดคือ ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ พฤติกรรมจิตใจ ปัญญา เป็นการศึกษาที่อยู่ในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่ก้าวเท้าเข้าโรงเรียนจนกลับบ้านทุกอย่าง เป็นธรรมชาติ ในแต่ละระดับการศึกษาใช้เวลานี้หมดแต่จะต่างกันที่ความลึกซึ้งเท่านั้น แต่ใช้วิธีการฝึกกิจกรรมให้เกิดทักษะ การเรียนรู้ หรือใช้วิธีการสอนให้เป็นพฤติกรรมปกติในการดำรงชีวิต และให้เกิดความเคยชิน สำหรับหลักธรรมอื่นๆ ที่นำมาพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยคือ การเดินทางสายกลาง ตัวอย่างง่ายๆ คือต้องสอนให้เด็กกินอยู่อย่างพอดี กินอาหารที่ดีมีประโยชน์และพอดี”

ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน มีแนวคิดการใช้หลักธรรมสำหรับสอนเยาวชน คือ มงคล ๓๘ ประการ, บารมี ๑๐ ทศ, อริยมรรคมีองค์ ๘, ไตรสิกขา, มัชฌิมาปฏิปทา และผล ๔ ผู้วิจัยขอขยายความหลักธรรมดังกล่าว ต่อไปนี้

มงคล ๓๘ ประการ (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, ๒๕๔๗ : ๓๕๙- ๓๗๒) มงคลสูตร ทั้ง ๓๘ ข้อ นั้น แบ่งได้เป็น ๑๐ หมู่ โดย ๕ หมู่แรกเป็นข้อปฏิบัติในการสร้างชีวิต เป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องพบต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ส่วน ๕ หมู่หลังเป็นการฝึกใจโดยตรง ซึ่งเมื่อใครทำตามหลักมงคล ๕ หมู่แรกได้แล้ว คุณสมบัติ ๕ ข้อที่เราต้องการก็จะเกิดขึ้นมาดังนี้

มงคลหมู่ที่ ๑ ฝึกให้คนเป็นคนดี

มงคลที่ ๑ ไม่คบคนพาล

มงคลที่ ๒ คบบัณฑิต

- มงคลที่ ๓ บุษาบุคคลที่ควรบูชา
 มงคลหมู่ที่ ๒ สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง
 มงคลที่ ๔ อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม
 มงคลที่ ๕ มีบุญวาสนามาก่อน
 มงคลที่ ๖ ตั้งตนชอบ
 มงคลหมู่ที่ ๓ ฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์
 มงคลที่ ๗ พหูสูต
 มงคลที่ ๘ มีศิลปะ
 มงคลที่ ๙ มีวินัย
 มงคลที่ ๑๐ มีวาจาสุภาสิต
 มงคลหมู่ที่ ๔ บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว
 มงคลที่ ๑๑ บำรุงบิดามารดา
 มงคลที่ ๑๒ เลี้ยงดูบุตร
 มงคลที่ ๑๓ สงเคราะห์ภรรยา-สามี
 มงคลที่ ๑๔ ทำงานไม่คั่งค้าง
 มงคลหมู่ที่ ๕ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
 มงคลที่ ๑๕ บำเพ็ญทาน
 มงคลที่ ๑๖ ประพฤติธรรม
 มงคลที่ ๑๗ สงเคราะห์ญาติ
 มงคลที่ ๑๘ ทำงานไม่มีโทษ
 มงคลหมู่ที่ ๖ ปรับเตรียมสภาพใจให้พร้อม
 มงคลที่ ๑๙ งดเว้นจากบาป
 มงคลที่ ๒๐ สำนวณจากการตีมน้ำเมา
 มงคลที่ ๒๑ ไม่ประมาทในธรรม
 มงคลหมู่ที่ ๗ การแสวงหาธรรมะเบื้องต้นใส่ตัว
 มงคลที่ ๒๒ มีความเคารพ
 มงคลที่ ๒๓ มีความถ่อมตน
 มงคลที่ ๒๔ มีความสันโดษ
 มงคลที่ ๒๕ มีความกตัญญู
 มงคลที่ ๒๖ พึงธรรมตามกาล
 มงคลหมู่ที่ ๘ การแสวงหาธรรมะเบื้องสูงใส่ตัวให้เต็มที
 มงคลที่ ๒๗ มีความอดทน
 มงคลที่ ๒๘ เป็นคนว่าง่าย
 มงคลที่ ๒๙ เห็นสมณะ
 มงคลที่ ๓๐ สนทนาธรรมตามกาล

มงคลหมู่ที่ ๙ การฝึกภาคปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสให้สิ้นไป

มงคลที่ ๓๑ บำเพ็ญตบะ

มงคลที่ ๓๒ ประพฤติพรหมจรรย์

มงคลที่ ๓๓ เห็นอริยสัจ

มงคลที่ ๓๔ ทำพระนิพพานให้แจ้ง

มงคลหมู่ที่ ๑๐ ผลจากการปฏิบัติจนหมดกิเลส

มงคลที่ ๓๕ จิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรม

มงคลที่ ๓๖ จิตไม่โศก

มงคลที่ ๓๗ จิตปราศจากธุลี

มงคลที่ ๓๘ จิตเกษม

บารมี ๑๐ ทศ (พรหมเทพ ปัญญาจารย์, ๒๕๕๘ : ๑๒๕- ๑๒๘) ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระบารมีธรรม” ซึ่งพระบารมีธรรมนั้นมีใช้จะบำเพ็ญเพียง ๒๐-๓๐ ขาดเท่านั้น แต่ต้องบำเพ็ญเป็นเวลายาวนานหลายอสงไขย นับพระชาติที่เกิดไม่วัน ดังนั้นพระบารมีที่สร้างแต่ละพระชาติจึงไม่เท่ากัน คือ บางพระชาติก็สร้างอย่างธรรมดาปกติ บางพระชาติก็สร้างอย่างอุกฤษฏ์สูงสุด ฉะนั้นจึงจำแนกพระบารมีเหล่านี้ออกเป็นตริยางค์ คือ เป็นองค์สาม โดยจัดเป็นพระบารมีอย่างธรรมดาประเภทหนึ่ง พระบารมีอย่างกลาง และพระบารมีอย่างสูงสุดอุกฤษฏ์ ซึ่งพระบารมีที่เป็นองค์ธรรมมีอยู่ ๑๐ ประเภท คือ

๑. ทานบารมี บำเพ็ญด้วยการให้สิ่งที่ควรให้
๒. ศีลบารมี บำเพ็ญศีลให้ครบบริบูรณ์
๓. เนกขัมมบารมี การออกจากกามซึ่งต้องบำเพ็ญให้ถึงที่สุด
๔. ปัญญาบารมี บำเพ็ญด้วยการไต่ถามจากผู้รู้
๕. วิริยบารมี บำเพ็ญด้วยการทำความเพียรอย่างถึงที่สุด
๖. ขันติบารมี บำเพ็ญด้วยการอดทนอดกลั้นอย่างถึงที่สุด
๗. อธิษฐานบารมี บำเพ็ญด้วยการตั้งจิตไว้ให้มั่นคง
๘. สัจจบารมี บำเพ็ญด้วยการรักษาวาจาสัตย์อย่างถึงที่สุด
๙. เมตตาบารมี บำเพ็ญด้วยการมีเมตตาอย่างถึงที่สุด
๑๐. อุเบกขาบารมี บำเพ็ญด้วยการวางเฉย คือมีใจเสมอกัน

มรรค (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๔๕ : ๒๑๕) คือ หนทางสู่ความดับทุกข์ เป็นหนึ่งในอริยสัจ ๔ จึงเรียกอีกอย่างว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากทุกข์ ในอัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ นี้เป็นทางสายกลาง คือเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น ดังนี้

๑. สัมมาทิฐิ (ความเห็นที่ถูกต้อง) หมายถึง ความรู้ในอริยสัจ ๔
๒. สัมมาสังกัปปะ (ความคิดที่ถูกต้อง) หมายถึง ความคิดในการออกจากกาม ความไม่พยายาม และการไม่เบียดเบียน
๓. สัมมาวาจา (วาจาที่ถูกต้อง) หมายถึง การเว้นจากการพูดเท็จ หยาบคาย ส่อเสียด และเพื่อเจ้า

๔. สัมมากัมมันตะ (การปฏิบัติที่ถูกต้อง) หมายถึง เจตนาละเว้นจากการฆ่า โจรกรรม และการประพฤตินอกในกาม

๕. สัมมาอาชีวะ (การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง) หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ

๖. สัมมาวายามะ (ความเพียรที่ถูกต้อง) หมายถึง ความพยายามป้องกันอกุศลที่ยังไม่เกิด ละอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ทำกุศลที่ยังไม่เกิด และดำรงรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้ว

๗. สัมมาสติ (การมีสติที่ถูกต้อง) หมายถึง สติปฐมฐาน ๔

๘. สัมมาสมาธิ (การมีสมาธิที่ถูกต้อง) หมายถึง การบรรลุฌาน ๔

ไตรสิกขา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๓ : ๔๔๗ - ๔๔๘) หรือสิกขา ๓ และเรียกข้อย่อยทั้งสามง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ประกอบด้วย

๑. อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง, อธิศีลอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมพัฒนาศีลอย่างสูง (ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ เป็นศีล, ปาฏิโมกขสังวรศีลเป็นอธิศีล; แต่ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ที่รักษาด้วยความเข้าใจ ให้เป็นเครื่องหนุนนำให้ออกจากวิภวัญจะ ก็เป็นอธิศีล)

๒. อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง, อธิจิตอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติเพื่อการอบรมพัฒนาจิตใจให้มีสมาธิเป็นต้นอย่างสูง (กุศลจิตทั้งหลายจนถึงสมาบัติ ๘ เป็นจิต, ฌานสมาบัติที่เป็นบาทแห่งวิปัสสนา เป็นอธิจิต; แต่สมาบัติ ๘ นั้นแหละ ถ้าปฏิบัติด้วยความเข้าใจ มุ่งให้เป็นเครื่องหนุนนำออกจากวิภวัญจะก็เป็นอธิจิต)

๓. อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง, อธิปัญญาอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมพัฒนาปัญญาอย่างสูง (ความรู้เข้าใจหลักเหตุผลถูกต้องอย่างสามัญอันเป็นกัมมัสสกตาญาณคือความรู้จักว่าทุกคนเป็นเจ้าของแห่งกรรมของตนเป็นปัญญา, วิปัสสนาปัญญาที่กำหนดรู้ความจริงแห่งไตรลักษณ์ เป็นอธิปัญญา; แต่โดยนัยอย่างเพลา กัมมัสสกตาปัญญาที่โยงไปให้มองเห็นทุกข์ที่เนื่องด้วยวิภวัญจะ หรือแม้กระทั่งความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนุนให้ก้าวไปในมรรค ก็เป็นอธิปัญญา)

มัชฌิมาปฏิปทา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๓ : ๓๑๑ - ๓๑๒) หรือทางสายกลาง, ข้อปฏิบัติเป็นกลางๆ ไม่หย่อนจนเกินไป และไม่ตึงจนเกินไป ไม่ข้องแวะที่สุด ๒ อย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค และ อตตกิลมถานุโยค, ทางแห่งปัญญา (เริ่มด้วยปัญญา, ดำเนินด้วยปัญญา นำไปสู่ปัญญา) อันพอดีที่จะให้ถึงจุดหมาย คือความดับกิเลสและความทุกข์ หรือความหลุดพ้นเป็นอิสระสิ้นเชิง ได้แก่ มรรคมงคล ๘ มีสัมมาทิฐิเป็นต้น สัมมาสมาธิเป็นที่สุด

พละ ๔ (พระไตรปิฎก ฉบับ มจร., ๒๕๓๙)

๑. ปฏิสังขานพละ กำลังคือการพิจารณา หมายถึง ปัญญา : กิริยาที่รู้ชัด ความวิจย ความเลือกสรร ความวิจยธรรม ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะภาวะที่รู้ ภาวะที่ฉลาด ภาวะที่รู้ละเอียด ความรู้แจ่มแจ้ง ความค้นคิด ความใคร่ครวญ ปัญญาเหมือนแผ่นดิน ปัญญาเครื่องทำลายกิเลส ปัญญาเครื่องนำทาง ความเห็นแจ้ง ความรู้ชัด ปัญญาเหมือนปลูก, ปัญญา: ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ ปัญญาเหมือนศัสตรา ปัญญาเหมือนปราสาท ความสว่างคือปัญญา แสงสว่างคือปัญญา ปัญญาเหมือนประทีป ปัญญาเหมือนดวงแก้ว ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฐิ อันใดนี้เรียกว่า “กำลังคือการพิจารณา”

๒. ภาวนาพละ กำลังคือภาวนา หมายถึงการเสพ การเจริญ การทำให้มาก ซึ่งกุศลธรรมทั้งหลายอันใดนี้เรียกว่า “กำลังคือภาวนา” โพชฌงค์แม่ทั้ง ๗ ได้แก่ ๑. “สติ” ความระลึกได้ สำนึกพร้อมอยู่ ใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง ๒. “ธัมมวิจยะ” ความเพียรธรรม ความสอดส่องสืบค้นธรรม ๓. “วิริยะ” ความเพียร ๔. “ปีติ” ความอิ่มใจ ๕. “ปีสัสติ” ความผ่อนคลายสงบเย็นกายใจ ๖. “สมาธิ” ความมีใจตั้งมั่น จิตแน่วแน่ในอารมณ์ ๗. “อุเบกขา” ความมีใจเป็นกลางเพราะเห็นตามเป็นจริง จัดเป็น “กำลังคือภาวนา”

๓. อนุวัชชพละ กำลังคือกรรมที่ไม่มีโทษ คือไม่ผิดกฎหมาย คือศีลธรรม และระเบียบ ประเพณีอันดีงามของสังคม เมื่อเรามีปัญญา คือ ความรู้ มีวิริยะ คือ ความเพียรแล้วจะต้องมีอนุวัชชพละ คือการกระทำที่ไม่มีโทษด้วย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องใช้พลังในส่วนอื่นๆ เป็นปัญญามากำกับได้ตรงรองว่าการใดควรทำ การใดไม่ควรทำ การกระทำบางอย่างอาจถูกกฎหมายแต่ผิดศีลธรรม การกระทำบางอย่างอาจไม่ผิดศีลธรรม แต่ผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นทุกคนจะต้องสำนึกอยู่เสมอว่า แม้คนเราจะมีปัญญามีความเพียรแล้ว ยังต้องระมัดระวังควบคุมการกระทำให้ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรมด้วย

๔. สังคหพละ หมายถึง การสงเคราะห์เป็นกำลังเพราะคนเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ก็ควรจะช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อสร้างความรักความสามัคคี ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมในการสงเคราะห์ผู้อื่น เรียกว่า สังคหวัตถุ ๔ ได้แก่

๔.๑ ทาน คือ การให้โดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทน ให้กับผู้ที่ต้องการผู้ที่เดือดร้อนขาดแคลนหรือผู้มีพระคุณ การให้อาจเป็นวัตถุสิ่งของ คำแนะนำหรือข้อคิด ของที่ให้อาจไม่ต้องผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ผู้ให้มีความสุขผู้รับก็พอใจ

๔.๒ ปิยวาจา คือการใช้วาจาที่สุภาพประกอบด้วยเหตุผลที่มีประโยชน์ ฟังแล้วสร้างสรรค์ ใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ไม่ใช้คำหยาบ ไม่นินทาผู้อื่น ผู้ที่มีปิยวาจาจะเป็นที่รักของผู้อื่น

๔.๓ อัถถจริยา คือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตามโอกาสอันควร ในฐานะที่ต้องอยู่ร่วมสังคมกัน เช่น บริจาคของช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

๔.๔ สมานัตตตา คือ ความเสมอต้นเสมอปลาย ในการวางตนให้เหมาะสมกับสถานะของตนไม่หวั่นไหวตกอยู่ในความชั่วทั้งหลาย เช่น การทำตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ทุก ๆ วัน ไม่ใช่ทำตนดีเฉพาะวันพ่อหรือวันแม่เท่านั้น

หลักธรรมข้างต้นที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนนั้น ผู้สอนต้องเป็นดั่งกัลยาณมิตรที่คอยโน้มนำชี้ให้เห็นความสำคัญของความดีและส่งเสริมให้เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปคิดโดยแยกคายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วยตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ และในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมไปสู่เยาวชนนั้น ผู้เผยแพร่ต้องมีความสามารถในการเลือกวิธีการและรูปแบบการเผยแพร่ ต้องทราบกลุ่มเป้าหมายเยาวชนแต่ละวัยต้องการอะไร และต้องใช้วิธีการใดในการดึงดูดความสนใจของเยาวชน

สรุป

การเรียนรู้จำเป็นว่าเป็นกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมีปัญญาสามารถแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม จึงต้องซึมซับอย่างต่อเนื่องโดยครอบครัว โรงเรียน และสังคมควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน ในการจัดสื่อกิจกรรมในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชน สิ่งที่เป็นอย่างยิ่งคือการจัดการรูปแบบ ภาษา วิธีการนำเสนอให้เยาวชนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ อีกทั้งในสถานศึกษาต้องจัดการบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับการจัดการการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาการและกลุ่มวิชาทักษะ เช่น พาเยาวชนไปสวดมนต์ไหว้พระที่วัด ร่วมกิจกรรมของวัดตามวัฒนธรรมชนบประเพณี การฝึกนั่งสมาธิอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้สวดมนต์ก่อนนอนทุกวัน เพื่อการขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยน และส่งผลต่อการมีสมาธิในการเรียนหนังสือ การฝึกคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการคิดแก้ปัญหา หัวใจของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีนอกจากอยู่ที่หลักสูตรที่มีการบูรณาการอย่างเหมาะสมแล้ว สิ่งที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ก็คือนักสอน ซึ่งผู้สอนต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร สามารถให้ความรู้กับเยาวชนอย่างถูกต้องเหมาะสมครบถ้วน สามารถโน้มน้าวและส่งเสริมให้เยาวชนสามารถนำสิ่งที่ถูกต้องที่ได้จากการเรียนรู้มาคิดพิจารณาอย่างแยบคายจนเกิดปัญญา สามารถแยกแยะด้วยตนเอง มีความเอื้อเพื่อเกื้อกูล ความไม่เบียดเบียน และความสามารถควบคุมจิตใจให้สงบ ก็จะสามารถพัฒนาได้โดยง่าย ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และประเทศชาติมีความเจริญต่อไป เพราะการพัฒนาเยาวชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา กระบวนการจัดการเรียนรู้หลักพุทธธรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเยาวชนศตวรรษที่ ๒๑ หรือในยุค Thailand 4.0 นั้น ควรจะจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติตนให้ไม่หลงไปตามกระแสวัตถุนิยม ด้วยวิธีการจัดการพัฒนาเยาวชนให้ครบทั้ง ๓ ด้าน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน อันประกอบด้วยพัฒนาการทางด้านกาย (พฤติกรรม) มุ่งสร้างพฤติกรรมความเคยชินที่ดี เกื้อกูลสัมพันธ์กับสังคมสิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้ดี จะเป็นผลให้เกิดสภาพจิตใจที่ดีงาม มีความสุข พร้อมทั้งเอื้อต่อ การแยกแยะ และรับข้อมูล ความคิด การสร้างสรรค์ ทำให้ปัญญาเจริญงอกงาม, พัฒนาการทางจิต (จิตใจ) มีเจตจำนงเป็นตัวชี้นำพฤติกรรม ได้แก่ คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจมีผลต่อความสุข ความสดชื่น เบิกบาน มั่นคงต่อความดีงาม และความสงบสุข และพัฒนาการทาง ด้านปัญญา (ปรีชาญาณ) มีความรู้ ความเข้าใจเหตุผล การเข้าถึงความจริง รวมทั้งความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และแนวความคิดต่างๆ เพื่อใช้ปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหา เป็นตัวปรับจัดทุกอย่าง ทั้งพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัวพอดี และเป็นตัวนำสู่จุดหมายแห่งสันติสุขและความมีอิสรภาพ อีกทั้งการเน้นให้เยาวชนทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือพึ่งพาเกื้อกูลกัน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน และปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เยาวชนเกิดความสามัคคี เมตตากรุณาต่อกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันอันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับครอบครัว วัด สื่อมวลชนในการหล่อหลอม โดยช่วยกันอบรม จัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติสืบต่อไป

บทที่ ๔

การนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อ ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา และผู้นำองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการทำสื่อประชาสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับผู้เยาวชนไทย จำนวน ๘ รูป/คน ในบทที่ ๔ นี้จะกล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในรูปแบบสื่อและกิจกรรม ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงแนวทางที่ผู้นำองค์กรได้จัดทำสื่อและกิจกรรม รวมทั้งแนวทางการประชาสัมพันธ์โครงการ จากคำแนะนำและความร่วมมือจากทีมงานจัดทำโครงการของแต่ละหน่วยงานที่ได้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำสื่อและรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 โดยใช้หลักพุทธธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา เพื่อเป็นหัวข้อหลักพุทธธรรมในการดำเนินการจัดทำสื่อและกิจกรรม ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ดังนี้

แนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้วยสื่อและกิจกรรม ในการพัฒนา เสริมสร้างเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

แนวทางในการดำเนินกิจกรรมและสื่อโดยวิธีการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีนั้น ผู้เชี่ยวชาญพุทธศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน มีแนวทางตรงกันว่าหลักธรรมในพุทธศาสนาสามารถนำมาบูรณาการได้กับศาสตร์ทุกศาสตร์ และการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันก็จะทำให้ชีวิตสงบและมีความสุข หากนำหลักพุทธธรรมบูรณาการกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อเพื่อเยาวชนไทยก็จะทำให้เยาวชนไทยมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีได้ ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาได้ใช้แนวทางในการดำเนินกิจกรรมและสื่อดังต่อไปนี้

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชโช) (สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “แนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมมาสู่เยาวชนนั้น แคล่วงานนิทานธรรมะ ๑๐ นาทีทุกวัน จันทร์ถึงศุกร์ ขอ ๑๐ นาทีได้ไหม อย่างที่เวลาให้รอเข้าวิสาขะ มาชะ มั่นนานไป โดยการไปยืนหน้าเสาธง ไม่ต้องไปสอนในชั้น เล่านิทานปีหนึ่ง ๕๒ อาทิตย์ เช่น เรื่องเต่าหามหงส์ เล่าจบเราก็บอกว่านิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าต้องมีสัจจะ ต้องให้เกียรติคนที่ให้เกียรติเรา สองข้อนี้จบแล้วสืบนานที่เราจบแล้ว วันพรุ่งนี้ ก็เรื่องใหม่วันพรุ่งนี้ก็เรื่องใหม่ต่อไปเรื่อยๆ เราจะได้คนดีขึ้นมาโดยที่เราไม่ต้องสอน แนวทางในการเผยแพร่อีกอย่างคือโรงเรียนต้องเป็น Work Shop School ต้องไปวัดผลกันที่ work shop เด็กจะต้องมีการปฏิบัติจริง และก็ต้องแบ่งงานให้ตรงกับอายุของเด็ก เด็กจะมีทักษะ ช่วยเหลือตนเองได้”

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมมสากิโย) (สัมภาษณ์, ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “แนวทางในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมมาเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยนั้น การเผยแพร่ธรรมะถ้าให้เด็กเข้าวัดมานั่งฟังพระเทศน์เด็กก็ไม่เอาไม่ชอบ กระบวนการเผยแพร่ เช่น ท่าน ว. ท่านสมปอง ท่านไม่ได้เอาธรรมะมาเทศน์ อย่างท่านสมปองก็เอาธรรมะแบบฮาไปเลย เด็กก็เฮเพราะมันสนุก ท่าน ว. ก็พยายามที่จะนำเสนอในแง่ของวิชาการสมัยใหม่ นอกจากคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วก็ยึดนักวิชาการบางชาติเข้ามาเสริม สำหรับเด็กเล็กก็เอาตัวการ์ตูนไปสอนที่โรงเรียนรุ่งอรุณ และได้ทำออกมาเป็นสื่อการ์ตูน แอนิเมชัน เผยแพร่ โดยส่งไปตามโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจ นอกจากนี้ก็มีการทำเกมส์ประดิษฐ์ในเรื่องของนรก สวรรค์ โดยการโยนลูกเต๋าคัลยาๆ กับเกมส์เศรษฐี มีการวางแผนเกมส์ และสามารถเล่นได้เกมส์หลายๆ คน ส่งให้กับโรงเรียนโดยได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของงบการผลิตสื่อและการเผยแพร่จากหน่วยงานของรัฐบาล

แผนภาพที่ ๔ - ๑ : เกมส์หอยลูกเต๋า

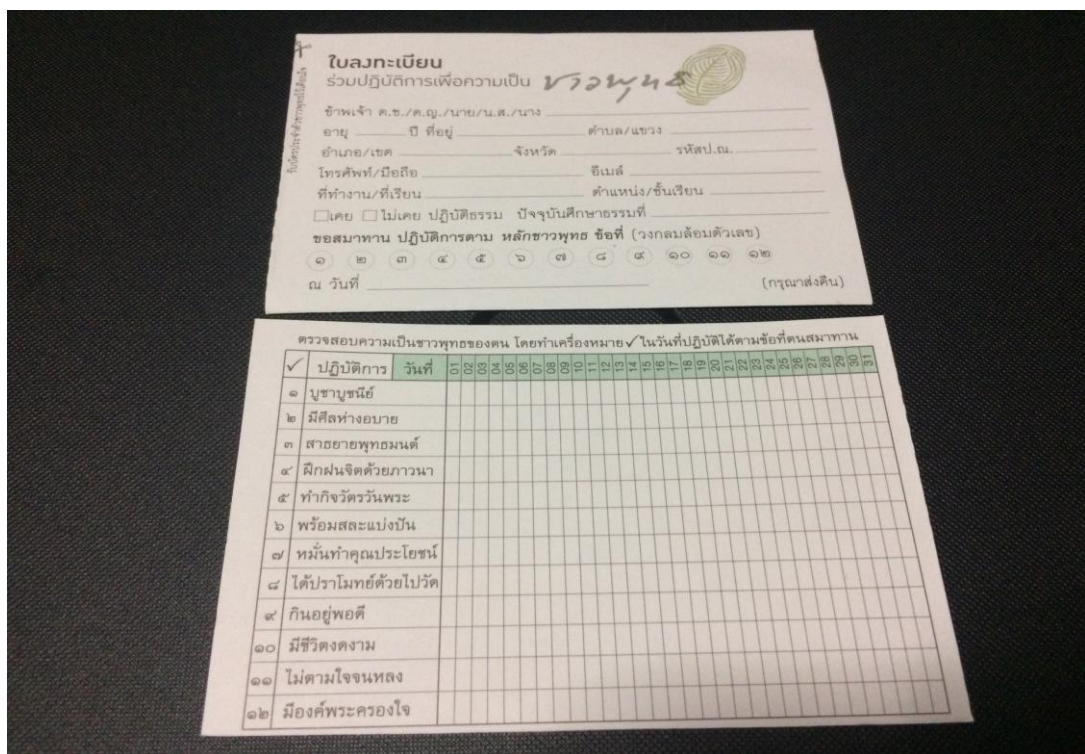
ที่มา : ตัวอย่างเกมส์ประกอบการสัมภาษณ์, ๒๕๖๑

อีกวิธีหนึ่งที่เป็นแนวทางในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมคือการหลีกเลี่ยงศัพท์ที่เป็นบาลีอย่าตั้งใจสอนพุทธธรรมตรงๆ ให้กับเด็กแต่ให้ใช้วิธีต้อนให้เกิดการรับรู้แล้วถอดบทเรียนภายหลัง การกำหนดรูปแบบในการเผยแพร่พุทธธรรมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นคือเราต้องเรียนรู้และรู้จักกลุ่มเป้าหมายของเยาวชน จากนั้นรูปแบบการเผยแพร่ก็จะแตกต่างกันเฉพาะกลุ่ม”

นางสาวอนินทิตา โปชะกะฤชณะ (สัมภาษณ์, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๐) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “การศึกษาแนวพุทธ คือการเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาตนเองจนถึงความเป็นมนุษย์ที่ดงามสมบูรณ์ ทุกการเรียนรู้ของที่นี่จะเป็นในแนวฝึกให้เด็กเกิดทักษะ ในการสอนเราจะเน้นสอนให้เด็กรู้ว่าเกิดมา

ทำไม ดำเนินชีวิตอย่างไร และชีวิตต้องไปทางไหน ซึ่งครูที่โรงเรียนได้ร่วมโครงการนี้กับพระคุณเจ้าที่วัดญาณเวศกวัน จำลองครูถ้าเป็นแม่จะสอนสิ่งบุตรอย่างไร ในชีวิตประจำวันเด็กจะกิน จะนอน จะเล่น จะอยู่กับเพื่อนอย่างไร และใช้หลักพุทธธรรมมาสอนครู และครูก็ไปศึกษาต่อเอาเอง จากนั้นครูก็นำหลักธรรมนั้นมาประยุกต์เป็นกิจกรรมมาสอนเด็ก นอกจากครูมีความสามารถทางวิชาการแล้วครูต้องมีธรรมะและต้องสามารถประยุกต์เป็นทักษะกิจกรรมสอนเด็กได้ นอกจากนี้โรงเรียนสยามสามไตรได้ได้มีกิจกรรมเป็นบัตรประจำตัวชาวพุทธ เป็นการตรวจสอบความเป็นชาวพุทธของตน โดยทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อการปฏิบัติการ ๑๒ ข้อ ตามที่ตนสมทานในระยะเวลา ๑ เดือน

แผนภาพที่ ๔ - ๒ : บัตรประจำตัวชาวพุทธ

ที่มา : เอกสารประกอบการสัมมนา, ๒๕๖๐

ผู้ปกครองและครูอาจารย์ รวมถึงผู้ใหญ่ในชุมชนต้องมีหน้าที่กรองสื่อต่างๆ ให้กับเยาวชนด้วยเช่นกัน อีกแนวทางหนึ่งคือในการเรียนการสอนก็ต้องสอดแทรกธรรมะได้ทุกวิชา เช่น การวาดภาพ ก็อาจพาเยาวชนไปวาดภาพในวัด หรือวาดภาพต้นไม้ ใบไม้แห้ง แล้วโยงถึงหลักธรรมเข้าถึงสัจธรรมในชีวิต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มันเกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมได้หมด เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเกี่ยวกับหลักความเป็นจริง”

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เชี่ยวชาญทางศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน มีแนวทางในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมสู่เยาวชนไทย ด้วยการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนให้เน้นกิจกรรมและเกมส์ และเน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมกับเยาวชนเป็นหลัก โดยพระราชญาณกวีได้ใช้แนวทางการเล่านิทานธรรมะ ๑๐ นาทีทุกวัน จันทร์ถึงศุกร์ ในตอนเช้าหน้าเสาธง และการจัด work shop

ในเรื่องที่ใกล้ตัว เช่นสอนให้เด็กสามารถซ่อมเก้าอี้เป็น เปลี่ยนก๊อกน้ำเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับนางสาว อนินทิตาใช้แนวทางการเผยแพร่ธรรมะสู่เยาวชนด้วยวิถีจัดการเรียนการสอนให้เยาวชนดำรงชีวิต ควบคู่กับหลักธรรมในการกิน การเรียน การเล่น เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีปัญญา รู้จัก เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อตนเอง การเก็บของเล่นเองเมื่อเสร็จกิจกรรม ก็อยู่ใน หลักธรรมที่ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับเยาวชน ในขณะที่พระศากยวงศ์วิสุทธิ ได้ใช้เกมส์เป็นแนวทางการเผยแพร่ เช่นการเล่นเกมส์ทอยลูกเต๋าโดยใช้ธรรมะสร้างเป็นสถานการณ์ ก็จะช่วยเยาวชนได้เรียนรู้หลักธรรม สามารถที่จะใช้สติปัญญาไตร่ตรอง แยกแยะความดี ความชั่ว นรก สวรรค์ได้ จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แนวทางการเผยแพร่หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือสื่อและกิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดเยาวชนให้เข้าร่วมและเรียนรู้ให้เกิด ปัญญา และสามารถนำไปพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของตนในการเรียน การกิน การเล่น และ ทำயที่สุดสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

แนวทางการนำสื่อและกิจกรรมในการพัฒนาเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เกิด คุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

แนวทางในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและ จริยธรรมที่ดีนั้น ผู้นำองค์กรทั้ง ๕ หน่วยงานได้เสนอแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและสื่อดังต่อไปนี้

นายอัมพร พินะสา (สัมภาษณ์, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในระหว่าง กระบวนการเรียนรู้การจัดสื่อการเรียน สื่อที่ สพฐ. ทำเองนี้กับสื่อที่มันมีอยู่ในอินเทอร์เน็ตหรือสื่อ ที่มันมีทั้งส่วนอื่นผลิตมันมีหลายส่วน อย่างตอนนี้มีมูลนิธิเสถียรกุลที่เข้ามาให้ความร่วมมือ มีสถาบัน พุทธที่เข้ามาช่วยเหลือแต่สิ่งที่ สพฐ. ดูแลเองก็คือการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนพุทธศาสนา ในโรงเรียนนี้ ตรงนี้เราก็แทรกไว้ในวิชาสังคมศึกษา ที่นี้สื่อมันมีหลายประเภท คือหนึ่งสื่อที่เกิดขึ้นมา จากการที่ครูผลิตขึ้นมาเพื่อต้องการให้เกิดตามมาตรฐานนั้นหรือตามแผนการสอนของตัวเอง สองสื่อที่เกิดจาก สพฐ. ได้ทดลองจากโรงเรียนวิถีพุทธต่างๆ แล้วเห็นว่าดีและประสบความสำเร็จเรา ก็ไปถอดบทเรียนจากสื่อของเขาออกมาเป็นในรูปแบบหนังสือก็มี ออกมาเป็นรูปแบบซีดี วีดีโอ วีทีอาร์ อันนี้ก็ดี หรือแม้แต่สื่อที่หลวงพ่ พระ หรือใครต่างๆ ที่ทำขึ้นมาแล้วเราเห็นประโยชน์ว่าดีก็จะเก็บมา อยู่ที่สำนักนวัตกรรม ซึ่งสามารถหาความรู้ได้เค้าเรียกว่าสำนักงานนวัตกรรมการศึกษา อยู่ที่ สพฐ. แล้วจะมีกลุ่มงานหนึ่งว่าด้วยกลุ่มคุณธรรมกับส่งเสริมผลิตสื่อด้านคุณธรรม จริยธรรม” ในการ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและสื่อที่ สพฐ. ไม่ได้เผยแพร่โดยตรงไปที่เยาวชน หากเป็นเขตพื้นที่ และ โรงเรียน ที่ทำหน้าที่นี้แทน ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ในการประชาสัมพันธ์ สพฐ. เป็นหน่วยงานที่กำหนด หลักสูตรเชิงนโยบาย หัวใจของ สพฐ. คือการกำหนดเด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ๔ ด้าน คือ เก่งดี มีสุข แต่ละสถานศึกษาก็ต้องทำการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับภูมิประเทศในชุมชน ของตนเอง ในส่วนของ สพฐ. เราไม่ได้ทำสื่อโดยตรงถึงเด็ก แต่เรามีเขตพื้นที่ที่จะทำหน้าที่นี้แทน ในการกระจายงบการทำสื่อนวัตกรรมนั้นมีทั้งส่วนที่ สพฐ. ขอดังงบประมาณไปที่สำนักงบบฯ และขอ งบลงมาเพื่อซื้อให้กับโรงเรียนอันนี้คือส่วนที่หนึ่ง ส่วนที่สองนี้คือมีทั้งส่วนที่ให้เงินลงไปทั้งที่โรงเรียน และเขตไปช่วยกันผลิตและเผยแพร่ของตัวเอง และส่วนที่สามคือให้เงินสนับสนุนให้โรงเรียนผลิตและ ใช้เองโดยไม่ต้องไปแข่งขันกับใคร ผลิตใช้ในโรงเรียนเลย”

นายสิน สือสวน (สัมภาษณ์, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ศาสนาเป็นพื้นฐานของการบ่มเพาะเรื่องคุณธรรม ค่านิยม ๑๒ ประการของท่านนายกฯนี้เราก็ทำ การสอนคุณธรรมไม่ใช่สอนแบบตรงๆ อาจต้องมีการสอดแทรกเสริมกับบุคคลอื่น ศูนย์คุณธรรมได้ทำกิจกรรมในการปลูกฝังเยาวชนในรูปแบบหนังสือชุด ๙ เล่ม โดยได้ร่วมมือทำกับมทิตล และอีกเล่มที่ศูนย์คุณธรรมได้ทำคือการส่งเสริมคุณธรรมในเรื่องของพอเพียง วินัย จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม ภารกิจของศูนย์คุณธรรมจะเป็นทั้งในด้านเชิงปฏิบัติการ ซึ่งโยงกับด้านนโยบาย และแผนแม่บทการพัฒนาส่งเสริม ทำให้เกิดการขับเคลื่อนศูนย์คุณธรรมแห่งชาติ สื่อที่ทำชุดที่ ๑ ก็เป็นพวกอาร์ท กอปปี้ อันที่ ๒ ก็จะเป็นพวกวีดิทัศน์ จะเป็นคลิปสั้นๆ ๓ นาที ก็จะมีพูดถึงแต่ละกรณีศึกษา เช่น พูดถึงเรื่องความพอเพียง เรื่องวินัย สุจริต จิตอาสา และก็จะมามีรูปแบบของรายการทีวี คือสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง และก็มีรายการกล้าทำดี ทำดีไม่มีที่สิ้นสุด” สำหรับช่องทางการประชาสัมพันธ์คุณสินมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับรูปแบบของสื่อและกิจกรรม ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ในรูปแบบหนังสือมีการเผยแพร่โดยการกระจายเข้าสู่หน่วยงานและสถาบันการศึกษา และก็มีการทำหลักสูตรในการเผยแพร่ไปตามโรงเรียนด้วยเช่นกัน ส่วนสื่อวีดิทัศน์ก็จะมีเผยแพร่ทางทีวี และเวปไซด์ โดยรายการที่เผยแพร่ทางเคเบิลทีวี ก็จะได้รับความร่วมมือที่ติจากช่อง True และก็มีทางช่อง ๕ เป็นเวลา ๕ นาที นอกจากนี้ก็มีการเผยแพร่ศูนย์คุณธรรมทาง Line, FaceBook, Website โดยใช้ชื่อว่า Moral Center สำหรับสื่อกิจกรรมค่ายอาสาที่เป็นโครงการที่เข้าร่วมกับเยาวชนในชุมชน และสถานศึกษา”

ดร.สุปรिता อุดุลยานนท์ (สัมภาษณ์, ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็ว โดยเฉพาะในยุค Thailand 4.0 ดังนั้นความซับซ้อนของการประยุกต์พุทธธรรมสมัยนี้ก็คงจะมีมากขึ้น ดังนั้นภูมิทัศน์สื่อใหม่ที่เกิดขึ้นทั้งสื่อใหม่ สื่อเก่า สื่อมวลชน ล้าหลัง ก็มีการปรับตัวมากขึ้น อย่าง สสส. ก็ปรับลดสื่อที่วิน้อยลง แต่เพิ่มสื่อทาง Social Media เพิ่มขึ้น ซึ่งสสส. ได้ให้ความสนใจในเรื่องของ Social Media มากขึ้น ในสังคม 4.0 ตัวกลางจะค่อยๆ หายไป นักนิเทศศาสตร์ก็ลดบทบาทลง เพราะคนจะนิยมสื่อกันเอง อีกรูปแบบหนึ่งในการเผยแพร่ของ สสส. คือกิจกรรมจิตอาสาการทำดี หรือกิจกรรมที่เน้นในภาคปฏิบัติ ในมุมมองของการสร้างความสุข สุขภาวะองค์กรรวม เราก็มีหลักการคือว่าจะเปลี่ยนคนให้มีความสุขขึ้น โดยการเปลี่ยนถ่ายพฤติกรรม ซึ่งก็ใช้การสื่อสารเป็นหลักอยู่แล้ว แต่การสื่อสารต้องทันสมัย และต้องเหมาะสมกับผู้รับสื่อ ถ้านำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้แนวคิดทำนองนี้ในการไปด้วยกันตั้งแต่เรื่องการสื่อสาร สัจจุดศูนย์ที่ต้องตามโลก แล้วก็เข้าใจ content และไม่ได้อยู่ที่สื่อตามลำพัง ต้องมี action ประกอบด้วยต้องเน้นและออกแบบในภาคปฏิบัติที่ชัดเจน ที่ทันสมัยและให้เยาวชนมีส่วนร่วม และต้องออกแบบให้ถูกจริตกับกลุ่มเป้าหมายด้วย” โดยช่องทางการประชาสัมพันธ์ของ สสส. จะมีทีมงานมืออาชีพ และเอเจนซี่ต่างๆ รับผิดชอบ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “การเผยแพร่สื่อใช้ช่องทางทั้งทางทีวี ป้าย และ social media ที่มีฝ่ายเอเจนซี่คิดงานให้ นอกจากสื่อทางวีดิทัศน์แล้วก็มีรูปแบบกิจกรรมที่ลงพื้นที่ตามชุมชนต่างๆ ในรูปแบบโครงการจิตอาสา” ทำให้สื่อและกิจกรรมของ สสส. ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในสังคม

นายพาณิชย์ สดสี (สัมภาษณ์, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “หลักธรรมจะเป็นเรื่องของนามธรรมถ้านำเสนอในรูปแบบละครทีวี คนจะไม่เชื่อ จะรู้สึกว่ามัน fake เช่นการนำเสนอเรื่องพรหมวิหาร ๔ ถ้าทำเป็นละครทีวีคนไม่ดู เพราะพรหมวิหาร ๔ เป็นเรื่องของ inspire

แนะนำว่าให้ทำออนไลน์ โดยการไปหาเรื่องของคนที่มีความเมตตาต่อคนอื่น อย่างเช่น เจ้าคุณอลงกต (วัดพระบาทน้ำพุ) ที่ทุ่มเทชีวิตให้คนอื่น ให้เอาเรื่องของท่าน คำบางคำ บางมุมของชีวิตท่าน ที่เกี่ยวข้องกับพรหมวิหาร ๔ เนื้อหาไม่ต้องยาว คือดูไม่เกิน ๕ นาทีแล้วต้องเลิก เข้าใจแล้ว เป็นการ drive บนไอเดียหรือความรู้สึกคนให้รู้สึกอยากทำบ้าง ไม่ยาก เป็น mind set ที่ทำให้รู้สึกว่าคุณนี่ เป็นคนที่รักคนอื่น ทำเพื่อคนอื่น ให้ใช้วิธีการสื่อสารแบบนี้จะได้ผลกว่า โดยการยิงเป็นเพจ เป็นคลิป อะไรที่สั้นๆ ที่เหลือก็ไปหาวิธีทำอย่างไรให้มัน (เผยแพร่) กว้างๆ มันได้ผลกว่า” ซึ่งช่องทาง ประชาสัมพันธ์ คุณพาณิชย์ได้แนะนำหนักให้กับสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตเพราะ สามารถวัดผลได้อย่างรวดเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ว่า “การเผยแพร่ของเวิร์คพอยท์จะใช้ช่องทางสื่อทีวี และสื่อออนไลน์ การยิงเพจ หรือคลิป อาจมีการพูดคุยกับเว็บทั่วไป โดยการจ่ายค่า media ให้ลง โฆษณาออกเป็นวงกว้าง และคลิปนี้ระยะยาวมันคงอยู่ คนก็ได้ประโยชน์ นอกจากการเผยแพร่ ช่องทางนี้แล้ว อีกสื่อหนึ่งที่ใช้ได้ผลคือการยิงสื่อผ่าน facebook หรือ youtube โดยเฉพาะใน facebook ก็สามารที่จะเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้ หรือการทำคลิปแล้วยิงไป มันก็จะโชว์ ยอดวิวขึ้นมาทันที ซึ่งการยิงโฆษณาหรือสื่อ content ทางออนไลน์เป็นวิธีที่สามารถวัดความนิยม ได้อย่างทันที และทราบผลได้เร็วกว่าดังหรือแป๊ก”

นายอิทธิพล สุริรัตน์ (สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “การเผยแพร่ หลักรธรรมด้วยสื่อ VR. ผมว่าต้องมีอย่างอื่นประกอบด้วย เพราะคนไทยชอบอะไรที่สำเร็จรูป เหมือนๆ กับว่าเหมือนเป็นคลินิกทางใจ ทุกวันนี้เรามีแต่คลินิกทางกาย แต่คลินิกทางใจไม่มี คือในการดำเนินชีวิต นี้ศาสนาพุทธมีคำตอบให้หมดแล้ว ด้วยหลักพุทธธรรมอะไรบ้าง หนึ่ง สอง สาม สี่ แต่ต้องไม่ใช่บาลี ไม่อ่าบาลี ต้องทำอะไรที่มันง่ายๆ แล้วค่อยโยง เพราะว่าคนไทยนั้นชอบอะไรสำเร็จ แล้วถ้า VR. นั้น เป็นส่วนเสริมเข้ามาให้เห็น เพราะว่า VR. มันทำอะไรยาวๆ มากไม่ได้ แต่ถ้าทำกับเด็ก ก็ให้เด็กมาทัวร์ มาเที่ยวรกรกัน มาเที่ยวสวรรค์ มาเที่ยวรกรด้วย VR. รับรองขนหัวลุกแน่นอน ในการทำสื่อสำหรับเด็กด้วย VR. นี้จะทำการโดยโยงหลักธรรมเกริ่นก่อนการเข้า VR. เพราะ VR. ไม่ได้อยู่กับที่ แต่สามารถไปได้หลายๆ ที่ โดยอาจจะไฟกัสที่เด็กแล้ว ก็อาจจะเพิ่มผู้นำชุมชนเข้าไปด้วย หรือเป็นพ่อแม่ ซึ่งก็อาจเปลี่ยนเรื่องไปตามกลุ่มเป้าหมาย” โดยมีช่องทางประชาสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ในการเผยแพร่ธรรมะ หรือข่าวสารข้อมูลใดๆ สามารถทำออกมาได้หลายช่องทาง ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย เช่นในชุมชน รถแห่ก็ยังมีใช้อยู่ หรือในสังคมเมืองสื่อออนไลน์ก็มีบทบาทมาก ถ้ามีการพัฒนาหลักพุทธธรรมเป็น application จะเป็นที่น่าสนใจและสะดวกในการศึกษา เช่น อาจจะเป็นคำถามหรือเป็นภาพที่เด็กแย่งกันตอบ ในวิธีนี้เราก็ปรับเปลี่ยนจากการศึกษาเรื่องศาสตร์ อื่นๆ มาเป็นหลักพุทธธรรมแทน สื่อที่เจ๋งคือต้องสามารถนำมาใช้ได้ anytime, anywhere ใส่ชุดนอน มาเล่นก็ได้”

แนวทางในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีนั้น ผู้นำองค์กรทั้ง ๕ คน ได้เสนอแนวทางตรงกันว่า การนำเสนอกิจกรรมและสื่อ ด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องทำอย่างไรที่จะชักนำเยาวชนให้เกิด ความต้องการในการศึกษาหลักธรรม การดำเนินการสอนต้องเป็นลักษณะการสอดแทรกหลักธรรม ลงในเนื้อหา เป็นการสอนในรูปแบบทางอ้อมโดยผ่านสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ และเป็นสื่อและ

กิจกรรมที่มีความตื่นตาตื่นใจหรือหากเป็นการลงภาคสนามก็ต้องเป็นสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ และสามารถถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมคำสอนตามหลักการสอนนั้นได้

วิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

คุณธรรมไม่ใช่เรื่องของความรู้ แต่เป็นเรื่องที่ต้องลงมือปฏิบัติ ปัญหาเรื่องคุณธรรมในเยาวชนตอนนี้คือสังคมไม่สามารถจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะประการที่ ๑ เยาวชนอยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมใหญ่ที่มีทั้งบริโภคนิยม และวัตถุนิยมเข้ามาข้องเกี่ยว ประการที่ ๒ เมื่อพูดถึงคุณธรรมกับความยากจน คุณธรรมกับความเหลื่อมล้ำ คุณธรรมกับสังคม มันมีความสลับซับซ้อนงานปลูกฝังพุทธธรรมเป็นงานที่ยาก เยาวชนจะมีคุณธรรมได้ต้องเกิดจากการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกที่ดี พระพุทธเจ้าสอนหลายเรื่อง ปลายทางคำสอนพระพุทธเจ้าคืออินพพาน คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวการปฏิบัติ ทุกอย่างในโลกนี้คือการสมมุติ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป วิปัสสนาเปรียบเหมือนกำลังและแผนที่ ในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมให้กับเยาวชนนั้น ให้ดูที่รูปแบบเป็นหลักแล้ว content ค่อยตามมา การสอนคุณธรรมสำหรับเยาวชนต้องออกแบบให้ถูกจริตของผู้เรียน อย่างเช่นหนังสือภาพและเสียงที่สามารถเสียบต่อกับหูฟัง ที่เยาวชนสามารถมองเห็นภาพจากหนังสือ และได้ยินเสียงจากหูฟัง และการเรียนรู้เนื้อหาจะเป็นเรื่องคุณธรรมแต่ไม่ใช่พูดเรื่องคุณธรรม มิฉะนั้นเยาวชนจะไม่สนใจและเมื่อถูกบังคับก็จะต่อต้าน จะต้องสอนแบบอ้อมๆ และการเผยแพร่คุณธรรมไปสู่เยาวชนควรที่จะได้ร่วมมือกันทั้งภาครัฐ และเอกชน ก็จะทำให้เกิดการเผยแพร่ที่เห็นผลชัดเจนและประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ไม่ควรต่างคิดต่างทำให้เกิดความซ้ำซ้อน สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเยาวชนยังไม่เป็นที่สำเร็จ เพราะมิติสังคมไทยยังไม่สะท้อนว่าคนทำดีจะได้ดี ซึ่งพบได้จากการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนันต่างๆ ก็มีอำนาจเงินการซื้อเสียง แม้แต่อยู่ในโรงเรียนเอง เด็กๆ ลอกการบ้านบางทีคนลอกก็ได้คะแนนดีกว่าคนให้ลอก ซึ่งเมื่อใดก็ตามถ้าสังคมไม่ใสสะอาด การจะจัดการศึกษาสู่สังคมภายนอกก็ไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรที่จะขับเคลื่อนประเทศให้ไปได้ ทุกครอบครัวก็ต้องเห็นคุณค่าต้องมีคุณธรรมร่วมกัน สังคมต้องตระหนักถึงคุณค่าความดีประเทศชาติก็จะเจริญ สถาบันครอบครัวควรจะเป็นหลักในการปลูกฝังคุณธรรมส่วนโรงเรียนจะเป็นส่วนเติมเต็มให้กับเยาวชน แต่ในปัจจุบันนี้การศึกษาไม่ได้ตอบโจทย์เรื่องความเจริญงอกงาม แต่ไปตอบโจทย์ทำอย่างไรถึงจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ทำอย่างไรถึงจะได้เรียนคณะดีๆ ซึ่งในความเป็นจริงนั้นการศึกษาควรจะเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตให้เจริญงอกงามไปในทางที่ดี

ในการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพในเยาวชน จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาตามวัยของเยาวชน อายุ ๐ - ๗ ปีจะพัฒนาด้านมุมมอง พลังเจตจำนง เยาวชนในวัยนี้ต้องอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง อยู่กับนิทาน อยู่กับโลกที่สวยงาม เพราะโตขึ้นจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้อย่างไร ถ้าเห็นโลกที่เต็มไปด้วยความรุนแรง เยาวชนต้องเห็นตัวอย่างที่ดี ความนุ่มนวล ความอบอุ่น ความอารีความมีเมตตาต่อโลก และอายุ ๗ - ๑๔ ปีจะพัฒนาด้านศิลปะ เพราะเยาวชนกำลังเข้าสู่วัยรุ่น อารมณ์แปรปรวนในช่วงอายุนี้นี้เยาวชนจะห่างจากผู้ปกครอง จะให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก ดังนั้นผู้ปกครองควรจะดู

อยู่ห่างๆ แต่ต้องเอาใจใส่อย่างมาก และถ้าอายุ ๑๔ ปีขึ้นไปจะพัฒนาด้านสติปัญญา จะเริ่มคิด เริ่มมีปัญญา จะเห็นว่าความต่างแต่ละช่วงอายุคือ ๗ ปี อย่างกิจกรรมของเด็กเล็กก็คือการพัฒนาด้วยมือ เช่น การทำงานบ้าน ภูบ้าน กวาดบ้าน ทั้งหมดผู้ปกครองจะต้องเป็นคนช่วย หรือการถักหมวกก็เป็น การช่วยพัฒนาทักษะการใช้มือในเด็ก อีกกิจกรรมหนึ่งก็คือจะต้องมีอะไรที่ทำหาย มีอุปสรรคอะไร ที่ให้เยาวชนได้ฝึก เช่น กิจกรรมออกค่าย การเดินป่า อย่างประเทศเยอรมันก็มีการฝึกเยาวชนให้ ทำหาย ๓ อย่าง คือ ให้หิว ให้ลำบาก ให้ขาดแคลน เมื่อไรก็ตามที่เยาวชนสามารถอยู่กับ ๓ อย่างนี้ ได้เยาวชนก็สามารถอยู่ทุกที่ได้ เช่น โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยน AFS. เยาวชนเหล่านี้เดินทาง ก็เดินทางเอง หาข้อมูลเอง และก็มีเงินนี้ไม่ให้ ให้จำกัดเท่าที่ให้แล้ว ไม่เหมือนเด็กไทยที่ขอได้เรื่อยๆ เงินห้าพันบาทคุณต้องอยู่ได้ในเดือน จะขึ้นรถ จะไปเจอเพื่อน จะทำอะไรคุณต้องวางแผนหมด คนเยอรมันในประเทศไทยมีเป็นพันอายุ ๑๗-๑๘ กระจายอยู่ตามชนบท ต้องไถนา ตัดอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง สอนหนังสือในวัด เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี รู้จักหิว รู้จักรอคอย รู้จักลำบาก รู้จักขาดแคลน แต่ครอบครัวมีเงินนะ นี่คือการฝึกเยาวชนของประเทศตะวันตก สำหรับเยาวชนไทยที่น่าเป็นห่วงคือเด็กไม่อ่านหนังสือ นั่งแต่จะคอยให้ป้อน ดังนั้นเราควรจะป้อนด้วยวิธีกฎวิชาทุกบทเรียนให้มีการทำ work shop ห้ามสอน อย่าทำ อย่าทำ แต่สอนด้วยวิธีให้ปฏิบัติ ฝึกทักษะจริง แทนการนั่งฟังในห้องเรียน อีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจคือปัญหาบำบัด วิธีการคือผู้สอนกำลังไถ่วิถีการสร้างสรรคจิตของเยาวชนเป็นอย่างไร ให้เค้าพูด ให้เค้าเขียน ทั้งความรู้ทั้งอารมณ์ให้เค้าสื่อออกมาให้หมด แล้วผู้สอนมีหน้าที่ค้ำ ค้ำไปเรื่อยๆ จนเค้าคิดต่อๆ ไปและเกิดปัญญา เกิดกุศล ผู้สอนก็จะไถ่ต่อไป วิธีนี้ก็คือวิธีการล้างสมองนั่นเอง แต่เป็นการล้างสมองไปในทางบวกในทางกุศล เช่นคำว่าศีล ศีลคืออะไรศีล ไม่ใช่ข้อห้าม ศีลคือความปกติ สมมติยามิ แปลว่าอะไร แปลว่ายอมรับที่จะศึกษาบทเรียน อย่างนี้ผู้สอนต้องไถ่เค้า ถอดบทเรียนออกมาให้เข้ากับหลักพุทธธรรม วิธีนี้ผู้สอนไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง พระ หรือครู ต้องมีวิธีการ ต้องเอาใจใส่และให้เวลากับเยาวชน ต้องฝึกให้เยาวชนคิดเป็น วิเคราะห์ได้ สร้างจินตนาการ ให้เสรีในความคิด และยอมรับการคิดนอกกรอบของเยาวชน ผู้สอนต้องเป็นเข็มทิศ และแผนที่ สามารถปลูกฝังให้เยาวชนมีคุณธรรมแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้

เมื่อกล่าวถึงแนวทางรูปแบบกิจกรรมและสื่อ และแนวทางประชาสัมพันธ์หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชน ชุมชนต้องช่วยกันเป็นแบบอย่างที่ดีให้เยาวชน สามารถจัดกิจกรรมควบคู่กับงาน ประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นได้ หรือแม้แต่การเรียนการสอนในโรงเรียนก็เน้นกิจกรรม work shop ต้องเน้นภาคปฏิบัติและแทรกความรู้เรื่องหลักธรรมให้เยาวชน เพราะความทรงจำจะถูกบันทึกในรูปแบบกิจกรรมได้มากกว่าการนั่งท่องจำ และเป็นการกระตุ้นจินตนาการของเยาวชนด้วย สำหรับรูปแบบสื่อให้ผู้สอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ต้องดูจริตและกลุ่มเป้าหมายว่าผู้เรียนอยู่ในช่วงพัฒนาใด ควรจะใช้สื่ออะไร และจะมีวิธีใดที่จะดึงดูดความสนใจให้เยาวชนมีความสนใจสื่อชิ้นนั้น ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เป็นทางสายกลางและเป็นหลักธรรมชาติ ทำอย่างไรที่จะสามารถนำหลักธรรมคำสอนไป สอดแทรกเป็นสื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจอย่างหนึ่งออกเจ้า บุพเพสันนิวาสได้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยากจะเห็นเยาวชนไทยได้มีเนื้อหาที่โดนใจ ชิมชับหลักพุทธธรรมในพุทธศาสนา ในเรื่องของสื่อกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้มีมากมายหลายสื่อ อย่างที่กล่าวไปแล้วคือทำอย่างไรจะดึงเยาวชนให้มาสนใจ สุดท้ายนี้ถ้าครูดีก็เป็นส่วนหนึ่ง โรงเรียนดีก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่ถ้ามีสื่อที่ดีที่ทันสมัย ทำในยุคสี่จุดศูนย์นี้ให้มันโดนใจผู้เรียนเหมือนตัวอย่างละครเรื่องบุพเพสันนิวาส ถ้าสื่อสามารถเข้าไปแทรก

อยู่ในกระบวนการ ไม่ว่าจะเล่นเกมสักมีเกมส์เรื่องธรรมะ ถ้าชอบก็พากันมีวิธีการเอาธรรมะเข้าไปแทรก อยู่ในนั้น ถ้าเป็นดนตรี ศิลปะหรืออะไรที่เยาวชนชอบ ก็สามารถนำหลักธรรมไปสอดแทรกอยู่ในนั้นได้ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ anywhere, anytime สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา อีกแนวทางหนึ่งในการเผยแพร่หลักพุทธธรรม เช่น หนังสือร้อสันเดียเรื่องพระพุทเจ้า มหาศาสนาโลกนี้ก็น่าสนใจเช่นกัน หลังจากนั้นก็มีเรื่องพระคิระ เรื่องภารตะ เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งแต่ละเรื่องก็เป็นเรื่องที่มีหลักธรรมสอนให้เป็นคนดี ประพฤติดี ถึงแม้ว่าจะมีมหายาน หรืออินดูเข้ามาประกอบ เพราะในทางทำสื่อก็เพื่อขยายตลาดให้กว้าง โดยเฉพาะเรื่องพระพุทเจ้า มหาศาสนาโลกก็เป็นประโยชน์อย่างมากต่อชาวพุททั้งหลาย และสามารถรับชมได้ทุกเพศทุกวัย ดูแล้วทำให้เข้าใจศาสนาพุทมากยิ่งขึ้น และวิธีการถ่ายทำและการดำเนินเรื่อง เนื้อหาของเรื่อง และสีสันของตัวละครทำให้ดึงดูดความสนใจเป็นอย่างมาก หรือในประเทศไทยเรื่องจิตตนครนี้ก็น่าสนใจ แต่ถ้าเทียบจิตตนครกับร้อสันเดียจะเป็นไปได้ไหมถ้าจะนำจิตตนครมาทำโดยคนแสดงจริงเหมือนร้อสันเดีย วิธีการทำสื่อก็คืออย่าไปคิดมาก คิดแค่จะทำอย่างไรคนจะติด บางช่องทางที่วิก็มีคนมาอ่านบาลี และแปล ซึ่งมันไม่น่าสนใจ แต่ก็ยังมีคนทำสื่อธรรมะให้เยาวชน นอกจากเรื่องของสื่อทางทีวีแล้ว เด็กสมัยนี้ได้เสพสื่อจาก smart phone ตั้งแต่ ๒ ขวบ มีการยิงกัน ฆ่ากัน ถ้าเป็นเช่นนี้เด็กจะไปยิงใครตายก็ไม่รู้สึก เพราะในเกมมันแสดงถึงการเป็น super hero ดังนั้นผู้ปกครองและครูอาจารย์ รวมถึงผู้ใหญ่ในชุมชนต้องมีหน้าที่กรองสื่อต่างๆ ให้กับเยาวชนด้วยเช่นกัน อีกแนวทางหนึ่งคือในการเรียนการสอนก็ต้องสอดแทรกธรรมะได้ทุกวิชา เช่น การวาดภาพ ก็อาจพาเยาวชนไปวาดภาพในวัด หรือวาดภาพต้นไม้ ใบไม้แห้ง แล้วโยงถึงหลักธรรม เข้าถึงสัจธรรมในชีวิต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มันเกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมได้หมด เพราะพุทศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเกี่ยวกับหลักความเป็นจริง การปลุกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรม ทำให้ชีวิตเกิดความสมดุล ทั้งธรรมชาติ ดนตรี กีฬา ศาสนา ศิลปะ เช่น เรื่องทะเล ภูเขา พระอาทิตย์ พระจันทร์ มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ดอกไม้ ฝนตก พายุร้อน นี่เป็นธรรมชาติ ดนตรีอาจจะไม่ใช่เสียงดนตรี แต่เป็นเสียงนก เสียงน้ำตกก็ได้ เป็นของจริง ส่วนเรื่องกีฬาใครจะไปเชื่อว่าฟุตบอล ๕๕ วันได้เงินมาพันกว่าล้าน แต่ก็ทำได้จริงๆ มันทำให้คนมีสมาธิ มันมีสมาธิแปลว่าตั้งใจมัน หรือเล่นยิมนาสติก ว่ายน้ำ หรือทำอะไรก็ตามที่มันมีสมาธิ มุ่งมันอย่างเด็กยิมนาสติกนี้ต้องฝึกตั้งแต่ที่ขวบละถึงจะเล่นได้ จะได้ตัวอ่อน หรือพวกกายกรรมอันนี้เก่งมาก ซึ่งพวกนี้ก็เป็นสมาธิเป็นศาสนาได้เหมือนกัน หรือศาสนาที่เรามองเห็น ธรรมชาติมันก็มีศาสนาของมันนะ เช่น เกิด แก่ เจ็บ ตาย ฤดูกาลมันก็สะท้อนเรื่องศาสนาได้ เยาวชนก็จะได้เรียนรู้วัฏจักรในแง่ของศาสนา มันมีอยู่ในธรรมชาติ หรือเรียนรู้จากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในท้องถิ่น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนาเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 นี้ทุกอย่างรอบตัวสามารถที่จะสอดแทรกสอนหลักธรรมะได้ทั้งหมด แต่คนในชุมชน ก็ต้องเป็นต้นแบบที่ดีต่อเยาวชน และสังคมก็ต้องเป็นสังคมที่เห็นคุณค่าของความดี ก็เป็นแนวทางสำเร็จให้เยาวชนเป็นผู้มีจิตสำนึกในคุณธรรมและเป็นคนดีต่อสังคมและเป็นกำลังขับเคลื่อนให้ประเทศชาติเจริญต่อไปได้

การนำเสนอรูปแบบกิจกรรม/สื่อ และแนวทางประชาสัมพันธ์ เพื่อปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบกิจกรรม และรูปแบบการผลิตสื่อจากหน่วยงานทั้ง ๕ สถานที่ที่ไปสัมภาษณ์ มาบูรณาการกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเผยแพร่ไปสู่เยาวชน โดยใช้หลักพุทธธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน ซึ่งได้รับการแนะนำและความร่วมมือจากผู้นำน้องครุและทีมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและผลิตสื่อในการประชาสัมพันธ์ทั้ง ๕ หน่วยงาน โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นโครงการรูปแบบสื่อและกิจกรรมที่มีแนวคิดและแนวทางที่จะสามารถดึงดูดให้เยาวชนมีความสนใจในการเรียนรู้หลักพุทธธรรมด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับรูปแบบกิจกรรมและสื่อในนวัตกรรมใหม่ ในหลายๆ รูปแบบ เป็นทางเลือกใหม่ในการเรียนรู้หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชน หากเป็นสื่อจะเป็นสื่อที่ทันสมัยอย่าง VR. เป็นรูปแบบการเล่นเกมที่มีหลักพุทธธรรมเชื่อมโยงทั้งสถานที่ และตัวละคร หากเป็นสื่อภาพและเสียงก็จะเป็นสื่อที่โดนใจ ดึงดูดความสนใจให้ติดตาม ในรูปแบบกิจกรรมจะเน้นการทำ work shop ให้เยาวชนได้พัฒนาศักยภาพทั้งพลังกาย และระดมสมองได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อสร้างมโนภาพเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน ฝึกให้เยาวชนมีสมาธิ และมีจิตที่สงบ ในโครงการรูปแบบสื่อและกิจกรรมเหล่านี้ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการรวมทั้งแนวทางการประชาสัมพันธ์โครงการให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศชาติในยุค Thailand 4.0 จากที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอโครงการในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรมยุค Thailand 4.0 ในรูปแบบกิจกรรมและสื่อ ดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบธรรมะเคลื่อนที่
๒. รูปแบบสื่อรายการทีวีวไรตี้เกมส์
๓. รูปแบบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
๔. รูปแบบสื่อวีดิทัศน์
๕. รูปแบบสื่อ VR.

ในรูปแบบสื่อและกิจกรรมทั้ง ๕ ประเภทข้างต้นนี้ แต่ละโครงการเป็นรูปแบบการดำเนินการ (concept) ซึ่งผู้สนใจสามารถนำรูปแบบโครงการทั้ง ๕ นี้ไปประยุกต์ใช้กับหลักธรรมที่ต้องการจะเผยแพร่ได้ตามความเหมาะสม โดยรูปแบบการดำเนินการแต่ละโครงการมีดังต่อไปนี้

๑. ธรรมะเคลื่อนที่ (Peace Anywhere)

ชื่อโครงการ : Peace Anywhere สัจธรรมทั่วโลก

หลักการและเหตุผล :

ในสังคมปัจจุบันมีการเจริญเติบโตอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตแบบเดิมถูกปรับเปลี่ยนไป การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เยาวชนจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสังคมเมืองที่อยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ มีการแข่งขันในการประกอบอาชีพสูง สร้างความกดดันให้กับเยาวชนในการเรียน การหาที่กวดวิชา

เพื่อให้สอบเข้ามหาวิทยาลัยต่างๆ คณะต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เยาวชนมีความตั้งใจในการเรียน และในยุค
 วัตุนิยมนี้ก็ส่งผลให้เยาวชนมีความเครียดในการดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นเพื่อเป็นการปลูกฝังหลัก
 พุทธธรรมและสร้างที่พึ่งด้านจิตใจให้เยาวชนสามารถนำหลักธรรมมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติตน
 เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้ดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข จึงได้จัดทำโครงการ Peace Anywhere
 สัจจรทั่วยุทธขึ้น เพื่อนำหลักพุทธธรรมเข้าถึงเยาวชนได้ทุกพื้นที่

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อให้เยาวชนฝึกจิตภาวนา ตามหลักพระพุทธศาสนา
 ๒. เพื่อกล่อมเกล่าจิตใจเยาวชนให้มีหลักธรรม เยาวชนมีที่พึ่ง และความสงบในจิตใจ
 ๓. เพื่อให้เยาวชนผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน และมีผลการเรียนที่ดี
 ๔. เพื่อให้เยาวชนฝึกสมาธิเป็น และทราบประโยชน์ของการฝึกสมาธิ เพื่อนำไปใช้ได้
- กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชนทั่วไป

แนวทางการดำเนินการ :

๑. แต่งห้องโดยสารรถ Truck ให้มีบรรยากาศเหมือนห้องพระที่บ้าน ผนังรถมีรูป
 พระพุทธเจ้า และภาพในหลวงรัชกาลที่ ๙ นอกจากนี้ให้ความรู้เรื่องการทำสมาธิ ประโยชน์ของสมาธิ
 ศาสตร์พระราชา “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งตรงกับหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพุทธศาสนา และวิธีการใช้
 อุปกรณ์ (หูฟังแบบ over ear) โดยจะเป็นการประชาสัมพันธ์โดยภาพติดผนังรถ หรือการกล่าวนำ
 ก่อนการใช้อุปกรณ์

๒. ติดตั้งอุปกรณ์ในรถ หูฟัง over ear เบาะนุ่มๆ แอร์เย็นๆ หากมีกลิ่นหอมของ
 ดอกไม้ หรือกำยาน ก็จะช่วยสร้างบรรยากาศให้เยาวชนมีจินตนาการได้เร็วขึ้น

๓. เสียงจากหูฟังจะเป็นเสียงดนตรีบำบัด เสียงจากธรรมชาติ เช่น น้ำตก นกร้อง
 เพื่อการฝึกสมาธิให้จิตใจสงบ และเสียงธรรมะสอนในเรื่องของสมาธิ

๔. เยาวชนสามารถใช้บริการได้โดยการลงทะเบียนชื่อ และเวลาปฏิบัติ ที่เจ้าหน้าที่
 โครงการก่อนการใช้อุปกรณ์ เพื่อความสะดวกในการแนะนำการใช้อุปกรณ์ และการจัดลำดับคิว

ระยะเวลา : ๓ เดือน

งบประมาณ : ๑๐๐,๐๐๐.-บาท (ไม่รวมราคารถ Truck)

สถานที่ดำเนินการ : รถ Truck เคลื่อนที่ได้ทั่วประเทศไทย

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ :

๑. การฝึกสมาธิช่วยให้เยาวชนมีจิตที่สงบ สุขุม มีสติในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
๒. เยาวชนผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน และช่วยให้ผลการเรียนดีขึ้น
๓. โครงการนี้ใช้สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ทั่วถึงทุกภูมิภาค
๔. ช่วยให้เยาวชนมีจินตนาการสร้างมโนภาพจากเสียงธรรมชาติในขณะที่ทำสมาธิได้
 เป็นการฝึกจิตทั้งทางโลกและทางธรรม

ข้อเสนอแนะ :

๑. โครงการนี้สามารถเปลี่ยนจากรถ Truck เป็นในวัด สถานศึกษา สถานที่อื่นๆ ได้
๒. ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านรายการทีวี วิทยุ Website, Facebook และ youtube
๓. นอกจากเยาวชนแล้ว โครงการนี้ยังเหมาะสมกับผู้ใหญ่ทุกเพศ ทุกวัย

๒. รายการทีวีว่าไรดี

ชื่อโครงการ : รายการ “เด็กดีดี”

หลักการและเหตุผล :

ปัจจุบันมีสื่อรายการทีวีให้เลือกชมมากมายหลายช่องทาง แต่พบว่าไม่มีช่องทีวีสำหรับเด็กเยาวชนน้อยมาก แต่ในยุคที่วีดิทัศน์ที่มีการแข่งขันสูง ทำให้มีรายการสำหรับเด็กเยาวชนเกิดมากขึ้น แต่จะเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ การสอนประดิษฐ์และศิลปะ รวมทั้งรายการที่ให้เยาวชนมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังไม่พบว่าจะมีรายการธรรมะสำหรับเด็กเยาวชน โดยเฉพาะในรูปแบบเกมส์ว่าไรดี จึงได้จัดทำโครงการออกอากาศวันละ ๓๐ นาที เพื่อให้เยาวชนได้ใช้เวลาหลังเลิกเรียนให้เป็นประโยชน์แทนการเล่นเกมส์ เปลี่ยนสถานะจากเด็กดีดีเกมส์เป็นเด็กดีดี โดยนำหลักพุทธธรรมมาเสริมในการเรียนรู้สำหรับเด็กเยาวชน เพื่อเป็นช่องทางให้เยาวชนได้เสพสื่อธรรมะด้วยความสนุกสนาน และนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อส่งเสริม และสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนทำความดีอย่างสม่ำเสมอ

๒. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเป็นเด็กดีดี ไม่ใช่เด็กดีดีเกมส์

๓. เพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสได้ชมรายการธรรมะในรูปแบบเกมส์ว่าไรดี

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชน วัยรุ่น อายุ ๖ – ๒๕ ปี

แนวทางการดำเนินการ :

รายการ “เด็กดีดี” เป็นรายการ ๓๐ นาที ออกอากาศ จ. - ศ. เป็นรูปแบบรายการการตอบคำถามในเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม และเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสำหรับเด็กเยาวชน โดยนำเสนอด้วยภาพการ์ตูนทาง VTR เวลา ๓ นาที มีผู้แข่งขัน ๒ ทีมๆ ละ ๕ คน จากนั้นให้เยาวชนกดปุ่ม แข่งกันตอบคำถาม ซึ่งคำถามจะเป็นข้อคิดหรือหลักธรรมที่สอดแทรกใน VTR ทีมใดตอบผิดต้องเสียผู้เล่นในทีม ทีมใดหมดผู้เล่นในทีม อีกทีมจะเป็นฝ่ายชนะ ได้รับเงินทุนการศึกษา จำนวนเงินขึ้นอยู่กับโชคและฝีมือ โดยทีมที่ชนะต้องส่งตัวแทน ๑ คน ในการปาลูกบอลให้ลงเป้าที่จะกำหนดจำนวนเงิน ๓,๐๐๐.-บาท ๕,๐๐๐.-บาท และ ๑๐,๐๐๐.-บาท หากปาบอลไม่ลงเป้าก็จะได้บัตรสวนสนุก หรือบัตรชมพิพิธภัณฑ์แทน การออกอากาศแต่ละสัปดาห์ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เล่นแต่ละทีม ตั้งคำถาม VTR ๑ เรื่อง/คำถาม ๑๐ ข้อ โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ

ช่วงที่ ๑ ระยะเวลา ๑๕ นาที

พิธีกรดำเนินรายการ แนะนำแขกรับเชิญ และกติกา จากนั้นกล่าวถึงข่าวดีประเด็นดังทาง Social Media เชื่อมโยงผู้ร่วมแข่งขันชม VTR และเริ่มการตอบคำถาม

ช่วงที่ ๒ ระยะเวลา ๑๕ นาที

อยู่ในช่วงการตอบคำถามไปเรื่อยๆ หากยังไม่ทราบผลแต่ครบ ๑๐ คำถามแล้ว ก็ดู VTR เรื่องต่อไป และตอบคำถาม จนกว่าจะได้ทีมที่ชนะ ส่งตัวแทนทีมมาปาลูกบอล มอบของรางวัล และพิธีกรเปิดตัวแขกรับเชิญผู้เล่นชุดใหม่ เป็นแบบนี้เวียนไปเรื่อยๆ ถ้าหมดเวลาในแต่ละวันก็มาแข่งกันต่อในวันต่อไป

ระยะเวลา : ๑ ภาคการศึกษา

งบประมาณ : ๓๐,๐๐๐/เทป (เฉพาะงบการถ่ายทำ ไม่รวมค่าเวลาหรือค่าสื่อ)
สำหรับเงินรางวัลทุนการศึกษา ได้จากผู้ร่วมสนับสนุนรายการ (Sponsor)

สถานที่ดำเนินการ : Studio, สถานที่ทั่วไป

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ :

เป็นการส่งเสริมเยาวชนของชาติเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเด็กดีดี ไม่ใช่เด็กติดเกมส์ โดยการสร้างความสนใจให้เยาวชนติดตามรายการ “เด็กดีดี” แทนการหนีไปเล่นเกมส์หลังเลิกเรียน ผู้ร่วมแข่งขันให้คัดมาจากน้องที่สมัครทางบ้านโดยประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook, website หรือสถานศึกษาให้ส่งตัวแทนมา นอกจากนี้ให้เยาวชนได้ตระหนักในคุณค่าของพุทธศาสนาที่ตนนับถือเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณธรรมจริยธรรมและมีประสิทธิภาพ อันเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะ :

การดำเนินรายการพิธีกรต้องสนุกมีไหวพริบและเฮฮา เข้ากับเยาวชนได้ดี และทีมงานต้องมีสิ่งหลอกล่อให้ผู้ร่วมแข่งขันไม่ตื่นเต้น และสนุกสนานไม่เกร็ง หากในทีมผู้แข่งขันมีดาราเด็ก ลูกดารา หรือเด็กที่กำลังเป็นข่าว หรือเด็กที่มีชื่อเสียง ก็จะช่วยทำให้รายการมีสีสัน และทีมงานควรหาบุคลิกหรือจุดพิเศษในตัวเด็กผู้เข้าแข่งขันมาเป็นมุข เป็นจุดขายให้รายการเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๓. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ชื่อโครงการ : จิตอาสา ๖๖ ชั่วโมง ปันน้ำใจ...ไม่ทิ้งกัน ถวายเป็นพระราชกุศล พระชนมายุ ๖๖ พรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

หลักการและเหตุผล :

ในยุคที่สังคมก้มหน้า เยาวชนได้ใช้เวลาไปกับ Smart Phone ในการเล่น Social Media ทั้ง Facebook, Line, Instagram ในแต่ละวันหลายชั่วโมง หลายนาที หากเยาวชนได้ใช้เวลาของตนมาทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นการฝึกทักษะให้สามารถพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่นได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จึงได้จัดกิจกรรมปลูกฝังหลักธรรม ในพุทธศาสนาในรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการระดมสมอง การทำงานเป็นทีม และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้เยาวชนมีความรู้ในหลักธรรม มงคล ๓๘ ประการ มงคลหมู่ที่ ๕ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ในมงคลที่ ๑๕ บำเพ็ญทาน และมงคลที่ ๑๘ ทำงานไม่มีโทษ เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตอาสาต่อสังคม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยม ๑๒ ประการ ในหัวข้อที่ ๑๒ คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง และในปี ๒๕๖๑ เป็นปีครบรอบพระชนมายุ ๖๖ พรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จึงเป็นโอกาสที่เยาวชนจะแสดงความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในการทำความดีถวายเป็นพระราชกุศล นอกจากนี้รูปแบบกิจกรรม ในโครงการจิตอาสาได้ตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมนั้นก็หมายถึงชาติ และมีกิจกรรมในการปลูกฝังหลักพุทธธรรมให้กับเยาวชน ซึ่งตรงกับค่านิยม ๑๒ ประการ ในหัวข้อที่ ๑ คือ ความรักชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์ โดยโครงการนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรม และเป็นกำลังในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงความเป็นไทย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเป็นผู้มีจิตอาสา คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
๓. เพื่อให้เยาวชนมีความสามัคคี ทำงานเป็นทีม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๔. เพื่อปลูกฝังหลักพุทธธรรมให้เยาวชนได้เรียนรู้ และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างฉลาด

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชน ที่มีอายุ ๑๒ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๐๐ คน

แนวทางการดำเนินการ :

๑. ประกาศโครงการในชุมชน ได้แก่สถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยม โรงเรียนพณิชยศาสตร์ โรงเรียนอาชีวศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย, ห้างสรรพสินค้า, ร้านสะดวกซื้อ และสถานที่สาธารณะ โดยประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการประกาศหน้าเสาธงในโรงเรียน การติดประกาศสิ่งพิมพ์ในมหาวิทยาลัย ห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อ รวมทั้งรถแห่ในท้องถิ่น หรือการประชาสัมพันธ์ผ่านทีวี และสื่อออนไลน์ ทั้ง Facebook, @line และ youtube โดยการสมัคร online และ walk in

๒. เมื่อครบกำหนดการสมัคร ให้จัดกลุ่มจิตอาสาละกัน กลุ่มละ ๑๐ คน ในแต่ละกลุ่มให้จับคู่บัดดี้กัน จำกัดรุ่นละ ๑๐๐ คน ตั้งชื่อกลุ่มเป็นชื่อดอกไม้ หรือสัตว์ และออกแบบชื่อกลุ่มของตนเอง

๓. จัดกิจกรรมเป็น ๕ กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ ๑ อ่านหนังสือเสียงเพื่อผู้พิการทางตา (จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ๔ สัปดาห์ต่อเดือน)

กิจกรรมที่ ๒ จัดทำเบาะกาแพสำหรับผู้ป่วยติดเตียง (จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ๔ สัปดาห์ต่อเดือน)

กิจกรรมที่ ๓ ถักหมวกไหมพรม จาก loom วงกลม สำหรับภิกษุ สามเณร และน้องที่ด้อยโอกาส (จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ๔ สัปดาห์ต่อเดือน)

กิจกรรมที่ ๔ เดินจงกรม, ฝึกสมาธิ, นิทานธรรมะ-ชาดก (ส. ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน วันละ ๓ ชั่วโมง เวลา ๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.)

กิจกรรมที่ ๕ ปั่นน้ำใจ...ไม่ทิ้งกัน โดยการนำสิ่งของที่ทำในกิจกรรมที่ ๑ - ๓ ไปมอบให้กับชุมชน และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ส. ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน วันละ ๓ ชั่วโมง เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.)

๔. กิจกรรมที่ ๑ - ๓ เป็นกิจกรรมที่เยาวชนต้องจับคู่กันทำกับบัดดี้ และนำส่งในวันรวมกลุ่มสัมพันธ์ โดยในกิจกรรมนี้เยาวชนต้องมีวินัยในการทำงานที่บ้าน หรือสถานศึกษา จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ในแต่ละกลุ่มจะมีพี่เลี้ยงโครงการเป็นที่ปรึกษา กลุ่มละ ๒ - ๓ คน เวลาที่ใช้ในกิจกรรม สัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง ๓๐ นาที ตลอด ๓ เดือน จำนวน ๑๒ สัปดาห์ รวม ๓๐ ชั่วโมง

๕. กิจกรรมที่ ๔ เป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เยาวชนในโครงการ ๑๐๐ คน มารวมกันที่วัดในชุมชน ใช้เวลาในวัด ๓ ชั่วโมง โดยมีพระคุณเจ้าจะมาให้ความรู้ในหลักพุทธธรรมด้วยกิจกรรม workshop แล้วถอดบทเรียนเข้าสู่หลักคำสอน จากนั้นเดินจงกรม นั่งสมาธิ และแผ่เมตตา กิจกรรมนี้จะปฏิบัติในวันเสาร์ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน ตลอด ๓ เดือน จำนวน ๖ ครั้ง รวม ๑๘ ชั่วโมง ยกเว้นเสาร์ที่ ๑ ของเดือนที่ ๑ เป็นการเปิดโครงการและปฐมนิเทศน์ ซึ่งกิจกรรมครั้งสุดท้ายที่วัดจะเพิ่มการถวายหมวกไหมพรมที่ได้จากการทำกิจกรรมแต่พระภิกษุ และสามเณร

๖. กิจกรรมที่ ๕ เป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เยาวชนในโครงการ ๑๐๐ คน มารวมกันที่สถานศึกษาในชุมชน โดยนั่งเป็นกลุ่มกิจกรรมนี้จะปฏิบัติในวันเสาร์ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน (เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.) ตลอด ๓ เดือน จำนวน ๖ ครั้ง รวม ๑๘ ชั่วโมง โดยทุกวันเสาร์ที่ ๑ เป็นการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยทีมวิทยากรเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสอนให้เยาวชนมีจิตสาธารณะ โดยการป้อนคำถามหรือกรณีศึกษาให้เยาวชนร่วมกันแก้ปัญหา สำหรับทุกวันเสาร์ที่ ๓ จะเป็นการทำกิจกรรมร่วมกับสถานที่ที่จะเข้าไปช่วยเหลือ และปิดโครงการในวันสุดท้ายของกิจกรรม

ตารางที่ ๔ - ๑ : กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่	การดำเนินงาน
ส.๑ เดือน ๑	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	สถานศึกษา	เปิดโครงการ ปฐมนิเทศน์ ชี้แจงกิจกรรมและรายละเอียดของโครงการ แบ่งกลุ่ม และเลือกหัวหน้ากลุ่ม กิจกรรมสันตนาการ
	๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐	สถานศึกษา	สาธิตและสอนการทำเบาะกาแป้ การอัดเสียง และจังหวะการอ่านหนังสือเสียง การถักหมวกไหมพรม จาก loom วงกลม หัวหน้ากลุ่มเบิกอุปกรณ์
ส.๓ เดือน ๑	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	วัด	ให้ธรรมะ เดินจงกรม นั่งสมาธิ
	๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐	มูลนิธิผู้พิการทางสายตา	ส่งมอบหนังสือเสียง ร่วมกิจกรรม เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลง เล่านิทาน/เรื่องซ้ำชั้น
ส.๑ เดือน ๒	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	วัด	ให้ธรรมะ เดินจงกรม นั่งสมาธิ
	๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐	สถานศึกษา	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
ส.๓ เดือน ๒	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	วัด	ให้ธรรมะ เดินจงกรม นั่งสมาธิ
	๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐	โรงพยาบาล, มูลนิธิ, บ้านพักคนชรา	ส่งมอบเบาะกาแป้ให้ผู้ป่วยติดเตียง ร่วมกิจกรรมกับผู้ป่วย เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลง เล่านิทาน/เรื่องซ้ำชั้น
ส.๑ เดือน ๓	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	วัด	ให้ธรรมะ เดินจงกรม นั่งสมาธิ
	๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐	สถานศึกษา	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หัวหน้ากลุ่มเบิกอุปกรณ์

ที่ ๔ - ๑ : กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ต่อ)

วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่	การดำเนินงาน
ส.๓ เดือน ๓	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	วัด	ให้ธรรมมะ เดินจงกรม นั่งสมาธิ ถวายหมวก
	๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐	มูล นิธิ เตี ก ด้อยโอกาส	แจกหมวกไหมพรม และของเล่นให้น้องมูลนิธิ ช่วยกันเลี้ยงน้อง และถอดบทเรียนทุกกิจกรรม ตลอด ๓ เดือน ปิดโครงการ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2560

ระยะเวลา : ๓ เดือน (๖๖ ชั่วโมง)

งบประมาณ : ๓๐๐,๐๐๐.-บาท/รุ่น

สถานที่ดำเนินการ : วัด, สถานศึกษา และหน่วยงานที่จะเข้าไปทำจิตอาสา

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ :

๑. เยาวชนในชุมชนมีความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความเกื้อกูล
ความอบอุ่นและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่หมกมุ่นอยู่กับ Social Media และมีวิจรรย์ญาณในการ
ใช้ Smart Phone ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง

๒. เยาวชนเป็นผู้มีความรักชาติ มีจิตอาสาในการเสียสละประโยชน์ส่วนตน
เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๓. เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิต
ประจำวันอย่างมีความสุขสงบได้

๔. เยาวชนได้แสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ โดยการทำดีถวายเป็น
พระราชกุศลครบพระชนมายุ ๖๖ พรรษา

ข้อเสนอแนะ :

๑. ถ้าจำนวนผู้สมัครเกิน ๑๐๐ คน ให้ตั้งเป็นโครงการ ๒, ๓, ๔ และเปลี่ยนจำพวก
ชื่อกลุ่มไม่ซ้ำกัน เช่น โครงการ ๑ เป็นชื่อสัตว์ โครงการ ๒ ให้เป็นชื่อดอกไม้ และแยกทำแต่ละโครงการ

๒. จัดทำ VDO. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ บันทึกภาพในขณะที่เยาวชนระดมสมอง
ร่วมกันทำงานเป็นทีม ภาพเยาวชนดำเนินกิจกรรมการอดเสียง การตัดหลอดกาแฟ การเย็บเบาะ การถัก
ไหมพรม และภาพเยาวชนทำกิจกรรมจิตอาสาในสถานที่ทั้ง ๓ แห่ง ตัดต่อเป็นคลิป VDO. เผยแพร่ทาง
Youtube และเป็นตัวอย่างนำร่องสำหรับโครงการต่อไป

๓. สามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น และชุมชน

๔. วัตถุประสงค์

ชื่อโครงการ : ธรรมะวิถีทัศน์อวอร์ด

หลักการและเหตุผล :

ในสังคมที่มีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะสังคมเมือง ก่อให้เกิดความเครียดและปัญหา
มากมาย ผู้มีปัญหาและผู้ฝึกสติเท่านั้นที่จะสามารถนิ่ง มองทะลุ เข้าใจปัญหา และหาวิธีแก้ได้
การศึกษาสอนให้เป็นคนเก่ง พุทธศาสนาสอนให้เป็นคนดี ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางพุทธศาสนาเปรียบได้

กับ “ทุกข์” การหาเหตุ แนวทาง และวิธีการดับทุกข์ ตรงกับหลักอริยสัจ ๔ ที่มีอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นส่วนประกอบ ซึ่งเป็นการดำเนินไปสู่พระนิพพาน ซึ่งเป็นความสุขที่แท้จริง เป็นหลักที่ประเสริฐสุดในพุทธศาสนา แต่การศึกษาหลักพุทธธรรมเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับเยาวชน เยาวชนจะให้ความสนใจกับการเล่น และเลือกเสพสื่อที่โดนใจ การทำสื่อที่โดนใจนั้นต้องเกิดขึ้นภายใน ๕ วินาทีแรก โครงการนี้ต้องการจัดประกวดการผลิตสื่อวีดิทัศน์/คลิปวีดิโอธรรมะ โดยมุ่งหวังให้เยาวชนมีความตื่นตัวในการศึกษาหลักพุทธธรรมในสถานศึกษา และในเครือข่ายชุมชน

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่พุทธศาสนาให้เยาวชนเป็นคนดี
๒. เพื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจในการศึกษาหลักพุทธธรรม มีความเข้าใจหลักธรรมจนสามารถนำเสนอเป็นสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ได้

๓. เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชนอายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป

แนวทางการดำเนินการ :

๑. ส่งงานเข้าประกวดในนามของสถานศึกษา แบ่งการประกวดตามระดับการศึกษา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา

๒. กำหนดคลิปวีดิโอความยาวไม่เกิน ๕ นาที พร้อมแนบรายละเอียดเรื่องหลักพุทธธรรมที่นำเสนอ, story board, script

๓. คณะกรรมการ (ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวีดิทัศน์/ด้านพุทธศาสนา) คัดเลือกผลงานเข้ารอบสอง จำนวน ๑๐ ทีม ในแต่ละระดับการศึกษา

๔. ทีมประกวดร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เข้าอบรมเรื่องการทำสื่อจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพการผลิตสื่อ อบรมเรื่องการถ่ายทำ การตัดต่อ การเขียน story board และ script

๕. เมื่อแต่ละทีมเลือกหลักธรรมในการนำเสนอได้แล้ว ให้ทีมประกวดได้เข้าสนทนาธรรมกับพระคุณเจ้า เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมนั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อประสิทธิผลในการผลิตสื่อ

๖. คัดเลือกสู่อุป ๕ ทีมสุดท้าย ภาคเข้านำทีมประกวดเข้าวัดฝึกการเดินจงกรม และทำสมาธิ ภาคเข้าเยี่ยมชมสถานที่ถ่ายทำจริง ให้ทีมประกวดได้ศึกษาทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

๗. การแข่งขันรอบสุดท้าย กำหนดให้หลักธรรมที่ผู้เข้าประกวดเลือก สื่อถึงบุคคลที่เป็นตำนาน ตัวการ์ตูนหรือตัวละครหนังที่เป็น super hero (เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในหลักธรรมนั้น) ที่เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของหลักธรรมนั้น เชื่อมโยงกับบุคคลที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันที่ได้ปฏิบัติธรรมนั้นอยู่ สุดท้ายให้มี link ไว้ด้านล่างเพื่อศึกษาถึงบุคคลหรือหลักธรรมเพิ่มเติม โดยโครงการต้องการสื่อให้รู้ว่าถึงแม้พุทธธรรมจะเป็นเรื่องของนามธรรม แต่ก็สามารถปฏิบัติเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติเป็นคนดีและมีความสุขได้ และในสมัยนี้ก็ยังมียุคปฏิบัติได้จริง ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นอภินิหาร เช่น หลักธรรมเมตตาบารมี บุคคลในตำนานคือพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เชื่อมโยงกับบุคคลที่มีอยู่จริง คือ พระราชวิสุทธิประชาชน (อลงกต ติกขุพลโย) เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ผู้ให้การอุปการะช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอชไอวี-เอดส์ด้วยจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา โดยในคลิป

จะเป็นชีวิตของเยาวชนผู้ประสบเชื้อเอชไอวี และเจ้าคุณอลงกตได้รับอุปการะช่วยเหลือ จากนั้นก็สอดแทรกเรื่องหลักธรรม “เมตตาทวารมณี” เป็นการสอนให้เยาวชนมีความเมตตา กรุณา จิตใจอ่อนโยน และสุดท้ายจะมี link ไว้ด้านล่าง ที่จะเป็นการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เจ้าคุณอลงกต วัดพระบาทน้ำพุ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักบารมี ๑๐ ทศ ต่อไป

๘. รอบสุดท้าย คัดเลือกผู้ชนะเลิศ และรองผู้ชนะเลิศ รางวัลเป็นทุนการศึกษา และการได้เข้าฝึกงานกับองค์กรด้านสื่อ

ระยะเวลา : ๓ เดือน

งบประมาณ : ๒๐๐,๐๐๐.-บาท

สถานที่ดำเนินการ : ห้องรับรององค์กร/โรงแรม วัด

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ :

เยาวชนมีความตื่นตัวในการศึกษาหลักพุทธธรรมมากขึ้น เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนเป็นผู้มีจิตใจเมตตา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เกิดทัศนคติที่ดีในการอยู่ในสังคม มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ :

๑. ในการประชาสัมพันธ์ควรจะทำหลายๆ คลิป หลายๆ หัวข้อธรรมะ แล้วปล่อยคลิปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดกระแสการประกวดโครงการ และดึงดูดให้แต่ละโรงเรียนร่วมแข่ง ร่วมเชียร์

๒. บุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นสัญลักษณ์และตัวแทนความดีของแต่ละหลักพุทธธรรมควรจะเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เพื่อให้เยาวชนมีความสนใจในการเสพสื่อ และเกิดอารมณ์ร่วมในการทำดี

๓. ผู้ดำเนินโครงการสามารถหางบสนับสนุนได้จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเยาวชนและประโยชน์ส่วนรวมหางบได้ไม่ยาก เพื่อความโปร่งใสในการใช้งบ ผู้จัดทำโครงการควรมีพิธีเปิดโครงการเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการ และผู้มีอุปการะคุณที่ช่วยสนับสนุน หรือสามารถหางบจากการจัดงานอีเวนท์ เช่น งานวิ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมมากในขณะนี้

๕. สื่อ VR

ชื่อโครงการ : มหัศจรรย์โลกอวตาร...พุทธธรรมนำชีวิต

หลักการและเหตุผล :

การปลูกฝังคุณธรรมให้กับเยาวชนเป็นเรื่องที่ท้าทาย เพราะพุทธศาสนาเป็นเรื่องของนามธรรมและเป็นหลักแห่งความจริง การสอนในเรื่องศาสนา คุณธรรม ศีลธรรม นั้น ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือพระคุณเจ้าต้องมีวิธีที่น่าสนใจในการดึงดูดให้เยาวชนเข้ามาศึกษา ไม่ว่าจะป็นสื่อการเรียนการสอน สื่อภาพและเสียง หรือการทำกิจกรรม work shop หากสอนเยาวชนโดยการให้อ่านหรือนั่งฟัง ท่องจำอย่างเดียว มักไม่เกิดประโยชน์ และถ้าบังคับก็จะทำให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่ายและต่อต้านการศึกษาพุทธศาสนา โครงการนี้จึงขอเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสื่อ VR ในรูปแบบเกมส์ เพราะ VR เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยดึงดูดความสนใจ และการสอดแทรกหลักธรรมในเกมส์ก็ทำให้เยาวชนเกิดความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้และบันทึกความจำในหลักพุทธธรรมได้จากเหตุการณ์ และบุคลิกลักษณะของตัวละคร เป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาหลักพุทธธรรม เพื่อให้เยาวชนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อโน้มน้าวให้เยาวชนมีความสนใจศึกษาหลักพุทธธรรมจากสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๒. เพื่อปลูกฝังหลักพุทธธรรมให้เยาวชนประพฤติดี เป็นคนดีของสังคม

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชน ที่มีอายุ ๑๒ ปี ขึ้นไป

แนวทางการดำเนินการ :

แนวทางการดำเนินการเป็นการเผยแพร่หลักพุทธธรรมด้วยสื่อ VR. โดยการนำหลักพุทธธรรม มาบูรณาการกับสื่อ VR. โดยจะแบ่งเป็น ๒ ภาค ได้แก่

ภาค ๑ ในรูปแบบเกมส์

เรื่อง “The Avatar Planet” หรือ “มหัศจรรย์โลกอวตาร” เป็นกิจกรรมที่ผสมผสาน AR/ VR เข้าด้วยกัน (AR and VR integration) ในแบบเกมส์เหมือนจริงที่จะพาผู้เล่นสร้างโลกเสมือนจริง ในแบบ Virtual Reality โดยแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ เลือกตัวตนของคุณ

ในส่วนแรกนี้ ให้ผู้เล่น สวมใส่อุปกรณ์แว่น VR แล้วเลือกบุคลิกลักษณะของผู้เล่น พร้อมชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่ และกำหนดบุคลิกนิสัยของตน จากหลักธรรมกัลยาณมิตรธรรม ๗ คือ

๑. ปิโย คือ ความน่ารัก หมายถึง ผู้ที่เข้าถึงจิตใจของเพื่อนด้วยความรัก และเมตตา โดยมีหวังสิ่งตอบแทนใดๆ จนทำให้เพื่อนนั้น รู้สึกอบอุ่นใจ มีความสบายใจ และอยากคบหา อยากเข้าไปปรึกษา ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมเป็นที่รักของเพื่อน และคนรอบข้าง

๒. ครุ คือ นำเคารพ หมายถึง ผู้ที่มีความประพฤติดี เหมาะสมแก่ฐานะ และบทบาททางสังคม เป็นผู้มีความประพฤติเป็นแบบอย่างของเพื่อน และผู้อื่น อันนำมาสู่ความรู้สึกอบอุ่นใจ และหวังเป็นที่พึ่งของเพื่อนหรือคนรอบข้างได้ในยามทุกข์ รวมถึงความเคารพที่บริสุทธิ์ใจต่อผู้อื่น ที่ประกอบอยู่ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา อย่างสม่ำเสมอ ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมได้รับความเคารพจากเพื่อนและคนรอบข้าง

๓. ภาวนีย คือ นำเจริญใจในคุณธรรม หมายถึง ผู้ที่น่าได้รับการยกย่อง ด้วยการตั้งอยู่ศีล สมาธิ และปัญญา อย่างสม่ำเสมอ จนถือเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนและคนรอบข้าง อันนำไปสู่ความเจริญในกายภาคหน้า ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมได้รับการยกย่องสรรเสริญจากเพื่อนและคนรอบข้าง

๔. วัตตา คือ รู้จักพูดให้ได้ผล หมายถึง ผู้ที่รู้จักใช้คำพูดหรือถ้อยคำในการชี้แจงหรืออธิบายให้แก่เพื่อนหรือคนรอบข้างเกิดความเข้าใจต่อปัญหานั้น จนนำมาสู่การปฏิบัติที่ให้ผล และมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมถือว่าเป็นนักพูดที่ดี

๕. วจนขโม คือ อุดหนุนต่อถ้อยคำ หมายถึง ผู้ที่พร้อมที่จะรับฟังคำพูดของผู้อื่นอันได้แก่ คำถาม คำเสนอแนะ และคำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่โต้แย้งทั้งที่ผู้อื่นยังกล่าวไม่จบ หรือมีกิริยาที่ไม่สนใจ แต่เพียงยอมฟังคำพูดของผู้อื่น และนำมาไตร่ตรองอยู่เสมอ ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมถือเป็นผู้ฟังที่ดี

๖. คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา คือ แดงเรื่องลึกลับได้ หมายถึง ผู้ที่สามารถใช้ความรู้ และสติปัญญาในการชี้แจงหรืออธิบายให้แก่เพื่อนหรือคนรอบข้างเกิดความเข้าใจ และรู้แจ้งถึงปัญหาต่างๆ ที่ซับซ้อนได้จนนำไปสู่การตั้งอยู่ในความไม่ประมาทของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของคุณธรรมอันงาม ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมเป็นผู้รู้จริง และมีปัญญา

๗. โน้จัญฐานเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำสู่ทางเสื่อม หมายถึง ผู้ที่ไม่ใช้ความรู้กล่าวชักนำเพื่อนหรือคนรอบข้างไปในทางที่ผิดต่อคุณธรรม อันจะทำให้ผู้นั้นเกิดความเสื่อมเสีย ผู้ที่ประพฤติเช่นนี้ ย่อมถือเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี

ส่วนที่ ๒ สู่โลกแห่งอวตาร ผู้เล่นเลือกเข้าไปสร้างเมืองได้ ๑ เมือง จากเมืองทั้งหมด ๕ แบบ ได้แก่

๑. เมืองแห่งศตวรรษที่ ๒๕ ที่มีแต่ความทันสมัย ดิจิตอลเทคโนโลยี
๒. เมืองแห่งความสุข เมืองที่จะพาไปหาเหตุแห่งความสุขที่แท้จริง
๓. เมืองแห่งสรวงสวรรค์ เมืองที่มีมนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติ มีสิ่งแวดล้อมที่งดงาม
๔. เมืองแห่งไมตรี เมืองที่มีแต่มิตรไมตรี มีแต่ผู้คนหยิบยื่นสิ่งดีๆ ให้แก่กัน เป็นสังคม

แห่งอุดมคติ

๕. เมืองแห่งจินตนาการ เมืองใหม่ที่รอคอยจินตนาการของผู้เล่นมาสร้างใหม่อย่างเสรี
- ส่วนที่ ๓ เหตุการณ์หรือสถานการณ์

เป็นการสร้างสถานการณ์หรือเหตุการณ์ทั้งดีและร้าย ซึ่งจะให้โอกาสให้ผู้เล่น เลือกความช่วยเหลือหรือเลือกคำแนะนำจากผู้เล่นรายอื่น ซึ่งผู้เล่นแต่ละรายจะทำหน้าที่เสมือนเป็นกัลยาณมิตรให้แก่กัน แต่ในขณะที่เดียวกันผู้เล่นก็ต้องพิจารณาตัดสินใจ ในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

แผนภาพที่ ๔ - ๓ : VR Game

ที่มา : เอกสารประกอบการสัมมนา, ๒๕๖๑

โครงการนี้ จะสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนของชาติ ได้เห็นความสำคัญของการวางท่าที การวางความคิดต่อสิ่งต่างๆรอบตัว ไม่ว่าจะสิ่งเหล่านั้น จะเป็นสิ่งมีชีวิต (มนุษย์ด้วยกันเอง) หรือสิ่งไม่มีชีวิต (ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี) โดยพาพวกเขาเข้าสู่ “มหัศจรรย์โลกอวตาร” มิติใหม่ของการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ที่นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง ที่จะผสานตัวคนเข้ากับโลกเสมือนจริง ในแบบ Virtual Reality ที่เสมือนจริงในแบบรอบทิศทาง ผู้เล่นจะต้องใส่อุปกรณ์

และจะต้องสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ ชื่อใหม่ บุคลิกใหม่ตามที่ต้องการ จากนั้นต้องเลือกเพื่อนอวตารไปด้วยอีก ๑ คน แล้วเข้าไปสู่โลกอวตาร ๑ ใน ๕ เมือง ซึ่งเพื่อนที่เลือกไปด้วย จะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ในเมืองต่างๆเหล่านี้ จะมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เราจะเลือกเพื่อน เลือกมิตรแบบไหน ไปยังในที่ที่ไม่เคยไป และสิ่งสำคัญคือ เราต้องใช้ชีวิตร่วมกับอวตารคนอื่นๆ ที่มีบุคลิกแตกต่างกัน ไฮไลท์สำคัญคือ เราจะต้องพบกับเหตุการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งดีและร้าย เมื่อเผชิญเหตุการณ์เหล่านั้น เพื่อนอวตารของเรา จะให้คำแนะนำต่อเราอย่างไร จะเชื่อหรือไม่ จะวางท่าทีอย่างไร ผู้เล่นจะต้องคิด ต้องไตร่ตรองด้วยตนเอง การเลือกคำตอบ ย่อมส่งผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน

โครงการนี้ เป็นเสมือนการสร้างหีบห่อให้ถูกใจเยาวชน เพื่อให้มีอิมเมจกับบรรดาอินโอะเซของพุทธธรรม ในท้ายที่สุด เราจะตระหนักได้ว่า ควรจะเลือกมิตรแบบไหน และเราควรจะเป็นมิตรแบบใด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เป็นเหตุที่จะเอื้อให้เราคิดเป็น และสร้างสังคมที่สงบสุขต่อไป

ภาค ๒ เป็นภาพและเสียงประกอบหลักพุทธธรรม (เฉลยคำตอบการแก้ปัญหาในเกมส์) โดยจะเป็นคำสอนในหลักพุทธธรรมที่ต้องการเผยแพร่

ระยะเวลา : ๓ เดือน

งบประมาณ : ๓๐๐,๐๐๐.-บาท/เมือง และค่าอุปกรณ์ ๕๐,๐๐๐.-บาท (แว่น VR จำนวน

๑๐ ชุด)

สถานที่ดำเนินการ : สถานที่ทั่วไป

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ :

๑. เยาวชนได้เรียนรู้หลักพุทธธรรม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
๒. เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๓. เยาวชนได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะ :

๑. กิจกรรมนี้ไม่เหมาะกับเยาวชนต่ำกว่า ๑๒ ปี เพราะเด็กเล็กควรมีจินตนาการ และไม่เหมาะกับการใช้อุปกรณ์ VR

๒. การกำหนดเกมส์ใน VR ขึ้นอยู่กับหลักพุทธธรรมที่ต้องการเผยแพร่ และควรปรับเปลี่ยนเรื่องใหม่ๆ ทุกๆ ๓ เดือน

๓. VR ย่อมาจาก Virtual Reality คือภาพจำลองเสมือนจริง ที่ใช้อุปกรณ์มือถือ และแว่นหน้ากาก ซึ่งภาพข้างในจะปรากฏเป็น ๓๖๐ องศา เป็นระบบ passive เป็นภาพเสมือนจริงที่ทำให้เรามองเห็นได้รอบเสมือนจริงเหมือนเราได้ไปสู่อีกโลกหนึ่ง ไปสู่โลกใหม่

จากโครงการในการบูรณาการสื่อและกิจกรรมด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชน ที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ เป็นความตั้งใจของงานวิจัยฉบับนี้ที่ต้องการสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ที่มีความแปลกใหม่ และสร้างความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นสำหรับเยาวชนในการศึกษาหลักพุทธธรรม ด้วยการคิดนอกกรอบ การมีจิตอาสา และคิดบวก ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะให้งานวิจัยฉบับนี้เปรียบเหมือนเข็มทิศเสนอแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติที่จะช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ในแต่ละโครงการที่นำเสนอไปนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าท่านใดมีความสนใจในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรมก็สามารถนำโครงการรูปแบบกิจกรรมและสื่อ

รวมทั้งแนวทางในการประชาสัมพันธ์ไปใช้ได้ตามกลุ่มเป้าหมาย และความเหมาะสมกับหลักคำสอนในแต่ละศาสนา และท้องถิ่นที่ต้องการเผยแพร่ เพื่อประโยชน์ต่อเยาวชน และประเทศชาติต่อไป

สรุป

ในบทนี้ได้กล่าวถึงแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีนั้น ผู้วิจัยได้นำหลักพุทธธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพุทธศาสนาทั้ง ๓ รูป/คน มาบูรณาการกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อเพื่อเยาวชนไทยแล้วพบว่าแนวทางในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมสู่เยาวชนไทย ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนให้เน้นกิจกรรมและเกมส์ และเน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมกับเยาวชนเป็นหลัก วิธีจัดการเรียนการสอนต้องแทรกหลักธรรมะควบคู่กับในการกิน การเรียน การเล่นให้เยาวชนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและสามารถแก้ปัญหาตนเองได้ สามารถที่จะใช้สติปัญญาไตร่ตรอง แยกแยะความดี ความชั่ว นรก สวรรค์ได้ เด็กเล็ก คือ ประถมถึงมัธยมต้น ควรจะฟังนิทานให้เกิดจินตนาการ ในสมัยนี้พ่อแม่ใส่ smart phone ให้ลูกเร็วเกินไป ทำให้จินตนาการตาย เยาวชนขาดความคิดสร้างสรรค์ การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเยาวชนนั้น ต้องมีความเหมาะสม (ใส่ได้ แต่อย่ามาก) ควรจะให้เด็กมีจินตนาการ จากการวิจัยพบว่าเยาวชนในสมัยนี้จะติดมือถือมาก ในเรื่องของน้ำใจ แสบไม่มีให้ใคร เพราะไม่สื่อสาร ไม่สบตา ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก้มหน้าอยู่กับมือถือ ดูว่าเหมือนจะมีความรู้แต่ไม่มี เหมือนจะมีแรงบันดาลใจ แต่ซึมเศร้าเร็วมาก เวลาเจออุปสรรค ท้อแท้เร็วมาก บอบบาง ทุกอย่างฉันท้องทันที ต้องได้ที่ปลายนิ้ว ไม่มีความอดทน ถ้ากดแล้วมันค้างจะโมโห จะใจร้อน จะเครียด นี่คือสิ่งที่ทำไม่สังคมที่เทคโนโลยีครอบคลุมแล้วมนุษย์จึงไม่ใช่มนุษย์ สังคมเป็นส่วนหนึ่งในการหลอมเยาวชน ความลำบากก็เป็นการฝึกฝนเยาวชนให้เข้าใจวิถีการดำรงชีวิต และเข้าใจผู้อื่น ทำสุดคือเข้าใจธรรมะและเป็นผู้มีคุณธรรมได้ เมื่อเยาวชนเผชิญปัญหาที่จะรู้ว่าต้องแก้อย่างไรหลักธรรมจะช่วยเขา แต่ปัจจุบันเยาวชนสมัยนี้ไม่มีโอกาสได้รับหลักธรรมเป็นเครื่องดูแลจิตใจ เวลามีปัญหา ก็มีคนอื่นมาช่วยเหลือ แต่ในทางพุทธศาสนาเยาวชนต้องเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ต้องรู้ว่าทุกข์ของตนเองคืออะไร และใช้หลักของการมีสติ สมาธิ ปัญญา แก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ละคนมีระดับสติ สมาธิ ปัญญาต่างกัน ดังนั้นทุกคนต้องพึ่งตนเองให้ได้

แนวทางในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีนั้น ในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนนั้นสื่อและกิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องทำอะไรที่จะชักนำเยาวชนให้เกิดความต้องการในการศึกษาหลักธรรม การดำเนินการสอนต้องเป็นลักษณะการสอดแทรกหลักธรรมลงในเนื้อหา เป็นการสอนในรูปแบบทางอ้อมโดยผ่านสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ และเป็นสื่อและกิจกรรมที่มีความตื่นตาตื่นใจหรือหากเป็นการลงภาคสนามก็ต้องเป็นสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมคำสอนตามหลักธรรมนั้นได้ โดยในบทนี้ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการแนวทางโดยใช้รูปแบบกิจกรรมและสื่อนวัตกรรมใหม่ พร้อมทั้งแนวทางการประชาสัมพันธ์ทั้งทางออนไลน์ ออฟไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับยุค Thailand 4.0 ที่เน้นในเรื่องของนวัตกรรม โดยในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอโครงการเพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เพราะถ้าครูดี สื่อดีแล้ว สุดท้ายก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของหน่วยงานที่จะเลือก

โครงการใดในการดำเนินงานให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ รัฐบาลควรจะสนับสนุนเอกชนที่ทำรายการสื่อธรรมะ อาจจะเป็นเรื่องงบประมาณ หรือในรูปแบบการลดหย่อนภาษี หรือช่วยในการเผยแพร่ เพราะการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และควรที่จะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ เพราะอนาคตของชาติก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของเยาวชน และการหล่อหลอมเยาวชนเป็นคนดีก็เป็นหน้าที่ของสังคมและประเทศชาติเช่นกัน

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 สืบเนื่องมาจากปัจจุบันเป็นยุคสมัยโลกไร้พรมแดน มีสินค้าผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย และความก้าวหน้าในด้านการสื่อสารเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางอินเทอร์เน็ต และกระแสสังคมออนไลน์ที่มีกระแสที่ลึกลับอย่างฉับไว และเกิดสังคมบริโภคที่เน้นในเรื่องของวัตถุนิยม โดยเฉพาะสินค้าแบรนด์เนม ที่ทำให้เยาวชนใช้จ่ายเกินตัวและหลงใหลในวัตถุนิยมมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาเยาวชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทำแท้ง ส่งผลให้ประเทศชาติขาดแคลนเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพที่จะพัฒนาประเทศชาติ หากไม่ตระหนักถึงการป้องกันก็จะทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาความยากจน ไม่ว่าจะเป็ปัญหาสังคม และปัญหาเยาวชนไทย นับเป็นปัญหาสำคัญและต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน หากได้นำหลักพุทธธรรมมาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนกลับมาสู่ความพอเพียงและเห็นคุณค่าความดีเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ และเป็นผู้มีสติ และปัญญาที่จะสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข เป็นสังคมที่ให้คุณค่าของความดีมากกว่าทรัพย์สินเงินทอง จึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0
๒. เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อ ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

สรุป

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

แนวคิด วรรณกรรม และงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 นั้น พบว่าทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทย แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่ก็มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันที่ต้องการปลูกฝังให้เยาวชนไทยมีจิตสำนึกที่ดีในการ

ดำรงชีวิต และพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านอารมณ์ และสติปัญญา เน้นให้เยาวชนรู้จักคิด และนำหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือมาแก้ปัญหาได้ ในภาครัฐกำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเสมอกันไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการบูรณาการการจัดการหลักสูตรการศึกษาให้เยาวชนเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งด้านศาสตร์ และศิลป์อย่างทั่วถึง และเสมอภาค ในภาคเอกชนก็มีโครงการช่วยเหลือเยาวชนไทยในการร่วมกิจกรรมที่เน้นสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น โครงการ To Be Number One, โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนได้นำการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เน้นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยทุกมิติที่สอดคล้องกันกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างจริงจัง ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน และศึกษานอกระบบโรงเรียน เยาวชนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้อย่างมีปกติสุข นอกจากนี้ รัฐบาลได้ตระหนัก และให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นอย่างมาก มีการกำหนดเป็นข้อหลักสำคัญในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี รวมทั้งการพัฒนาเยาวชนไทยก็เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพราะเยาวชนไทยคือกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนอนาคตของประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๒. เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

ในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมไปสู่เยาวชนนั้น หากนำเยาวชนมานั่งเรียนแล้วสอน เยาวชนก็จะเกิดความเบื่อหน่ายเพราะพุทธศาสนาเป็นเรื่องของนามธรรม และที่มาของพระไตรปิฎกคือภาษาบาลี มีผู้สอนหลายท่านได้กล่าวอ้างภาษาบาลีประกอบการสอน ที่กล่าวมาทั้งหมดนอกจากไม่ช่วยให้เยาวชนจำได้แล้ว ยังทำให้เยาวชนฝังใจกับการหลีกเลี่ยงการศึกษาพุทธศาสนา หากผู้สอนสอนพุทธศาสนาและหลักพุทธธรรมด้วยวิธีการดำเนินกิจกรรมและสอดแทรกหลักพุทธธรรมสอนแบบไม่รู้ตัว ให้เยาวชนเกิดความสนุก และใช้พลังงานอย่างเต็มที่ และระดมสมองแก้ปัญหา ในกิจกรรม เมื่อจบแต่ละกิจกรรมก็ถอดบทเรียนและเชื่อมโยงหาหลักพุทธธรรมจะช่วยให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และจดจำได้ดีกว่าการท่องจำ เช่น กิจกรรมการออกค่ายอาสา การเดินป่า สื่อและกิจกรรมแต่ละประเภทผู้สอนต้องใช้จิตวิทยาในการสอน พิจารณาวัยของผู้เรียนเป็นหลักและหาวิธีดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเกม กิจกรรม work shop และหากเป็นเรื่องใกล้ตัวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพได้อย่างชัดเจน เพราะหลังจากเรียนรู้เยาวชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ทันที ส่วนในเรื่องของสื่อที่ผู้สอนต้องกรองสื่อให้กับเยาวชน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ สื่อทางทีวี วีดีโอ วีทีอาร์ สื่อ AR. หรือ VR. สื่อที่ออกมาเป็นภาพและเสียงจะดึงดูดเยาวชนได้อย่างดีเยี่ยม แต่สื่อที่นั้นต้องมีเนื้อหาที่โดนใจ สั้น และสามารถคลิกเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาเพิ่มเติมอื่นๆ ได้ ผู้ทำสื่อต้องคิดนอกกรอบ สามารถที่จะผลิตสื่อที่มีความต่างและนวัตกรรมใหม่ได้ ในการเรียนการสอนสำหรับเยาวชนในอันดับต้นๆนั้นในโรงเรียน เด็กนักเรียนมีความเคารพและความเชื่อฟังครูอาจารย์อยู่แล้ว ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสื่อและกิจกรรมมาสู่เด็กนักเรียนได้อย่างง่ายดาย หากแต่กิจกรรมหรือสื่อที่นั้นไม่มีความน่าสนใจ ไม่สามารถดึงดูดเด็กนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมและสื่อที่นั้นได้ ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับสื่อและกิจกรรม

ในชุมชน ก็ต้องปรับให้ทันยุคสมัยมีกระแสในสังคม เช่น ละครเรื่องบุพเพสันนิวาส ที่สะท้อนคุณค่าความเป็นไทย เป็นละครที่ปลูกกระแสความเป็นไทยได้อย่างดียิ่ง ในเรื่องของสื่อนั้นมีหลายประเภท ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพและเสียง ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ สิ่งสำคัญคือการเลือกประเภทสื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย การผลิตสื่อให้น่าสนใจ สุดท้ายคือศักยภาพของผู้สอนและความพร้อมของหน่วยงาน

๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อ ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและสื่อสำหรับเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 นั้น ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการในการบูรณาการสื่อและกิจกรรมด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนด้วยการสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่มีนวัตกรรมในรูปแบบที่ประยุกต์จากของที่มีอยู่เดิม และในรูปแบบใหม่ที่อาจจะยังไม่เคยนำมาใช้ในประเทศไทย เพื่อสร้างความสนใจ โน้มน้าวให้เยาวชนศึกษาหลักพุทธธรรมด้วยการวิเคราะห์ คิดนอกกรอบ และคิดบวก เป็นผู้มีความประพฤติดี และช่องทางการประชาสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบ on air และ on ground ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละโครงการซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคำสอนทางศาสนาได้ทุกศาสนา เช่น โครงการ Peace Anywhere, โครงการปันน้ำใจ...ไม่ทิ้งกัน และโครงการมหัศจรรย์อวตารโลก...พุทธธรรมนำชีวิต สามารถประชาสัมพันธ์ได้ทั้งทาง youtube, website รายการทีวี รายการวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป โครงการรายการทีวี และคลิปวิดีโอก็สามารถประชาสัมพันธ์ได้ในรายการทีวี และ youtube ในยุค Thailand 4.0 นี้มีนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ ที่ช่วยให้การประชาสัมพันธ์รวดเร็ว ฉับไว และเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งสามารถวัดผลกันได้วันต่อวัน นาที่ต่อนาที่ งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะจัดทำโครงการในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกิจกรรมและสื่อให้มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิมให้เยาวชนเห็นประโยชน์ของการศึกษาหลักพุทธธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีว่าพุทธศาสนาไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่อ ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติที่จะช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ในแต่ละโครงการที่นำเสนอไปนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าท่านใดมีความสนใจในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรมก็สามารถนำรูปแบบโครงการนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเยาวชน ผู้ที่จะเป็นกำลังขับเคลื่อนประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๔. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้นำทางด้านพุทธศาสนาและผู้นำองค์กรทั้ง ๘ รูป/คน เป็นผู้ที่มีจิตเมตตา มีความรู้ความสามารถ และมีจิตใจที่แน่วแน่ในธรรมทุกรูป/คนมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องการนำหลักคำสอนทางศาสนามาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสื่อและกิจกรรมเป็นตัวดึงดูดความสนใจให้เยาวชนได้เข้ามาศึกษาหลักธรรม โดยการสอนนั้นต้องเป็นการสอนให้เยาวชนนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งเรื่องการกิน การเรียน การเล่น สอนให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เช่น เห็นใบไม้แห้ง ก็สอนในเรื่องของไตรลักษณ์ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรยั่งยืน เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดาและเป็นธรรมชาติของวัฏจักรชีวิต หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยนั้น ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาได้ให้หลักธรรมในการจัดทำสื่อและกิจกรรมสำหรับเยาวชนดังนี้ คือ มงคล ๓๘ ประการ, บารมี ๑๐ ทักษะ, อริยมรรคมีองค์ ๘, ไตรสิกขา, มัชฌิมาปฏิปทา และพละ ๔ แต่ที่เห็น

ได้เด่นชัด คือ หลักการเรียนรู้การสอนของโรงเรียนวิถีพุทธ คือไตรสิกขา ซึ่งเป็นหลักของศีล สมาธิ และ ปัญญา แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ การนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรกกับการเรียนการสอน โดยการ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเยาวชน ทั้งเรื่องการกิน การเรียน การเล่น เยาวชนสามารถเรียนรู้และ ปฏิบัติธรรมได้ด้วยความสะดวก เยาวชนสามารถซึมซับหลักพุทธธรรมได้จากการปฏิบัติและการทำ กิจกรรมในโรงเรียน และที่บ้าน เช่น การเก็บของเล่น การล้างจาน การรดน้ำต้นไม้ ก็เป็นการช่วยให้ เยาวชนมีสมาธิ และสามารถพึ่งตนเองได้ หลักพุทธธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมชาติ เยาวชนสามารถ เรียนรู้หลักพุทธธรรมร่วมกับธรรมชาติได้ และพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนบนหลักความเป็นจริงและเป็น ทางสายกลาง สังคมสามารถที่จะสอนเยาวชนในชุมชนได้จากสิ่งรอบตัว จากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในชุมชน เพราะสมอง ของเยาวชนจะบันทึกการเรียนรู้ที่เกิดจากพฤติกรรมมากกว่าการท่องจำ การดำรงชีวิตประจำวัน ผู้ใหญ่ต้องสอนให้เยาวชนสามารถนำหลักพุทธธรรมแก้ปัญหาในชีวิตตนเองได้ ผู้ใหญ่ต้องอยู่ห่างแต่ เอาใจใส่ ให้คำแนะนำได้แต่จะไม่เข้าไปแก้ปัญหาให้ เพราะการเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ เยาวชนรู้จักทุกข์ รู้จักวิธีการดับทุกข์ ซึ่งเป็นการพัฒนาเยาวชนให้มีความอดทน เข้มแข็ง และเข้าใจ หลักธรรมมากขึ้น สุดท้ายสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างสงบสุข ผู้ปกครอง ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ใหญ่ในชุมชนต้องเป็นตัวอย่าง เป็นต้นแบบ ที่ดีต่อเยาวชน และต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนในการปลูกคุณธรรมและเสริมปัญญาให้เยาวชนรู้จักคิด วิเคราะห์ เป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เป็นผู้มีความนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ สอนให้เยาวชนเติบโตอย่าง มีสติ และคุณธรรมตามวัย อย่ายึดเทคโนโลยี หรือการเรียนพิเศษให้เยาวชนก่อนวัยอันควร ควรจะ เปิดโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดที่เสรี และมีจินตนาการ สังคมต้องช่วยกันกรองข่าวสาร ข้อมูลและสื่อ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ควรสอนเยาวชนให้ตระหนักถึงประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ในเชิงบวก และเป็นช่องทางในการศึกษาด้านวิชาการ สังคมต้องปลูกฝังค่านิยมในเรื่องการทำดี และ จิตอาสา สังคมต้องให้คุณค่าคนดีและคนเก่งเท่าเทียมกัน อย่าวัดคุณค่าคนที่ทรัพย์สินเงินทอง เยาวชนจะเป็นคนดีได้คือการมีแม่ที่คือบรมสั่งสอน เยาวชนจะพัฒนาให้เจริญได้คือผู้ใหญ่ในสังคม ที่ช่วยกันหล่อหลอม ถ้าทุกภาคส่วนในสังคมตระหนักถึงการปลูกฝังหลักธรรมให้เยาวชนเป็นคนดี อนาคตของประเทศชาติก็จะเจริญอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพ ด้วยหลักพุทธธรรมโดยใช้สื่อและกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจให้เยาวชนศึกษาหลักธรรม และสามารถ นำหลักธรรมนั้นมาประยุกต์ใช้ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพ เยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

๑.๑ รัฐบาลควรให้มีการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการผลิตสื่อนวัตกรรมทางศาสนาขึ้นตรงกับต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถกำกับดูแลและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง (เช่น สำนักงานนายกรัฐมนตรี หรือองค์การมหาชน เป็นต้น) เพื่อการศึกษาและพัฒนาสื่อคำสอนทางศาสนาที่เหมาะสมกับยุคสมัยและกลุ่มเป้าหมาย สำหรับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการนำไปเผยแพร่ต่อไป

๑.๒ รัฐบาลควรจะสนับสนุนให้จัดตั้งกองทุนการผลิตสื่อคำสอนทางศาสนาในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๑.๓ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ และมีมาตรการลดหย่อนภาษีให้องค์กรที่ช่วยเหลือด้านการบริจาคหรือมีจิตอาสาในการส่งเสริมและเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนาในสังคม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ในการผลักดันแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 ให้สำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐบาลที่เห็นถึงความสำคัญในพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม และมีการเผยแพร่ ให้ความรู้ และนำไปใช้ในวงกว้าง ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

๒.๑ สนับสนุนให้หน่วยงานและองค์กรที่มีศักยภาพในการผลิตสื่อการศึกษาคำสอนทางศาสนาและนำเอาโครงการนำร่อง (รูปแบบสื่อ/กิจกรรม ๕ โครงการ) ไปทดลองปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

๒.๒ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในระดับองค์กรและรากหญ้า ในการสร้างสื่อคำสอนทางศาสนาเพื่อการนำไปเผยแพร่ต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยพบว่ายังมีหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ที่จะนำเสนอให้หน่วยงานและชุมชนนำไปใช้ หากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจะศึกษาหาคำตอบได้ในทุกมิติหลากหลายประเด็น เพียงศึกษาในขอบเขตการวิจัยที่กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น ยังมีขอบเขตการศึกษาวิจัยในมิติอื่นๆ อีกมากมาย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยคราวต่อไปในประเด็น ต่อไปนี้

๓.๑ ศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการผลิตและนำสื่อคำสอนทางศาสนาไปเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต่อยอดโครงการนำร่อง (รูปแบบสื่อ/กิจกรรม ๕ โครงการ) ประเมินหาโอกาสและอุปสรรคเพื่อประสิทธิผลในการเผยแพร่ต่อไป

๓.๒ ศึกษาบทบาทและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและคุณธรรม กับแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จำรัส นวลนิ่ม. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. นครสวรรค์ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิชา
ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๐.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. หลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา,
๒๕๒๔.

พุทธทาสภิกขุ. เยาวชนกับศีลธรรม. สุราษฎร์ธานี : มุลินิธิธรรมทาน, ๒๕๓๗.

พรหมเทพ ปัญญาจารย์. ปาฏิหาริย์บาร์มี ๑๐ ทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แสบปี๊บค์ พับลิชชิ่ง,
๒๕๕๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระพุทโธชาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). หนังสือพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์ เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๑.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
พระพุทศศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๓.

_____. วินัยเรื่องที่ใหญ่กว่าคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา, ๒๕๓๙.

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. มงคลชีวิต ฉบับ "ทางก้าวหน้า". กรุงเทพฯ : บริษัท ฐานการพิมพ์จำกัด,
๒๕๔๗.

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

วิจัยทางการศึกษา, กอง. การวิจัยและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

วิภาวรรณ ปัญรัตน์. การบูรณาการพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาการศึกษา. ลำปาง : สถาบันการ
พลศึกษา วิทยาเขตลำปาง, ๒๕๕๒.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. คุณภาพและคุณธรรมในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์,
๒๕๓๒.

สนอง วรอุไร. การพัฒนาศักยภาพตนเอง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทชุมทองอุตสาหกรรมและ
การพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๕.

วารสาร หนังสือพิมพ์

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. “ผลวิจัยชี้ศึกษาไทยไม่สร้างความรู้”, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘. หน้า ๒๗.

พิสิทธ์ ฌอน บัวกนก. “การพัฒนารูปแบบการผลิตสื่อ มัลติมีเดียเพื่อแก้ปัญหาภัยยาเสพติดในชุมชน บ้านเอื้อม ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”, วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ ๖ (ฉบับที่ ๓), ปี พ.ศ. ๒๕๕๗. หน้า ๖๑-๗๘.

มีชัย สายอร่าม. “การพัฒนาในมิติทางสังคมศาสตร์”, วารสารสีมาจารย์. ปีที่ ๑๒ (ฉบับที่ ๒๓), พ.ย. ๒๕๔๐ - มี.ค. ๒๕๔๑. หน้า ๕๙.

สุดใจ ชาประเสริฐ, รศ. สุรชัย ประเสริฐสรวย. “การพัฒนารูปแบบศึกษابันเทิงโดยใช้แนวคิดโยนิ โสมนสิการ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนพยาบาล ทหารอากาศ”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปีที่ ๒๖ (ฉบับที่ ๑), มกราคม - เมษายน ๒๕๕๘. หน้า ๓๑.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

กุลกุ่มท สิงหรา ณ อยุธยา. “การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน”. เอกสารงานวิจัยนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๙, ๒๕๔๙.

เฉลิมชัย อุฬารกุล. “อิทธิพลของดิสโก้เทคที่มีต่อวัยรุ่น: ศึกษาในกรณีวัยรุ่นในสถานศึกษาเขตเทศบาล เมืองสกลนคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, ๒๕๔๔.

นุชรรัตน์ ขวัญคำ. “รูปแบบการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐.

ธรรมณ์ชัย รุ่งจิโรจน์. “การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน”. เอกสารงานวิจัย นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง รุ่นที่ ๗, ๒๕๕๖.

พิมพ์มล พลเวียง. “ศักยภาพและผลในการดำเนินงานพัฒนาระบบการบริหารงานของสถาน สงเคราะห์เด็กในสังกัดกรมประชาสงเคราะห์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓.

เพชรน้อย ม่วงงาม. “ศักยภาพของชุมชน : กรณีการจัดตั้งหมู่บ้านปลอดภัย จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๙.

เพ็ญพักตร์ นากุล. “การพัฒนารูปแบบเกมการศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเขาวงกต เพื่อส่งเสริมคุณธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

พัชรา พันธุ์พัฒนกุล. “การเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเองและสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดพะเยา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๗.

ภาณุวัฒน์ กองราช. “การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

วรัทยา พรหมสุนทร. “ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อความสำคัญของปัญหาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๕.

สิริภิญญา อินทรประเสริฐ. “อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิโช), ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก. สัมภาษณ์. ๖ มกราคม ๒๕๖๑.

พระศากยวงศ์วิสุทธิ (อนิลมาน ธมมสากิโย), ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร. สัมภาษณ์. ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑.

พาณิชย์ สดสี, กรรมการบริหาร บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน). สัมภาษณ์. ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สิน สื่อสวน, ผู้อำนวยการ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). สัมภาษณ์. ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สุปรีดา อุดยานนท์, ผู้จัดการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). สัมภาษณ์. ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑.

อนินทิตา โปษะกฤษณะ, ผู้บริหาร โรงเรียนสยามสามไตร. สัมภาษณ์. ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๐.

อัมพร พินะสา, ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์. ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

อิทธิพล สุริรัตน์, กรรมการผู้จัดการ บริษัท แม่น้ำร้อยสาย จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ดรุณ ไคร์ศรี. “ศักยภาพ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://asapake.tripod.com/k9.htm> , ๒๕๖๐.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. “ดุสิตโพลเผย ๕ ปัญหาสังคมไทย ที่ประชาชนอยากให้แก้ไขเร่งด่วน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1493547632, ๒๕๖๐.

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. “สู่เส้นทางโรงเรียนวิถีพุทธ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.more.go.th/main2/article/Article_banjerdporn/school_bud.htm, ๒๕๔๖.
- สารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. กอง. “ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://saranitet.police.go.th/4693>, ๒๕๕๙.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท.), สถาบัน. “หลักสูตรใหม่ ผลักดันสังคมไทยก้าวสู่ไทยแลนด์ ๔.๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.ipst.ac.th/index.php/news-and-announcements/training-seminar/item/2776-4-0>, ๒๕๖๐.
- หฤทัยรัตน์ ทศพร. “ศักยภาพระดับบุคคล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://historythai.wikispaces.com/%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E>, ๒๕๒๔.
- อมรรรัตน์ เทพกำปนาท. “เยาวชนไทยท่ามกลางกระแสโลกจะเป็นพลังแห่งอนาคตหรือความสิ้นหวังในสังคม?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=143, ๒๕๕๙.
- อาภา จันทรสกุล, นภาพร ปรีชามารณ, จิตตินันท์ บุญสุธิกรกุล. “การสร้างแบบวัดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/KC4408009.pdf>, ๒๕๔๙.

ภาคผนวก

ผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....ฉายา.....
อายุ.....พรพชา.....ระดับการศึกษา.....ตำแหน่ง.....
ที่อยู่/เลขที่.....หมู่ที่.....วัด/สำนักปฏิบัติธรรม.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับการเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิด
คุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ได้อย่างไร

.....
.....
.....

๒. ท่านคิดว่าควรใช้หลักพุทธธรรมใดในข้อใด มาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรม
และจริยธรรมที่ดี

.....
.....
.....

๓. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางอย่างไร ในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้
เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

.....
.....
.....
.....
.....

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....ฉายา.....
อายุ.....พรรษา.....ระดับการศึกษา.....ตำแหน่ง.....
ที่อยู่/เลขที่.....หมู่ที่.....วัด/สำนักปฏิบัติธรรม.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ประธานองค์กรประชาสัมพันธ์/ผู้เชี่ยวชาญ สื่อ)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับการเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิด
คุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ได้อย่างไร

.....
.....
.....

๒. ท่านคิดว่าควรใช้หลักพุทธธรรมใดในข้อใด มาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรม
และจริยธรรมที่ดี

.....
.....
.....

๓. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางอย่างไร ในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้
เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

.....
.....
.....
.....
.....

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผนวก ข

รายชื่อและหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

๑. ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑.๑ พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชโช)

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

ที่อยู่เลขที่ ๙๙๙ ซอยพระราม ๙ ถนนพระราม ๙ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง

กทม. ๑๐๓๑๐

พระราชญาณกวี มีนามเดิมว่า สุวิทย์ ได้อุปสมบทและศึกษาพระปริยัติธรรมจนสำเร็จเปรียญธรรม ๙ ประโยค จาก วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร เมื่อสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้รับโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก พระมหาสุวิทย์ได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งในผู้ช่วยเลขานุการ ท่านเป็นศิษย์อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้ที่ศึกษาพระไตรปิฎกภาษาบาลีอย่างแตกฉาน แล้วพยายามนำเนื้อหาในพระไตรปิฎกมาอธิบายให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย โดยท่านพยายามแต่งเป็นหนังสือและผลิตวีซีดีออกเผยแพร่มากที่สุดท่านหนึ่งในหมู่พระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน หลังจากปฏิบัติศาสนกิจในฐานะผู้ช่วยเลขานุการสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชได้ไม่นาน ได้รับพระราชทานทุนจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่วิทยาลัยบูรพศึกษาและการศึกษาแอฟริกา มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ระหว่างศึกษาท่านได้เดินทางไปบรรยายพุทธธรรมตามโรงเรียนวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยหลายแห่งจนเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ชาวพุทธในอังกฤษ จนกระทั่ง องค์การพุทธในอังกฤษได้ขอร้องให้ท่านช่วยสร้างพระพุทธรูปเพื่อนำไปประดิษฐานยังศูนย์ปฏิบัติธรรมหลายแห่งในสหราชอาณาจักร ดังนั้นพระศรีญาณโสภณ (สมณศักดิ์เดิม) จึงเป็นผู้นำในการดำเนินการจัดหล่อพระพุทธรูปบ่อยครั้งมาก สิ่งที่พระราชญาณกวีได้กระทำและเป็นคุณประโยชน์อย่างวิงต่องวงการพุทธศาสนศึกษาในโลกก็คือการเป็นหนึ่งในผู้ประสานงานที่สำคัญที่สนับสนุนการก่อตั้งศูนย์พุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด โดยท่านเป็นผู้ดำเนินการประสานงาน จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระปรมาภิไธยให้ศูนย์พุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัย อ็อกซฟอร์ด นำไปใช้เป็นชื่อตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ขณะนี้พระศรีญาณโสภณกำลังประสานงานกับรัฐบาลใหม่เพื่อหาทุนสนับสนุนจากรัฐบาลตั้งตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่ศูนย์พุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด

๑.๒ พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย)

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ ราชวรวิหาร

ที่อยู่เลขที่ ๒๔๘ ถนนพระสุเมรุ แขวงวัดบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

ดร. พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย) เป็นพระภิกษุชาวเนปาล

บวชเป็นสามเณรในประเทศเนปาล และมาศึกษาพระธรรม ณ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ซึ่งเมื่ออายุครบบวช ได้อุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศ ราชวรวิหาร โดยมีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก เป็นพระอุปัชฌาย์ แล้วทรงให้การอุปถัมภ์มาตั้งแต่เป็นสามเณร ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเลขาธิการสมเด็จพระสังฆราช และดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พระศากยวงศ์วิสุทธิ ได้ยื่นขอแปลงสัญชาติเป็นไทย และได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติได้เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๓ นางสาวอนินทิตา โปะชะเกษม

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนสยามสามไตร

ที่อยู่เลขที่ ๘๗ ซอย ๘๙/๑ ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง

กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐

จากโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย สู่ โรงเรียนสยามสามไตร ก่อสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ด้วยทุนบุญสนับสนุนจากผู้ปกครอง บุพการี ญาติมิตร ออกแบบงานสถาปัตยกรรม โดยศิลปินแห่งชาติ ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา ก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน เปิดอาคารเรียนในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ พัฒนาหลักสูตรให้เกิดผลต่อเด็กเป็นรูปธรรมชัดเจนในแนว "คงแก่เรียน คงแก่การทำงาน การเข้าสังคม" ให้เกิดผลสมจริงในทุกๆระดับชั้น โรงเรียนประถมศึกษาใหม่ บนผืนดินเดิมเปิดเรียนเป็นทางการด้วยชื่ออันเป็นมงคล สมบูรณ์ด้วยความหมาย "โรงเรียนสยามสามไตร" จากท่านเจ้าคุณอาจารย์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ในระดับเด็กเล็ก อนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ ๖ พร้อมกับการพัฒนาผู้บริหารน้อยและครูรุ่นใหม่ ร่วมด้วยได้รับเกียรติจากสถาบันการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ส่งนิสิต นักศึกษา มาฝึกสอนเพื่อสร้างครู ผู้สืบสานการศึกษาที่มีคุณภาพให้ลูกหลานไทย ตามนโยบายเชิงอุดมคติต่อไป

ปรัชญาโรงเรียนสยามสามไตร : รู้จักตนเอง เรียนรู้โลกรอบตัว มีจริยธรรม นำความสามารถสู่ความสุข คติพจน์ : ฝืนกระแสโลกได้ คือการดำเนินตามรอยพระพุทธบาทและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์อุดม โปะชะเกษม บุพการีของโรงเรียน
เปิดสอน ระดับเด็กเล็ก - อนุบาล - ประถม อายุตั้งแต่ ๑.๖ ปี - ๑๒ ปี (สัดส่วนครู/เด็ก)

เด็กเล็ก ๖ - ๘ คน : ครู ๑ คน ห้องละ ๑๕ - ๒๐ คน

อนุบาล ๑๐ - ๑๒ คน : ครู ๑ คน ห้องละ ๒๐ - ๒๕ คน

ประถม ๒๕ - ๓๐ คน : ครู ๑ คน ห้องละ ๒๕ - ๓๐ คน

๒. หน่วยงานและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับสื่อและกิจกรรม จำนวน ๕ ท่าน
คือ

๒.๑ นายอัมพร พิณะสา

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ที่อยู่ กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑๐๓๐๐

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อังกฤษ: Office of the Basic Education Commission : OBEC) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหน่วยงานส่วนกลางประจำภูมิภาคต่างทั่วประเทศ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๘๓ เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานส่วนกลาง จำนวน ๑๖ หน่วยงาน

๑. สำนักอำนวยการ
๒. สำนักการคลังและสินทรัพย์
๓. สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. สำนักทดสอบทางการศึกษา
๕. สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
๖. สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๗. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
๘. สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
๙. สำนักบริหารงานบุคคลและนิติการ
๑๐. สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๑๑. สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน
๑๒. สถาบันภาษาอังกฤษ
๑๓. สำนักพัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
๑๔. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย
๑๕. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
๑๖. หน่วยตรวจสอบภายใน

๒.๒ นายสิน สือสวน

ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

ที่อยู่เลขที่ ๖๙/๑๖-๑๗ อาคารวิทยาลัยการจัดการ (CMMU) มหาวิทยาลัยมหิดล

ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

เดิมศูนย์คุณธรรม ถูกจัดตั้งขึ้นในชื่อ "ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม" เป็นหน่วยงานเฉพาะด้านตามนโยบายรัฐบาล ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ สังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ สปร. สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่หลักในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนประสานงานและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายองค์กรด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงได้เริ่มมีแนวความคิดในการจัดตั้งองค์การมหาชนขึ้น และได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๔๖ก วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยโอนภารกิจ ทรัพย์สิน และบุคลากรของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) มาจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนแห่งใหม่ จากการประเมินองค์การมหาชนของสำนักงาน ก.พ.ร. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่าศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็น ๑ ใน ๓ องค์การมหาชนที่ได้รับการประเมินในระดับควรพัฒนา

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีบทบาทหน้าที่และภารกิจ ดังนี้

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคมและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมถึงการจัดประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ค้นคว้า พัฒนาองค์ความรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่รวบรวมองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริหารจัดการความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคุณธรรมความดีและเป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการประพฤติปฏิบัติดีของบุคคลและการเป็นคนดีของสังคม

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมความดีในรูปแบบต่าง ๆ

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรมความดี

๒.๓ ดร.สุปรีดา อุดุลยานนท์

ผู้จัดการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ที่อยู่เลขที่ ๙๙/๘ ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

๑๐๑๒๐

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ชื่อย่อ: สสส.) เป็นองค์การมหาชนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นโดย พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อเป็นองค์กรหลัก ซึ่งทำหน้าที่ผลักดัน กระตุ้น สนับสนุนและร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ โดยมุ่งหมายให้คนไทย มีสุขภาพกาย จิต ปัญญาและสังคมที่ดี ด้วยการกระตุ้นให้เกิด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อคุณภาพชีวิต อันจะช่วยลดภาระทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยมีเป้าหมายในการลดอัตราการเจ็บป่วย และเสียชีวิตก่อนวัยอันควรของคนไทย ทั้งนี้ ทุนอุดหนุนของ สสส. โดยส่วนมากได้มาจาก เงินที่รัฐจัดเก็บจากผู้ผลิตและนำเข้าสุราและยาสูบ ในอัตราร้อยละ ๒ ของภาษีที่ต้องชำระ สสส.ถือเป็นองค์กรด้านสุขภาพรูปแบบใหม่ ที่สอดคล้องกับมติของสมัชชาสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (World Health Assembly Resolution 12.8 : Health Promotion and Health Life-Style) ขององค์การอนามัยโลก (WHO) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอิสระราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๔๔ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีมีรายได้จากภาษีสรรพสามิตยาสูบและสุราในอัตราร้อยละ ๒ ต่อปี

๒.๔ นายพณิชย สดสี

กรรมการบริหาร/ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)

ที่อยู่เลขที่ ๙๙ หมู่ ๒ ตำบลบางพูน อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

๑๒๐๐๐

เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตรายการโทรทัศน์ และละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยสาระและความบันเทิง ซึ่งในระยะเริ่มต้น มีบุคลากรเพียง ๑๐ คน จนกระทั่งปัจจุบัน มีบุคลากรในฝ่ายต่าง ๆ มากกว่า ๑,๐๐๐ คน เพื่อรองรับแผนการขยายธุรกิจในอนาคต บริษัทได้เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๗ และใช้ชื่อย่อในการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ว่า “WORK” เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ เริ่มทำการผลิตรายการ เวทีทองทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗ เป็นรายการแรกในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ต่อมาได้ขยายการผลิตรายการ และละครประเภทต่าง ๆ ในหลากหลายรูปแบบ และหลากหลายสถานี เป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อนำเสนอออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ มาโดยตลอดเป็นระยะเวลา ๒๖ ปี เช่น เกมโชว์, คิวโชว์, เรย์ลิตตี้เกมโชว์คิวโชว์, เรย์ลิตตี้โชว์, วาไรตี้โชว์, ทอล์กโชว์, เกมโชว์สำหรับเด็ก, คิวโชว์สำหรับเด็ก, เรย์ลิตตี้โชว์สำหรับเด็ก, เกมโชว์ซิทคอม, ละครซิทคอม, วาไรตี้โชว์ซิทคอม, รายการวันหยุดนักขัตฤกษ์, ละครซิทคอมวันหยุดนักขัตฤกษ์, วาไรตี้โชว์วันหยุดนักขัตฤกษ์, ละครโทรทัศน์เรื่องยาว, วาไรตี้โชว์และละครเรื่องยาว, ละครเทิดพระเกียรติ และสารคดีโทรทัศน์ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ชมทุกเพศ ทุกวัย และยังได้รับรางวัลในหลากหลายสาขา ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เช่น รางวัลเมขลา รางวัลโทรทัศน์ทองคำ รางวัลนาฏราช Top Awards รางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ รางวัลสื่อมวลชนดีเด่น Catholic Media Awards รางวัลองค์กรดีเด่นแห่งปี ๒๕๕๗ ในงาน CEO Thailand Awards 2014 รางวัลโทรทัศน์แห่งเอเชีย Asian Television Awards รางวัล Maximilian Awards รางวัลอินเตอร์ เนชั่นแนล เอ็มมี อวอร์ด รางวัลด้านนวัตกรรมแห่งการสร้างสรรค์และคุณภาพ The New Era Awards For Technology, Innovation & Quality จากสถาบัน Association Other Ways Mangement & Consulting Paris – France รางวัลองค์กรที่มีการบริหารจัดการภายในยอดเยี่ยม European Award for Best Practices 2016 จากสถาบัน European Society for Quality Research (ESQR) รางวัลวัลองค์กรคุณภาพยอดเยี่ยม The Global Award For Perfection Quality and Ideal Performance จาก OMAC (Other Ways Mangement & Consulting) เป็นต้น

นอกจากนี้ เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ ยังได้มีโอกาสร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์เอ็นเอชเคแห่งประเทศญี่ปุ่น ผลิตรายการ ทู เวย์ เอเชีย ซึ่งถ่ายทอดสดข้ามประเทศระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมถึงการจำหน่ายลิขสิทธิ์ของรายการเกมจารชน ให้กับสถานีโทรทัศน์ในประเทศอินโดนีเซีย เพื่ออนุญาตให้นำรูปแบบของรายการดังกล่าว ไปผลิตและออกอากาศที่อินโดนีเซีย การจำหน่ายลิขสิทธิ์ของรายการแฟนพันธุ์แท้ เพื่ออนุญาตให้นำรูปแบบของรายการ

ดังกล่าว ไปผลิตและออกอากาศที่สวีเดนและสหราชอาณาจักร การพัฒนารูปแบบรายการระดับโลก คือรายการเดอะแบนด์เพื่อขายลิขสิทธิ์ให้กับประเทศอื่นอีกด้วย หลายรายการของ เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ ได้รับความสนใจจากต่างประเทศ มีการซื้อลิขสิทธิ์รายการไปออกอากาศทั้งในรูปแบบ Format Programs และ Finished Programs โดยล่าสุด ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ซื้อ Format Programs รายการ สายลับจับแะ ปัจจุบัน เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ มีสำนักงานและสตูดิโอเป็นของตนเองบนเนื้อที่กว่า ๒๕ ไร่ ตั้งอยู่ในซอยเลียบบคลองเปรมประชากร ตำบลบางขุน อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙

๒.๕ นายอิทธิพล สุริรัตน์

กรรมการผู้จัดการบริษัท แม่น้ำร้อยสาย จำกัด

ที่อยู่เลขที่ ๑๒๑๓/๔๔๔-๔๔๕ ซอยลาดพร้าว ๙๔ ถนนลาดพร้าว แขวงพลับพลา

เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

บริษัท แม่น้ำร้อยสาย จำกัด ประกอบธุรกิจบริการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด
ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมและจัดแสดงนิทรรศการ

ผนวก ค คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิฑูโร)
วัด พระราม ๙ กาญจนาภิเษก
ที่อยู่/เลขที่ ๙๙๙ ซอยพระราม ๙ ถนนพระราม ๙ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กทม.
๑๐๓๑๐
สัมภาษณ์ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับการเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ได้อย่างไร

ธรรมะสามารถนำมาบูรณาการกับเยาวชนได้ ในการสอนสั่งอบรมเยาวชนนั้นจะให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูของแม่ที่ดีที่มีต่อบุตรของตน ในการสอนนั้นเปรียบเหมือนพุทธศาสนาคืออาหารใจ และศาสตร์ต่างๆ ทั้งหลายนี้เป็นอาหารสมอง ระหว่างอาหารใจกับอาหารสมองนี้เหมือนกับต้นไม้ ต้นไม้ที่มีรากแก้ว รากฝอย วิชาทั้งหมดที่เราเรียนนี้มันเป็นรากฝอยเพราะมันดูอาหาร หาเงิน เรียน business มากี่ไปหาเงิน เหมือนรากฝอยที่ไปดูดอาหารมา มันไม่ลึกนะ เพราะลึกมันไม่มีอาหาร แต่วิชาที่แม่ให้มันเป็นรากแก้ว ลึกๆๆๆ ไม่มีอาหารหรอก ดูดไม่ได้ แต่ยึดลำต้น หมายถึงว่าได้ทั้งคนดี และคนเก่ง คนเก่งคือรากฝอยวิชาความรู้จากโรงเรียน แต่ว่าดีนี้ได้จากแม่ ความรู้ที่ได้จากโรงเรียนก็ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก อย่างโรงเรียน waldorf นี้ก็จะถามเด็กว่าชอบอะไร และก็ให้เด็กได้เข้าไปฝึกงาน เรียนรู้ด้วยตนเอง จะพบว่าในสมัยนี้มีโรงเรียนวิถึพุทธ เชิงพุทธเยอะมาก เช่น โรงเรียนสยามสามไตร โรงเรียนดรุลสิกขาลัย โรงเรียนปัญญาประทีป โรงเรียนปัญญาไทย โรงเรียนสัตยาไส ของ ดร.อาจอง โดยโรงเรียนเหล่านี้จะเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของเด็ก สอนให้เด็กเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ด้วยตนเอง และเหนือสิ่งอื่นใดคือคุณธรรมและหลักธรรมในพุทธศาสนา อย่างตรงชาติเราก็พูดถึงชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เท่านั้น แสดงว่าศาสนาต้องมีความสำคัญมากๆ เพราะว่ามันหมายถึงจิตวิญญาณที่อยู่ในหัวใจคน แค่คนได้นับถือศาสนาอิสลามเค้ายังไม่คิดว่าเค้าเป็น

คนไทยเลย เอาอย่างนี้ก็แล้วกันคนญี่ปุ่นที่เป็นชาวพุทธ เขายังมีความรู้สึกว่าเขาคือพวกเดียวกันกับเรา ใช้ไหม ทั้งที่คนละเชื้อชาติ จีนที่เป็นพุทธกับคนเขมรที่เป็นพุทธนั้นก็พวกเดียวกันนะ ถ้าเป็นคนจีนที่เป็นอิสลาม คนละพวกเลยนะถึงแม้จะเผ่าเดียวกันนะ ศาสนานั้นมีความสำคัญมาก สำคัญมากๆ เลย เพราะฉะนั้นการศึกษามันจะมาในอนาคตนะ มันจะมาแทนที่ศาสนาใหม่ มันจะล้ำสมัยใหม่ อย่างที่เราบอกว่าโรงเรียนนานาชาตินี้ไม่เอาศาสนาเข้าไป เอาแต่การศึกษา พุทธศาสนาเค้าไม่เรียน จริงไหม มันล้ำได้จริงไหม

โลกประชาธิปไตยตอนนี้ปัญหาเพียบ เยอรมันนี่ ตะวันออกกลาง เอเชีย ซีเรียที่โดนบุกเข้าไปนะ ปัญหาเพียบ อาตมาไปยุโรป ๕ ปีย้อนหลังนี้ไม่เหมือนแต่ก่อนแล้ว มนุษย์น่ากลัวมาก ไม่มีความปลอดภัยแล้ว มีผู้ก่อการร้ายเข้าไป ไม่เหมือนแต่ก่อนแล้ว ดังนั้นเราหลงประเด็นไม่ได้ อย่างลืมนะเราตอนนี้ AEC. เราถูกหลอกให้เปิดประเทศ ให้โจร ชีตเส้นใต้ไว้กำลังถูกหลอกให้เปิดประเทศให้โจร เข้ามาขโมยทรัพยากรทางธรรมชาติ โจรขโมยสวัสดิการของรัฐ มหาศาลเลย ไม่ต้องทำอะไรมีลูก ๑๐ คนไปเบิกๆๆ ตอนนี้ผอมแล้ว เยอรมันนี่ผอม เพราะถูกคนห้าล้านคนดูดสวัสดิการ ผู้ว่าการรัฐ ผู้ว่าการลอนดอนมุสลิม ผู้ว่าการปารีสมุสลิม เพราะฉะนั้นเรานำเสนอหลักพุทธธรรม ดำเนินการได้แต่หลักปฏิบัติต้องชัดเจน

๒. ท่านคิดว่าควรใช้หลักพุทธธรรมใดในข้อใด มาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรม และจริยธรรมที่ดี

การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้เยาวชนไทยต้องเน้นแม่ที่ดีเลี้ยงลูก ส่วนคุณธรรมที่ควร จะนำมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยนั้นก็ มี มงคล ๓๘ ประการ เป็นระบบครอบครัว, ฝึกคนให้มีคุณธรรมให้ใช้หลักบารมี ๑๐ ทศ ของพระพุทธเจ้า, ฝึกในการแข่งขันก็ต้องฝึกเรื่องอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นคนดีแต่ไม่มีงานทำไม่มีประโยชน์นะ คนดีตกงาน คนดีขอลาน พวกนี้ก็ไม่ทำอะไรอย่างประเทศที่ล้ำหลังยากจนแต่ประเทศนั้นดีมาก ก็จะอยู่ในโลกยุคหน้าไม่ได้ ต้องปิดประเทศ มาดูชาติที่รุดหน้าชาติที่หนึ่งคือญี่ปุ่น ชาติที่สองคือจีนใหญ่ๆ นี้นะ ชาติที่สามที่เห็นอยู่ข้างๆ เราก็คือเวียดนาม วันนั้นนั่งคุยกับคุณศุภชัย เจียรนวนานนท์ ไปทำบุญที่บ้าน อาตมาก็ถามว่าทำไมเวียดนามไปเร็ว ทั้งๆ ที่เค้าแย่กว่ามากทั้งเรื่องอากาศ การเกษตร เค้าแย่กว่าเรามาก เค้าบอกว่าเวียดนามนี้มีแรงขับเคลื่อนที่แรงมากหมายความว่าปมของสงครามจากการถูกล่า ถูกทำร้ายแรงมาก มันขับเคลื่อน มันเตือนใจลูกหลานตลอดเวลา มันอัดปมนี่ใส่ลูกใส่หลานตลอดเวลา มันก็เลยรักเรียน อยากรู้อยากรู้อยากเอาชนะเหมือนญี่ปุ่นถูกระเบิดสองลูก ไม่มีคำว่าลืมนะ ระเบิดสองลูกทำให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใหญ่ ต้องขอบคุณอเมริกา แต่ไทยเราสบายไม่มีแรงขับเคลื่อนพวกนี้เลย หรือศาสนาพุทธที่กระจายไปทั่วยุโรป อเมริกา นั้นก็เป็นผลมาจากสงครามเวียดนาม เพราะบ้านแตกสาแหรกขาด คนหนีอพยพ หรือเขมรก็ไปอยู่ฝรั่งเศส มันเป็นความจำเป็น แรงขับเคลื่อนสำคัญมาก ถ้ามองว่าแรงขับเคลื่อนไทยมีไหม แรงขับเคลื่อนที่บอกว่าฉันต้องรักชาติ มีไหม เราจะใช้ social media เอาสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เอาพระเจ้าตากสินมา แรงพอไหม ที่ท่านม้วยท่านี่แรงพอไหม พอที่จะบอกเยาวชนยุคใหม่ว่าคุณต้องรักชาตินะ ต้องรักแผ่นดินนะ ถ้าไม่มีรักชาติ ไม่มีรักแผ่นดิน ก็ไม่มีทางที่จะซื้อสัตย์สุจริต ไม่มีทาง อย่างในการศึกษาปี ๒๕๑๔ นะที่เกิดการปฏิวัติ เรื่องนักเรียนนี้ทำไมจึงเกิด เพราะมันถูกบีบมันบีบมันคั้นมาจากจอมพลถนอม ทุกวันนี้เป็นอย่างไร เรียนเพื่อรวย ใครจะสู้อุดมการณ์ได้ละ เรียนเพื่อรวยอย่างเดียวแม้แต่ภาษาไทยก็ยังไม่ใช้แล้ว โรงเรียนนานาชาติก็มาตีกับภาษาไทย เขียนไม่ได้ ภาษาของตัวเองยังไม่เรียนก็ไม่ต้องพูดแล้ว ดังนั้นถ้าจะบอกว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อก่อนก็อยู่ในอินเดีย

ไม่เห็นมาเมืองไทย ถ้าเค้าพูดเช่นนี้แล้วเชื่อเค้าเลยหนา พระพุทธเจ้าก็ไม่ใช่คนไทย หนักเข้าไปอีก คุณจะไปเอาอะไรกันนักกันหนากับศาสนาพุทธ เชื่อเข้าไปอีก นี่เป็นคนไทยยุค 4.0 ที่จะเป็นต่อไป แม่ไม่ได้เป็นแม่ เราต้องกลับไปที่จะทำอะไรให้สถาบันครอบครัวมีผลกำลังที่ยิ่งใหญ่มาก หาผู้หญิงที่จะเป็นแม่เลี้ยงลูกอย่างเดียวนี้ ๒๔ ชั่วโมงให้เค้าเป็นได้ไหม ให้เค้าดูแลเรื่องระเบียบ เรื่องวินัย เรื่องอาหาร เรื่องการกิน เหมือนคนญี่ปุ่น นั่นแหละเราถึงจะรักษาวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของเรา ทำให้ได้ เพราะว่าลูกอยู่ที่มือแม่นี้ ระหว่างอยู่ที่มือแม่ กับอยู่ที่มือครูนี้ อยู่แบบไหนมาก ถ้าครูที่วัย อย่างเช่นเด็กเล็กแม่ไปทำงานที่เลี้ยงก็เสพสุข แต่ถ้าอยู่ที่ครูก็มีความเสี่ยง ดังนั้นการที่เราจะปลูกฝัง ความดีนี่จริงๆ เราตอกเสาเข็มไว้ที่บ้านนะ ความดีนี่นะ แต่เราไปคาดหวังที่โรงเรียน เราปลูกฝังเรา คาดหวังความรู้จากครูที่โรงเรียน เราตอกเสาเข็มเราไว้ที่โรงเรียน แต่เราไปได้รับความรู้จากโรงเรียนสอน พิเศษ ผิดฝาผิดตัวตลอด เราก็เลยแบบโคลงเคลงๆ อยู่ ไม่ว่าจะเราจะสร้างชาติด้วยมิติไหนก็ตาม อาตมา คิดว่าถ้าระบบการเลี้ยงดูไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่เต็มทีนะ ไม่มีทาง คนที่เป็นพ่อนี้ไม่ต้องพูดไม่ได้เลี้ยงลูก อยู่แล้ว ทำมาหากินโดยธรรมชาติ ไก่ก็ไม่มีพ่อแม่เลี้ยงลูก พ่อไก่ นกก็ไม่มี

กลับมาที่อริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นจะฝึกอย่างไรให้สามารถแข่งขันได้นั้น คือสัมมาทิฐินี้ อาตมาคิดว่าเป็นค่านิยมนะ หมายถึงว่าการแข่งขัน การนำเสนอต้องเป็นกลางนะ อย่างญี่ปุ่นนี้ตั้ง โรงงานในประเทศอื่น มีความเข้ากันได้กับประเทศอื่น เช่นตั้งโรงงานในไทย ในเขมร แต่ยี่ห้อต้องเป็น ชื่อของฉันทนะ และจะมียี่ห้อเราในโรงงานเค้าก็ไม่ได้ เค้าไม่ชาตินิยมกับเรา นี่พูดถึงสัมมาทิฐิตัวเดียว จะต้องชัดเจน เช่น เรามักจะพูดคำว่าประชาธิปไตย ทุกอย่างคนเหมือนกัน คนเท่าเทียมกัน แต่จริงๆ แล้วทุกคนเท่าเทียมกันจริงไหม นั่นแหละก็ถูกหลอกแล้ว พ่อแม่ลูกก็ไม่เท่าเทียมกัน ครูบาอาจารย์กับ ลูกศิษย์ก็ไม่เท่าเทียมกัน พระเจ้าแผ่นดินกับยาจกก็ไม่เท่าเทียมกัน แต่เราบอกว่าเราเท่าเทียมกัน เราถูกหลอกมานานแล้วนะ พระพุทธเจ้าบอกคนไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับบุญกับกรรม หวานพืชเช่นไรได้ผลเช่นนั้น แต่เราทำไมเราบอกว่าคนเท่าเทียมกันล่ะ ยังมีแพทย์มีศูทร มีสัตว์เดรัจฉาน มีอสูรกาย ละ สัมภเวสี ภพภูมิก็ไม่เท่าเทียมกันแล้ว แล้วก็เสรีภาพ ทุกอย่างมีเสรีภาพ ทุกคนมีเสรีภาพ แต่จริงๆ แล้วนี่ เสรีภาพทำให้คนบางพวกได้ประโยชน์จากเสรีภาพ การแบ่งปันไม่เท่าเทียมกัน พวกที่ฉกฉวย ก็ได้ประโยชน์ไป เสือนี่ถ้าไม่อยู่ในป่าใหญ่ก็ต้องอยู่ในกรงไม้จันทน์ก็ตะบมมนุษย์ พระพุทธเจ้าบอกว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่เคยบอกเสรีภาพ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ไม่ได้บอกว่าเสรีภาพ ศาสนา ทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี อันนี้ไม่จริงเช่นคุณนำระเบิดติดตัวไปในชุมชน และบอกว่าฉันทำ เพื่อศาสนาในขณะที่คนอื่นตายเรียบ อย่างนี้ถือว่าเป็นคนดีไหม

๓. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางอย่างไร ในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้ เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

ในการบูรณาหลักพุทธธรรมมาสู่เยาวชนนั้น เนื่องจากว่าเรามีศาสนา มีองค์กรต่างๆ อยู่ มีเยาวชน อันนี้อาตมาไฟก๊สแค่เยาวชนนะ ไม่งั้นมันจะใหญ่ไป อาตมาคิดว่าพระกับเยาวชนนั้นจะต้อง ชัดเจน พระไปบิณฑบาตรตอนเช้า พ่อแม่เค้าใส่บาตรให้เราเป็นอาหารสมองของพระ ในหมู่บ้านนั้น บ้าน วัด โรงเรียน แต่ขอชนิดเดียวขอว่ายุคนี้ให้พระไปยืนหน้าเสาธงใส่บาตรลูกเค้าได้ไหม แค่งานทาน ธรรมะ ๑๐ นาทีทุกวัน จันทร์ถึงศุกร์ ขอ ๑๐ นาทีได้ไหม อย่างที่เวลาให้รอเข้าวิสาขะ มาฆะ มันนานไป ไม่งั้นเราทิ้งเด็กที่อยู่ในอ้อมกอดเรา มันอยู่ในอ้อมแล้วนะ เพราะในชุมชนมีวัด โรงเรียน ไม่กอดให้อุ่น เราแค่ทำมืออย่างนี้มันโดดข้ามมือเรา เราต้องกอดโดยการไปยืนหน้าเสาธง ไม่ต้องไปสอนในชั้น เล่านิทานปีหนึ่ง ๕๒ อาทิตย์ ก็คูณเข้าไปก็เรื่อง ก็เรื่อง เล่าไป ของดีๆ ในพุทธศาสนานี้เต็มไปหมด

ทั้งทานบารมี เนชัมมะ เอาเข้าไป แล้วเด็กนี่นะมันต้องการคนย่อย มันไม่ต้องการคนสอน แต่มันต้องการรูปแบบตัวอย่าง แรงบันดาลใจ เด็กจะเกลียดที่สุดคือการสอน อย่าทำ อย่าทำ เด็กจะไม่ชอบ ดังนั้นห้ามสอนนะไปเล่านิทาน เช่น เรื่องเต่าหามหงส์ เต่ากับหงส์อยู่บ่อน้ำเดียวกัน หงส์บินไปเที่ยวที่ไหนก็กลับมาเล่าให้เต่าฟัง เต่าก็อยากไปเที่ยวบ้าง ให้หงส์ช่วยพาไปเที่ยวหน่อย หงส์ทนคำอ้อนวอนไม่ได้ก็พาไป แต่มีข้อแม้อย่างเดียวว่าให้กัดไม้อย่างเดียว ห้ามพูด ถ้าพูดจะไม่รับประกันความปลอดภัย โอเคเต่ารับประกัน หงส์ก็พาไปเที่ยว ไปดูวัดพระแก้วไปนั่นไปนี่ กลับมาเต่าก็ปรบมือขอบคุณใหญ่ วันพรุ่งนี้ไปอีก พาไป พาไป นานๆ เข้า นานๆ เข้า เต่าก็คิดว่าตนเองบินได้ หงส์ก็พาไปทีนั่นทีนี้ คนเห็นก็บอกว่าหงส์หามเต่า ทันทีที่คิดว่าตนเองบินได้ก็บอกว่าเต่าหามหงส์นะ ไม่ใช่หงส์หามเต่า อยากจะบอกว่าฉันนี่พาหงส์มาเที่ยวนะ ไม่ใช่หงส์พาฉันมาเที่ยว อ้าปากจะพูดอยู่กลางโรงเรียนพอดีเลย หล่นตุ๋บลงมากระดองกระแทกพื้น แล้วก็ขี้เต่าก็เลยกระเด็นเข้ารักแร้นักเรียนกับครู 555 นักเรียนก็ขบขันนี่คือที่มาของขี้เต่า เราก็บอกวานิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าต้องมีสัจจะ ต้องให้เกียรติคนที่ให้เกียรติเรา สองข้อนี้จบแล้วสิบนาที่เราจบแล้ว วันพรุ่งนี้ก็เรื่องใหม่วันพรุ่งนี้ก็เรื่องใหม่ต่อไปต่อไปเรื่อยๆ เราจะได้คนดีขึ้นมาโดยที่เราไม่ต้องสอน แนวทางในการเผยแพร่อีกอย่างคือโรงเรียนต้องเป็น Work Shop School ต้องไปวัดผลกันที่ work shop เด็กจะต้องมีการปฏิบัติจริง ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นครูที่สอนฟุตบอล ก็ต้องมีสนามฟุตบอลในโรงเรียนและเตะจริง เจ็บจริง เทนนิส แบดมินตัน ต้องมีสนามจริง งานไม้ งานพลาสติก งานปูนปั้น ต้องได้ปฏิบัติจริง และก็ต้องแบ่งงานให้ตรงกับอายุของเด็ก เด็กจึงจะแข่งขันได้ เด็กจะมีทักษะ ตอนนี้เด็กเรามีแค่ปริญญาบัตร แต่ขาดทักษะ ไม่รู้จักคิด วิเคราะห์ ได้แต่ท่องจำ อย่างเช่นเก้าอี้ก็ไม่รู้จะซ่อมอย่างไร จะออกไปซื้ออะไรที่ไหนก็ไม่รู้นะเรียกแต่ช่างมา หรือจะเปลี่ยนหลอดไฟ ก็กอน้ำเสียนี่จะอย่างไร ก็ไม่รู้ เพราะขาดทักษะ ไม่เคยทำ ไม่เคยฝึก ไม่เคยเรียนรู้ ไม่รู้จักไขควง ไม่รู้จะไปซื้อก็อกที่ไหนเพราะเราไม่ได้ทำ work shop ที่ต้องทำจริง สาเหตุที่เราไม่ได้คือเราทำโรงเรียนขนาดใหญ่คือเด็กสองพันคน สามพันคน แต่เครื่องมืออาคารไม่พร้อม ไม่พอ ดังนั้นถ้าต้องทำให้มีคุณภาพนะต้องโรงเรียนดีแต่ว่าปริมาณนักเรียนน้อย ห้องเรียนควรจะมีนักเรียนไม่เกิน ๒๓ คน นั่นแหละเราถึงจะได้คุณภาพจากการศึกษา

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

เรื่อง Calm City (รถทำสมาธิเคลื่อนที่) ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในเรื่องของการทำสมาธิ ซึ่งเราสามารถปรับศาลาในวัดที่ไม่ได้ใช้มาทำเช่นนี้ได้ เอาอาคารที่เราไม่จำเป็นต้องใช้รถ truck อย่างเมื่อนอก ก็นำมาปรับใช้ในการเผยแพร่ธรรมะได้อย่างดียิ่งสำหรับสื่อ VR อาตมาว่ายังไม่เหมาะกับเด็กเล็ก คือ ประถมถึงมัธยมต้น เพราะอาจจะเร็วไป เด็กเล็กควรจะมีนิทานให้เกิดจินตนาการ ในสมัยนี้พ่อแม่ยุค smart phone ให้ลูกเร็วเกินไป ทำให้จินตนาการมันตายหมดแล้ว สื่อเทคโนโลยีใส่ได้ แต่อย่ามาก ควรจะให้เด็กมีจินตนาการ อาตมาเคยเข้าไปเรียนรู้วิถีของเด็กโรงเรียนนานาชาติ พบว่าอันที่หนึ่งเด็กจะติดมือถือมาก อันที่สองเรื่องของการน้ำใจไม่ต้องพูด ไม่มีให้ใคร เพราะไม่สื่อสาร ไม่สบตา ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อันที่สามดูว่าเหมือนจะมีความรู้แต่ไม่มี เหมือนจะมีแรงบันดาลใจ แต่เหมือนกับชิมเต้าเร็วมาก เวลาเจออุปสรรค ท้อแท้เร็วมาก บอบบาง ทุกอย่างฉันท้องทันที ต้องได้ที่ปลายนิ้ว ไม่มีความอดทน ถ้าคิดแล้วมันค้างนี้มาแล้วความเครียด และจะใจร้อน นี่คือนิสัยที่เราเจอว่าทำไมสังคมที่เทคโนโลยีมันคลุมแล้วนี่ มนุษย์จึงไม่เข้มแข็ง อาตมาก็มีหลักปัญญาจะวิทยาเสนอทั้งไว้ ปัญญาจะวิทยาอันนี้มีความสุขแล้วหลังจากที่เรียนพวกนี้มา ทำให้ชีวิตเกิดความสมดุล อันที่หนึ่งนะคือธรรมชาติ ดนตรี กีฬา ศาสนา ศิลปะ ถ้าเราจะเอา

กลางๆ ไม่เอาศาสนาที่ปรัชญา เรื่องทะเล ภูเขา พระอาทิตย์ พระจันทร์ มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ดอกไม้ ฝนตก ฟ้าร้อง นี่เป็นธรรมชาติ ดนตรีอาจจะไม่ใช่เสียงดนตรี แต่เป็นเสียงนก เสียงน้ำตก ก็ได้ เป็นของจริง ก็หาว่าใครจะไปเชื่อล่ะพี่ตูนว๊ิง ๕๕ วันได้เงินมาพันกว่าล้าน มันทำให้คนมีสมาธิ มันมีสมาธิแปลว่าตั้งใจมั่น หรือเล่นยิมนาสติก วายน้ำ หรือทำอะไรก็ตามที่มันมูมานะ มุ่งมั่น อย่างเด็กยิมนาสติกนี้ต้องฝึกตั้งแต่ที่ขวบละถึงจะเล่นได้ จะได้ตัวอ่อน หรือพวกกายกรรมอันนี้เก่งมาก ซึ่งพวกนี้มันเป็นสมาธิเป็นศาสนาได้เหมือนกัน หรือศาสนาที่เรามองเห็น ธรรมชาติมันก็มีศาสนาของมันนะ เช่น เกิด แก่ เจ็บ ตาย ฤดูกาลมันก็สะท้อนเรื่องศาสนาได้ เด็กก็จะได้เรียนรู้วัฏจักรในแง่ของศาสนา มันมีอยู่ในธรรมชาติ หรือเรียนรู้จากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในท้องถิ่น

การพัฒนาตามวัยของเด็ก อายุ ๐ - ๗ จะพัฒนาด้านมุมมอง พลังเจตจำนง เด็กในวัยนี้ต้องอยู่กับพ่อแม่ อยู่กับนิทาน อยู่กับโลกที่สวยงาม เพราะว่าโตขึ้นเค้าจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้อย่างไร ถ้าเค้าเห็นโลกที่เต็มไปด้วยความรุนแรง เค้าต้องเห็นตัวอย่างที่ดี ความนุ่มนวล ความอบอุ่น ความมีเมตตาต่อโลก และอายุ ๗ - ๑๔ นี้พัฒนาศิลปะ เพราะเด็กกำลังวัยรุ่น อารมณ์แปรปรวน และถ้า ๑๔ ไปแล้วก็เป็นสติปัญญา จะเริ่มคิด เริ่มมีปัญญา จะเห็นว่าความแตกต่างแต่ละช่วงอายุคือ ๗ ปี และเลข ๗ นี้ก็เป็นตัวเลขทางพุทธศาสนานะ เอาอย่างพระพุทธเจ้าตอนประสูติเดินออกมา ๗ ก้าว มีอะไรที่เลข ๗ หลายอย่างนะ อย่างกิจกรรมของเด็กเล็กก็คือการพัฒนาด้วยมือ เช่น การทำงานบ้าน ภูบ้าน กวาดบ้าน ทั้งหมดผู้ใหญ่จะต้องเป็นคนช่วย หรือการถักหมวกก็เป็นการช่วยพัฒนาทักษะการใช้มือในเด็ก ซึ่งอันนี้ดีมาก อีกอันหนึ่งก็คือเหมือนกับเด็กจะต้องมีอะไรที่ทำหาย มีอุปสรรคอะไรที่ให้เค้าได้ฝึกเช่นการเดินป่า อย่างเยอรมันก็มีการฝึกให้ทำหาย ๓ อย่าง คือ ให้หิว ให้ลำบาก ให้ขาดแคลน เมื่อไรก็ตามที่คุณสามารถอยู่กับ ๓ อย่างนี้ได้ คุณก็อยู่ทุกที่ได้ ที่ที่บ้านเค้านี้ฝึกลูกเองไม่ได้ ก็เลยต้องส่งออก ก็ส่งมาในนามของใคร โครงการ AFS. นี้อาตมาก็จะได้มาปีละ ๑ คน ฝึก ๓ อย่างนี้ เดินทางก็เดินทางเอง หาข้อมูลเอง และที่เงินนี้ไม่ให้ ให้จำกัดเท่าที่ให้แล้ว ไม่เหมือนเด็กไทยที่ขอได้เรื่อยๆ เงินห้าพันบาทคุณต้องอยู่ได้ในเดือน จะขึ้นรถ จะไปเจอเพื่อน จะทำอะไรคุณต้องวางแผนหมด คนเยอรมันในประเทศไทยมีเป็นพันอายุ ๑๗-๑๘ กระจายอยู่ตามชนบท เค้ามาอยู่ที่บ้านเราเนี่ย ไถนา ตัดอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง สอนหนังสือในวัด เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี รู้จักหิว รู้จักรอคอย รู้จักลำบาก รู้จักขาดแคลน แต่ครอบครัวมีเงินนะ ไม่ spoil แต่ส่งลูก ๑๒ เดือนมาอยู่กับเรา นี่คือการฝึกคนของเค้า ของไทยเราที่น่าเป็นห่วงคือเด็กไม่อ่านหนังสือ นั่งแต่จะคอยให้ป้อน ดังนั้นเราควรจะต้องป้อนด้วยวิธีทฤษฎีทุกบทเรียนให้มีการทำ work shop ห้ามสอน อย่าทำ อย่าทำ แต่สอนด้วยวิธีให้ปฏิบัติ ฝึกทักษะจริง แทนการนั่งฟังในห้องเรียน

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ พระศากยวงศ์วิสุทธิ (อนิลมาน ธมมสากิโย)
วัด บวรนิเวศราชวรวิหาร
ที่อยู่/เลขที่ ๒๔๘ ถนนพระสุเมรุ แขวงวัดบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
สัมภาษณ์ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับการเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ได้อย่างไร

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนนั้นอันดับที่หนึ่งคือต้องทำให้เป็นที่สนใจในเด็ก การนำเสนออะไรก็แล้วแต่ถ้ารูปแบบไม่เป็นที่น่าสนใจมันก็ไม่เกิดประโยชน์ เด็กจะเสพหรือไม่เสพสมัยนี้เด็กมีวิจารณญาณแล้ว ดังนั้นเราต้องคิดว่าเราจะทำอย่างไรที่จะหลอกเด็กให้มาสนใจ ให้เข้ามาในกระแส สำหรับเรื่องหลักธรรมะก็ขึ้นอยู่กับวิธีการที่เรานำไปใช้ใช้อย่างไรก็ได้ การใช้หลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนนั้นก็เป็นธรรมะชุดเดียวกับผู้ใหญ่ เพราะแก่นของธรรมเป็นชุดเดียว แต่จะต่างกันที่ภาษาและวิธีการในการนำเสนอ เช่น ถ้าเอาหลักธรรมข้อนี้ไปสอนเยาวชนก็ต้องพูดอย่างหนึ่ง ถ้าสอนนักธุรกิจก็ต้องพูดอีกอย่างหนึ่ง ธรรมะคืออะไร ธรรมะแปลว่าครองธรรมะแปลว่าทรงไว้ คือทรงสามารถที่จะรักษา balance การสร้าง การรักษาสมาตุล นั้นคือคำว่าธรรมะ ดังนั้นธรรมข้อไหนเราก็เอาไปใช้ได้ แต่ดูที่กระบวนการของเยาวชนในแง่ของสัญตปัญญา เราต้องเข้าใจให้ได้ว่าอะไรคือแง่ของสัญตปัญญา เพราะตอนนี้ไม่เข้าใจสัญตปัญญากันเยอะ รัฐบาลก็ว่ากันไป และวิธีการตีความของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ขณะที่รัฐบาลประกาศสัญตปัญญากันอย่างโจ่งครึ้ม แต่นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ให้ประเทศไทยไปศูนย์จุดสี่อย่างนี้ หัวใจของสัญตปัญญามันมี ๒ คำคือ innovation กับ creativity ก็แค่นั้นแหละ แต่พอพูดถึงสัญตปัญญาคนจะนึกไปถึงพวก IT. และ smart phone ซึ่งมันไม่ใช่ทั้งหมด ต่อไปอีก ๑๐-๒๐ ปี มันก็เปลี่ยน platform แล้ว ให้คิดว่าขบวนการเทคโนโลยีเป็นแค่เครื่องมือที่เราสร้างขึ้นมามี เราจะเป็นทาสของเครื่องมือนี้หรือ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นกันเยอะ หรือเราจะใช้เครื่องมือนี้เข้ามาสร้างสรรค์ อันนี้มันก็คือสัญตปัญญา แต่คนจะเข้าใจไปว่าเป็นเรื่องของเทคโนโลยีซึ่งมันไม่เกี่ยวเลย เทคโนโลยีเป็นแค่ปัจจัยเล็กๆ ตอนนี้นำไปใช้ก็ต้องรู้ว่ากระบวนการเหล่านั้นมาใช้หัวใจที่บอกว่าเป็น innovation กับ creativity นี้ innovation ก็คือ การคิดใหม่ ทำใหม่ อะไรใหม่ เพราะเหตุการณ์มันเปลี่ยนไปแล้วรูปแบบเดิมๆ มันไม่สามารถก้าวหน้าไปได้ แล้วการคิดใหม่ทำใหม่

ก็ต้องทำแบบสร้างสรรค์ creativity นี้ถ้าพูดกันง่ายๆ มันต้องเป็นกุศลนะ แต่ภาษาชาวบ้านจะแปลว่า สร้างสรรค์ แต่ภาษาบาลีภาษาพระจะแปลว่ากุศล จะต้องเป็นเชิงดี ต้องเป็น positive นั้นถึงจะเป็น creativity ไม่ใช่สร้างนิวเคลียร์แล้วจะเป็น creativity นั้นเป็นการทำลายไม่ใช่กุศล วิธีการคิดธรรมดาของพระพุทธเจ้าท่านมีไว้ในวิสุทธิมรรค ท่านอธิบายไว้มีไว้ ๔ วิธีในการคิดคือคิดมีเหตุผล คิดมีระเบียบ คิดถูกวิธี คิดเป็นกุศล ซึ่งอันที่ ๔ คิดเป็นกุศล ก็คือกระบวนการที่เราต้องใส่เข้าไป หรือในแง่ของการที่จะพัฒนา ไม่ใช่พัฒนาอย่างเดียวนี้ พัฒนาอย่างไร พัฒนาผู้คนนี้ จะให้เป็นการที่จะมองผู้คนที่ต้องพัฒนา ๓ ด้านที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทศปิปปนิทสูต คือต้องมีจักขุมา ต้องมีวิสัยทัศน์ มี Conceptual Skill วิรุโรคือต้องมีความเชี่ยวชาญใน technical skill และนิสสัยสัมปันโน ข้อนี้ตรงกับคำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

๒. ท่านคิดว่าควรใช้หลักพุทธธรรมใดในข้อใด มาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรม และจริยธรรมที่ดี

พละ ๔ ในคำสอนของพระพุทธเจ้ามีอยู่หลายชุดความหมาย แต่ชุดนี้ไม่ค่อยมีคนพูดถึง คือ

๑. ปฏิสังขานพละ ก็คือกำลังของการประเมิน เห็นอะไร ก็ต้องรู้จักประเมิน computing

๒. เมื่อเราประเมินผลแล้ว ภาวนาพละ พัฒนา เราจะต่อยอดออกผลของการประเมิน ไปพัฒนาอย่างไร

๓. อนุวัชชพละ เป็นอันเดียวกันกับ creativity คือกรรมที่ไม่มีโทษ ต้องสร้างสรรค์ ที่เป็นกุศล

๔. การทำอะไรก็แล้วแต่ต้องระลึกถึง สังคหพละ ต้องระลึกถึงคน ต้องระลึกถึงการแบ่งปัน ต้องระลึกถึงความสุขของมหาชน อันนี้พระพุทธเจ้าบอกว่ากำลังของการพัฒนาตนเอง

๓. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางอย่างไร ในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

แนวทางในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมมาเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยนั้น อันที่หนึ่งให้เยาวชนรู้ว่าเราเป็นอะไร เป็นใคร อยู่ในฐานะอะไร ให้เราทราบว่าเราไม่ได้เป็นเจ้าโลก เราต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น ก็จะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เมื่อนึกถึงคนอื่นก็จะทำให้เราระมัดระวังความประพฤติของเราไม่ให้กระทบกระเทือนผู้ที่เราอยู่ด้วย ต่อมาก็คือการประเมินตนเอง และต้องไม่ประมาทกับสิ่งนั้น ในการเผยแพร่ธรรมะถ้าให้เด็กเข้าวัดมานั่งฟังพระเทศน์เด็กก็ไม่เอา ไม่ชอบกระบวนการเผยแผ่ว่าทำไม่อย่างท่าน ว. ท่านสมปอง ในระดับหนึ่งว่าทำไมถึงมีผล เพราะว่าท่านไม่ได้เอาธรรมะมาเทศน์ อย่างท่านสมปองก็เอาธรรมะแบบฮาไปเลย เด็กก็เฮเพราะมันสนุก ท่าน ว. ก็พยายามที่จะนำเสนอในแง่ของวิชาการสมัยใหม่ นอกจากคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วก็ยัดนักวิชาการบางชาติเข้ามา สำหรับเด็กเล็กก็เอาตามากี่ใช้จิตตจนครไปสอนที่โรงเรียนรุ่งอรุณ และได้ทำออกมาเป็นสื่อการ์ตูน แอนิเมชัน เผยแพร่ โดยส่งไปตามโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจ นอกจากนี้ก็มีการทำเกมส์ประดิษฐ์ในเรื่องของนรก สวรรค์ โดยการโยนลูกเต๋าคล้ายๆ กับเกมส์เศรษฐี มีการวางแผนเกมส์ และสามารถเล่นได้เกมส์ละหลายๆ คน ส่งให้กับโรงเรียนโดยได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของงบการผลิตสื่อ และการเผยแพร่จากหน่วยงานของรัฐบาล เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวัฒนธรรม และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส อีกวิธีหนึ่งที่เป็นแนวทางในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมคือการหลีกเลี่ยงศัพท์ที่เป็นบาลี อย่่าตั้งใจสอนพุทธธรรมตรงๆ ให้กับเด็กแต่ให้ใช้วิธีอื่นให้เกิด

การรับรู้แล้วถอดบทเรียนภายหลัง ยกตัวอย่างเช่นคุณดนัยแปลหนังสือ The seven habits ซึ่งเป็นเรื่องของพุทธศาสนาทั้งนั้น แต่เค้าไม่ได้บอกว่าเป็นพุทธศาสนา และเค้าก็แบ่งคนออกมา ๔ ด้าน มี body, heart, mind และ spirit ๔ ด้าน ซึ่งก็คือกาย เวทนา จิต ธรรม ของเราคือสติปัญญา ๔ นั้นเอง หมายความว่าเวลาจะสอนอะไรให้ใช้ภาษาของเค้า อาตมาจะไม่ใช้ศัพท์บัญญัติพวกนี้เลย เพราะมันจะเป็นการจำกัดความคิด การกำหนดรูปแบบในการเผยแผ่พุทธธรรมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นคือเราต้องเรียนรู้และรู้จักกลุ่มเป้าหมายของเยาวชน จากนั้นรูปแบบการเผยแผ่ก็จะแตกต่างกันเฉพาะกลุ่ม จิตตนครมีจุดเริ่มมาจากในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงตรัสถามกับสมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวรว่าสอนอริยสัจ ๔ ให้เด็ก จะให้เด็กถึงนิพพานเลยหรือไร ทำไมไม่สอนอะไรที่เหมาะสมกับเด็ก และจิตตนครก็เกิดขึ้นจากการเขียนของพระสังฆราช เมื่อปี ๒๕๑๓ ซึ่งในสมัยนั้นก็เป็นการเขียน เป็นเรื่องเล่าในรายการธรรมะทางวิทยุ และต่อมาในสมัยนี้ก็นำมาทำเป็นการ์ตูนแอนิเมชันเผยแผ่ โดยนำมาเปลี่ยนสภาพตัวละครใหม่ เพราะตัวละครเด็กในสมัยนั้น สมัยนี้โตแล้ว แต่ยังคงหลักธรรมไว้เช่นเดิม นอกจากจะเผยแผ่ไปตามโรงเรียนที่สนใจแล้ว ก็ยังเผยแผ่ทางช่องโทรทัศน์หลายๆ ช่อง และในขณะนี้ก็มีการเผยแผ่ทาง youtube อีกด้วย นอกจากนี้เรื่องจิตตนครก็ทำในรูปแบบหนังสือเสียงด้วยเช่นกัน

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

อย่างอาตมาตอนนี้ก็มีโครงการสอนนักโทษในคุก เป็นพระดำริของพระองค์บาทที่ท่านอยากจะลดจำนวนนักโทษในคุก อาตมาก็บอกว่าจะทดลองทฤษฎีหนึ่งโดยขอให้หน้านักโทษซ้ำซ้อนมา ๒๐ คน ท่านก็ใจดีเอามาให้ ผู้ชาย ๒๔ ผู้หญิง ๒๔ ตอนนี้ก็มานั่งทำ สิ่งที่ทำก็คือเรียกว่าปัญญาบำบัด คือไม่ได้ใช้หลักการของฝรั่งหรือตะวันตกเลย วิธีการคือใช้ระบบจิตตมน คือเรากำลังโกดวิธีการสร้างสรรค์จิตของเค้าเป็นอย่างไร ให้เค้าพูด ให้เค้าเขียน ทั้งความรู้ทั้งอารมณ์ให้เค้าสื่อออกมาทั้งหมด แล้วเรามีหน้าที่ค้ำ ค้ำไปเรื่อยๆ จนเค้าคิดต่อๆ ไปและเกิดปัญญา เกิดกุศล เราก็จะโกดต่อไป วิธีนี้ถ้าพูดในแง่ลบก็คือวิธีการล้างสมองนั่นเอง แต่เป็นการล้างสมองไปในทางบวกในทางกุศล เช่นคำว่าศีล ศีลคืออะไรศีลไม่ใช่ข้อห้ามพระพุทเจ้าไม่มาห้ามคุณหลอก ศีลคือความปกติ สมาธิยามิ แปลว่าอะไร แปลว่ายอมรับที่จะศึกษาบทเรียน อย่างนี้เราต้องโกดเค้า ถอดบทเรียนออกมาหรือว่าเจอชี้มาจำเป็นไหมว่าต้องเอาไม่เขียนดู เห็นเป็นชี้หมาเราก็ต้องถอยแล้ว ต้องมีวิธีการ ต้องเอาใจใส่และอยู่กับเค้า ตั้งแต่ ๙ โมงเช้าถึง ๓ โมงเย็นตั้งแต่คุกเปิดจนถึงคุกปิดสัปดาห์ละครั้ง ๑๒ ครั้ง ๑๒ วัน หลังจาก ๑๒ ครั้ง ผลที่ออกมาโครงการพระราชดำริ และกรมราชทัณฑ์กำลังง อาตมาก็ไม่ได้คาดหวังว่ามันจะทำอะไรได้ แต่ก็อยากจะลอง โดยมีเป้าหมายว่าจะไม่ให้คนพวกนี้กลับมาเข้าคุกอีก จากการประเมินผลที่มองเห็นได้ชัดคือ พวกผู้ชาย ๒๐ กว่าคนนี่ไปใช้ชีวิตกับคนในคุกร่วม ๓ พันคนและ ๓ พันกว่าคนนั้นเห็นการเปลี่ยนแปลงของ ๒๐ กว่าคน และก็อยากจะเข้าไปโปรแกรมนี้บ้าง ทั้งๆ ที่โปรแกรมนี้ไม่ได้ให้ผลอะไรเลยเป็นแค่ทฤษฎีน่าร่อง แต่อาตมาก็บอกว่าอาตมาทำไม่ได้ ตอนนี้ ๒๐ คนนี้ก็บอกว่าเค้าพึ่งเห็นคุณค่าในตนเอง ตอนนี้เค้าก็เริ่มตั้งเป็นอาจารย์ ขออนุญาตติดต่อยอดของอาตมาได้ไหม ตอนนี้ ๒๐ คนก็ขยายเป็น ๒ พันคน ซึ่งหลักการนี้เราสามารถมาปรับใช้กับเยาวชนได้

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ นางสาวอนินทิตา โปะชะกฤษณะ
ตำแหน่ง ผู้บริหาร
โรงเรียน สยามสามไตร
ที่อยู่/เลขที่ ๘๗ ซอย ๘๘/๑ แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐
สัมภาษณ์ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๐

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับการเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิด
คุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ได้อย่างไร

โรงเรียนสยามสามไตรเป็นโรงเรียนวิถีแนวพุทธและดำเนินการเรียนการสอนทางธรรมะ
ตามหลัก”การพัฒนาที่ยั่งยืน”นิพนธ์โดยเจ้าคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ด้วยการ
สร้างคนให้รู้จักปกครองตนเอง ฝึกตนให้อยู่ในหลักไตรทั้งสาม คือไตรรัตน์ ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา
ซึ่งการเรียนการสอนของโรงเรียนสยามสามไตรจัดว่าทุกกระบวนการเป็นธรรมะหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
ของการกิน การเรียน การเล่น อย่างเรื่องของการกินทางโรงเรียนก็จะสร้างค่านิยมในการกินที่เน้น
ธรรมชาติ และไม่หลงไปตามกระแสนิยมพวก junk food เช่นทานมันบด แทนเฟรนฟรายหรืออย่าง
นมก็จะให้เด็กบริโภคน้ำนมถั่วเหลืองแทนนมสัตว์ อย่างการเล่นพอเล่นแล้วนักเรียนทุกคนต้องช่วยกัน
เก็บของเล่น เก็บเสื่อเอง ทำงานทุกอย่างในชีวิตด้วยตนเอง กินข้าวเสร็จล้างจานเอง สร้างพฤติกรรม
ความเคยชินที่ดีให้เกิด เนื้อหาที่จะปรับสู่พุทธหมดทั้งในเรื่องของวิชาการและวิชาชีพ ดังนั้นเด็กตั้งแต่
เล็กจนโตก็สามารถนำมา design ได้ หลักสูตรบังคับและจำนวนชั่วโมงที่กระทรวงบังคับเราก็จัดการ
ตามข้อกำหนดแต่ก็สอดแทรกกิจกรรมอื่นๆ ในแนวพุทธเข้าไปโดยการปรับใช้กับวิชา และวิถี
ชีวิตประจำวัน เราจะพยายามให้ครูฝึกเด็กในห้องโดยการจัดพุทธภิเษกสมาธิในห้องเรียนโดยการให้เด็ก
สวดมนต์และนั่งสมาธิในระยะเวลาสั้นๆ วันละ ๓ เวลา คือ เช้า กลางวันก่อนทานข้าวเที่ยง และเย็น
ก่อนกลับบ้าน ก็จะมีเสียงดังกริ่ง สวดมนต์ก็สวดอิติปิโส ๑ จบและให้เด็กนั่งสมาธิภาวนาพุทโธและ
แผ่เมตตา ๕ นาที ครูที่นี่ก็ต้องมีการฝึกสมาธิเป็นมีคอร์ส ๗ วันสำหรับคุณครู เพื่อที่จะให้ความรู้แก่
เด็กได้ อาจจะคาดหวังการทำสมาธิจากเด็กนั้นยากแต่ก็ต้องฝึกให้เค้ารู้จักการทำสมาธิและสะสม
ไปเรื่อยๆ ผลที่ได้จากการเรียนการสอนแบบนี้จะส่งผลให้เด็กๆ เป็นคนดีมีคุณธรรม เราสอนให้เด็ก

จะต้องรู้จักตนเอง เป็นผู้ที่มีธรรมะทั้งกายและใจ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้โดยไม่ตามค่านิยมที่ผิด พ่อแม่ผู้ปกครองก็สามารถช่วยปลูกฝังต่อเด็กได้ด้วยวิธีเดียวกันกับครู ที่บ้านก็ต้องให้เด็กได้ช่วยตนเอง ได้ช่วยทำงานบ้านให้ติดเป็นนิสัย เรียนรู้เสร็จ ปฏิบัติให้เห็นผล ฝึกให้เค้ารู้ดี รู้ชั่ว เป็นเรื่องปรกติอยู่แล้ว เมื่อเข้าสู่พุทธก็ต้องเรียนรู้ที่จะทำดี ปฏิบัติดีทั้งหมด

๒. ท่านคิดว่าควรใช้หลักพุทธธรรมใดในข้อใด มาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

ตั้งแต่เด็กเล็กถึงมัธยม ๖ การศึกษาที่สำคัญที่สุดคือ ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญาหรือพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา เป็นการศึกษาที่อยู่ในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่ก้าวเท้าเข้าโรงเรียนจนกลับบ้านทุกอย่างเป็นธรรมะหมด ในแต่ละระดับการศึกษาใช้แนวนี้หมดแต่จะต่างกันที่ความลึกซึ้งเท่านั้น แต่ใช้วิธีของการฝึกกิจกรรมให้เกิดทักษะ การเรียนรู้ หรือใช้วิธีการสอนให้เป็นพฤติกรรมปกติในการดำรงชีวิตและให้เกิดความเคยชิน สำหรับหลักธรรมอื่นๆ ที่นำมาพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยคือการเดินทางสายกลาง ตัวอย่างง่ายๆ คือต้องสอนให้เด็กกินอยู่อย่างพอดี กินอาหารที่ตีมีประโยชน์และพอดี

๓. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางอย่างไร ในการนำสื่อและกิจกรรมมาเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

การศึกษาแนวพุทธ คือการเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาตนเองจนถึงความเป็นมนุษย์ที่ดีงามสมบูรณ์ ที่โรงเรียนมีกิจกรรมพาเด็กไปเดินป่า ๗ วัน ทุกการเรียนรู้ของที่นี่จะเป็นในแนวฝึกให้เด็กเกิดทักษะ ในการสอนเราจะเน้นสอนให้เด็กรู้ว่าเกิดมาทำไม ดำเนินชีวิตอย่างไร และชีวิตต้องไปทางไหน ซึ่งครูที่โรงเรียนได้ร่วมโครงการนี้กับพระคุณเจ้าที่วัดญาณเวศกวัน จำลองครูถ้าเป็นแม่จะสอนสั่งบุตรอย่างไร ในชีวิตประจำวันเด็กจะกิน จะนอน จะเล่น จะอยู่กับเพื่อนอย่างไรในชีวิตประจำวัน และใช้หลักพุทธธรรมมาสอนครู และครูก็ไปศึกษาต่อเอาเอง จากนั้นครูก็นำหลักธรรมนั้นมาประยุกต์เป็นกิจกรรมมาสอนเด็ก การสอนเชิงพุทธต้องสอนแบบเปิดเผย ไม่ปิดบัง อย่างเช่น การไม่บริโภค ผงชูรสก็ต้องบอกที่มาและผลเสียในการบริโภค ครูต้องสามารถหาข้อเท็จจริงมาให้เด็กพิจารณาให้ได้ นอกจากครูมีความสามารถทางวิชาการแล้ว ครูต้องมีธรรมะและต้องสามารถประยุกต์เป็นทักษะกิจกรรมสอนเด็กได้

นอกจากนี้โรงเรียนสยามสามไตรได้ได้มีกิจกรรมเป็นบัตร์ประจำตัวชาวพุทธ เป็นการตรวจสอบความเป็นชาวพุทธของตน โดยทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อการปฏิบัติ ๑๒ ข้อ ตามที่ตนสมทานในระยะเวลา ๑ เดือน ซึ่งการปฏิบัติ ๑๒ ข้อนั้น คือ ๑. บุษามุขนิย ๒. มีศีลห้าอย่าง ๓. สาธยายพุทธมนต์ ๔. ฝึกฝนจิตด้วยภาวนา ๕. ทำกิจวัตรวันพระ ๖. พร้อมสละแบ่งปัน ๗. หมั่นทำคุณประโยชน์ ๘. ได้ปราโมทย์ด้วยไปวัด ๙. กินอยู่พอดี ๑๐. มีชีวิตงดงาม ๑๑. ไม่ตามใจจนหลง ๑๒. มีองค์พระครองใจ ซึ่งทั้ง ๑๒ ข้อนี้ก็ต้องได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ พ่อแม่ก็ต้องพาลูกทำกิจกรรม เช่น พาลูกไปเดินเล่น ไปออกกำลังกาย ไปซื้อของ หรือช่วยทำงานบ้าน โดย ๑๒ ข้อนี้จะเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กพิจารณาตัวในวันเข้าพรรษาที่วัดญาณเวศกวัน ในกลุ่มวิชาทักษะความสามารถอื่นๆ เช่น หัตถกรรม คหกรรม วรรณกรรม ศิลปกรรม กลีกรรม และอื่นๆ ทางโรงเรียนก็ประยุกต์วิชาเหล่านี้ให้องกับวัฒนธรรมไทย เช่น วิชาหัตถกรรม ก็สอนการร้อยมาลัย การจัดพานไหว้ครู การจัดดอกไม้ไหว้พระ เป็นต้น

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

อีกแนวทางหนึ่งในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมในเรื่องของการทำสื่อที่งานวิจัยฉบับนี้จะนำเสนอแนะว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เช่นหนังสืออินเดียนเรื่องพระพุทธเจ้า มหาศาสดาโลกที่เวริค พอยท์เอาเข้ามาที่นี่ก็น่าสนใจอีกเช่นกัน หลังจากนั้นก็มีเรื่องพระคิวัะ เรื่องภารตะ เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งแต่ละเรื่องก็เป็นเรื่องที่มีหลักธรรมสอนให้เป็นคนดี ประพฤติดี ถึงแม้ว่าจะมีมหายานหรืออินดูเข้ามาประกอบ เพราะในทางทำสื่อก็เพื่อขยายตลาดให้กว้าง โดยเฉพาะเรื่องพระพุทธเจ้า มหาศาสดาโลกก็เป็นประโยชน์อย่างมากต่อชาวพุทธทั้งหลาย และสามารถรับชมได้ทุกเพศทุกวัย ดูแล้วทำให้เข้าใจศาสนาพุทธมากยิ่งขึ้น และวิธีการถ่ายทำและการดำเนินเรื่อง เนื้อหาของเรื่อง และลีลาของตัวละครทำให้ดึงดูดความสนใจเป็นอย่างมาก หรือในประเทศไทยเรื่องจิตตนครที่ท่านอนิลมานทำนี้ก็น่าสนใจ เป็นการ์ตูนที่โรงเรียนสยามสามไตรก็มีโอกาสเปิดให้เด็กได้ชม แต่ถ้าเทียบจิตตนครกับซีรีส์อินเดียน จะเป็นไปได้ไหมถ้าจะนำจิตตนครมาทำโดยคนแสดงจริงเหมือนซีรีส์อินเดียน วิธีการทำสื่อก็คืออย่าไปคิดมาก คิดแค่จะทำอย่างไรคนจะติด บางช่องทางทีวีก็มีคนมาอ่านบาหลี และแปล ซึ่งมันไม่น่าสนใจ แต่ก็สารูที่ยังมีคนทำสื่อธรรมะให้เด็กสมัยนี้ นอกจากเรื่องของสื่อทางทีวีแล้วเด็กสมัยนี้ได้เสพสื่อจาก smart phone ตั้งแต่ ๒ ขวบ มีการยิงกัน ฆ่ากัน ถ้าเป็นเช่นนี้เด็กจะไปยิงใครตายก็ไม่รู้สึกหรรอก เพราะในเกมมันแสดงถึงการเป็น super hero ดังนั้นผู้ปกครองและครูอาจารย์ รวมถึงผู้ใหญ่ในชุมชนต้องมีหน้าที่กรองสื่อต่างๆ ให้กับเยาวชนด้วยเช่นกัน อีกแนวทางหนึ่งคือในการเรียนการสอนก็ต้องสอดแทรกธรรมะได้ทุกวิชา เช่น การวาดภาพ ก็อาจพาเยาวชนไปวาดภาพในวัด หรือวาดภาพต้นไม้ ใบไม้แห้ง แล้วโยงถึงหลักธรรม เข้าถึงสัจธรรมในชีวิต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มันเกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมได้หมด เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเกี่ยวกับหลักความเป็นจริง

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ	นายอัมพร พิณะสา
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
หน่วยงาน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
ที่อยู่/เลขที่	กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
สัมภาษณ์	วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑

**ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ประธานองค์กรประชาสัมพันธ์/ผู้เชี่ยวชาญ
สื่อ)**

**๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรม ในยุค Thailand 4.0
ได้อย่างไร**

ในการบูรณาการสื่อและกิจกรรมตัวทฤษฎีจะอยู่ในหลักสูตร แต่หลักที่เอามาใช้ในกิจกรรมนี้ กิจกรรมนอกชั้นเรียน หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมลดเวลาเรียนในห้องเพิ่มเวลารู้ข้างนอกนี้ ก็เป็นการศึกษาที่ไปทำอะไรต่างๆ เสร็จแล้วก็จะมีการตั้งเป็นชมรมวิถีพุทธแล้วแต่เขาจะตั้ง กลุ่มพวกนี้ก็จะมีการดำเนินความคิดอย่างเป็นอิสระแล้วแต่เขาจะตั้งกลุ่มกันไป เช่นไปวัด ไปร่วมประเพณีสำคัญ ไปใส่บาตร เขาก็ทำไป สุดท้ายเมื่อเรียนรู้มิติคุณธรรมผ่านทฤษฎีเอาคุณธรรมมาปฏิบัติผ่านจริยธรรมนั้น กระบวนการกิจกรรมต่างๆ นี้ คุณครูเองก็ต้องมีการประเมินว่าเมื่อเรียนแล้วนี่ สิ่งที่เราเรียนตั้งแต่อนุบาลจนถึง ป.๖ หรือเรียนตั้งแต่อนุบาลถึง ม.๓ หรือเข้า ม.๑ ถึง ม.๖ นี้ สุดท้ายแล้วเค้าเกิดคุณธรรมลักษณะไหน วิถีวัดมีหลายตัว วัดทั้งการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรม หรือพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง ต่อคนในครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อชุมชน เค้าก็จะมีตัวชี้วัดเค้าเรียกว่า ป.๐๓ ซึ่งจะมีการเช็คทุกปี ทั้งในระหว่างเรียน หลังเรียนหรือสิ้นภาคเรียนก็มีการเช็ค การตรวจสอบตรงนี้ โดยการเก็บข้อมูลเป็นรายงานภาคเรียนละหนึ่งครั้ง ซึ่งคะแนนการประเมินนี้มีผลต่อการศึกษาดูด้วยเช่นกัน เพราะแม้ว่าเด็กจะผ่านการสอบประเมินข้อเขียนแล้ว เด็กก็ต้องผ่านการประเมินพฤติกรรมด้วย เช่น ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกินร้อยละ ๗๐ หรือไม่ ซึ่งในอดีตก็เป็นคะแนนเดียวกับจิตพิสัย เพราะในเวลาเรียนหลักสูตรก็ได้กำหนดไว้ ๓ ด้าน พุทธศึกษา จริยศึกษา และทักษะ พิสัยที่ว่านี้ที่กำหนดเอาไว้ เราก็มารู้ตรงนี้ เพราะการประเมินก็จะประเมิน ๓ ด้านอยู่แล้ว ภาคการศึกษานั้นต้องเน้นในเรื่องเก่ง ดี มี สุข เรื่องเก่งนี้ไม่ต้องห่วงแล้ว แต่เรื่องดี มี สุข นี่ท้าทาย

หน้อย การเรียนการสอนทางสายพุทธนี้มีปัญหาจากอดีตสู่ปัจจุบันก็คือ อดีตวันหยุด วันโกน วันพระ ปัจจุบันก็คือเสาร์ อาทิตย์ มันไม่ค่อยตรง ทำให้ขาดกิจกรรมในชุมชน ครูกับพระ เด็กกับพระ วัดกับโรงเรียนก็ห่างเหินกันไป พ่อแม่ลูกก็สอนแต่ทฤษฎี หยุดกันวันอาทิตย์ก็ต่างคนต่างไป ความเป็นพุทธมันก็น้อยลงไป ที่นี้กลับมาทาง สพฐ. ซึ่งก็ได้รับโจทย์ว่าต้องทำอะไรจึงจะให้โรงเรียนสอนคุณธรรมได้ เป็นเหมือนกับวัด ซึ่งแนวทางที่นำมาใช้ก็มีเรื่องของคุณธรรม ๑๒ ประการ ก็กลายเป็นโรงเรียนคุณธรรมไปไม่ใช่โรงเรียนวิถีพุทธ แต่เป็นโรงเรียนคุณธรรมที่รองรับพุทธ คริสต์ อิสลามได้ แล้วพอมาทำโรงเรียนคุณธรรมนี้ ถ้าโรงเรียนไหนเป็นพุทธก็จะใช้โรงเรียนวิถีพุทธเป็นไปแบบนั้น และโรงเรียนวิถีพุทธนี้หมายถึงโดยปกติแล้วทุกโรงเรียนก็มีการนำหลักธรรมมาประกอบใช้เป็นการเรียนการสอน แต่อาจจะไม่ได้ชัดเจนเหมือนกับโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นต้นแบบซึ่งก็จะกระจายไปทุกจังหวัดทั่วประเทศ สำหรับโรงเรียนคริสต์ เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญ ก็เป็นโรงเรียนคุณธรรมแต่ก็มีการเรียนการสอนพุทธศาสนาในหมวดวิชาศาสนาเปรียบเทียบ โรงเรียนวิถีพุทธ ก็เหมือนกับวิถีชีวิตซึ่งอันดับแรกก็คือการละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใส ที่นี้ทำอย่างไรก็ต้องเริ่มจากต้องมีสติก่อน สมาธิแล้วค่อยเกิดปัญญา โดยขั้นที่หนึ่งก็ต้องรู้ว่าศีลนั้นคืออะไรก่อนแล้วนำไปปฏิบัติ ตรงนี้คือไม่ว่าคุณจะทำอะไรคุณก็ต้องคิดอย่างพุทธ แล้วจึงจะออกมาเป็นวิถีพุทธ ซึ่งถ้าเกิดปัญหาที่ต้องเอาหลักอริยสัจ ๔ มาจับ อันนี้คือวิถีพุทธแล้ว อะไรคือทุกข์ อะไรคือแนวทางที่จะดับทุกข์ มันก็เป็นวิทยาศาสตร์กลายๆ สมมุติเรียนวิทยาศาสตร์เค้าก็เอาแนวทางนี้ไปประยุกต์ใช้งานได้ นี่ถ้าเกิดปัญหาคิดอะไรไม่ออกงั้นไปนั่งสมาธิก่อน ดีไหม ไปคิดทบทวนหาวิธีพักจิตพักใจ ให้รู้ว่าทุกคนก็ต้องเกิดทุกข์ แต่ถ้าทุกข์ ทุกข์ ทุกข์ ทุกข์ จนไม่มีสติก็แก้ปัญหาไม่ได้ มันก็จะเป็นกระบวนการของมัน ซึ่งที่พูดนี้ก็เป็นกระบวนการ เช่นว่า หนึ่งเด็กจะนั่งสมาธิเมื่อไหร่ ขนาดไหน แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กนั่งสมาธิด้วยใจหรือแค่ถูกบังคับ หรือเค้าทำจากใจเค้าไหม เพราะเมื่อไหร่ที่ทำการบังคับก็ไม่สำเร็จ อันที่สองคือต้องทำให้เค้าเชื่อว่าแนววิถีพุทธนี้แหละคือทางที่จะช่วยแก้ปัญหาได้จริง ถ้าเค้าไม่เชื่อก็ทำอะไรไม่ได้ ในแนวทางตรงนี้เราจึงจัดรูปแบบวิถีพุทธให้เกิดขึ้น หรือโรงเรียนใดจะเข้าวิถีพุทธนี้เราก็บอกเลยว่าปัจจัยหลักคือผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ต้องเห็นสิ่งนี้ร่วมกันก่อนเราจะคั่นนะ เพราะถ้าพ่อแม่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางนี้ ครูก็ไม่ปฏิบัติ ผู้อำนวยการก็ไม่เอาจริงเอางัง ใส่เข้าไปอย่างไรก็ออกมาดีไม่ได้ ดังนั้นคุณสมบัตินักคิดโรงเรียนนี้ เราจะเริ่มจากผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ๓ ฝ่ายนี้ต้องเห็นดีเห็นงามด้วยกันก่อน แล้วพร้อมที่จะนำวิถีพุทธนี้เข้าไปใช้ในโรงเรียน ที่นี้ในส่วนย่อยนี้เราก็จะมีการประเมินคุณครูต้นแบบ ประเมินผู้บริหารต้นแบบ วิถีพุทธที่นำเอาหลักการไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิผล เราก็ต้องประเมินเค้าและจากนั้นนี่ก็จะมีประเมินผลผลิตคือประเมินผู้เรียน ถ้าหากเด็กคนไหนประสบความสำเร็จในการนำวิถีพุทธไปใช้เป็นเด็กดี เราก็มักจะให้รางวัลและคัดเด็กเหล่านั้น เช่น มาพบท่านนายกรัฐมนตรี หรือมีโอกาสให้ไปทัศนศึกษาหรือไปเรียนรู้อันนี้คือส่วนที่ได้ทำหลังการประเมินผลเป็นการให้รางวัลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการเป็นคนดี

๒. หากจะดำเนินกิจกรรมและสื่อ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ตงามนั้น ท่านคิดว่าควรจะมีรูปแบบกิจกรรมและสื่ออย่างไร

ในระหว่างกระบวนการเรียนรู้เราก็จะมีการจัดสื่อการเรียนหลายอย่างก็คือ ประเด็นที่หนึ่งสื่อที่ สพฐ. ทำเองนี้กับสื่อที่มันมีอยู่ในอินเทอร์เน็ตหรือสื่อที่มันมีทั้งส่วนอื่นผลิตมันมีหลายส่วน อย่างตอนนี้มีมูลนิธิเสถียรกุลที่เข้ามาให้ความร่วมมือ มีสถาบันพุทธที่เข้ามาช่วยเหลือแต่สิ่งที่ สพฐ. ดูแลเองก็คือการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนพุทธศาสนาในโรงเรียนนี้ ตรงนี้เราก็มักจะไว้ใจวิชา

สังคมศึกษา หนึ่งตัวเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์นี้เนื่องจากหลักสูตรเราเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานเราก็จะเขียนไว้ว่าเด็กจะต้องมีดี มีเก่งอย่างไรก็ถูกเขียนกำหนดไว้ในมาตรฐานตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลไปจนถึงมัธยม ๖ มันจะมีตัวชี้วัดเรื่องนี้อยู่แล้วในนั้น จากนั้นเราก็จะมีหนังสือเรียนซึ่งก็เป็นหนังสือเรียนที่สอดคล้องกับอนุบาล ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย ไล่กันตาม step ที่เด็กควรจะรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา อันนี้จะอยู่ในหนังสือ ที่นี้ต่อมาเมื่อหลักสูตรมีแล้วหนังสือเรียนมีแล้ว เราก็จะไปพูดเรื่องสื่อการเรียนการสอน ที่นี้สื่อมันมีหลายประเภท คือหนังสือที่เกิดขึ้นมาจากการที่ครูผลิตขึ้นมาเพื่อต้องการให้เกิดตามมาตรฐานนั้นหรือตามแผนการสอนของตัวเอง สองสื่อที่เกิดจาก สพฐ. ได้ทดลองจากโรงเรียนวิถีพุทธต่างๆ แล้วเห็นว่าดีและประสบความสำเร็จเราก็ไปถอดบทเรียนจากสื่อของเขามาเป็นในรูปแบบหนังสือก็มี ออกมาเป็นรูปแบบซีดี วีดีโอ วีทีอาร์ อันนี้ก็มี หรือแม้แต่สื่อที่หลวงพ่อบุญ พระ หรือใครต่างๆ ที่ทำขึ้นมาแล้วเราเห็นประโยชน์ว่าดีก็จะเก็บมาอยู่ที่สำนักนวัตกรรมซึ่งสามารถหาความรู้ได้เค้าเรียกว่าสำนักงานนวัตกรรมทางการศึกษา อยู่ที่ สพฐ. แล้วจะมีกลุ่มงานหนึ่งว่าด้วยกลุ่มคุณธรรมกับส่งเสริมผลิตสื่อด้านคุณธรรม จริยธรรมอยู่ใน สพฐ. อยู่แล้ว ส่วนรูปแบบกิจกรรมก็มีการจัดการเรียนการสอนนอกโรงเรียน เช่น ไปเข้าค่ายคุณธรรม หรือการเข้าค่ายธรรมะ ๒ สัปดาห์สำหรับเด็กที่จะเข้าเรียนมัธยม ๑ และมัธยม ๔ รูปแบบที่สองคือการนำกลุ่มปฏิบัติธรรมเข้ามาในโรงเรียน รูปแบบที่สามคือถ้าทำชั่วคราวชั่วคราวอย่างนี้ก็ไม่ยั่งยืนหรอก งั้นเราก็เอาพระมาสอนประจำเลย สัปดาห์ละ ๑ วัน ตอนนี้องค์กรที่เป็นต้นแบบในความร่วมมือของผู้ปกครอง ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี คือโรงเรียนบางบุญน่าน จังหวัดพิจิตร เป็นโรงเรียนระดับมัธยม

๓. ท่านมีแนวทางการประชาสัมพันธ์สื่อ /กิจกรรม (ข้อ ๒) ในช่องทางใด อย่างไร

ในการประชาสัมพันธ์ สพฐ. เป็นหน่วยงานที่กำหนดหลักสูตรเชิงนโยบาย หัวใจของ สพฐ. คือการกำหนดเด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ๔ ด้าน คือเก่งดีมีสุข โดยการทำงานจาก สพฐ. แล้วก็มีเขตพื้นที่ทั้งหมด ๒๒๕ เขต ภายในเขตพื้นที่ทั้งหมดก็จะมีโรงเรียนอยู่ ๒ กลุ่มคือ โรงเรียนประถม และโรงเรียนมัธยม ในโรงเรียนประถมก็จะมีอนุบาล ประถม โรงเรียนมัธยมก็มีมัธยมต้น มัธยมปลาย กระจายอยู่ทั่วประเทศ ดังนั้นหน่วยที่ขับเคลื่อนเยาวชนจริงๆ ก็คือ ตอนนี้องค์กร concept ว่าจุดแตกหักของคุณภาพผู้เรียนอยู่ที่ห้องเรียน คืออยู่ที่กระบวนการจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็นหัวใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน นั่นหมายความว่าเราให้ความสำคัญของความร่วมมือผู้ปกครอง ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน มาช่วยกันขับเคลื่อนตัวเด็กจะอาศัยฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตามลำพังไม่ได้แล้ว ภายใต้งานสื่อสารนโยบาย คือเรามีหลักสูตรเป็นตัวตั้งอยู่แล้ว ทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของหลักสูตรนั้น แต่หลักสูตรก็เป็นแกนกลางเท่านั้นนะ แต่ละสถานศึกษาก็ต้องทำการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับภูมิประเทศในชุมชนของตนเอง ดังนั้นหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนจะไม่เหมือนกัน ๗๐% เหมือนกันในส่วนหลักสูตร อีก ๓๐% จะถูกกำหนดให้เข้ากับท้องถิ่น เช่น ชุมชนผมทำนา ผมก็ต้องไปเติมหลักสูตรการเกษตรเรื่องทำนาให้สอดคล้องเข้ากันได้ ในส่วนของ สพฐ. เราไม่ได้ทำสื่อโดยตรงถึงเด็ก แต่เรามีเขตพื้นที่ที่จะทำหน้าที่นี้แทน ในการกระจายงบการทำสื่อนวัตกรรมนั้นมีทั้งส่วนที่ สพฐ. ขอตั้งงบประมาณไปที่สำนักงบบาง และของบลงมาเพื่อซื้อให้กับโรงเรียนอันนี้คือส่วนที่หนึ่ง ส่วนที่สองคือมีทั้งส่วนที่ให้เงินลงไปทั้งที่โรงเรียนและเขตไปช่วยกันผลิตและเผยแพร่ของตัวเอง และส่วนที่สามคือให้เงินสนับสนุนให้โรงเรียนผลิตและใช้เองโดยไม่ต้องไปแข่งขันกับใคร ผลิตใช้ในโรงเรียนเลย อันนี้มี ๓ ส่วน

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

ที่นี้สิ่งที่วันนี้ที่ทำไมพวกเราทำอะไรก็ยากไปหมด มิติสังคมไทยยังไม่สะท้อนที่ว่าคนทำดี และได้ดี ซึ่งมันเห็นง่าย ๆ จากการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนันต่างๆ แม้แต่อยู่ในโรงเรียนเอง เด็กๆ บางทีคนลอกก็ได้คะแนนดีกว่าคนให้ลอกแบบนี้เนี่ยะ ซึ่งมันมีอยู่ตรงนี้ว่าเมื่อใดก็ตามถ้าสังคมเราไม่ใสสะอาดควบคุมกันไปนั้น เราจะจัดการศึกษาสู่สังคมข้างนอกก็ไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้นในใจผมทำอย่างไรที่จะขับเคลื่อนประเทศให้ไปได้ ทุกครอบครัวก็ต้องเห็นคุณค่าต้องมีคุณธรรมร่วมกัน ประเทศชาติถึงจะไปรอด สถาบันครอบครัวควรจะเป็นหลักในการปลูกฝังคุณธรรมส่วนโรงเรียนจะเป็นส่วนเติมเต็มให้กับเยาวชน แต่ในปัจจุบันนี้การศึกษาไม่ได้ตอบโจทย์ความเจริญงอกงามในชีวิตนะ แต่ไปตอบโจทย์ทำอย่างไรถึงจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ทำอย่างไรถึงจะได้เรียนโรงเรียนดีๆ คณะดีๆ แต่เรียนคณะดีๆ ก็ไม่รู้ว่าชีวิตจะดีจริงหรือไม่ ดังนั้นการศึกษาควรจะเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตให้เจริญงอกงามไปในทางที่ดี อาจจะเรียนที่ศูนย์ก็ได้ อาจจะเรียนด้วยตนเองก็ได้ สาเหตุหนึ่งคือเด็กทุกวันนี้เกิดมาจากพ่อแม่ที่กลัวลูกจะลำบาก สังคมไทยเราตรงนี้ก็有一部分หนึ่งในการหลอมเยาวชน เพราะความลำบากก็เป็นการฝึกฝนเยาวชนให้เข้าใจวิถีการดำรงชีวิตเข้าใจผู้อื่นและท้ายสุดคือเข้าใจธรรมชาติและเป็นผู้มีคุณธรรมได้ เมื่อเด็กเผชิญปัญหาที่ก็จะรู้ว่าต้องแก้อย่างไรหลักธรรมจะช่วยเขา แต่ปัจจุบันเด็กสมัยนี้ไม่มีโอกาสได้รับหลักธรรมเป็นเครื่องดูแลจิตใจ เวลามีปัญหา ก็มีคนมา support แก้ให้ แก้ให้ แต่ในทางพุทธศาสนาเด็กต้องเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตัวตัวเองให้ได้ ต้องรู้ว่าทุกข์ของตนเองคืออะไร และใช้หลักของการมีศีล สมาธิ ปัญญา แก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ละคนมีระดับสติ สมาธิ ปัญญาต่างกัน ดังนั้นทุกคนต้องพึ่งตนเองให้ได้ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เป็นทางสายกลางและเป็นธรรมชาติ ที่นี้ทำอย่างไรที่จะสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปสอดแทรกเป็นสื่ออย่างหนึ่งอ้อเจ้า บุปเพสันนิวาสนได้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยากจะเห็นเยาวชนไทยได้ซึมซับหลักพุทธธรรมในพุทธศาสนา ในเรื่องของสื่อกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้มีมากมายหลายสื่อ แต่ปัญหาคือทำอย่างไรจะดึงเยาวชนให้มาสนใจ งานวิจัยชิ้นนี้ส่วนสำคัญคือเรื่องสื่อ ถ้าหากงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จนั้นหมายถึงการมีสื่อที่ดีออกมา สุดท้ายนี้ถ้าครูดีก็เป็นส่วนหนึ่ง โรงเรียนดีก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่ถ้ามีสื่อที่ดีที่ทันสมัย ทำในยุคสี่จุดศูนย์นี้ให้มันโดนใจของผู้เรียนเหมือนผมได้พูดถึงเรื่อง บุปเพสันนิวาสนี่ ถ้าสื่อสามารถเข้าไปแทรกอยู่ในกระบวนการ ไม่ว่าจะคุณเล่นเกมก็มีเกมเรื่องธรรมะ ถ้าคุณชอบกีฬาที่มีวิธีการเอาธรรมะเข้าไปแทรกอยู่ในนั้น ถ้าเป็นดนตรี ศิลปะหรืออะไรที่เค้าชอบ เราสามารถนำไปสอดแทรกอยู่ในนั้นได้ไหม สิ่งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ anywhere, anytime สามารถเรียนรู้ได้ เพียงแต่เค้าอยากจะเรียนรีเปลา่ อยากจะฝึกกรีเปลา่ ทำอย่างไรที่จะให้เด็กสนใจเรียนรู้หลักธรรมะและสามารถนำไปแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตของตนได้อย่างมีความสุข

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ	นายสิน สีสวน
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ
หน่วยงาน	ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
ที่อยู่/เลขที่	๖๙/๑๖-๑๗ อาคารวิทยาลัยการจัดการ (CMMU) มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนวิภาวดี รังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
สัมภาษณ์	วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ประธานองค์กรประชาสัมพันธ์/ผู้เชี่ยวชาญ
สื่อ)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรม ในยุค Thailand 4.0
ได้อย่างไร

หน้าที่หลักของศูนย์คุณธรรมจะเน้นเรื่องการเป็นองค์กรเผยแพร่ความรู้ที่เหมาะสมกับ
คุณธรรมในด้านสังคมไทย งานจะประกอบด้วย อันที่หนึ่งคือการพัฒนาในเรื่องขององค์ความรู้
อันประกอบด้วยคุณธรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทย อันที่สองจะส่งเสริมการเชื่อมโยงโครงข่ายที่ส่งเสริม
คุณธรรมตามกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคองค์กร ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ อันที่
สามก็คือเรื่องของสมัชชาคุณธรรมที่มีอยู่ในกฎหมาย สมัชชาคุณธรรมนี้เป็น platform กลางของ
หน่วยงานที่ส่งเสริมคุณธรรมทั้งหลายแหล่ ที่จะช่วยกันประเมินสถานการณ์ ช่วยกันแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ ใครไปทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และก็มองไปข้างหน้า ในทิศทางที่จะส่งเสริมคุณธรรม
ระดับประเทศว่าเป็นอย่างไร และควรจะมีรูปแบบอย่างไร อันที่สี่ก็เป็นเรื่องของสื่อที่จะรณรงค์
ส่งเสริมเรื่องคุณธรรม ในเรื่องของสื่อก็มีการผลิตและเผยแพร่ แต่งานของเราในการจะทำสื่อเราก็จะ
ประเมินดูสถานการณ์เป็นช่วงๆ ที่จะเกี่ยวข้องกับคุณธรรม หลังจากประเมินแล้วก็จะตั้งสมมุติฐานว่า
ถ้าจะทำให้ดี ควรจะต้องทำอะไร อย่างไร ก็จะมีนักวิจัยเข้ามาทำงานควบคู่ เมื่อวิจัยเสร็จก็จะทดลอง
ทำว่าควรจะเป็นแบบนี้ ใหม่นี้ใหม่ หลังจากสำเร็จก็จะมีการขยายผล การขยายผลก็มี ๒ ทางคือทาง
ราบระหว่างกลุ่มด้วยตัวเอง และก็ขยายผลทางตั้งก็คือการพัฒนา เป็นนโยบาย อย่างเช่น โรงเรียน
คุณธรรมที่ตอนนี้เป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการนี้ ศูนย์คุณธรรมก็ไปทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ที่จังหวัดพิจิตร ๓ ปี ร่วมกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และหน่วยงานอื่นๆ และเกิดการพัฒนาเป็น

นโยบาย งานของศูนย์คุณธรรมก็จะเป็นในลักษณะนี้ ในการศึกษาที่จะมีการทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการมาตลอด สุดท้ายก็จะทำการผลิตสื่อเผยแพร่องค์กร หน่วยงานต่างๆ กลุ่มเป้าหมายก็มีหน่วยงานภาคเอกชน ประชาชน องค์กรส่วนท้องถิ่น และชุมชน ที่ชัดเจนก็มีโรงเรียน ก็คือกลุ่มเป้าหมายจะเปลี่ยนไปในแต่ละปี เพราะจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ในเรื่องของอายุก็จะสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น โรงเรียนคุณธรรมก็จะสัมพันธ์กับอายุเด็กกว่าอยู่ในระดับโรงเรียน อาชีวะ หรืออุดมศึกษา ดังนั้นงานของศูนย์คุณธรรมจะไม่ได้ครอบคลุมทั้งหมดเหมือนกระทรวง ทบวง แต่งงานของเราจะเน้นเรื่องการศึกษาและขยายผลเป็นหลัก จะเน้นในเรื่องของการสร้าง Model และขยายผล เน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโรงเรียน ให้พวกเขาทำงานร่วมกันเอง ไม่ได้เน้นเครือข่ายศูนย์คุณธรรมกับชุมชน ในเรื่องของศาสนาก็มีส่วนในการส่งเสริมคุณธรรม ถ้าเราจะดูฐานคุณธรรมของประเทศไทยก็มีบ้าน วัด โรงเรียน เพราะในสมัยก่อนในชุมชนก็อิงกับวัด แต่ในสมัยนี้มันเปลี่ยนไปแล้ว ก็คือว่าศาสนายังอยู่ แต่ก็มีคนมองว่าเรื่องคุณธรรมไม่ใช่เรื่องของศาสนาเพียงอย่างเดียว คำว่าศาสนาต้องเรียนอย่างนั้นนะ หมายถึงพิธีกรรมทางศาสนาอะไรแบบนั้นนี่ จริงๆ แล้วผมมองว่าในเรื่องหลักของคุณธรรมนั้น อย่างไรเสียมันก็อิงศาสนา ไม่ว่าจะเป็ศาสนาใดก็ตาม เพียงแต่ว่าเวลาพูดถึงศาสนานี้คนมักจะไปมองที่การเข้าวัดปฏิบัติธรรม สวดมนต์ข้ามปี อะไรแบบนี้ ดังนั้นเวลาคนมองก็จะเห็นว่าเป็นการปฏิบัติกิจทางศาสนาอย่างเดียวกัด้านหนึ่ง อย่างไรก็ตามศาสนาก็เป็นพื้นฐานสำคัญในการบ่มเพาะเรื่องคุณธรรม ดังนั้นเราอาจจะไม่ได้พูดถึงศาสนาตรงไปตรงมาทั้งหมด แต่ทั้งหมดนี้ก็เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับศาสนา

ในเรื่องของการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสื่อ เป็นความท้าทายอย่างมาก เพราะหลักพุทธธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม ไม่ใช่เรื่องของความรู้แต่เป็นเรื่องของการลงมือปฏิบัติ ในสังคมวงกว้างเป็นสังคมของการบริโภคนิยม หรือคุณธรรมกับความยากจน คุณธรรมกับความเหลื่อมล้ำ คุณธรรมกับการเมือง ทุกอย่างในการดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับคุณธรรมทั้งหมด อย่างจะสอนคุณธรรมในเด็กนั้น ถ้าเด็กคนนั้นไม่ได้มีคุณธรรม เราก็ต้องหาวิธีที่จะทำอะไรให้เค้าลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่แค่การบัญญัติหรือเนื้อหาให้ฟังแค่ว่าศีลนั้นคืออะไร แต่จะต้องบอกโดยอ้อม แต่หาทางหลักที่จะดึงดูดให้เด็กเกิดความสนใจ จึงเห็นว่าสื่อและกิจกรรมต่างๆ มีประโยชน์อย่างมากในการชักนำให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้หลักพุทธธรรม ในเรื่องพุทธธรรมและคุณธรรมมันมีหลายระดับตั้งแต่ศูนย์ถึงร้อย อยู่ที่ว่าเราจะทำอะไรให้สังคมมีคุณธรรมและมีความโปร่งใส ก็มีคำถามว่าศูนย์คุณธรรมก็เกิดขึ้นนานแล้ว ทำไมภาคธุรกิจถึงมี ๒ บัญชีอยู่ หรือคำถามว่าทำไมถึงมีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้น ทำไมไม่โปร่งใส ซึ่งการรับรู้ของสังคมมันมีความต่างออกไปมาก และสังคมก็มีความคาดหวังสูงจนลืมนมองถึงช่องว่างทางสังคม ไม่ว่าจะมียุศูนย์คุณธรรมเกิดขึ้นมาอีกสิบองค์กร แต่ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกและคุณธรรม ความดีในการดำรงชีวิตแล้ว สังคมก็มีภูมิต้านทานอ่อนอยู่ดี ดังนั้นหากมีการปลูกฝังคุณธรรมในวัยเด็ก ก็เป็นการวางระบบที่ดีในการปลูกจิตสำนึกในเยาวชน ซึ่งเป็นสิ่งที่เหนืออยาก และเด็กก็อาจย้อนถามว่าจะสอนอะไรผม สังคมในปัจจุบันนี้ก็เป็สังคมที่ไล่บี้กัน สมมุติทำตึกหรือก็มีการขูดคู้กัน สังคมไม่มีใครสมบูรณ์ มีอะไรขึ้นมาก็ขูดคู้กัน เราต้องยอมรับความจริงแต่ต้องไม่จ้านนทต่อความจริง สังคมมีความซับซ้อน หลายองค์กรก็มองว่าศูนย์คุณธรรมทำอะไร อย่างไร มันก็มองระดับชาติ ก็ต้องมองทั้งระบบ และแผนก็เข้ามาเรื่อยๆ นะ เช่นแผน สปช. ก็ทำ สภท. มาไม่เอามันก็เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ

๒. หากจะดำเนินกิจกรรมและสื่อ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ต้งามนั้น ท่านคิดว่าควรจะมีรูปแบบกิจกรรมและสื่ออย่างไร

ศาสนาเป็นพื้นฐานของการบ่มเพาะเรื่องคุณธรรม ค่านิยม ๑๒ ประการของท่านนายกฯ นี้เราก็ทำ การสอนคุณธรรมไม่ใช่สอนแบบตรงๆ อาจต้องมีการสอดแทรกเสริมกับบุคคลอื่น ศูนย์คุณธรรมได้ทำกิจกรรมในการปลูกฝังเยาวชนในรูปแบบหนังสือชุด ๙ เล่ม โดยได้ร่วมมือทำกับมทิตล และอีกเล่มที่ศูนย์คุณธรรมได้ทำคือการส่งเสริมคุณธรรมในเรื่องของพอเพียง วินัย จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม ภารกิจของศูนย์คุณธรรมจะเป็นทั้งในด้านเชิงปฏิบัติการ ซึ่งโยงกับด้านนโยบาย และแผนแม่บทการพัฒนาส่งเสริม ทำให้เกิดการขับเคลื่อนศูนย์คุณธรรมแห่งชาติ สื่อที่ทำชุดที่ ๑ ก็เป็นพวกอาร์ต กอปปี อันที่ ๒ ก็จะเป็นพวกวีดิทัศน์ เช่น ดอกไม้บานสื่อสารความดี จะเป็นคลิปสั้นๆ ๓ นาทีก็จะพูดถึงแต่ละกรณีศึกษา เช่น พูดถึงเรื่องความพอเพียง เรื่องวินัย สุจริต จิตอาสา และก็จะมียุทธวิธีของรายการทีวี คือสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยชัดตรง และก็มีรายการกล้าทำดี ทำดีไม่มีที่สิ้นสุด ในแง่สื่อที่นั้นต้องเรียนตามตรงว่าเรายังไม่มีความเข้มแข็งพอทั้งในด้านของงบประมาณและความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณทำให้หา partner ได้ยาก ดังนั้นเราจะผลิตในรูปแบบเชิง content ซะมากที่ส่งไปเผยแพร่ตอนนี้ก็มีสื่อทางเคเบิลทีวี ส่วนในรูปแบบกิจกรรมที่ศูนย์คุณธรรมได้ดำเนินก็มีเรื่องของกิจกรรมค่ายอาสา ๓ วัน และการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในการจัดกิจกรรมอาสาภายในโรงเรียน ซึ่งการสอนคุณธรรมก็จะถูกสอดแทรกไปในเยาวชน ซึ่งแต่ละที่ก็จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัญหา และกรณีศึกษาของเยาวชนในโรงเรียนนั้นๆ

๓. ท่านมีแนวทางประชาสัมพันธ์สื่อ /กิจกรรม (ข้อ ๒) ในช่องทางใด อย่างไร

ในรูปแบบหนังสือมีการเผยแพร่โดยการกระจายเข้าสู่หน่วยงานและสถาบันการศึกษา และก็มีการทำหลักสูตรในการเผยแพร่ไปตามโรงเรียนด้วยเช่นกัน ส่วนสื่อวีดิทัศน์ก็จะมีเผยแพร่ทางทีวี และเวปไซด์ โดยรายการที่เผยแพร่ทางเคเบิลทีวี ก็จะได้รับความร่วมมือที่ดีจากช่อง True และก็มีทางช่อง ๕ เป็นเวลา ๕ นาที นอกจากนี้ก็มีการเผยแพร่ศูนย์คุณธรรมทาง Line, FaceBook, Website โดยใช้ชื่อว่า Moral Center สำหรับสื่อกิจกรรมค่ายอาสาที่เป็นโครงการที่ทำร่วมกับเยาวชนในชุมชน และสถานศึกษา

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

คุณธรรมไม่ใช่เรื่องของความรู้ แต่เป็นเรื่องที่ต้องลงมือปฏิบัติ Model บ้านเรามันมีปัญหา คือเรื่องคุณธรรมมันไม่ได้แยกจากโครงสร้างสังคมใหญ่ อันนี้ผมพูดถึงสังคมวงกว้าง คือเราไม่สามารถจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะอันที่ ๑ เค้ายู่ภายใต้โครงสร้างสังคมใหญ่ที่ทั้งบริโภคนิยม และวัตถุนิยมเข้ามาข้องเกี่ยว อันที่ ๒ นี้เวลาพูดถึงคุณธรรมกับความยากจน อันนี้ก็เกี่ยวนะคุณธรรมกับความเหลื่อมล้ำ คุณธรรมกับการเมือง ความเห็นของผมคือมันมีความสลับซับซ้อนเด็กจะมีคุณธรรมได้ต้องเกิดจากการปลูกฝัง และการเรียนรู้เนื้อหาจะเป็นเรื่องคุณธรรมแต่ไม่ใช่พูดเรื่องคุณธรรม มิฉะนั้นเด็กก็จะถอย จะต้องสอนแบบอ้อมๆ และการเผยแพร่คุณธรรมไปสู่เยาวชนควรที่จะได้ร่วมมือกันทั้งภาครัฐ และเอกชน ก็จะทำให้เกิดการเผยแพร่ที่เห็นผลชัดเจนและประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ไม่ควรต่างคิดต่างทำให้เกิดความซ้ำซ้อน

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ	ดร.สุปรีดา อุดลยานนท์
ตำแหน่ง	ผู้จัดการ
หน่วยงาน	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ที่อยู่/เลขที่	๙๙/๘ ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐
สัมภาษณ์	วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๑

**ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ประธานองค์กรประชาสัมพันธ์/ผู้เชี่ยวชาญ
สื่อ)**

**๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรม ในยุค Thailand 4.0
ได้อย่างไร**

ในเรื่องของ Thailand 4.0 นี้ ถ้ามองจริงๆ จะพบว่าในสังคมยุคถัดไปบอกว่า 1.0 สังคมเกษตรกรรมหรืออะไรก็ไป ถึงจุดนี้เองสิ่งที่มากระทบผู้คนมากมันก็จะเปลี่ยนแปลง หลายคนเปรียบเทียบเหมือนการทอผ้า 2 แขน แขนหนึ่งก็คือเรื่องของสังคมที่เปลี่ยนเร็วมาก เร็วมากสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจนก็คือ Generation ที่เราไล่กันมาจนถึง gen (Generation) Z ระยะของ gen สั้นลง สั้นลง คือการเปลี่ยนแปลงมันมากจนกระทั่งคนรุ่นหนึ่งแตกต่างจากอีกรุ่นหนึ่งจนเรียกว่าเป็น gen ใหม่แน่ชัด แคลง แคลง ที่ทำงานหนึ่งเดิมแค่ระหว่างสองเจนเนอเรชั่น ตอนนี้เป็นสามเป็นสี่แล้ว นั่นคือสังคมที่เปลี่ยนเร็ว อีกแขนหนึ่งคือเทคโนโลยีที่เปลี่ยนเร็ว เร็วมากจนเป็นสิ่งที่ทำลายเทคโนโลยีของเก่าด้วยซ้ำไป ที่นี้การเปลี่ยนที่ไปเร็วทั้งสองแขนนี้ คนก็หมุนตัวอยู่ ซึ่งในภาวะนี้เองพุทธธรรมก็น่าจะมีบทบาท หลายคนก็เชื่อว่าคนยุคนี้เองก็เริ่มในการที่หมุนเร็ว เคลื่อนเร็ว มีการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง ซึ่ง สสส. ก็มีโครงการในการ survey พบว่าเด็กที่อยู่ด้วยตนเองตั้งแต่อายุน้อยนี่เพิ่มสูงมาก เด็กเล็กๆ เด็กปฐมวัยถูกเลี้ยงด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และส่งผลกระทบต่อสมาธิสั้น ทุกอย่างต้องเร็วมาซ้ำสัก ๓ วินาทีนี่ก็หงุดหงิดแล้ว แคมเปญจะเอ่เลยออกมา เพราะ บิล เกต เอ็งก็ห้ามไม่ให้ลูกอายุ ๑๔ มีมือถือด้วยซ้ำ ในสังคมที่เปลี่ยนเร็วและมันอาจจะ change up คนรุ่นใหม่ที่มีความอดทนน้อยลงก็ดี พุทธธรรมเป็นแก่นความรู้ ความรู้เยอะ ความรู้เร็ว ความรู้หมุน หมุนโลก แต่สังขารบางอย่างคงที่อยู่ ความรู้ทางโลกเปลี่ยนเร็ว แต่ทางธรรมนี่มันคงทน พุทธธรรมคือหัวใจที่เป็นศาสนาแห่งเหตุผล ศาสนา

ที่เป็นแนวคิดปรัชญาและก็เป็นสัจธรรมพื้นฐาน จึงน่าจะมีความสำคัญกับ Thailand 4.0 มากขึ้นไปอีก ดังนั้นการติดอาวุธเหล่านี้ให้กับเยาวชนไทยที่อยู่ในประเทศที่มีศาสนาหลักอยู่แล้วนี้ คงจะยิ่งทวีความสำคัญ ขอบชื่นชม และเห็นชอบที่ผู้วิจัยได้ทำงานด้านนี้ นี่ก็เป็นยุคที่เปลี่ยนเร็วทำให้มีมิติที่ซับซ้อนขึ้น เมื่อเข้ามาก็ได้มีการคุยกันถึงเรื่องการทำปฏิบัติการความดี ทำธนาคารจิตอาสา จริงๆ แล้วหลักทางพุทธเองเป็นหลักแห่งความดี และความสุข พวกนี้ต้องอย่าลืม run ให้มันคู่กันไป ในความดีนั้นถ้าบางที่ไม่มีความดีรองรับพอแล้วนี้ บางครั้งก็ทำให้เกิดการติดติดอย่างผิดๆ และก็ทำให้มีปัญหาของความดีอีกแบบหนึ่ง แม้แต่พระท่านยังเอ่ยว่าความดีแม้เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าไปยึดถือ มันก็เริ่มเป็นสิ่งไม่ดี เพราะว่ามันก็ไม่เที่ยงเหมือนกัน ดังนั้นความดีต้องมีความจริงเป็นส่วนประกอบ และความดี ความจริงนั้นต้องนำไปสู่ความสุข การทำดีก็คือการให้หรืออะไรก็ตามก็ต้องนำมาสู่ความสุขด้วย ซึ่งก็เป็นมิติหนึ่งในการทำงานของ สสส. ที่จะต้องนำไปสู่ความสุขด้วยเช่นกัน สุขกาย จิต ปัญญา สังคม อันนี้เป็น พ.ร.บ.แห่งชาติเลย ปัญหาหรือจิตตะปัญญานี้ก็จะเน้นมิตินี้ ท่านบอกว่าถ้าทำความดีแล้วไม่เกิดปิติ ไม่เกิดสุข ทำแล้วทุกข์ ทำแล้วไม่เกิดความสำเร็จ อะไรก็ตาม มันก็ทำให้ไม่มันคงอยู่ไม่ได้ ดังนั้นความสุขต้องหล่อเลี้ยง ถ้าพูดถึงเด็ก ผมว่าก็ทำนองเดียวกันการทำให้การทำความดีของเด็กนั้นไปพร้อมกับความสุข ไม่ใช่ทำดีแล้วทุกข์ และปัญญาของเด็กก็จะเติบโต โตมากขึ้น มากขึ้น อีกเรื่องหนึ่งก็ยังมีมิติของการทำความดีที่เราอาจจะทำงานกับคนใกล้ตัว คนที่เรารัก แต่ก็ยากขึ้นในคนที่ไม่รู้จัก ใน 4.0 นี้แหละครับที่ทำให้คนไม่รู้จักเยอะขึ้น แต่จะมีคนที่รู้จักน้อยลง ไม่เหมือนสังคมหมู่บ้านที่เรา รู้จัก แต่ในปัจจุบันนี้เรารู้จักสังคมผ่านจอ FB. ฉะนั้นความเอื้ออาทร ความมุ่งหวัง ปรารถนาดี ให้ก็คงจะลดลงได้ และนอกจากระดับปัจเจกบุคคลแล้วก็ยังมีระดับสังคม งานของ สสส. ก็มีเป้าหมายที่จะช่วยให้สังคมมีค่านิยม และสิ่งแวดล้อม นามธรรมต่างๆ ที่ดีขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับระดับธรรมชาติและระดับระบบนิเวศน์ของโลก

๒. หากจะดำเนินกิจกรรมและสื่อ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดำรงมั่น ท่านคิดว่าควรจะมีรูปแบบกิจกรรมและสื่ออย่างไร

ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็ว โดยเฉพาะในยุค Thailand 4.0 ดังนั้นความซับซ้อนของการประยุกต์พุทธธรรมสมัยนี้ก็คงจะมีมากขึ้น แล้วก็ในสังคมที่มันเปลี่ยนไปในยุคสื่อก็จะมีทั้งความง่าย และความยากที่จะเกิดขึ้น ภูมิทัศน์ของสื่อก็เปลี่ยนไป องค์กรสื่อก็เจ๊งกันเป็นแถว ขนาดว่าเค้าก็มีความรอบรู้ มีความปรับตัวเร็วขึ้น แต่ก็เร็วไม่พอ ดังนั้นภูมิทัศน์สื่อใหม่ที่เกิดขึ้นทั้งสื่อใหม่ สื่อเก่า สื่อมวลชน ล้าหลัง ก็มีการปรับตัวมากขึ้น อย่าง สสส. ก็ปรับลดสื่อทีวีน้อยลง แต่เพิ่มสื่อทาง Social Media เพิ่มขึ้น ในด้านการโฆษณา สสส. ก็ทำงานกับเอเจนซีแบบภาคีไม่ใช่เชิงพาณิชย์ คนจำนวนมากมาทำงานกับ สสส. มาเอากล่อง สสส. มีรางวัลเป็นร้อยเลย เอเจนซีระดับ Top Ten อยู่กับเราหมด ส่วนเวลาเรา due กับสื่อเองราคาค่าโฆษณาก็จะถูกกว่าครึ่งเมื่อเทียบกับหน่วยงานต่างๆ ไปทั้งภาครัฐและเอกชน และได้ของแถม เช่น ป้ายตั้งโต๊ะ อะไรต่อมิอะไร หรือแม้กระทั่งช่องเคื่อก็จัดการสนับสนุนเพิ่มให้อีก ซึ่งสสส. ได้ให้ความสนใจในเรื่องของ Social Media มากขึ้น ในสังคม 4.0 ตัวกลางจะค่อยๆ หายไป นักนิเทศศาสตร์ก็ลดบทบาทลง เพราะคนจะนิยมสื่อตัวเอง ดังนั้นตัว media เริ่มหดตัวลง และบทบาทก็เปลี่ยน คนส่งเริ่มจะไม่ใช่นักวิชาชีพ ใน Land Landscape ที่เปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิด information มหาศาลท่วมท้น ที่นี้แหละเด็กก็ไม่จำเป็นที่จะต้องนั่งในห้องเรียน รอให้ครูป้อนสอน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมี information มากกว่าที่ครูพูดเยอะเลย ดังนั้นครูต้องเปลี่ยนบทบาทว่าทำอย่างไรจึงจะให้เด็กเกิดการพัฒนาศักยภาพในตนเอง และช่วยคัดสรร information

ที่ท่วมท้น ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากป้อนมาเป็นคัดกรองข้อมูลข่าวสารให้เด็ก เช่น โขว์ก่อนแซร์ ครูก็ต้องเป็นตัวกรองให้เด็ก ฉะนั้นในภาวะอย่างนี้ที่เรากำลังพูดถึงพุทธธรรม ส่งต่อพุทธธรรมไปถึงการรับรู้อะไรพวกนี้ก็เป็นเรื่องที่ซับซ้อนขึ้น ต้องเข้าใจเกมของการสื่อสารใหม่ ยกตัวอย่างที่ สสส. ทำสื่อตัวหนึ่งที่มีฉากที่แม่แวนคอค จากการที่ลูกเมา เป็นภาระ เราพยายามชี้ให้เห็นโทษของการกินเหล้าที่มีผลกระทบต่อครอบครัว อันนี้ไม่ใช่เรื่องจริงแต่มีฐานความจริง เพราะในการทำสื่อเผยแพร่ทางออนไลน์ ถ้าเนื้อหาไม่โดน ไม่กระชากใจ ภายใน ๕ วินาทีนี้ สื่อนี้ก็ถูกเลื่อนแล้ว เค้เลยต้องเอาฉากแรกให้มันแรง แต่ถ้ามันติดเมื่อไหร่ก็ค่อยมาจูนออก หรืออย่างเพลงสมัยนี้ intro ก็จะไม่ยาวแล้ว ไม่เหมือน hotel California ที่กว่าจะขึ้นคำร้อง สมัยนี้ทุกอย่างมัน change up กันหมดแล้วและสมาธิคนสั้น สมัยนี้ intro จะสั้น ให้คนฮิตคนติดกันแล้วค่อยมายาวทีหลังก็ไม่ว่ากัน เดียวนี้คนเปลี่ยนพฤติกรรมกันแล้ว แล้วก็ interactive มากขึ้นเรื่อยๆ มีการโต้ตอบ มีการส่งแชร์ การทำอะไรให้คุณแชร์ก็ถูกเรียนรู้กันมากขึ้น หรือพวก oral นี้ก็มีการเปลี่ยนเป็นเชิง negative ก็อาจมีหยาบคาย หยาบโลนกัน การทำสื่ออย่าใช้คำว่าอย่า เพราะคำว่าอย่าเป็นการกระตุ้น ดังนั้นคนทำสื่อต้องมีจิตวิทยาด้วย หรืออย่างบุหรี จะได้ผลก็ด้วยวิธีเอาคนอื่นเข้ามาเล่นด้วย เอาคนที่ไม่สูบและได้รับผลกระทบมาสื่อด้วย หรือการดื่มเหล้า ก็เล่นเรื่องการเมาแล้วขับ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเข้ามาเล่นซึ่งจะได้ผลกว่าการสื่อที่ตัวผู้เสพเอง เพราะตัวของฉัน ปอดของฉัน ไม่เกี่ยวกับใคร อีกรูปแบบหนึ่งในการเผยแพร่ของ สสส. คือกิจกรรมจิตอาสาการทำดี หรือกิจกรรมที่เน้นในภาคปฏิบัติ เช่น การงดเหล้าช่วงเข้าพรรษา ในมุมของการสร้างความสุข สุขภาวะองค์กรรวม เราก็มีหลักการคือว่าจะเปลี่ยนคนให้มีความสุขขึ้น โดยการเปลี่ยนถ่ายพฤติกรรมซึ่งก็ใช้การสื่อสารเป็นหลักอยู่แล้ว แต่การสื่อสารต้องทันสมัย และต้องเหมาะสมกับผู้รับสื่อ ถ้านำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้แนวคิดทำนองนี้ในการไปด้วยกันตั้งแต่เรื่องการสื่อสาร สัจจุดศูนย์ที่ต้องตามโลก แล้วก็เข้าใจ content และไม่ได้อยู่ที่สื่อตามลำพัง ต้องมี action ประกอบด้วย ต้องเน้นและออกแบบในภาคปฏิบัติที่ชัดเจน ที่ทันสมัยและให้เยาวชนมีส่วนร่วม และต้องออกแบบให้ถูกจริตกับกลุ่มเป้าหมายด้วย คำสอนของพระพุทธเจ้า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เราจะเลือกอะไรมาทำสื่อ ซึ่งการทำสื่อของ สสส. ก็จะได้รับความร่วมมือกับทีมครีเอทีฟ และเอเจนซีชั้นนำของประเทศ โดยต้นเรื่องการคิดเป็น จนท. ของ สสส. แต่ครีเอทีฟต่อยอดโดยกลุ่มคนโฆษณาและเอเจนซีมืออาชีพ เช่น โครงการจ๊ะเอ๋ที่ออกโฆษณาล่าสุดในตอนนี้

๓. ท่านมีแนวทางประชาสัมพันธ์สื่อ /กิจกรรม (ข้อ ๒) ในช่องทางใด อย่างไร

การเผยแพร่สื่อใช้ช่องทางทั้งทางทีวี ป้าย และ social media ที่มีฝ่ายเอเจนซีคิดงานให้ นอกจากสื่อทางวีดิทัศน์แล้วก็มีรูปแบบกิจกรรมที่ลงพื้นที่ตามชุมชนต่างๆ ในรูปแบบโครงการจิตอาสา

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

งานพุทธธรรมเป็นงานที่ยากมาก ยากกว่างานสุขภาวะมาก การประยุกต์แนวคิดทางพุทธธรรมที่เห็นการเผยแพร่ในวงกว้างก็คือธรรมกาย กับสันตโตศก ถึงแม้ว่า content จะผิดแผกไปบ้าง แล้วก็มีศูนย์คุณธรรม เห็นประโยชน์ในการปลูกฝังพุทธธรรมในเยาวชน แต่ก็ต้องออกแบบให้ถูกจริตของผู้รับสื่อด้วยเช่นกัน

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ	นายพณิชย์ สดสี
ตำแหน่ง	กรรมการบริหาร
หน่วยงาน	บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
ที่อยู่/เลขที่	๘๘ หมู่ ๒ ตำบลบางพูน อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐
สัมภาษณ์	วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ประธานองค์กรประชาสัมพันธ์/ผู้เชี่ยวชาญ
สื่อ)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรม ในยุค Thailand 4.0
ได้อย่างไร

ต้องตีความเรื่อง Thailand 4.0 ก่อน เป็นเรื่องของความเปลี่ยนแปลงในระบบ Digital ซึ่งคนก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในภาษาพระที่เรียกว่าอนิจจัง ไม่มีอะไรเที่ยง จริงๆ หลักพุทธธรรมนี้ คำสอนไม่ต้องเปลี่ยนอะไร คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่เป็นจริงและก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นความจริงที่ธรรมดา ความธรรมดาซึ่งพระพุทธเจ้าท่านค้นพบให้เราละ วิธีสอนก็เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ จนมาถึง 4.0 นี้ตั้งแต่ยุคอินเดีย จนถึงหมดยุคพระพุทธเจ้าท่านปรินิพพาน ถึงยุคที่อินเดีย เปลี่ยน ยุคที่พุทธศาสนาเฟื่องฟูสุดขีด จนถึงยุคที่พุทธศาสนาหายไป จนมาเป็นลัทธิทวารวดี จนมาเป็น สยามวงศ์ คำสอนก็เปลี่ยนแปลงในแง่วิธีการเสมอ ไปอยู่จีนก็เป็นมหายานใช้ใหม่ ไปอยู่ที่ไหนก็จะปรับ ไป แต่แก่นก็อันเดิม ยุคนี้ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอันหนึ่งซึ่งอาจจะรวดเร็วมาก และเปลี่ยนแปลง เยอะ เช่นห้าปีครั้ง สามปีครั้ง หรือทุกปี สิ่งที่เปลี่ยนคือวิธีเผยแพร่ จากเผยแพร่ด้วยพระไตรปิฎก เผยแพร่ด้วยการเทศน์ที่อยู่ในวัด หรือการ discuss กันในร้านข้าวต้ม หรืองานศพหรืออะไรแบบนี้มาสู่ การเผยแพร่พุทธศาสนาเป็นเน็ตออนไลน์ มันก็เท่านั้น มันจะบูรณาการหรืออะไรก็แล้วแต่ แต่แก่นพุทธ ศาสนาก็ยังเป็นเรื่องเดิมที่พระพุทธเจ้าพูดไว้ หลักธรรมยังเป็นเรื่องเดิมอยู่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง คำสอน มีแต่วิธีการเอาไปให้คนฟังหรือคนรับรู้ว่าจะรับรู้กันอย่างไร เพราะรสนิยม ยุคสมัยเรื่องสื่อ มีการเปลี่ยนแปลง จากหนังสือ จากการเล่า มาเป็นที่วี จากวิทยุมาเป็นเทปหรือซีดี วีดีวี เอ็มพีสาม เป็นสื่อสมัยใหม่ อินโฟกราฟฟิคอะไรก็ว่าไป วิธีการที่อยู่ในทีวี เองง่ายๆ ถ้าในแง่ของพีก็ยังมีสื่อที่เป็น

mass แต่ว่าสื่อที่เป็น mass และสื่อที่เรียกว่าถึงบ้านเลยใช้โทรศัพท์ ใช้อะไรแบบนี้ ก็ต้องมีวิธี present ให้เข้ากับคน ให้เข้ากับชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยนี้ คนเมื่อก่อนมีเวลาเยอะ ค่าก็มีเวลาอ่านหนังสือยาวๆ แต่เดี๋ยวนี้คนมีเวลาน้อยก็อ่านแค่สี่-ห้าบรรทัดก็จบ แต่มันก็มีข้อดีข้อเสียต่างกัน สมัยก่อนอ่านยาวๆ การอ่านก็เหมือนการปฏิบัติไปด้วย ก็จะเข้าใจลึกซึ้ง สมัยนี้ก็อ่านสั้นๆ อ่านได้ไว รู้เรื่องเยอะ แต่ผิวๆ ต้องใช้ความถี่ ต้องใช้เวลา เหมาะกับชีวิตคนสมัยใหม่ที่มีเวลาน้อย ซึ่งก็ต้องปรับให้เหมาะกับเวลาของผู้รับ แต่ก็ต้องมีทางเลือก ยกตัวอย่างเช่นเรามีเพจหน้าเดียวมีแค่สี่บรรทัด แต่อาจต้องมี link ด้านล่างเพื่อไปฟังหรือไปอ่านยาวๆ ถ้าในแง่ทีวีนี้ ทีวีเป็นสื่อธุรกิจที่มีมูลค่า เราก็คงต้องแบ่งเวลาให้ในแง่ของการเผยแพร่คำสอนพุทธศาสนา การเผยแพร่ก็มีหลายแบบถ้าเป็นสื่อทีวี นี้พูดถึง 4.0 นะ เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ในทีวีถ้าเผยแพร่ธรรมะตรงๆ มันก็ไม่น่าดู คนดูก็เปลี่ยนช่อง ยิ่งสู้ในด้านธุรกิจด้วย โจทย์ยากของผู้ผลิตก็คือทำอย่างไรให้มีความน่าดูและมีแก่นของคำสอน พระพุทธเจ้าผ่านหลวงพ่ หลวงปู่ อะไรก็แล้วแต่ที่ท่านสอนให้นำมาสนใจ หากจะเผยแพร่ธรรมะในเยาวชน อันดับแรกคือเราจะต้องรู้จักเยาวชนก่อน อย่างสมัยก่อนก็มีเวลาเยอะเหมือนเดิมของเล่นน้อย สมัยนี้ธรรมะเป็นเรื่องยาก เพราะคู่แข่งมันเป็นอะไรที่อะไรก็สู้ยาก เช่น เกมส์ ยูทูป เฟสบุ๊คอะไรของเด็กสมัยนี้ ที่นี้ก็ต้องคิดว่า ต้องศึกษาพฤติกรรมของเด็กสมัยใหม่ แล้วก็มีกิจกรรมอะไรที่เค้าต้องทำ เพราะว่าไม่มันเค้าจะตก trend คุยกับเพื่อนไม่รู้เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการฟังเพลง การเล่นเกม อะไรสารพัดต่างๆ ตามยุคตามสมัย ศาสนา คำสอน เป็นเรื่องที่ให้อะไรลึกๆ ยากๆ ไม่ได้เลย อย่างเด็กๆ อาจจะต้องมุ่งไปเรื่องเช่นทำอย่างไรให้รู้สึกว่ามีเท่ การสัมผัสคำสอนแล้วเท่ แล้วรู้สึกว่าจะจะเป็นแค่มอสโต้ อาจจะเป็นอะไรที่คุยเก่งๆ กับเพื่อนได้ แต่ว่ามีสาระ คำไม่ยาก คำภาษาที่สัมผัสง่ายของเด็ก เยาวชนอะไรอย่างนี้นะ แล้วก็เหมือนเดิมต้องมี step ต่อไป มีขั้นกว่า ขั้นสุด บางทีก็ต้องใช้คน ใช้ดารา ใช้คนที่พวกเขาสนใจ อย่างเช่นพี่ตูนสมมุตินะ หรือเช่นตลก เช่น หม่ำ จ๊กมิก อะไรแบบนี้ บางทีให้พูดอะไรออกมาหรือบางทีก็ไปแทรกอยู่ในสนามน้ำ (จำอวดหน้ามาน) หรือบางทีก็ไปอยู่ในรายการที่เยาวชนดูเยอะ เช่น รายการคนอวดผี อันนี้พูดถึงเวิร์คพอยท์นะ บางทีเราดูก็เป็นรายการผีธรรมดาแต่ก็แทรกเรื่องกรรมเวร เรื่องคำสอน เรื่องให้รู้ดีรู้ชั่ว คือพวกนี้บางทีก็ฟังดูเหมือนไม่มีอะไร ฟังเรื่อยๆ บ ่อ ย ๑

มันก็เข้าใจเหมือนกันนะ อย่างกรณีของรายการคนอวดผีนี้ซึ่งมกายนมากเลย ชื่อต้องมกายน ถ้าไม่มกายนไม่ดู แต่ก็จะมีการสอนเรื่องกรรมแฝงอยู่เยอะ เราก็ดีใจ ยุคหนึ่งเราก็เล่นเรื่องการทำแท้งเยอะมาก เพราะยุคนั้นมีการทำแท้งกันเหมือนเป็นเรื่องปกติ ซึ่งเราในฐานะผู้ผลิตสื่อ เรามันไม่ปกติ สมัยก่อนใครท้องแล้วไปทำแท้งนี่เรื่องใหญ่มาก เรื่องใหญ่ระดับมันไม่ได้เลยนะ เออถ้าท้องก็โอเคมันพลาดไปแล้ว แต่ถ้าทำแท้งด้วยนี้มันแย่มาก แต่พอมาถึงยุคหนึ่งก็ไม่เห็นเป็นไรเลย ทำไมมันกลายเป็นอย่างนี้ละ เราก็เล่นเรื่องนี้หนัก เราก็เป็นไม้กระโดกสังคมนะ คนมันก็เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง เอาเรื่องกรรมเรื่องเวร เรื่องผีเรื่องสาธุมาขู่เข้าไป ในที่สุดคนก็เริ่มพูดถึงเรื่องนี้เป็นเรื่องเป็นราว รายการคุณพระช่วยก็เป็นอีกรายการหนึ่งที่ช่วยเผยแพร่ธรรมะ ส่วนรายการอื่นเราไม่ได้ชัดเจนว่าเราจะสอนธรรมะกัน อย่างเช่นตอนนี้ก็มีรายการหนึ่งที่เวิร์คพอยท์จะทำ คิด concept หมดแล้ว แต่ขอยังไม่บอกนะ จริงๆ แล้วเวิร์คพอยท์นี่ถ้าเป็นอะไรที่เกี่ยวกับพุทธศาสนานี้สนับสนุนนะ ง่ายๆ ผู้บริหารทุกคนนี่ปฏิบัติธรรมกันนะ อย่างพี่นิตล ๕ เป็นเรื่องที่ทำมาตั้งแต่เด็กแล้ว พอทำไปมันจะเรียกว่ากรรมบถ ๑๐ รู้จักใช้ไหมความละเอียดนะ สมมุติว่าการฆ่าสัตว์นี้ ยุ่งไม่ตบหรือก คัดยังไม่คิดเลย เราไม่ได้บอกว่าเราเป็นคนดีนะ แต่พอทำไปเรื่อยๆ มันจะมีความละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ ที่นี้เราก็เหมือนกับการฝึกนะ การฟังผ่านสื่อฟัง

ไปเรื่อยๆ แค่ว่าจะเข้าใจและจะไปถึงขั้นละเอียดไปเรื่อยๆ พี่เชื่อว่าอย่างนั้น ง่ายๆ อย่างเช่น สมมุติว่าเราเรื่องซีรีส์อันหนึ่ง ซีรีส์เรื่องพระพุทธเจ้ามหาศาสดาโลก เสียเจียงซื้อลิขสิทธิ์นี้มาจากอินเดียและก็นึกถึงพวกเรา อยากให้มาเผยแพร่ เมื่อสี่ปีที่แล้วซีรีส์อินเดียคิดว่าจะมีคนดูไหม ไม่มีใครคิดจะดูหรอก แรกๆ ที่ซีรีส์เรื่องนี้มาถึงเวิร์คพอยท์นี้ ทีม marketing สายหัวทุกคน แต่บอร์ดบริหารมีพี่ดา พี่จิก และพี่ พวกเราสามคนนี่ก็เป็นผู้ปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว ก็จะเอานะ สมัยนั้นเอาซีรีส์อินเดียลงนี่ก็หาเรื่องแท้ๆ แต่เราก็คิดว่าเป็นเรื่องของพระพุทธเจ้า และเป็นความเชื่อเรา และเสียเจียงก็ดี ทำไปเถอะ คือทุกคนอยากเผยแพร่เรื่องนี้ เวิร์คพอยท์ก็เอามาทำเพลงใหม่ ตัดต่อใหม่ ใส่ชื่อ ทำอย่างไรให้ดูง่าย ทำอย่างไรให้จดจำตัวละครได้ ทำอย่างไรให้ย่อยง่ายๆ ทำให้คนสมัยใหม่ หรือคนยุคเก่ามาดูแล้วมันก็ชอบ เพราะในละครอินเดียเค้าทำเก๋อยู่แล้ว แต่ในแง่เรื่องแก่นสาร แก่นของเรื่อง โอเคมันอาจจะจริงบ้างไม่จริงบ้าง เป็นเรื่องเขียนบทบ้าง แต่ถ้าคิดถึงประโยชน์มหาศาลเลยนะ แต่เค้าก็เขียนจากพระสูตร พระอะไรของค่านันแหละ ตามพระไตรปิฎกที่เค้าเขียนๆ กันไว้ เรื่องที่เล่ากันมา ซึ่งการทำอะไรแบบนี้ จริงๆ แล้วช่องอื่นเค้าไม่ทำกันหรอก และก็เป็นที่แรกที่ทำให้เกิดการเติบโตของซีรีส์อินเดีย ตอนนี้เวิร์คพอยท์ก็เอาเข้ามาอีก ๒ เรื่องคืออเล็กซานเดอร์ และโปรุส หลังจากพระพุทธเจ้า ๒๐๐ ปี ท่านเสด็จปรินิพพานไป ๒๐๐ ปี อเล็กซานเดอร์มหาราชบุกเข้ามา มันเป็นเรื่องของคนสองเมืองซึ่งมันก็มีเรื่องชีวิต เรื่องแก่น เรื่องความซื่อสัตย์อย่างนี้อยู่ในเรื่อง เดี่ยวลองดูนะ อาจจะไม่แก้เรื่องคำสอนของพระพุทธเจ้าเยอะ แต่ไปแก้เรื่องมันมีหลายเรื่องอยู่ในนั้น มีเรื่องคุณธรรมความดีด้วย มันก็ดีนะ เหมือนเราดูหนังจีนสมัยก่อนที่มีเรื่องคุณธรรม จะบอกว่ามันไร้สาระทั้งหมดมันก็ไม่ใช่ กลับมาเรื่องเวิร์คพอยท์เราก็มีความคิดที่จะทำอะไรอย่างนี้อยู่เรื่อยๆ เพียงแต่ว่าพอมันเป็นเรื่องธุรกิจด้วยปุ๊บเราก็ต้องคิดหนัก เพราะธุรกิจก็ต้องไปได้ด้วย ไม่ได้หมายถึงว่าต้องได้กำไรแต่อย่างเดียว อย่างคุณพระช่วยทำสี่-ห้าปีแรกขาดทุนตลอด แต่ก็ทำเพราะว่าเราเองเราชอบ

๒. หากจะดำเนินกิจกรรมและสื่อ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ตงามนั้น ท่านคิดว่าควรจะมีรูปแบบกิจกรรมและสื่ออย่างไร

หลักธรรมจะเป็นเรื่องของนามธรรมถ้านำเสนอในรูปแบบละครทีวี คนจะไม่เชื่อ จะรู้สึกว่ามัน fake เช่นการนำเสนอเรื่องพรหมวิหาร ๔ ถ้าทำเป็นละครทีวีคนไม่ดู เพราะพรหมวิหาร ๔ เป็นเรื่องของ inspire แนะนำให้ทำออนไลน์ โดยการไปหาเรื่องของคนที่มีความเมตตาต่อคนอื่น อย่างเช่น เจ้าคุณอลงกต (วัดพระบาทน้ำพุ) ที่ทุ่มเทชีวิตให้คนอื่น ให้เอาเรื่องของท่าน คำบางคำ บางมุมของชีวิตท่านที่เกี่ยวข้องกับพรหมวิหาร ๔ เนื้อหาไม่ต้องยาว คือดูไม่เกิน ๕ นาทีแล้วต้องเลิกเข้าใจแล้ว เป็นการ drive บนโอเดียหรือความรู้สึกคนให้รู้สึกอยากทำบ้าง ไม่ยาก เป็น mind set ที่ทำให้รู้สึกว่าคุณนี่เป็นคนที่ดีคนอื่น ทำเพื่อคนอื่น หรืออย่างคุณป้าที่เลี้ยงหมาเต็มบ้าน ด้วยการที่มีเมตตา กรุณา มุติตา และมีการวางเฉยด้วย เช่นเวลาหมามันป่วย มันตาย ให้ใช้วิธีการสื่อสารแบบนี้จะได้ผลกว่า โดยการยิงเป็นเพจ เป็นคลิป อะไรที่สั้นๆ ที่เหลือก็ไปหาวิธีทำอย่างไรให้มัน (เผยแพร่) กว้างๆ มันได้ผลกว่า

๓. ท่านมีแนวทางประชาสัมพันธ์สื่อ /กิจกรรม (ข้อ ๒) ในช่องทางใด อย่างไร

การเผยแพร่ของเวิร์คพอยท์จะใช้ช่องทางสื่อทีวี และสื่อออนไลน์ การยิงเพจ หรือคลิป อาจมีการพูดคุยกับเว็บทั่วไป เช่น sanook ก็ได้ โดยการจ่ายค่า media ให้ลงโฆษณาออกเป็นวงกว้าง และคลิปนี้ระยะยาวมันคงอยู่ คนก็ได้ประโยชน์ นอกจากการเผยแพร่ช่องทางนี้แล้ว อีกสื่อหนึ่งที่ใช้ได้ผลคือการยิงสื่อผ่าน facebook หรือ youtube โดยเฉพาะใน facebook ก็สามารภที่จะเลือก

กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้ ขึ้นอยู่กับ content คุณโดนรีปาว อย่างเช่นเพจอื่น ที่ทำเรื่องอีเปรี้ยว ก็ตั้งเปรี้ยวปรี๊ดขึ้นมา ซึ่งจริงๆ เพจนี้เปิดมา ๒ ปีกว่าแล้ว หรือการทำคลิปแล้วยิ่งไป มันก็จะช่วยยอดรีวิวขึ้นมาทันที ซึ่งการยิงโฆษณาหรือสื่อ content ทางออนไลน์เป็นวิธีที่สามารถวัดความนิยมได้อย่างทันที และทราบผลได้เร็วกว่าตั้งหรือแป๊ก

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

พระพุทธเจ้าสอนหลายเรื่อง ปลายทางคำสอนพระพุทธเจ้าคือนิพพาน คำสอนของพระพุทธเจ้าคือแนวการปฏิบัติ ทุกอย่างในโลกนี้คือการสมมุติ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป วิปัสสนาเปรียบเหมือนกำลัง และแผนที่ ในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมให้กับเยาวชนนั้น ให้ดูที่รูปแบบเป็นหลักแล้ว content ค่อยตามมา อย่างเช่น หนังสือภาพและเสียงที่สามารถเสียบต่อกับหูฟังที่เยาวชนสามารถมองเห็นภาพจากหนังสือ และได้ยินเสียงจากหูฟัง

คำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม
ในยุค Thailand 4.0

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ นายอิทธิพล สุริรัตน์
ตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ
หน่วยงาน บริษัท แม่น้ำร้อยสาย จำกัด
ที่อยู่/เลขที่ ๑๒๑๓/๔๔๔-๔๔๕ ซอยลาดพร้าว ๙๔ ถนนลาดพร้าว แขวงพลับพลา
เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐
สัมภาษณ์ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น (ประธานองค์กรประชาสัมพันธ์/ผู้เชี่ยวชาญ
สื่อ)

๑. ท่านคิดว่าหลักพุทธธรรม สามารถนำมาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรม ในยุค Thailand 4.0
ได้อย่างไร

Thailand 4.0 หรือ Digital 4.0 ในความคิดผมนี่คือ ในแง่ของปัจเจกของมนุษย์ทุกๆ ไป
เมื่อก่อนเรอยู่กับโลกที่มันมีเวลา อยู่กับสิ่งต่างๆ อยู่กับสิ่งรอบตัวมีเวลาครองสิ่งต่างๆ มากขึ้น แต่โลก
ปัจจุบันนี้อยู่แค่มือถือ ทำให้สิ่งต่างๆ เข้ามาเร็วมาก เร็วมาก กระทั่งทุกวันนี้จะไม่มีให้อ่านอะไรยาวๆ
แม้กระทั่งเล่าอะไรที่มันยาวเกินมากๆ เราก็ไม่อ่าน เราก็ปิดไป เพราะฉะนั้นในยุคนี้เนื้อหาต้องเล็ก
ต้องแคบและต้องเร็ว ดังนั้นการทำสื่ออะไรขึ้นมาก็ต้องทำให้มันน่าสนใจ มันต้องดึงคนเข้ามาสนใจ
ดังนั้นในแง่ของเนื้อหาพุทธธรรม ถ้าให้เหมาะสม และในแง่ของสื่อเอง มันจะมีเรื่องในฐานะที่อยู่กับวงการ
สื่อ อันที่หนึ่งคือกลุ่มเป้าหมาย การที่เราจะเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายอย่างเช่นเยาวชนนี้ สิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพล
ต่อเยาวชน นั่นคือพ่อแม่ ดังนั้นในการให้ความรู้จะเน้นไปที่พ่อแม่ด้วย เพราะพ่อแม่ก็มีบทบาทกับลูก
มากในเรื่องของการเลี้ยงดู อย่างเช่นเวลาทานข้าว บนโต๊ะอาหารจะเห็นพ่อแม่เลี้ยงลูกด้วย I-Pad
อย่างนี้ก็มี ทีนี้กลับมาในแง่ของพุทธธรรมกับสื่อ การบูรณาการเข้าไปอย่างไร ก็จะต้องอยู่ที่ content ที่โยง
มาว่ามันเร็วมากๆ content ที่ทำให้เด็กและพ่อแม่มีความสนใจมากยิ่งขึ้น ทีนี้ในเรื่องของเนื้อหาเอง

อยู่กับเทคโนโลยีอย่างไร ถ้าเราอยู่อย่างเป็นทาส หรือใช้มันอย่างเป็นทาส เราก็จะเป็นทาสของสื่ออย่างทุกวันนี้ ที่เราต้องขังอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าเราแปลงมันเป็นฉันทะ ในการที่เราเรียนรู้อะไรจากตรงนี้บ้าง เราก็จะเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่ดี ส่วนสองในก็เป็นเรื่องของการสื่อสารกับตนเองทำให้มีการเข้าหาสัมมาทิฐิได้ สัมมาทิฐิเป็นเรื่องของศีล การควบคุมตนเองกับสิ่งที่อยู่ข้างนอกอย่างไร กับคนรอบข้างอย่างไร กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร

๒. หากจะดำเนินกิจกรรมและสื่อ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ตงามนั้น ท่านคิดว่าควรจะมีรูปแบบกิจกรรมและสื่ออย่างไร

การเผยแพร่หลักธรรมด้วยสื่อ VR. ผมว่าต้องมีย่ออย่างอื่นประกอบด้วย เพราะคนไทยชอบอะไรที่สำเร็จรูป เหมือนๆ กับว่าเหมือนเป็นคลินิกทางใจ ทุกวันนี้เรามีแต่คลินิกทางกายแต่คลินิกทางใจไม่มี คือมันคล้ายๆ เป็นคลินิกทางใจ คือในการดำเนินชีวิตนี้ศาสนาพุทธมีคำตอบให้หมดแล้ว แต่ว่าเหมือนคลินิกหมอกหัก ออกหักมาทางนี้ เรามีคำตอบให้คุณ วัยรุ่นนอกหักใช้ไหม มาทางนี้เรามีคำตอบให้ ด้วยหลักพุทธธรรมอะไรบ้าง หนึ่ง สอง สาม สี่ แต่ต้องไม่ใช่บาลี ไม่ได้อ้างบาลีพอบาลีปู่เราก็หนีกันไปหมดเลย เราต้องทำอะไรที่มันง่ายๆ ง่ายๆ เข้าไว้ แล้วค่อยโยง เพราะว่าคนไทยนั้นชอบอะไรสำเร็จ แล้วถ้า VR. นั้นเป็นส่วนเสริมเข้ามาให้เห็น เพราะว่า VR. มันทำอะไรยาวๆ มากไม่ได้ แต่ถ้าทำกับเด็ก ก็ให้เด็กมาทัวร์ มาเที่ยววนรอกัน มาเที่ยวสวรรค์ มาเที่ยววนรกด้วย VR. รับรองขนหัวลุกแน่นอน แต่ว่าผมว่าสื่อพวกนี้มันต้องรวมๆ กัน ทีนี้ก็ดี อย่างตอนนี้ก็มีคุณหมอบางท่านทำห้องเรียนพ่อแม่ ที่สอนเกี่ยวกับหลักการเลี้ยงลูกซึ่งอันนี้ก็ดี นำหลักจิตวิทยาเชิงบวกเข้ามาช่วย โดนการนำ social media เข้ามาช่วยที่เชียงใหม่ก็มีการอบรมพ่อแม่

ในการทำสื่อสำหรับเด็กด้วย VR. นี้จะทำการโดยโยงหลักธรรมเกริ่นก่อนการเข้า VR. เพราะ VR. ไม่ได้อยู่กับที่ แต่สามารถไปได้หลายๆ ที่ โดยอาจจะโพกัสที่เด็กแล้ว ก็อาจจะเพิ่มผู้นำชุมชนเข้าไปด้วย หรือเป็นพ่อแม่ ซึ่งก็อาจเปลี่ยนเรื่องไปตามกลุ่มเป้าหมาย ยกตัวอย่างเช่น อย่างผมทำเป็น VR. หรือโรงหนัง ๓๖๐ องศาเคลื่อนที่ซึ่งไม่รู้จะตั้งชื่ออย่างไร ไปยังสถานที่ต่างๆ และก็มีมุมหนึ่งที่เป็นคลินิกด้วย ให้คำปรึกษา คนให้คำปรึกษานี้ไม่ใช่เป็นตัวบุคคลนะ เป็นทัช สกรีนมากกว่า เป็นดิจิทัลมากกว่า เพราะถ้าเป็น one by one เดียวก็ลิม เป็น digital ก็สามารเก็บข้อมูลได้ เช่นว่าเราอาจจะมีปัญหาอกหักรักคุณมากกว่า ปัญหาเด็กติดเกม หรืออาจจะมีพ่อแม่มาเล่นด้วย ว่าทำไมลูกดื้อ หรือมี solution อะไรที่มันเป็นเกมและสามารถดึงเข้าหาหลักธรรมได้ เช่นทำเป็นเช็ทซี หรืออุไต่บันได จากข้อ ๑๗ ให้ผ่านไปข้อ ๓๐ และมีหลักธรรมประกอบในข้อนั้น

๓. ท่านมีแนวทางประชาสัมพันธ์สื่อ /กิจกรรม (ข้อ ๒) ในช่องทางใด อย่างไร

ในการเผยแพร่ธรรมะ หรือข่าวสารข้อมูลใดๆ สามารถทำออกมาได้หลายช่องทาง ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย เช่นในชุมชน รถแห่ก็ยังมีใช้อยู่ หรือในสังคมเมืองสื่อออนไลน์ก็มีบทบาทมาก อย่างเช่นสื่อที่ลูกผมใช้เรียน เช่น kahoot นี้ น่าสนใจ เป็น application ที่น่าสนใจและต้นทุนการทำก็ลงทุนไม่สูง ถ้ามีการพัฒนาหลักพุทธธรรมเป็น application จะเป็นที่น่าสนใจและสะดวกในการศึกษา เช่นอาจจะเป็นคำถามหรือเป็นภาพที่เด็กแย่งกันตอบ ในวิธีนี้เราก็ปรับเปลี่ยนจากการศึกษาเรื่องศาสตร์อื่นๆ มาเป็นหลักพุทธธรรมแทน สื่อที่เจ๋งคือต้องสามารถนำมาใช้ได้ anytime, anywhere ใส่ชุดนอนมาเล่นก็ได้

๔. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอื่นๆ เกี่ยวกับงานวิจัย

ในเรื่องของสื่อ VR. กับ AR. มีความเหมือนและต่างกัน คือ VR. ย่อมาจาก Virtual Reality คือภาพจำลองเสมือนจริงคือใช้มือถือและใส่หน้ากาก ซึ่งอันนี้ภาพจะอยู่ข้างในแต่มันจะปรากฏเป็น ๓๖๐ องศา มันใช้ระบบที่เป็น passive ไม่ได้เป็น active เป็นภาพเสมือนจริงที่ทำให้เรามองเห็นได้รอบเสมือนจริงเหมือนเราได้ไปสู่โลกอีกโลกหนึ่ง ไปสู่โลกใหม่ ยกตัวอย่างเช่นในต่างประเทศเค้ามี VR. Cinema ที่เนเธอร์แลนด์เป็นที่แรกของโลก เค้าก็มานั่งเก้าอี้หมุนๆ แล้วก็ใส่แว่นเค้าก็ทำหนังขึ้นมาพาเราไป เค้าติดกล้องไว้ที่ตัวนกและเอาเครื่องบินเล็กพารามอเตอร์บินตามนกเปิดโลกเราเลย อันนี้คือ VR. สำหรับ AR. คือการที่เราใช้กล้อง ใช้ device อันไหนก็ได้ เช่น I-pad, Smart phone แต่ต้องมีกล้อง แต่กล้องดิจิทัลไม่ได้ พอส่องเข้าไปที่ เกิดการที่เราใช้กล้องไปอ่าน code ซึ่งไม่ใช่ QR. code เพื่อให้กล้องอ่าน code นั้น อันนี้เป็น AR. ย่อมาจาก Augmented Reality ภาพที่ไปปรากฏจะเสมือนจริงขึ้นมา แต่ภาพนี้จะปรากฏแค่บนหน้าจอเท่านั้น เป็นเทคโนโลยีที่นำภาพเสมือน ที่เป็นรูปแบบ 3 มิติ จำลองเข้าสู่โลกจริงผ่านกล้องและการประมวลผลที่จะนำวัตถุมาทับซ้อนเข้าเป็นภาพเดียวกัน เราสามารถมองผ่านกล้องได้โดยตรง สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ธรรมะไม่ว่าจะเป็น รายการทีวี. สื่อ VR. รวมทั้งสื่อกิจกรรมบนเวที สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ และรูปแบบกิจกรรมต่างๆ นับว่าครอบคลุมอย่างมากแต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าจะใช้ช่องทางใดในการเผยแพร่ อย่างสื่อ digital ในที่นี้ก็คือ smart device เพราะถ้าเป็น digital online มันจะเป็นระบบของมันมากกว่ามันเป็นเหมือนทั้งระบบ แต่ smart device คือช่องทางผ่านไปทาง online หรือจะเรียกว่า online ก็ได้ คือสื่อมันมีทั้ง online, offline อย่างทีวีก็เป็น offline แต่ถ้านำไปใส่ใน youtube ก็เป็น online เปิดดูเมื่อไหร่ก็ได้

ผนวก ง ภาพสัมภาษณ์งานวิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ - สกุล : นายอนุช ว่องวานิช
- วัน เดือน ปีเกิด : ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๔
- ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ Hawaii University, U.S.A.
: ปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน
โดยย่อ : กรรมการ หอการค้าไทย
: รองประธานกรรมการ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย
- ตำแหน่งงานปัจจุบัน : ประธาน มูลนิธิว่องวานิช
: ประธานกรรมการบริหาร กลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0

ผู้วิจัย นายอนุสรณ์ ว่องวานิช หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ตำแหน่ง ประธานกรรมการบริหาร กลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมบริโภคนิยมในปัจจุบันก่อให้เกิดค่านิยมที่ให้คุณค่าของทรัพย์สินเงินทองมากกว่า คุณงามความดี ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย หากจะมีการพัฒนาประเทศชาติ การพัฒนาศักยภาพ เยาวชนให้เป็นคนดีนับเป็นเรื่องสำคัญสุด คำสอนทางศาสนาสามารถช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีได้ แต่การพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักคำสอนทางศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ทำหาย ต้องทำอย่างไร ที่จะให้เยาวชนมีความสนใจในการศึกษาหลักคำสอนทางศาสนา ทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ประพฤติดี ปฏิบัติดี ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีประชาชนชาวไทยนับถือเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งศาสนา พุทธเป็นศาสนาที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง รวมถึงการนั่งสมาธิ ก็เป็นการฝึกพัฒนาจิตซึ่งในปัจจุบันเป็นที่นิยมอย่างมากทั้งประเทศตะวันออกและตะวันตก ผู้วิจัย จึงได้ทำการวิจัยโดยนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาเยาวชน ในหัวข้อเรื่อง “แนวทางการพัฒนา ศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมในยุค Thailand 4.0” ด้วยวิธีการบูรณาการการใช้นวัตกรรมสื่อและกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติกับหลักพุทธธรรม ที่จะช่วยดึงดูดให้เยาวชนมีความสนใจ ที่จะศึกษาหลักคำสอนทางศาสนาและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทย ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0
- เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็น ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี
- เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อ ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะศึกษาความหมาย ประเภท แนวคิดและทฤษฎี การศึกษาบัณฑิตในพุทธศาสนา และศึกษาการจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อการปลูกจิตสำนึกและสร้างสภาพแวดล้อมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พร้อมหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย และกิจกรรม สื่อออนไลน์ เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ขอบเขตด้านเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาหลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการศึกษาบัณฑิต วิธีการ และการดำเนินงานด้านการศึกษาหลักพุทธธรรมโดยใช้หนังสือ “หลักพุทธธรรม” ของพระพุทโธษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) รวมทั้งหนังสืออื่นๆ และบทความ วารสาร ที่เกี่ยวข้อง

๓. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Personal Interview) คือผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๓ รูป/คน และผู้นำน้องครุฑที่เกี่ยวกับเยาวชน สื่อ-กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ จำนวน ๕ คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยจะเน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่กันไป จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ สรุป นำเสนอผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

๑. แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 (ต่อบัณฑิตประสงค์ข้อ 1)

แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ พบว่าทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทย แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่ก็มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันที่ต้องการปลูกฝังให้เยาวชนไทย มีจิตสำนึกที่ดีในการดำรงชีวิต และเกิดการพัฒนาด้านอารมณ์และสติปัญญา เน้นให้เยาวชนรู้จักคิดนำหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือมาแก้ปัญหาได้ ในภาครัฐกำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเสมอกันไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการบูรณาการการจัดการหลักสูตรการศึกษาให้เยาวชนเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งด้านศาสตร์ และศิลป์อย่างทั่วถึงและเสมอภาค ในภาคเอกชนก็มีโครงการช่วยเหลือเยาวชนไทยในการร่วมกิจกรรมที่เน้นสร้างสรรค์และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ กระบวนการเรียนการสอนได้นำการศึกษาบัณฑิตเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เน้นการพัฒนาเยาวชนไทยทุกมิติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เยาวชนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีทักษะความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

และดำเนินชีวิตได้อย่างมีปกติสุข และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนอนาคตของประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๒. แนวคิดการดำเนินกิจกรรมและสื่อด้วยหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี (ตอบวัตถุประสงค์ข้อ ๒)

แนวคิดในการปลูกจิตสำนึกเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรมนั้น ผู้สอนต้องมีวิธีการดำเนินกิจกรรมและสอดแทรกหลักพุทธธรรม ให้เยาวชนเกิดความสนุกในการเรียนรู้ สามารถถอดบทเรียนเชื่อมโยงสู่หลักพุทธธรรมได้ เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากสื่อและกิจกรรมได้ดีกว่าการท่องจำ เช่น พฤติกรรมการเรียน การกิน การเล่นในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการออกค่ายอาสา และการเดินป่า เป็นต้น การศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธพบว่าการสอนพุทธธรรมในเยาวชนได้มุ่งเน้นทั้งในและนอกห้องเรียนให้ประพฤติปฏิบัติโดยผู้สอนได้คำแนะนำและเอาใจใส่ต่อเยาวชนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาเพื่อสร้างพฤติกรรมเยาวชนจนเป็นนิสัยติดตัว ด้วยวิธีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในรูปแบบสื่อและกิจกรรม เช่น การส่งเสริมการอ่านหนังสือธรรมะ การจำลองสถานการณ์เพื่อแก้ไขปัญหา การนำข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันมาชวนคิด ชวนสนทนาเพื่อฝึกฝนการรู้จักแยกแยะ การใช้การสืบสวนสอบสวน การประกวดมารยาทไทย การจัดโครงการคุณธรรมและจริยธรรม การเล่นเกมแข่งขันตอบคำถามธรรมะ เป็นต้น สื่อและกิจกรรมแต่ละประเภทผู้สอนต้องใช้จิตวิทยาในการสอน พิจารณาวัยของผู้เรียนเป็นหลักและหาวิธีดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสม โดยเฉพาะเกมส์ กิจกรรม work shop ต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นที่เยาวชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ทันที สถานศึกษาต้องจัดการการบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับการจัดการการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาการ และกลุ่มวิชาทักษะ ส่วนในเรื่องของสื่อที่ผู้สอนต้องกรองสื่อให้กับเยาวชน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ สื่อทาง TV. / VDO. / VTR. สื่อ AR. / VR. สื่อที่ออกมาเป็นภาพและเสียงจะดึงดูดเยาวชนได้ดี แต่สื่อที่จำเป็นต้องมีเนื้อหาที่

๓. นำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมและสื่อ ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 (ตอบวัตถุประสงค์ข้อ ๓)

ในการนำเสนอแนวทางพัฒนาเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรม ในยุค Thailand 4.0 นั้น ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการในการบูรณาการสื่อและกิจกรรมด้วยหลักพุทธธรรมสำหรับเยาวชนด้วยการสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่มีนวัตกรรมในรูปแบบประยุกต์จากวรรณกรรม งานวิจัยและการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อกิจกรรมและการศึกษาบันเทิง เพื่อสร้างความสนใจ โน้มน้าวให้เยาวชนเข้ามาศึกษาหลักพุทธธรรมด้วยช่องทางการประชาสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบ on air และ on ground สามารถประชาสัมพันธ์ได้ทั้งทาง youtube, website รายการทีวี รายการวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ที่ช่วยให้การประชาสัมพันธ์รวดเร็ว ฉับไว และเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง สามารถวัดผล

กันได้วันต่อวัน นาที่ต่อนาที่ งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะจัดทำโครงการในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกิจกรรมและสื่อให้มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิมให้เยาวชนสนใจเห็นประโยชน์ของการศึกษาหลักพุทธธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีว่าพุทธศาสนาไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่อ ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติที่จะช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรม ผู้วิจัยคาดหวังว่าในแต่ละโครงการที่นำเสนอไปนี้ ซึ่งสามารถปรับใช้ได้กับทุกศาสนาและท้องถิ่น หากท่านใดมีความสนใจในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรมก็สามารถนำรูปแบบโครงการนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้เป็นคนดีได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยนั้น ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาได้ให้หลักธรรมในการจัดทำสื่อและกิจกรรมสำหรับเยาวชนดังนี้ คือ มงคล ๓๘ ประการ, บารมี ๑๐ ทศ, อริยมรรคมีองค์ ๘, ไตรสิกขา, มัชฌิมาปฏิปทา และพละ ๔ แต่ที่เห็นได้เด่นชัดคือหลักการเรียนการสอนของโรงเรียนวิถืพุทธคือไตรสิกขา ซึ่งเป็นหลักของศีล สมาธิ และปัญญา หลักพุทธธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมชาติ เยาวชนสามารถเรียนรู้หลักพุทธธรรมร่วมกับธรรมชาติได้ การดำรงชีวิตผู้ปกครองต้องสอนให้เยาวชนสามารถนำหลักพุทธธรรมแก้ปัญหาในชีวิตตนเองได้ โดยดูอยู่ห่างๆแต่เอาใจใส่ ให้คำแนะนำได้แต่จะไม่เข้าไปแก้ปัญหาให้ เพราะการเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้เยาวชนรู้จักทุกข์ รู้จักวิธีการดับทุกข์ ซึ่งเป็นการพัฒนาเยาวชนให้มีความอดทน เข้มแข็ง และเข้าใจหลักธรรมมากขึ้น สอนให้เยาวชนเติบโตอย่างมีสติ และคุณธรรมตามวัย ไม่ยึดยึดเทคโนโลยี หรือการเรียนพิเศษให้เยาวชนก่อนวัยอันควร ควรจะเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดที่เสรี และมีจินตนาการ สังคมต้องปลูกฝังค่านิยมในเรื่องการทำดี และจิตอาสา สังคมต้องให้คุณค่าคนดีและคนเก่งเท่าเทียมกัน อย่าวัดคุณค่าคนที่ทรัพย์สินเงินทอง เยาวชนจะเป็นคนดีได้คือการมีพ่อแม่ที่ดีอบรมสั่งสอน เยาวชนจะพัฒนาให้เจริญได้คือผู้ใหญ่ในสังคมที่ช่วยกันหล่อหลอม ถ้าทุกภาคส่วนในสังคมตระหนักถึงการปลูกฝังหลักธรรมให้เยาวชนเป็นคนดี อนาคตของประเทศชาติก็จะเจริญอย่างยั่งยืนต่อไป

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักพุทธธรรมยุค Thailand 4.0 ในรูปแบบโครงการกิจกรรมและสื่อ โดยแต่ละโครงการได้นำหลักธรรมสำหรับเยาวชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ รูป/คน มาบูรณาการกับสื่อและกิจกรรม ดังนี้

๑. โครงการ : Peace Anywhere สัจธรรมทั่วโลก นำเสนอหลักธรรมอริยมรรคมีองค์ ๘ ไตรสิกขา และมัชฌิมาปฏิปทา รูปแบบคือรถประจำทางสัมพันธธรรมเคลื่อนที่ตกแต่งภายในด้วยบรรยากาศที่เงียบสงบพร้อมเครื่องปรับอากาศ ภายในมีชั้นหนังสือธรรมะและจัดนิทรรศการเล็กๆ ในหัวข้อมัชฌิมาปฏิปทา และศาสตร์พระราช “เศรษฐกิจพอเพียง” ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และการปฏิบัติพร้อมประโยชน์ของการฝึกสมาธิ มีที่นั่งและอุปกรณ์หูกึ่งเพื่อใช้สำหรับการทำสมาธิและศึกษาธรรม โดยรถนี้สามารถนำหลักพุทธธรรมเข้าถึงเยาวชนได้ทุกพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาค มุ่งหวังให้เยาวชนได้กลมเกลียวจิตใจให้สงบ ผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวันและมีผลการเรียนที่ดี โครงการนี้เหมาะสำหรับเยาวชนทั่วไป โดยสามารถเปลี่ยนจากรถเป็นในวัด สถานศึกษา ห้องสมุด ชุมชน หรือสถานที่อื่นๆ ได้ นอกจากเยาวชนแล้ว ยังเหมาะสมกับผู้ใหญ่ทุกเพศ ทุกวัยด้วย

๒. โครงการ : รายการ “เด็กติดดี” นำเสนอหลักธรรมในเรื่องบารมี ๑๐ ทศ (พุทธชาดกในการบำเพ็ญบารมี) โครงการนี้เป็นรายการทีวีว่าไรตี้ เพื่อให้เยาวชนได้ใช้เวลาหลังเลิกเรียนให้เป็นประโยชน์แทนการเล่นเกมส์ เปลี่ยนสถานะจากเด็กติดเกมส์เป็นเด็กติดดี เป็นรายการ ๓๐ นาที ออกอากาศ ทุกวันจันทร์ - ศุกร์ ๒ ช่วงเวลา ช่วงละ ๑๕ นาที เป็นรูปแบบรายการการตอบคำถาม โดยให้ชม VTR และตอบคำถาม มีผู้แข่งขัน ๒ ทีมๆ ละ ๕ คน ให้ผู้แข่งขันกดปุ่ม แข่งกันตอบคำถาม ซึ่งคำถามจะเป็นพุทธชาดกและข้อคิดหรือหลักธรรมที่สอดแทรกใน VTR ทีมใดตอบผิดต้องเสียผู้เล่นในทีม ทีมใดหมดผู้เล่นในทีม อีกทีมจะเป็นฝ่ายชนะได้รับเงินทุนการศึกษา จำนวนเงินขึ้นอยู่กับโชคและฝีมือ โดยทีมที่ชนะต้องส่งตัวแทน ๑ คน ในการปาลูกบอลให้ลงเป้าที่จะกำหนดจำนวนเงิน ๓,๐๐๐.-บาท ๕,๐๐๐.-บาท และ ๑๐,๐๐๐.-บาท หากปาบอลไม่ลงเป้าก็จะได้บัตรสวนสนุกหรือบัตรชมพิพิธภัณฑ์แทน โครงการนี้เหมาะกับเยาวชน วัยรุ่น อายุ ๖-๒๕ ปี มุ่งหวังให้เยาวชนได้มีโอกาสได้ชมรายการธรรมะในรูปแบบเกมส์ว่าไรตี้ ส่งเสริมให้เยาวชนเป็นเด็กติดดี ไม่ใช่เด็กติดเกมส์ เป็นช่องทางให้เยาวชนได้เสพสื่อธรรมะด้วยความสนุกสนาน การทำให้รายการเป็นที่นิยม การดำเนินรายการพิธีกรและทีมงานต้องสนุกมีไหวพริบและเข้ากับเยาวชนได้ดี มีสิ่งหลอกล่อให้ผู้ร่วมแข่งขันไม่ตื่นเต้น สนุกสนานไม่เกร็ง หากในทีมผู้แข่งขันมีดาราเด็ก ลูกดารา หรือเด็กที่กำลังเป็นข่าวหรือเด็กที่มีชื่อเสียง ก็จะช่วยให้รายการมีสีสัน และทีมงานควรจะหาบุคลิกหรือจุดพิเศษในตัวเด็กผู้เข้าแข่งขันมาเป็นมุข เป็นจุดขายให้รายการเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๓. โครงการ : จิตอาสา ๖๖ ชั่วโมง ปันน้ำใจ...ไม่ทิ้งกัน ถวายเป็นพระราชกุศล พระชนมายุ ๖๖ พรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่เน้นเรื่องจิตอาสา และการทำงานเป็นทีม มีการคำนวณชั่วโมงการทำงานกิจกรรมและการพบกลุ่มอย่างเหมาะสม โดยกิจกรรม ๑, ๒, ๓ เยาวชนจะมีบัตรในทีมรับอุปกรณ์ไปทำโดยมีการอบรมทักษะก่อนการรับอุปกรณ์ และแต่ละทีมจะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มในการดำเนินงาน กิจกรรม ๔,๕ เป็นกิจกรรมรวมกลุ่มใหญ่ และในปี ๒๕๖๑ เป็นปีครบรอบพระชนมายุ ๖๖ พรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จึงเป็นโอกาสที่เยาวชนจะแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในการทำความดีถวายเป็นพระราชกุศล โดยมีกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ อ่านหนังสือเสียงเพื่อผู้พิการทางตา (จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ๔ สัปดาห์ต่อเดือน)

กิจกรรมที่ ๒ จัดทำเบาะกาแปสำหรับผู้ป่วยติดเตียง (จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ๔ สัปดาห์ต่อเดือน)

กิจกรรมที่ ๓ ถักหมวกไหมพรม (อย่างง่าย) จาก loom วงกลม สำหรับภิกษุสามเณร และน้องที่ด้อยโอกาส (จ. - ศ. วันละ ๓๐ นาที ๔ สัปดาห์ต่อเดือน)

กิจกรรมที่ ๔ เดินจงกรม, ฝึกสมาธิ, นิทานธรรมะ-ชาดก (ส. ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน ภาคเช้าวันละ ๓ ชั่วโมง)

กิจกรรมที่ ๕ ปันน้ำใจ...ไม่ทิ้งกัน โดยการนำสิ่งของที่ทำในกิจกรรมที่ ๑-๓ ไปมอบให้กับชุมชน และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ส. ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน ภาคบ่ายวันละ ๓ ชั่วโมง)

โครงการนี้เหมาะกับเยาวชน ที่มีอายุ ๑๒-๒๕ ปี จัดโครงการรุ่นละไม่เกิน ๑๐๐ คน มุ่งหวังให้เยาวชนตระหนักถึงความเป็นไทย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ปลูกฝังให้เยาวชนเป็นผู้มีจิตอาสา คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ให้เยาวชนมีความสามัคคี ทำงานเป็นทีม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ควรมีการจัดทำ VDO. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ บันทึกภาพในขณะที่เยาวชนทำกิจกรรมจิตอาสา ตัดต่อเป็นคลิป VDO. เผยแพร่ทาง Youtube เพื่อเป็นตัวอย่างนำร่องสำหรับโครงการต่อไป โดยสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น และชุมชน

๔. โครงการ : ธรรมะวีดิทัศน์อวอร์ด ในรูปแบบวีดีโอ/คลิปธรรมะ โดยโครงการจะคล้ายๆ กับการประกวดดนตรีของคลื่น HOT WAVE มีรูปแบบดังนี้

๔.๑ ส่งงานเข้าประกวดในนามของสถานศึกษา แบ่งการประกวดตามระดับการศึกษา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา

๔.๒ กำหนดคลิปวีดีโอความยาวไม่เกิน ๕ นาที พร้อมแนบรายละเอียดเรื่องหลักพุทธธรรมที่น่าเสนอ, story board, script

๔.๓ คณะกรรมการ (ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวีดิทัศน์/ด้านพุทธศาสนา) คัดเลือกผลงานเข้ารอบสอง

๔.๔ ทีมประกวดร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เข้าอบรมเรื่องการทำสื่อจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพการผลิตสื่อ อบรมเรื่องการทำ การตัดต่อ การเขียน story board และ script

๔.๕ เมื่อแต่ละทีมเลือกหลักธรรมในการนำเสนอได้แล้ว ให้ทีมประกวดได้เข้าสนทนาธรรมกับพระคุณเจ้า เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมนั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อประสิทธิผลในการผลิตสื่อ

๔.๖ คัดเลือกสู่อุป ๕ ทีมสุดท้าย ภาคเข้านำทีมประกวดเข้าวัดฝึกการเดินจงกรม และทำสมาธิ ภาคเข้าเยี่ยมชมสถานที่ถ่ายทำจริง ให้ทีมประกวดได้ศึกษาทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

๔.๗ การแข่งขันรอบสุดท้าย กำหนดให้หลักธรรมที่ผู้เข้าประกวดเลือก สื่อถึงบุคคลที่เป็นตำนาน ตัวการ์ตูนหรือตัวละครหนังที่เป็น super hero (เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในหลักธรรมนั้น) ที่เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของหลักธรรมนั้น เชื่อมโยงกับบุคคลที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันที่ได้ปฏิบัติธรรมนั้นอยู่ สุดท้ายให้มี link ไว้ด้านล่างเพื่อศึกษาถึงบุคคลหรือหลักธรรมเพิ่มเติม โดยโครงการต้องการสื่อให้รู้ว่าถึงแม้พุทธธรรมจะเป็นเรื่องของนามธรรม แต่ก็สามารถปฏิบัติเป็นรูปธรรมและนำไปให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีและมีความสุขได้ และในสมัยนี้ก็ยังมีผู้ปฏิบัติได้จริง ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นอภิลิขิต เช่น หลักธรรมเมตตาบารมี บุคคลในตำนานคือพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เชื่อมโยงกับบุคคลที่มีอยู่จริง คือ พระราชวิสุทธิประชาชน (อลงกต ติกุขปญโญ) เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ผู้ให้การอุปการะช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอชไอวี-เอดส์ด้วยจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา โดยในคลิปจะเป็นชีวิตของเยาวชนผู้ประสบเชื้อเอดส์ และเจ้าคุณอลงกตได้รับอุปการะช่วยเหลือ จากนั้นก็สอดแทรกเรื่องหลักธรรม “เมตตาบารมี” เป็นการสอนให้เยาวชนมีความเมตตากรุณา จิตใจอ่อนโยน และสุดท้ายจะมี link ไว้ด้านล่าง ที่จะเป็นการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เจ้าคุณอลงกต วัดพระบาทน้ำพุ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักบารมี ๑๐ ทศ ต่อไป

๔.๘ รอบสุดท้าย คัดเลือกผู้ชนะเลิศ และรองผู้ชนะเลิศ รางวัลเป็นทุนการศึกษา และการได้เข้าฝึกงานกับองค์กรด้านสื่อ

๕. โครงการ : มหัศจรรย์โลกอวตาร...พุทธธรรมนำชีวิต นำเสนอด้วยสื่ออุปกรณ์ VR ดึงดูดความสนใจ ในโครงการนี้ต้องการสื่อหลักธรรมในเรื่องกัลยาณมิตร โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ

๕.๑ ช่วงที่ ๑ การเล่นเกมส์

๕.๑.๑ เลือกตัวตนของคุณ ให้ผู้เล่นสวมใส่อุปกรณ์ VR แล้วเลือกบุคลิกลักษณะของผู้เล่น พร้อมชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่ และกำหนดบุคลิกนิสัยของตน จากหลักธรรมกัลยาณมิตรธรรม ๗

๕.๑.๒ สู่โลกแห่งอวตาร ผู้เล่นเลือกเข้าไปสร้างเมืองได้ ๑ เมือง จากเมืองทั้งหมด ๕ แบบ ได้แก่

๕.๑.๒.๑ เมืองแห่งศตวรรษที่ ๒๕ ที่มีแต่ความทันสมัย ดิจิตอลเทคโนโลยี

๕.๑.๒.๒ เมืองแห่งความสุข เมืองที่จะพาไปหาเหตุแห่งความสุขที่แท้จริง

๕.๑.๒.๓ เมืองแห่งสรวงสวรรค์ เมืองที่มีมนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติ

มีสิ่งแวดล้อมที่งดงาม

๕.๑.๒.๔ เมืองแห่งไมตรี เมืองที่มีแต่มิตรไมตรี มีแต่ผู้คนหยิบยื่นสิ่งดีๆ

ให้แก่กัน

๕.๑.๒.๕ เมืองแห่งจินตนาการ เมืองใหม่ที่รอคอยจินตนาการของผู้เล่น

มาสร้างใหม่อย่างเสรี

๕.๑.๓ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ เป็นการสร้างสถานการณ์หรือเหตุการณ์ ทั้งดีและร้าย ที่จะเอื้อโอกาสให้ผู้เล่น เลือกความช่วยเหลือหรือเลือกคำแนะนำจากผู้เล่นรายอื่น ซึ่งผู้เล่นแต่ละรายจะทำหน้าที่เสมือนเป็นกัลยาณมิตรให้แก่กัน แต่ในขณะที่เดียวกันผู้เล่นก็ต้องพิจารณาตัดสินใจ ในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

๕.๒ ช่วงที่ ๒ เมื่อเกมส์สิ้นสุด

จะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับหลักธรรมกัลยาณมิตร และเป็นคำตอบเฉลยในเกมส์ ซึ่งรูปแบบเกมส์ถ้าสิ้นสุดการทำเทคนิค VR. จะจะสามารถเข้าใจการเล่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น

โครงการทั้ง ๕ ที่นำเสนอข้างต้นนี้ สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกศาสนา โดยผู้ดำเนินโครงการต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ กิจกรรม หลักคำสอนทางศาสนา และรูปแบบการดำเนินโครงการสามารถปรับให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย : ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

๑.๑ รัฐบาลควรมีการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการผลิตสื่อนวัตกรรมทางศาสนาขึ้น ตรงกับต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถกำกับดูแลและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง (เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี หรือองค์มหาชน เป็นต้น) เพื่อการศึกษาและพัฒนาสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับยุคสมัย และกลุ่มเป้าหมาย สำหรับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการนำไปเผยแพร่ต่อไป

๑.๒ รัฐบาลควรจะสนับสนุนให้จัดตั้งกองทุนการผลิตสื่อทางศาสนาในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๑.๓ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ และมีมาตรการลดหย่อนภาษีให้องค์กรที่ช่วยเหลือด้านการบริจาคหรือมีจิตอาสาในการส่งเสริมและเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนาในสังคม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ สนับสนุนให้หน่วยงานและองค์กรที่มีศักยภาพในการผลิตสื่อการศึกษาคำสอนทางศาสนา และนำเอาโครงการนำร่อง (รูปแบบสื่อ/กิจกรรม ๕ โครงการ) ไปทดลองปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

๒.๒ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในระดับองค์กรและรากหญ้า ในการสร้างสื่อคำสอนทางศาสนาเพื่อการนำไปเผยแพร่ต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการผลิตและนำสื่อคำสอนทางศาสนาไปเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต่อยอดโครงการนำร่อง (รูปแบบสื่อ/กิจกรรม ๕ โครงการ) ประเมินหาโอกาสและอุปสรรคเพื่อประสิทธิผลในการเผยแพร่ต่อไป

๓.๒ ศึกษาบทบาทและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและคุณธรรม กับแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนไทยด้วยหลักคำสอนทางศาสนา ในยุค Thailand 4.0